

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI
ANABİLİM DALI

KÜLTÜR VE SANAT KÖYLERİ BAĞLAMINDA
KONYA/ SONSUZ ŞÜKRAN KÖYÜ EVLERİNİN İNCELENMESİ

Dila YEŞİLYURT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Rabia KÖSE DOĞAN

KONYA-2021

ÖNSÖZ

“Sanat, güzelliğin ifadesidir. Bu sözle olursa şiir, nağme ile olursa musiki, resim ile olursa ressamlık, oyma ile olursa heykeltıraşlık, bina ile olursa mimarlık olur. “

Gazi Mustafa Kemal Atatürk

‘Her eğitimli kadınının bu Cumhuriyet’e borcu var.’ ilkesi ile yola çıktığım akademik hayatımda; önce Cumhuriyet’e ve Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk’e, daha sonra lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca akademik hayatta, sosyal yaşantımda değerli bilgileri, yönlendirmeleri ve desteği ile yoluma ışık tutan, katkılarından dolayı minnet duyduğum, Cumhuriyet kadını, çok değerli danışmanım Doç. Dr. Rabia KÖSE DOĞAN’a sonsuz saygımı ve teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca her koşulda yanımda olup, maddi ve manevi desteklerini hep arkamda hissettiğim tüm aileme sevgi ve sabırlarından dolayı sonsuz teşekkürler, akademik hayatta yer almam için beni teşvik eden, her zorluğu birlikte aştığımız, hayata karşı birlikte güldüğümüz, hakkını ödeyemeyeceğim canımdan ötem, *Annem*’e, hayatımıza neşe katan meleğim, canım kız kardeşim *Dicle*’ye ayrıca sonsuz teşekkürler...

Kan bağımlı olmasa da can bağımlı olduğum, beni hiç yalnız bırakmayan, her zaman destekleyen çok kıymetli dostlarıma ve sevdiklerime sonsuz teşekkürler...

Sonsuz Şükran Köyü kurucusu Mehmet Taşdiken’e ve alan çalışmamda bana ve Sonsuz Şükran Köyü’ne rehberlik yapan Mustafa Akyüz’e, çalışmama katkı sağlamak için evlerinin ve gönüllerinin kapılarını Anadolu misafirperverliği ile açan tüm Sonsuz Şükran Köyü sakinlerine sonsuz şükranlarımı borç bilirim...

Dila YEŞİLYURT

KONYA-2021

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Dila YEŞİLYURT	Numarası	174261001004
	Ana Bilim Dalı	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı		
	Bilim Dalı	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bilim Dalı		
	Danışmanı	Doç.Dr. Rabia KÖSE DOĞAN		
Tezin Adı		Kültür ve Sanat Köyleri Bağlamında Konya/ Sonsuz Şükran Köyü Evlerinin İncelenmesi		

ÖZET

Kırsal mimari, halk ve yöre ustalarının kısıtlı imkanlar dâhilinde, çevreden edindikleri malzemelerle inşa ettikleri gösterişsiz, ihtiyaca yönelik yapı sanatı ürünleridir. Farklı coğrafi bölgelerde, farklı kültürlerle ortaya çıkan kırsal mimari ürünleri; basit çözüm yolları, kullandıkları ekolojik ve sürdürülebilir doğal malzemeler ve yerel yapım teknikleriyle Anadolu'nun her yerinde kendini göstermektedir. Bu çalışmada kırsal mimaride kullanılan yerel yapı malzemeleri, kırsal mimariyi etkileyen faktörler, kırsal alanda geçmişten günümüze kültür-sanat etkinlikleri, kültür-sanat köyü tanımı ve özellikleri, dünya ve Türkiye'den kültür-sanat köyü örnekleri ve alan çalışması olarak seçilen Konya Hüyük'e bağlı olan Çavuş kasabasında yer alan Sonsuz Şükran Köyü'nün kırsal mimari özellikleri, Sonsuz Şükran Köyü evleri mekansal olarak incelenmiştir.

Endüstri devrimi ile başlayan kırsal alanlardan kentlere göç edilmesiyle birlikte artan, geleneksel değerlerin kaybolması, kuşakların birbirine aktardığı bilgi birikiminin azalması, somut olmayan kültürel mirasın korunma güçlüğü, yerel kimlik ve karakterden uzaklaşılması sonucunda, kırsal mimari ve buna bağlı olarak mekan

düzenlemelerinde değişimler görülmektedir. Kırsal mimari ve mekan düzenlemesi, geleneksel yaşamın getirdiği özelliklerini kaybetmekte ve yerel değerleri sürdürememektedir. Bu bağlam dahilinde yapılan çalışma, Konya Hüyük'e bağlı olan Çavuş kasabasında yer alan Sonsuz Şükran Köyü'nün kırsal mimari özellikleri ve mekan düzenlemesinin incelenmesi olarak ele alınacaktır.

Tezin amacı; Sonsuz Şükran Köyü Evlerinin, kırsal mimari özelliklerini inceleyerek geleneksel kerpiç yapım teknikleriyle inşa edilen, kültürel değerlerin ve ev sahiplerinin kişilik özelliklerinin iç mekana yansıtılması ile Sonsuz Şükran Köyü'nün kültür-sanat köyü olarak edindiği yeri anlatmak, kırsal alanda yaşayan toplumların kaybettiği geleneksel kimliği geri kazanma çabasını incelemek, sanat-kültür etkinliklerinin yapıldığı ve kırsal alanda yeni kurulan bir alanın kazandırılmasını sağlamak için çalışmalar sürmektedir.

Sonsuz Şükran Köyü, 2010 yılından itibaren kültür ve sanat etkinliklerinin gerçekleştirildiği, tarihi değerlerin korunduğu, bir kültür-sanat köyü olma özelliği taşımaktadır. yaklaşık 34 adet kerpiç evin yer aldığı köyde, 10 adet kerpiç evin inşası 2021 Haziran ayında devam ettiği gözlemlenmiştir. 23 adet evin ölçüleri alınmış, çizimleri yapılmış ve iç mekan özellikleri irdelenmiş, ancak 2 eve girilememiştir. Analizleri yapılan evlerin, iç mekanları; gözlem ve tespit çalışması ile incelenmiştir. Ev sahipleri, köy kurucusu ve köy sorumlusu ile birebir görüşmeler yapılmış, görüşleri alınmıştır. Bu bilgiler ışığında, Sonsuz Şükran Köyü evlerinin mekansal değerlendirmeleri yapılmıştır.

Sonuç olarak; kültür ve sanat köyleri bağlamında ele alınan kırsal mimari ve mekan düzenlemesinin, tasarımcılara ve araştırmacılara yol gösterecek olması, literatürde Sonsuz Şükran Köyü evlerinin plan, görünüş ve analizlerine dair bilginin bulunmaması nedeniyle araştırma önem taşımaktadır ve geleneksel düzenlemelerin güncel tasarım yaklaşımlara örnek olması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İç Mimari, Kültürel Miras, Kırsal Mimari, Sanat-Kültür Köyü, Sonsuz Şükran Köyü.

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Dila YEŞİLYURT	Numarası	174261001004
	Ana Bilim Dalı	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı		
	Bilim Dalı	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bilim Dalı		
	Danışmanı	Doç.Dr. Rabia KÖSE DOĞAN		
Tezin İngilizce Adı		Examination of Konya Sonsuz Şükran Village Houses in Terms of Culture and Art Villages		

SUMMARY

Rural architecture is a need-oriented construction art product that is built by local people and masters with limited resources and materials obtained from the environment. Rural architectural products that emerged with different cultures in different geographical regions; It shows itself all over Anatolia with its simple solutions, ecological and sustainable natural materials and local construction techniques. In this study, local building materials used in rural architecture, factors affecting rural architecture, cultural and artistic activities in rural areas from past to present, definition and characteristics of culture and art village, examples of culture and art villages from the world and Turkey. In this study, local building materials used in rural architecture, factors affecting rural architecture, cultural and artistic activities in rural areas from past to present, definition and characteristics of culture and art village, examples of culture and art villages from the world and Turkey were investigated. In addition to this, the rural architectural features of the Sonsuz Şükran Village located in Çavuş town in the Hüyük district of Konya, which was chosen as a field study, and the spatial analysis of the Sonsuz Şükran Village houses are explained.

With the Industrial Revolution, migration from rural areas to cities began to increase. As a result of this situation, the loss of traditional values, the decrease in the

knowledge transferred by generations, the difficulty of protecting the intangible cultural heritage, the alienation from the local identity and character began to increase. These factors have led to a change in the rural architecture and accordingly the spatial arrangements. Rural architecture and spatial arrangement lose the characteristics of traditional life and cannot maintain local values. In this context, the study will be handled as an examination of the rural architectural features and spatial arrangement of the Sonsuz Şükran Village located in Çavuş town in the Hüyük district of Konya.

The aims of the thesis; to examine in depth the rural architectural features of the Sonsuz Şükran Village houses, to explain the place of Sonsuz Şükran Village as a culture and art village, with the reflection of the cultural values and the personality traits of the owners, built with traditional adobe construction techniques, to examine the efforts of rural communities to regain their lost traditional identity, carrying out studies to ensure that a newly established area in the countryside where cultural and artistic activities are held.

Sonsuz Şükran Village has the characteristic of being a culture and art village where cultural and artistic activities have been held since 2010 and historical values are preserved. It was observed that the construction of 10 adobe houses continued in June 2021 in the village where there are approximately 34 mudbrick houses. The measurements of 23 houses were taken, their drawings were made and their interior features were examined, but 2 houses could not be entered. The interiors of the analyzed houses; investigated by observation and detection work. One-to-one interviews were held with the homeowners, the village founder and the village manager, and their opinions were taken. In the light of this information, spatial evaluations of the endless gratitude village and its houses were made.

As a result; This research will guide designers and researchers with rural architecture and spatial arrangements in the context of art and culture villages. It is also important in that there is no information in the literature about the plan, section and analysis of the Sonsuz Şükran Village houses. In addition to all these, it is aimed that traditional regulations will be an example of current design approach.

Keywords: Interior Architecture, Cultural Heritage, Rural Architecture, Art-Culture Village, Sonsuz Şükran Village.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	İ
ÖZET	İİ
SUMMARY	İV
ŞEKİL LİSTESİ.....	Xİ
TABLO LİSTESİ.....	XV
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı.....	2
1.2. Çalışmanın Yöntemi	3
2. KIRSAL MİMARLIK KAVRAMLARI	4
2.1. Kırsal Mimarlık Tanımları.....	8
2.2. Kırsal Mimarlığın Özellikleri	13
2.3. Kırsal Mimarlıkta Yapı Malzemeleri	21
2.3.1. Taş Malzeme	25
2.3.2. Ahşap Malzeme	27
2.3.3. Kerpiç Malzeme	30
2.4. Kırsal Mimariyi Etkileyen Faktörler	35
2.4.1. Çevresel Faktörler.....	37
2.4.1.1. İklim ve Bitki Örtüsü	38
2.4.1.2. Topoğrafya	41

2.4.2. Sosyal Faktörler	43
2.4.2.1. Sosyo-Kültürel Faktörler	44
2.4.2.2. Sosyo-Ekonomik Faktörler	47
2.5. Bölüm Değerlendirmesi	48
3. KIRSAL ALANDA KÜLTÜR-SANAT ETKİNLİKLERİ	50
3.1. Festivaller	51
3.2. Köy Enstitüleri	52
3.3. Kırsal Turizm	53
3.4. Ekoköyler	55
3.5. Bölüm Değerlendirmesi	56
4. KÜLTÜR-SANAT KÖYLERİ	57
4.1. Dünyada Kültür-Sanat Köyü Örnekleri	61
4.1.1. ABD/ Colorado Perry-Mansfield Performing Arts School and Camp ...	62
4.1.2. Güney Kore/ Paju Heyri Art Village	65
4.1.3. Gana/ Abetenim Art Village	68
4.2. Türkiye’de Kültür-Sanat Köyü Örnekleri	71
4.2.1. Muğla/Fethiye Kayaköy Sanat Kampı	73
4.2.2. İzmir/Şirince Nesin Matematik Köyü	76
4.2.3. Bayburt Baksı Müzesi	79
4.2.4. Muğla/Bodrum Dibeklihan Kültür-Sanat Köyü	82

4.3.	Bölüm Değerlendirmesi	86
5.	KONYA/SONSUZ ŞÜKRAN KÖYÜ.....	87
5.1.	İlçeye ve Köye Dair Bilgiler	89
5.2.	Sonsuz Şükran Köyü Tarihi ve Gelişimi.....	91
5.3.	Sonsuz Şükran Köyünde Düzenlenen Kültür- Sanat Etkinlikleri	98
5.4.	Sonsuz Şükran Köyü Evlerinin İncelenmesi	110
5.4.1.	Sonsuz Şükran Köyü Yapımı Tamamlanan Evler	112
5.4.1.1.	No:7- Sonsuz Şükran Köyü Kurucusu- Mehmet Taşdiken Evi	112
5.4.1.2.	No:8- Sanat Danışmanı- Fügen Akkemik Evi.....	115
5.4.1.3.	No:9- Ressam- Hülya Avunduk Evi.....	117
5.4.1.4.	No:10- Ressam- Kamer Batioğlu Evi.....	120
5.4.1.5.	No:11- Müzisyen- Ali Osman Erbaşı Evi	123
5.4.1.6.	No:11- Eğitimci- Dudu Sütöğlu Evi	126
5.4.1.7.	No:12- Modacı- Cemil İpekçi Evi.....	129
5.4.1.8.	No:13- Doktor- Rana Ramazanoğlu Evi.....	131
5.4.1.9.	No:14- Ressam- Işıl karaçor Evi.....	133
5.4.1.10.	No:15- Fotoğrafçı- İbrahim Göksungur Evi	135
5.4.1.11.	No:16- Ressam- Meltem Sofia Gikas Evi.....	138
5.4.1.12.	No:17- Ressam- Hicran Fırat Evi.....	141
5.4.1.13.	No:18- Ressam, Heykeltıraş - Sevgi Erdaha Evi.....	144

5.4.1.14.No:19- Ressam- Fatoş Yalçınkaya Evi.....	146
5.4.1.15.No:20- Yönetmen- Orhan Oğuz Evi.....	149
5.4.1.16.No:23- Halkla İlişkiler Yönetmeni- Çiğdem Akkaya Evi	151
5.4.1.17.No:24- Hüyük Belediye Başkanı- Mehmet Çiğdem Evi.....	154
5.4.1.18.No:25- Finans Danışmanı- Tunç Coşkun Evi.....	157
5.4.1.19.No:29- Canlı Yayın Yönetmeni- Musa Çözen Evi	160
5.4.1.20.No:31- Seyahat yazarı/ Televizyon Yapımcısı- Esra Alkan Evi	162
5.4.1.21.No:33- Sanat Galeristi, Ressam, Küratör - İlknur Şanal Evi.....	165
5.4.1.22.No:35- Bahçeşehir Üni. Sosyoloji Bölüm Başkanı- Nilüfer Narlı Evi.	168
5.4.1.23.5514 Parsel No- Grafiker – Harun Türkmenoğlu Evi.....	170
5.4.2. Sonsuz Şükran Köyü Yapımı Devam Eden Evler.....	172
5.4.2.1. Zehra Suolgun Evi.....	172
5.4.2.2. Deri Sanatçısı Meryem Hanım Evi	173
5.4.2.3. No:15 /İş İnsanı/ Ömer Faruk Meydan Evi.....	174
5.4.2.4. 5539 Parsel No/Doktor/ Mete Bozkurt Evi.....	175
5.4.2.5. 5518 Parsel No/Ali Yılmaz Evi	176
5.4.2.6. 5517 Parsel No/Faruk Anılsın Evi.....	177
5.4.2.7. 5513 Parsel No/Yönetmen / Atalay Taşdiken Evi	178
5.4.2.8. 5512 Parsel No/ Reis Çelik Evi	179
5.4.2.9. 5509 Parsel No/ Cihat Hekimoğlu Evi	180

5.4.2.10.5508 Parsel No/ Tekin Turanoğlu Evi.....	181
5.5. Bölüm Değerlendirmesi.....	182
6. BULGULAR, ÖNERİLER VE SONUÇ	183
6.1. Bulgular	183
6.2. Öneriler.....	185
6.3. Sonuç	187
KAYNAKLAR	190

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1 Maslow'un(1943) İhtiyaçlar Hiyerarşisi	14
Şekil 2.2 Türkiye/ Mardin- İspanya/ Toledo Şehri Panoramik Görünüşü (URL 1,2020 ; URL 2, 2020)	19
Şekil 2.3 Türkiye/Konya- Çin/ Pekin- Hindistan/ Jaipur Avlu Örneği (URL 3, 2020 ; URL 4, 2020; URL 5, 2020).....	19
Şekil 2.4 Türkiye/ Bodrum- Yunanistan/ Santorini- Tunus/ Sidi Bou Said Pencere ve Kapılarda Mavi Renk Kullanımı (URL 6, 2020 ; URL 7, 2020; URL 8, 2020)	19
Şekil 2.5 Türkiye/ Şanlıurfa- Suriye/ Hama- İtalya/ Alberobello Konik Kubbeli Kümbet Evleri (URL 9, 2020 ; URL 10, 2020; URL 11, 2020)	19
Şekil 2.6 Makedonya-Ohrid ve Karabük-Safranbolu Evleri Benzerliği (Bektaş, 2000)	20
Şekil 2.7 Anadolu'da bölgelere göre malzeme kullanımı (Kazmaoğlu & Tanyeli, 1979)	23
Şekil 2.8 İzmir/Alaçatı- Konya/ Sille Taş Yapı Örneği (Yeşilyurt, 2021; URL 12, 2020)	27
Şekil 2.9 İstanbul-Kuzguncuk Ahmet Fethi Paşa Yalısı (URL 13, 2020)	29
Şekil 2.10 ABD/New Mexico Santa Fe- Türkiye/Malatya/ Kozluca Köyü Yapıları (URL 14, 2020 ; Aran, 2000)	31
Şekil 2.11 Anadolu'da Kullanılan Ana-Kuzu Kalıpları	34
Şekil 2.12 Ana-Kuzu Kalıplarından Çıkan Kerpiç Tuğla Ölçüleri.....	34
Şekil 2.13 Toplumsal değerler ve mimari arasındaki ilişkinin modeli (Mazumdar & Mazumdar, 1994).....	44
Şekil 4.1 Perry-Mansfield Performing Arts School and Camp Google Earth Görüntüsü (URL 18, 2021).....	64
Şekil 4.2 Perry-Mansfield Performing Arts School and Camp Planı (URL 20, 2021).....	64
Şekil 4.3 Perry-Mansfield Performing Arts School and Camp Çevre Görselleri (URL 19, 2021)	64

Şekil 4.4 Perry-Mansfield Performing Arts School and Camp Etkinlik Görselleri (URL 20, 2021)	65
Şekil 4.5 Heyri Art Village Google Earth Görüntüsü (URL 18, 2021)	67
Şekil 4.6 Heyri Art Village Vaziyet Planı (URL 22, 2021)	67
Şekil 4.7 Heyri Art Village Çevre Görüntüleri (URL 22, 2021)	67
Şekil 4.8 Heyri Art Village Etkinlik Görüntüleri (URL 22, 2021)	68
Şekil 4.9 Gana Abetenim Art Village Google Earth Görüntüsü (URL 18, 2021)	68
Şekil 4.10 Gana Abetenim Art Village Plan (URL 24, 2021)	69
Şekil 4.11 Gana Abetenim Art Village Çevre Görüntüleri (URL 24, 2021)	70
Şekil 4.12 Gana Abetenim Art Village Etkinlik Görüntüleri (URL 23, 2021) ...	70
Şekil 4.13 Fethiye/Kayaköy Sanat Kampı Google Earth Görüntüsü (URL 18, 2021)	73
Şekil 4.14 Kayaköy Sanat Kampı Giriş (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	73
Şekil 4.15 Kayaköy Sanat Kampı Konaklama Alanları (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	74
Şekil 4.16 Kayaköy Sanat Kampı Konaklama Alanları (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	74
Şekil 4.17 Kayaköy Sanat Kampı Etkinlik Alanları (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	75
Şekil 4.18 Nesin Matematik Köyü Google Earth Görüntüsü (URL 18, 2021) ...	76
Şekil 4.19 Nesin Matematik Köyü Yapı Görünüşleri (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2020)	77
Şekil 4.20 Nesin Matematik Köyü Etkinlik Alanları (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2020)	78
Şekil 4.21 Baksı Müzesi Google Earth Görüntüsü (URL 18, 2021)	79
Şekil 4.22 Baksı Müzesi Görüntüleri (Köse Doğan, 2017)	80
Şekil 4.23 Baksı Müzesi Sergi Alanları (Köse Doğan, 2017)	81
Şekil 4.24 Dibeklihan Kültür-Sanat Köyü Google Earth Görüntüsü (URL 18, 2021)	82

Şekil 4.25 Dibeklihan Kültür-Sanat Köyü Yerleşim Planı (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019).....	83
Şekil 4.26 Dibeklihan Kültür-Sanat Köyü Görüntüleri (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019).....	84
Şekil 4.27 Dibeklihan Kültür-Sanat Köyü Görüntüleri (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019).....	85
Şekil 5.1 Hüyük İlçesi Google Earth Görüntüsü (URL 18, 2021).....	89
Şekil 5.2 Çavuş Köyü/Mahallesi Geleneksel Evleri (Başgelen, 2012).....	91
Şekil 5.3 Sonsuz Şükran Köyü Google Earth Görüntüsü (URL 18, 2021)	92
Şekil 5.4 Sonsuz Şükran Köyü Planlanan Vaziyet Planı (URL 29, 2021).....	93
Şekil 5.5 Tuğla Fabrikası Plan Şeması (Çizen; Yeşilyurt, 2021)	93
Şekil 5.6 Tuğla Fabrikası Görünüşleri (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	94
Şekil 5.7 Sonsuz Şükran Köyü Kerpiç Yapımı (Akyüz, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2020).....	95
Şekil 5.8 Sonsuz Şükran Köyü Panoramik Görüntüsü (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2018).....	96
Şekil 5.9 Sonsuz Şükran Köyü Genel Görüntüler (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2018).....	97
Şekil 5.10 Anadolu Parsları Yapım Aşaması (URL 29, 2021)	99
Şekil 5.11 Sonsuz Şükran Köyü Anadolu Parsları (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019).....	99
Şekil 5.12 Sonsuz Şükran Çeşmesi Ön ve Arka Görünüş (Yeşilyurt, 2018 ; URL 29, 2021).....	100
Şekil 5.13 Hitit, Roma, Selçuklu, Osmanlı Sonsuzluk Sembolleri (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2018)	100
Şekil 5.14 2011 Land Art Etkinliği Eserleri (URL 29, 2021)	101
Şekil 5.15 Ressam Rüzgar Fidan Eserleri (URL 29,2021 ; Yeşilyurt, 2018)	102
Şekil 5.16 Eski Tuğla Fabrikası Tasarım Akademisi Projesi (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2018).....	102

Şekil 5.17 9. Anadolu'ya Şükran Buluşmaları (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2018)	104
Şekil 5.18 2019 Hıdırellez Şenlikleri (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019).....	105
Şekil 5.19 Hıdırellez Ana Fatma Tarım (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2018)	105
Şekil 5.20 Köy Odaları ve Seramik Atölyesi Plan (Çizen; Yeşilyurt, 2021)	106
Şekil 5.21 Köy Odaları ve Seramik Atölyesi Cephe Çizimleri (Çizen; Yeşilyurt, 2021).....	107
Şekil 5.22 Köy Odaları ve Seramik Atölyesi Cephe Görselleri (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021).....	107
Şekil 5.23 Köy Odaları ve Seramik Atölyesi İç Mekan Görselleri Görselleri (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021)	107
Şekil 5.24 Tarım ve Gençlik Kampı Vaziyet Planı (Durak, 2020 ; Ünaldı, 2021)	108
Şekil 5.25 Tip-1, Tip-2,Tip-3,Tip-4 Plan Tipolojileri (Durak, 2020 ; Ünaldı, 2021)	109
Şekil 5.26 Tarım ve Gençlik Kampı Genel Görünüş (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021).....	109

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1 Kırsal Alan Tanımları (Ceylan & Somuncu, 2018)	7
Tablo 2.2 Konut biçiminin belirleyicileri (Gür, 2000)	15
Tablo 2.3 Konut biçiminin belirleyicileri (Psiko-sosyal ve kültürel ağırlıklı) (Gür, 2000)	15
Tablo 2.4 Doğan Kuban(1995) Kırsal Mimari Sınıflaması (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021).....	24
Tablo 2.5 Kerpiç malzemenin sağladığı avantajlar-dezavantajlar (Başlıklar Altun, 2008)	32
Tablo 2.6 Kırsal Konut morfolojisini belirleyen faktörlerin bakış açılarına göre sınıflandırması (Yılmaz Çakmak, 2011)	36
Tablo 4.1 Dünya’da Kültür-Sanat Köyü Örnekleri ve Genel Özellikleri (Çelik Uğuz, 2015)	62
Tablo 4.2 Türkiye’nin Tanınmış Kültür-Sanat Köyleri Genel Özellikleri (Çelik Uğuz, 2015 ; Çakıroğlu, 2018).....	72
Tablo 5.1 Mehmet Taşdiken Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	114
Tablo 5.2 Fügen Akkemik Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019) (Akyüz, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021)	116
Tablo 5.3 Hülya Avunduk Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	119
Tablo 5.4 Kamer Batioğlu Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	122
Tablo 5.5 Ali Osman Erbaşı Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	125
Tablo 5.6 Dudu Sütöğlu Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	128
Tablo 5.7 Cemil İpekçi Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	130
Tablo 5.8 Rana Ramazanoğlu Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	132

Tablo 5.9 Işıl Karaçor Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	134
Tablo 5.10 İbrahim Göksungur Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	137
Tablo 5.11 Meltem Sofia Gikas Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	140
Tablo 5.12 Hicran Fırat Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	143
Tablo 5.13 Sevgi Erdaha Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	145
Tablo 5.14 Fatoş Yalçınkaya Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	148
Tablo 5.15 Orhan Oğuz Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	150
Tablo 5.16 Çiğdem Akkaya Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	153
Tablo 5.17 Mehmet Çiğdem Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	156
Tablo 5.18 Tunç Coşkun Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	159
Tablo 5.19 Musa Çözen Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	161
Tablo 5.20 Esra Alkan Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	164
Tablo 5.21 İlknur Şanal Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	167
Tablo 5.22 Nilüfer Narlı Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	169
Tablo 5.23 Harun Türkmenoğlu Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Ünaldı, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021)	171

Tablo 5.24 Zehra Su Olgun (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021).....	172
Tablo 5.25 Deri Sanatçısı Meryem Hanım Envanter Tablosu (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021) (Çizen; Yeşilyurt, 2021)	173
Tablo 5.26 Ömer Faruk Meydan Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)	174
Tablo 5.27 Mete Bozkurt Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Ünaldı, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021)	175
Tablo 5.28 Ali Yılmaz Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Ünaldı, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021)	176
Tablo 5.29 Faruk Anılsın Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021)	177
Tablo 5.30 Atalay Taşdiken Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Ünaldı, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021)	178
Tablo 5.31 Reis Çelik Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Ünaldı, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021)	179
Tablo 5.32 Cihat Hekimoğlu Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021 ; Ünaldı, 2021 ; Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021)	180
Tablo 5.33 Tekin Turanoğlu Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021 ; Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021).....	181

1. GİRİŞ

İnsanoğlu var olduğu ilk günden itibaren barınma ihtiyacı hissetmiştir. Barınma ihtiyacı günden güne gelişerek ve değişerek mimari bir öge haline gelmiş ve kırsal mimarinin temelleri atılmıştır. Kırsal mimari, yerel değerlerin özelliklerinin yansıtıldığı, geleneksel unsurların baz alındığı, mimarsız mimarinin örneklerini sunmaktadır. Kırsal dokunun endüstri devriminden sonra zaman içinde bozulmasıyla birlikte kentsel ölçekteki büyümeler artmıştır. Fakat insanoğlu her zaman öze dönüş özlemi çekmiştir. Bu özlem dünya çapında kırsal mimari ve kırsal yaşama yönelimi hareketlendirmiştir. Kırsal yaşama yönelim kültür-sanat köylerinin artışı hızlandırmıştır.

Tez çalışması kapsamında; ikinci bölümünde öncelikli olarak kırsal mimarinin tanımı, özellikleri ve kırsal mimarlıkta malzeme kullanımı kavramsal olarak literatür bazında incelenecek, araştırılacaktır ve yapılan tanımlamalar sonucunda bölüm değerlendirilmesi yapılmıştır. Tezin üçüncü bölümde zaman içinde Türkiye’de kırsal alanda kültür ve sanat etkinliklerinin gelişimi, dönüşümü, değişimi ve topluma olan etkileri ele alınmıştır. Dördüncü bölümde kültür-sanat köyü tanımı, kapsamı, özellikleri ve analizleri yapılacaktır. Terimsel ve kavramsal araştırmalar doğrultusunda kırsal mimarinin örnek alındığı, Dünya ve Türkiye’de örnekleri günden güne artmakta olan kültür ve sanat köylerinin uygulamaları ele alınmıştır.

Dünya ve Türkiye örneklerinin incelenmesinin ardından tezin kültür-sanat köyü çalışma alanı olan Konya Sonsuz Şükran Köyü’nün içinde bulunduğu Çavuş Köyü iklimsel ve çevresel özellikleri, Çavuş Köyü’ndeki eski konutlar ile Sonsuz Şükran Köyü’ndeki evlerin ortak özellikleri ve mimari özellikleri incelenecektir ve Konya/Sonsuz Şükran Köyü evlerinin iç mekan özellikleri çalışma kapsamında beşinci bölümde yer alacaktır.

Sonsuz Şükran Köyü, 2010 yılından itibaren yerel değerleri korumak, tarihi ve geleneksel birikimlere sahip çıkmak, kültür ve sanata katkı sağlamak için kurulan bir kültür-sanat köyüdür. 2021 yılı itibariyle yaklaşık 34 adet kerpiç evin yer aldığı köy içerisinde, yılın belli zaman dilimlerinde sanatçılar, ziyaretçiler buluşmakta ve etkinliklerini sürdürmektedirler. Türkiye’de alanında ilk örneklerden olan Sonsuz Şükran Köyü’nde 34 adet geleneksel yöntemlerle inşa edilen kerpiç ev incelenmiştir.

2020-2021 yıllarında inşası başlayan 7 adet evin planı, Mimar Betül Ünal'dı' dan temin edilmiştir. 10 adet evin inşası 2021 Haziran ayı itibariyle devam ettiği gözlemlenmiştir. 23 adet evin ölçüleri bizzat alınmış ve iç mekan özellikleri irdelenmiştir. Sadece 2 eve kullanıcının izni olmadığı girilememiştir. İncelenen evlerin köy içindeki konumu, mimari anlamda iç mekan gözlemleri, çalışma kapsamında analiz, gözlem ve tespit çalışması ile incelenmektedir. Ev sahipleri, köy kurucusu ve köy sorumlusu ile birebir görüşmeler yapılmış görüşleri alınmış, evlerin ve köyün mekânsal değerlendirmeleri, eleştirileri yapılmıştır.

Sonuç olarak bu çalışma ile birlikte kırsal alanlarda kurulan kültür-sanat köylerinin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yönden toplumu iyileştirici yönünü ortaya koymayı aynı zamanda kültür-sanat köyleri üzerine farkındalık oluşturmaya amaçlanmaktadır. Daha sonra Konya Sonsuz Şükran Köyü Evleri'nin iç mekan analizlerinin yapılması, mimari plan ve cephe çizimlerinin literatüre kazandırılması hedeflenmektedir.

1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

İnsanlığın var oluşundan itibaren barınma ihtiyacı mevcuttur. Barınma ihtiyacı zaman içinde kırsal mimari oluşumunun temellerini atmıştır. Kırsal mimarinin ortaya çıkardığı ilk mimari öğeler yaşam biçimini ve kültürel değerleri baz almıştır. Çalışma alanı olan, yerleşme olmayan bir alanda kurulan Sonsuz Şükran Köyü kerpiç yapılardan oluşması kırsal mimarinin yeniden yorumlanmasının kültür-sanat köyleri anlamında örnek teşkil ediyor oluşu nedeniyle çalışmaya yön vermektedir. Bu tez çalışmasının amacı ve kapsamı; ilk olarak kırsal mimarlık terimini literatürde inceleyerek kırsal mimari tanımları, kırsal mimarlık özellikleri ve kırsal mimaride kullanılan yerel yapı malzemelerini incelemek, kırsal mimarinin şekillenmesinde etkili olan çevresel ve sosyal faktörleri ele alarak geleneksel kırsal mimarinin değişim sürecini incelemek, kırsal mimari malzeme farklılıklarını göz önünde bulundurarak mimari oluşumların değişkenlerini anlatmaktır. Kırsal mimari incelendikten sonra geçmişten günümüze Anadolu'da gerçekleştirilen kültür-sanat organizasyonlarına yer verilerek kırsaldaki sanat yoğunluğu ele alınmıştır.

Çalışma kapsamında alan çalışması olarak tercih edilen Sonsuz Şükran Köyü'nün konumu, fiziki özellikleri, yerleşim özellikleri, iç mekan yerleşimleri, plan

şemaları, cephe çizimleri yapılmıştır. Sonsuz Şükran Köyü'nün çalışma alanı olarak seçilmesindeki asıl amaç olan yeni bir köy yerleşmesi olarak kurulması, bu anlamda Türkiye'de ilk olmasıdır. Sonsuz Şükran Köyü ile ilgili literatürde iç mekan anlamında çalışmaların olmaması, köyün gelişiminin belgelenmesi amaçlanmıştır.

1.2. Çalışmanın Yöntemi

Kırsal mimarinin, kırsal mimari değişkenlerinin, kültür-sanat köyü örneklerinin incelendiği kaynak taramaları yapılmıştır. Kaynak tarama sürecinde yerli ve yabancı literatür ve internet kaynaklarından faydalanılmıştır. Teorik araştırmalar kavramsal analizler doğrultusunda incelenmiş, araştırılmış ve gerekli kaynakların okuması yapılmıştır. Kültür-sanat köyleri kapsamında yapılan araştırmada kişisel görüşmeler, yazılı kaynaklar ve internet kaynaklarından yürütülen araştırmalar sonucunda verilerin aktarımı sağlanmıştır.

Alan çalışmasının yapıldığı Konya ili Hüyük kasabası Çavuş köyünde bulunan Sonsuz Şükran Köyü'ne 2018-2021 yıllarında belirli aralıklarla çalışma kapsamında ziyarette bulunulmuştur. Çavuş Köyü ve Sonsuz Şükran Köyü'nün mimari anlamda benzer özellikleri incelenmiş olup Sonsuz Şükran Köyü kurulurken dikkat edilen kırsal mimari özellikleriyle bağlantıları saptanmıştır. Saha çalışması kapsamında Sonsuz Şükran Köyü evlerinin mimari plan ve cephe çizimleri yapılmış, evlerin iç mekan fotoğrafları çekilmiştir. Evlerin özellikleri, çizimleri ve fotoğrafları tablo yöntemi ile çalışmaya aktarılmış ve literatürde yer edinmesi hedeflenmiştir. Sonsuz Şükran Köyü'ne yapılan ziyaretlerde köyde ev sahibi olan sanatçılarla görüşmeler yapılmış, iç mekan anlamında evlerinin inşa sürecinden itibaren dikkat edilen faktörlere yer verilmiş, köyün genel dokusunu iç mekanlara yansıtmak için yapılan çalışmalar sorulmuştur. Köyün kurucusu Mehmet Taşdiken ve köy görevlisi Mustafa Akyüz ile yapılan kişisel görüşmelerde Sonsuz Şükran Köyü mimarisi, çevre düzenlemesi ve sosyolojik açıdan sorular sorulmuştur. Sözlü kaynaklar için ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Kırsal mimari, kültür- sanat köyleri ve kültür- sanat köylerine 3 adet dünya, 4 adet Türkiye örneği, alan çalışması olan Sonsuz Şükran Köyü'nün ve Sonsuz Şükran Köyü evlerinin incelenmesi olarak yapılan çalışma söz edilen yöntemler ve veriler dahilinde çalışmanın sonuç ve değerlendirme kısmında çıkarımlar mevcuttur. Çalışma alanının mimari anlamda literatüre kazandırılması hedeflenmiştir.

2. KIRSAL MİMARLIK KAVRAMLARI

Kırsal mimarinin tüm değişkenleri göz önüne alındığında çalışma kapsamı Türkiye dahilinde sınırlı tutulacak ve kırsal mimari başlığı kavramsal olarak ele alınacaktır. Kırsal mimari başlığı altında ülke dahilinde kullanılan yapı malzemeleri incelenecektir.

TDK kır tanımını “Kentlerin ve ilçelerin dışında kalan, çoğu boş ve geniş yer, dağ bayır” olarak yapmakta kırsal kelimesini ise “kır ile ilgili” olarak tanımlamaktadır. TDK’ye göre mimarlık veya mimari “Belli ölçüt ve kurallara göre yapılar yapma sanatı.” olarak tanımlanmıştır (TDK, 2002).

Gür (2000); Doğu Karadeniz Örneğinde Konut Kültürü isimli kitabında “Konut insanın ‘başını sokabileceği bir delik değil’, adeta insanla yoğrulması gereken bir doku olarak anlaşılmalıdır.” olarak konut tanımını ifade etmiştir (Gür, 2000).

“Yerleşmeler; insanların barınma, korunma zorunluluğu, bir arada bulunma isteği ve çok çeşitli ihtiyaçlarını temin etme çabalarının bir sonucudur ve insanların içinde barındığı, uyku ihtiyacını giderdiği, kendi emniyetini sağladığı evlerin bir araya gelmesiyle oluşmuşlardır” (Gürbüz, 1996).

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’nın 21/02/2015 tarih ve 29274 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 10. Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (2014-2020)’ne göre; “Türkiye’de farklı kamu kurumlarınca uygulanan faaliyetlerin amacı ve kapsamına göre değişen ‘kırsal alan’ tanımları bulunmaktadır. Ancak, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından üretilen kırsal alan istatistikleri esas alındığında iki farklı tanımın kullanıldığı görülmektedir. Buna göre;

- Birinci tanım için temel ölçüt yerleşim yerlerinin idari statüsüdür. Buna göre, il ve ilçe merkezleri dışında kalan tüm yerleşimler köy (beldeler dâhil) kabul edilmektedir. Bu tanıma göre, TÜİK tarafından köy-şehir ayrımında istatistikler üretilmektedir.
- İkinci tanım için temel ölçüt nüfus eşiğidir. Kalkınma Bakanlığı tarafından yürütülen ve 1982 yılında sonuçlanan Kent Eşiği Araştırmasına göre asgari kentsel fonksiyonları gösteren yerleşimlerin nüfusu 20 bin olarak kabul edilmiştir. Bu tanıma göre, TÜİK tarafından 1988 yılından itibaren kır-kent ayrımında istatistikler

üretilmektedir (Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi, 2015). ” Türkiye’de kırsal yerleşmeler mekânsal dağılım, nüfus yoğunluğu, sosyo-ekonomik etmenler dahilinde uygulanan kırsal kalkınma politikalarına uygunluğuna bakılarak sınıflandırılır.

Kırsal mimarlık; kırsal alanda insanların ortaya çıkardığı somut yansımalar halini almıştır ve insanların yaşadığı yerde kendi mimari dilini ortaya çıkarmasına imkan sağlamıştır. Kırsal mimarlık; bölge halkı tarafından yapılmış bölgede bulunan tüm yapıları kapsamaktadır. Yapının inşası için seçilen alanın imkanları ve mevcutta kolay temin edilen malzemelerle, genellikle yapı sahibi ve/ veya yerel yapı ustaları tarafından geleneksel yöntem ve tekniklerle inşa edilmektedir. Kırsal mimarlığın tüm biçimleri belirli ihtiyaçları karşılamaya yöneliktir, bu ihtiyaçların temelindeki kültürün, yaşam tarzının, ekonomik faaliyetin ve değerlerin izlerini taşımaktadır (Çekül Vakfı, 2012). Çekül Vakfı’nın *Anadolu’da Kırsal Mimarlık* kitabında kırsal mimarlığı “halk tarafından yapılan halkın mimarlığıdır” en iyi anlatan ifade olduğu vurgulanmıştır. İnsanlık var olduğundan beri her dönemde malzeme, strüktür, yeteneği ve bulunduğu zamanın gelişimlerine göre yapılar ortaya çıkarmıştır. Kırsal yapılar aslında en basit şekilde inşa edileni işaret etmektedir. Rapoport (1969), ‘House Form and Culture’ isimli kitabında, kırsal mimarının form kazanmasında en etkili olanın kültür olduğunu vurgulamış ve diğer faktörleri; İklim, malzeme, konstrüksiyon ve teknoloji, arazi, savunma, ekonomi, din ve sosyo-kültürel etkenler olarak incelemiştir (Rapoport, 1969).

“Kırsal alanlar, tarihten gelen farklı inanç ve yaşam alışkanlıklarını, bulundukları coğrafyadaki iklim verilerini ve yerel yapı malzemelerini kullanma geleneğini birleştiren çok zengin bir yapı çeşitliliğini bünyesinde barındırmaktadır. Kırsal yerleşmelerde yaşayan insanların günlük yaşamındaki kültürünü, sosyal ilişkilerini ve alışkanlıklarını, yapı sahibinin ve ustasının beğenilerini, inançlarını ve yaşam önceliklerini yansıtan kırsal yapı kendi özgün kimliğiyle var olurken, içinde bulunduğu çevre ve toplum ile bütünleşerek bulunduğu yerin bir parçası olmaktadır. Geçmişin izlerini taşıyan kırsal kültürün mimarlıkla buluşması anlamına gelen bu yapılar, yerleşim dokusunun da en temel ögesi haline gelmiştir. Kırsal mimaride, yüzyıllar boyunca deneyimlenmiş ve yaşamın içinde şekil bulmuş oldukça fazla bilgi birikmiştir (Arpacıoğlu, 2013).”

Kırsal mimari; kırsal alan tanımına uygun alanlarda yaşayan ve çoğunlukla tarımsal üretim temelli endüstrilerde istihdam edilen insanlar tarafından oluşturulan mimaridir. Yapıların ortak bir özelliği, sahiplerinin ve / veya yerel toplumun doğrudan çalışmasının bir sonucu olarak ortaya çıkmalarıdır. Zaman içinde yapıların bazıları bir usta veya bir zanaatkar tarafından koordine edilerek inşa edilmiştir.

Kırsal mimari, form ve strüktür bakımından, modern mimarinin uzun yıllar boyunca birikiminin temellerini atmıştır. Kırsal konutlar, ek binalar(ağır, kümes, odunluk vb.) ve kırsal alandaki diğer yapılar, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel özellikler, kültür, yaşam biçimi göz önüne alınarak inşa edilmiştir ve zaman içinde mimarinin evrimini ve karakterini etkilemiştir.

Farklı kültürlere, yaşam tarzlarına, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel özelliklere sahip topluluklar farklı kırsal mimari yaratmışlardır, örneğin hayvancılığın etkin olduğu bir köy, madenciler tarafından kurulan bir köyden veya tarımsal üretime sahip bir topluluk köyünden farklıdır. Doğal çevre ve doğal kaynaklar, mimari oluşumu doğrudan ve dolaylı olarak belirlemektedir.

Coğrafi ve iklimsel faktörler ekonomik ve tarımsal faaliyetlerin niteliğini ve biçimini belirlediği gibi yaşam biçimini ve mimari oluşumu da etkilemektedir. Coğrafi, jeolojik ve iklimsel faktörler de inşaat için mevcut malzemeleri belirler. Yapılar; nüfusu, coğrafi konuma göre değişen çeşitli iklim etkilerinden (rüzgar, yağış, sıcaklık) korumak zorundadır ve mimari bu şekilde biçimlenir. Kısacası kırsal mimari; fiziksel çevre, kullanılan malzeme, toplumda var olan sosyolojik ve kültürel etmenler, ekonominin genel anlamda tarımsal üretime dayandığı toplumlarda temel gereksinimler göz önüne alınarak zaman içinde şekillenen yapılardır.

Kırsal alan kavramı, fiziki, sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel açıdan çok yönlü olduklarından, kırsal alanın tanımlanmasında bir çok faktör etkin rol oynamaktadır. Kırsal alan kavramıyla ilgili kişi, kuruluş ve ülkeler tarafından farklı tanımlamalar literatürde yer almaktadır. İlk izlenim olarak bir kavram kargaşası yaşandığı düşünülse de; kırsal alan tanımlamaları alanında uzman biliminsanları arasında farklılıklar göstermekte (Tablo 2.1), coğrafya, sosyoloji, şehir ve bölge planlama, iktisat gibi bilim dallarına mensup biliminsanlarının bakış açılarına göre kırsal alana dair tanımlamaların farklılığını vurgulanmakta fakat tüm tanımlamalar ortak paydada buluşmaktadır (Ceylan & Somuncu, 2018).

Yazar/Kurum	Kırsal Alan / Kırsal Yerleşme
Reşat İzbirak	Kır, şehirler ve bahçeler dışında kalmış, çoğunca otluk ya da seyrek ağaçlı yerlere verilen bir addır. Şehir dışında, ekili dikili topraklar ortasında ya da otlak ve çayır yerlerindeki köy, çiftlik gibi yerleşmelere kır yerleşmesi denir. Kır yerleşmesi, şehir yerleşmesine bir karşılıktır (1992).
Ali Tanoğlu	Kır yerleşmesi; şehir iskânından farklı olarak sadece toprak mahsulleri yetiştiren ve bununla geçinen, üzerinde yaşadığı toprak parçası; bağ, bahçe ve tarla ve merası ile organik bir vahdet teşkil eden yerdir (1969).
Salih Şahin	Nüfusu az, çoğunlukla belediye örgütü bulunmayan, geçim tipi toprağa ve hayvancılığa dayalı olan, alt ve üstyapı hizmetleri gelişmemiş, halkın geleneksel yaşam tarzını devam ettirdiği, hizmet sektörünün hemen hemen hiç gelişmediği yerlerdir (2009)
Mehmet Zaman	Şehir yerleşim alanı dışında kalan tarlalar, bağ bahçeler, ormanlar, otlaklar, kırsal konutlar ve boş alanlar gibi yerlere kır denilmektedir. Bu alanlarda geçimini daha çok tarım, ormancılık ve hayvancılıktan sağlayanların meydana getirmiş olduğu yerleşmelere kır yerleşmesi denilmektedir (2010).
Ali Özçağlar	Şehir ve kasaba alanları dışında kalan alanda yer alan, şehir ve kasabalara göre fonksiyonları gelişmemiş, doğal ortam içinde yalın özelliğe sahip olan yerleşmelerdir (2011).
Hayati Doğanay Ünal Özdemir İ. Fevzi Şahin	Kent yerleşim alanları dışında kalan ve tarlalar, bağ-bahçeler, ormanlar, otlaklar ve kırsal konutlar ve boş alanlar gibi arazi kullanım özellikleri bulunan yerlere kır denir. Kırda bütün doğal ve beşeri özellikler, kırsal terimiyle ifade edilir. Kırsal yaşayış, kır yerleşmeleri gibi (2011).
İbrahim Atalay	Kır yerleşmeleri, geçimini daha çok tarım, hayvancılık ve ormancılıktan sağlayan yerlerdir (2011).
Cevat Geray	Kır yerleşmeleri; iş bölümünün gelişmediği, ekonomisi tarıma dayanan, geniş aile türünün ve yüz yüze komşuluk ilişkilerinin var olduğu, bu açıdan kentsel mekânlardaki yoğun nüfuslu topluluklardan ayrılan daha az nüfuslu kırsal toplum birimlerinin yaşadığı yerdir (1975; 2011).
İlhan Tekeli	Kırın neresi olduğu, kent tarafından tanımlanmaktadır. Kırsal alan, kentin dışındaki tüm alanları kapsamaktadır. Tüm alanı kapsayan kırsal mekân, kentin ekonomik faaliyetlerinin (sanayi ve hizmetler sektörü) dışındakiler olarak tanımlanmıştır (2016).
Mustafa Soysal	Kırsal alan deyince, bir ülke içindeki köy yerleşmelerinin tamamı anlaşılmaktadır (1998).

Tablo 2.1 Kırsal Alan Tanımları (Ceylan & Somuncu, 2018)

Kırsal mimarlık ihtiyaca, gelenekselliğe ve yerel malzemeye bağlı oluşur ve yerel kültürü yansıtan mimarlığın değerli bir türü olma özelliği taşımaktadır. İklim, topoğrafya, toprak ve su gibi doğa tarafından sağlanan özellikler, fiziki özellikler, çevreden temin edilen malzemeler ve yaşam biçimi kırsal mimarlığın oluşumunda başlıca faktörlerdir. Kırsal mimarlık, tarihten gelen yaşam biçimini, kültürü, gelenekleri, bilgi birikimini yaşamsal faaliyetlerle ve malzemeyle harmanlayarak oluşmaktadır. Çağdaş tasarım ve kırsal mimarlık arasındaki farklar göz ardı

edilemeyecek kadar fazla olmasına rağmen çağdaş mimarlığın temelini oluşturan kırsal mimaridir. Kırsal mimarlık estetik kaygısından daha uzak, işleve önem veren yapı türü olarak kabul edilmiştir. Kentleşmenin ve sanayileşmenin öncesinde hor görülmüş fakat 21. yüzyıl başından beri kırsal mimari özlemi artmış ve değeri anlaşılmaya başlamıştır.

2.1. Kırsal Mimarlık Tanımları

Kırsal mimari toplumun yaşama kültürüne, geleneklerine, toplum yapısına bağlı olarak, gereksinimlerin türü, şekli, boyutu da göz önünde bulundurularak şekillenmiştir. Kırsal mimari zaman içinde gereksinimler değiştikçe değişmiş, modern mimari saptanan ortak noktalar sayesinde çözümlenmiştir. Cengiz Bektaş *Halk Yapı Sanatı* isimli kitabında Anadolu mimarisini “Anadolu halk geleneğinde biçimin işlevden doğması bir doğallıktır.” olarak tanımlamıştır.

Kırsal mimari yapıları mimarlık ürünleri olarak kabul edilir ve sınıflandırılır. Araştırma kapsamında yapılan çalışmalar literatürde kırsal mimari yapılarını; Vernaküler Mimari (Vernacular Architecture), Yerli Mimari (Indigeneous Architecture), Egzotik Mimari (Exotic Architecture), Spontane Mimari (Spontaneous Architecture), Permakültür Mimari (Permaculture Architecture) , Geleneksel Mimari (Traditional Architecture) İlkel Mimari (Primitive Architecture), Anonim Mimari (Anonymous Architecture) ve Mimarsız Mimari (Architecture without Architect), Halk Mimarlığı/ Halk Yapı Sanatı gibi bir çok değişik adla karşımıza çıkarmaktadır.

Yöresel Mimari (Vernacular Architecture): Cambridge sözlüğünde vernaküler(vernacular); sıradan evlerin inşa edildiği yerel bir tarz olarak tanımlanmıştır (Cambridge Advanced Learner's Dictionary, 2008). Bernard Rudofsky *Architecture Without Architects*(1965) Yöresel Mimari’ yi; “Yöresel mimari moda döngülerinden geçmez. Mükemmelliğe hizmet ettiği için neredeyse değişmez, alında, düzeltilemez. Kural olarak, yerel yapı formlarının ve yapım yöntemlerinin kökeni uzak geçmişte kaybolmuştur.” olarak tanımlamıştır. (Rudofsky, 1965)

Rapoport’un *House Form and Culture* (1969) isimli kitabında vernaküler mimariyi ; “ Vernaküler mimariyi tanımlamanın en başarılı yolu süreç içinde nasıl ‘tasarlandığı’na ve nasıl ‘inşa edildiği’ne bakılmalıdır” olarak ifade etmektedir (Rapoport, 1969) 1861’de ‘vernaküler’ kelimesi ilk defa J.L. Petit tarafından yapılara

atfedilerek bir toplantıda kullanılmıştır. Petit, Kraliçe Anne'nin saltanatının en iyi anıtsal binalarına bakarak onların iyi birer 'vernaküler mimarlık' örneği olduğunu aktarmıştır. Bunun nedeni insanlar tarafından kendi gereksinimlerini, toplumun durumunu, iklimini ve malzemelerini göz önünde bulundurarak inşa edilen evlerin karakteriyle uyum sağlayan yerel binalar olmasıdır (Özkan, Turan, & Üstüncök, 1979).

Cengiz Bektaş, *Halk Yapı Sanatı(2000)* isimli kitabında vernaküler mimari için; “ Vernaküler, Fransızca vernaculaire sözcüğünün Türkçe okunuşudur. Sözcük karşılığı 'yerli, ülkeye özgü olan'dır. 'Vernaküler mimarlık' sözünün karşılığı 'yerli mimarlık'tır ve bu alana giremeyen öteki yapıların yerli olmadığını düşündürmek gibi bir sakıncası vardır.” demiştir (Bektaş, 2000). Henry Glassie *Vernacular Architecture(2000)* isimli kitabında vernaküler mimari için; “Akademide vernaküler sözcüğü sıkça tekrarlanmaktadır bunun sebebi vernaküler yapıların akademiye yabancılar tarafından yapılmış mimari anlamda değerli kütleler olmasıdır. Biz kütleleri 'halk' olarak isimlendirdiğimizde gösteriyor ki yaygın ve geleneksel olarak bir çözüm ve süreç içinde basit bir akademik şema sunmaktadır. Halk inşası farklı biçimlerde meydana gelmekte ve vernaküler mimari çalışmalarının kültürel ayrışması yapılan akademik birikimle birlikte literatüre kazandırılmaktadır” demiştir (Glassie, 2000).

Yerli Mimari (Indigeneous Architecture) : Cambridge sözlüğünde yerli (indigeneous); 'Başka bir yerde olmayan, doğal olarak bir yerde olan.' olarak tanımlanmıştır (Cambridge Advanced Learner's Dictionary, 2008). Yerli Mimari (Indigeneous Architecture); kullanıcılar tarafından kendi teknolojileri, kendi emekleri ve becerileri ile oluşturulmuş, inşa edilmiş, kullanıcıların kendi yaşam tarzlarına göre, gerektiği şekilde tasarlanmış, değişen ihtiyaçlar ve kendi sosyal organizasyonlarını ve etkileşimlerini destekleyen, toplumlarla temas öncesi ortaya çıkarılan, klasik ve geleneksel tasarımlardır. (Mommott & Go-Sam, 2005)

Egzotik Mimari (Exotic Architecture) : Cambridge sözlüğünde egzotik(exotic); “çok uzaklardan, özellikle tropik bir ülkeden gelmesi (veya geliyor gibi görünmesi) nedeniyle alışılmadık ve heyecan verici” olarak tanımlanmaktadır (Cambridge Advanced Learner's Dictionary, 2008). Egzotik kelimesi için yabancı, yabancı yerden gelen tanımlı yapılırken, egzotizm 19.yy'da yaygın olarak kullanılmaya başlanan

aslında; edebiyatın ve sanatın eleştirel boyutudur, batı çağdaş estetik düşüncesinde hala en yaygın estetik yargılama kriteridir. Bernard Rudofsky *Architecture Without Architects*(1965) kitabında Egzotik Mimari (Exotic Architecture); “Egzotik sanatlar batı dünyasında takdir görmektedir ve bu yüzden egzotik mimari (egzotik sözcüğü burada orijinal anlamında kullanılmıştır, yabancı anlamında) "ilkel" olarak adlandırılmamıştır.” (Rudofsky, 1965)

Spontane Mimari (Spontaneous Architecture) : Cambridge sözlüğünde spontane(spontaneous); “doğal, genellikle ani bir şekilde, herhangi bir planlama olmaksızın veya zorlanmadan yapılması” olarak tanımlanmaktadır (Cambridge Advanced Learner's Dictionary, 2008). Cengiz Bektaş *Halk Yapı Sanatı*(2000) isimli kitabında spontane mimari için; “ Vernaküler, yerli ve kırsal mimari tanımına uymamaktadır. Çünkü bu tip yapılar oluşturdıkları alanın, çevrenin, kültürün geçmişten günümüze kadar oluşmuş birikimin ve gelenek çizgisinin üzerine otururlar. Gerçekte görecelik taşıyan ‘ilkel’ kavramı, bu tür yapılar için belirleyici bir ölçüt olmamaktadır.” demiştir (Bektaş, 2000). Anonim bir isimden ortaya çıkan inşa edilmiş formu ifade eder. Bir şeyler inşa etme, değiştirme ve kişiselleştirme arzusundan ilham alır. Bu toplumsal, kent dokusunda benzersiz bir yere sahip sosyal sanattır (Smith, 2008).

Permakültür Mimari (Permaculture Architecture) : Cambridge sözlüğünde Permakültür (Permaculture); “Çevreye çok az zarar veren ve bu nedenle uzun süre devam edebilen mahsul, bitki vb. yetiştirme sistemleri.” olarak tanımlanmaktadır (Cambridge Advanced Learner's Dictionary, 2008). Permakültür, “permanent” (kalıcı) ve “agriculture” (tarım) kelimelerinin birleşiminden oluşmuştur. Fakat zaman içinde kazandığı anlam yalnızca tarım sistemi olmanın ötesine geçmiştir. Güncel anlamı en kısa haliyle sürdürülebilir yaşam tasarımı olarak ifade edilebilir (Parlak, 2018). Permakültür, doğal çevredeki ekosistemlerin çeşitliliğine, devamlılığına sahip olan tarımsal olarak üretken ekosistemlerin bilinçli tasarımı ve bakımlarının sağlanmasıdır. Permakültür ilkeleri doğanın kendisinden gelir. Permakültürdeki ana hedef, sistemin kalıcı ve doğal denge ile uyumlu çözüm sunmasıdır. Bu bağlamda permakültür sürdürülebilir bir sistemdir (Şimşek Bayar, 2016). 1978 yılında Bill Mollison ve David Holmgren yayınlanan *Permaculture One* (2002) kitabı ile dünyaya adını duyuran

Permakültür endüstriyel devrim öncesi sürdürülebilir yaşam süren toplumların modellerini ve hatta daha fazlasını sağlayan, doğayı gözlemleyerek oluşturulan sistemler bütünü olarak tanımlanabilir (Holmgren, 2002) .

Endüstri öncesi zamanlarda, malzemelerin mevcudiyeti mimari bölgesel iklimi ve yerel tarzı yansıtma eğilimindeydi fakat sanayi çağı bu kalıpları kırmıştır. Permakültür mimari yapıları hem dayanıklı hem de değişen ihtiyaçlara uyarlanabilir hale getirmek için dayanıklı ve yenilenebilir yaklaşımları ele almaktadır. Permakültürün ekolojik ve insan ölçeğinde işlevselciliği vurgulaması, estetik değerlendirmenin permakültür mimaride yeri olmadığı anlamına gelmez. Estetiğin ekolojik rolüne ilişkin olumlu bir görüş, bir tasarım kültürünün özünün veya hakikatlerinin duysal ve içsel (ruhsal) bir rezonansa sahip formlarda damıtılmasını temsil ettiğini göstermektedir. Mütevazı ekolojik tasarımın bölgesel kalıpları oluşturulduktan sonra, bir tür tasarım kısaltması veya imzası olarak hareket eden bölgesel estetik yeniden ortaya çıkmaktadır. Zamanla zanaatkarın yapıda kendi benzersiz dokunuşunu ekleme potansiyeli azalmaktadır, ancak mevcut toplumda mümkün olandan daha geniş bir katılımcı yelpazesi ile permakültür mimari zanaatkarlara çok daha demokratik bir işlev ve estetik ifadesi sağlayabilir, daha yenilikçi, gelecekte daha düşük enerji kullanılacak bir tasarım yapma fırsatı sunar (Holmgren, 2002).

Geleneksel Mimari (Traditional Architecture) : Cambridge sözlüğünde geleneksel (traditional); “Bir grup insanda veya toplumda uzun süre değişmeden devam eden gelenek veya davranış şekillerini takip etme veya bunlara ait olma” olarak tanımlanmaktadır (Cambridge Advanced Learner's Dictionary, 2008). Uluslararası Anıtlar ve Alanlar Konseyi (ICOMOS), Yerleşik Miras Tüzüğünde ICOMOS (1999), geleneksel mimariyi toplumun özelliklerini yansıtan, sosyo-kültürel geçmişinin bir kanıtı, insanın eseri ve zamanının ürünü olarak tanımlamıştır. Bir toplumun kültürünün temel anlatımı olan geleneksel mimarlık, bir yandan o kültürün bölgesiyle ilişkisini gösterirken, diğer yandan dünyanın kültürel çeşitliliğini yansıtmaması bakımından önemlidir. Geleneksel toplumların barınmak için kullandıkları doğal ve geleneksel bir inşa yöntemidir. Sosyal ve çevresel kısıtlamalara bağlı olarak sürekli değişen ve uyarlanan bir süreçtir (Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü, 1999).

İlkel Mimari (Primitive Architecture) : Cambridge sözlüğünde ilkel (primitive); “Makine veya yazı sistemi olmadan basit bir şekilde yaşayan insanlarla, gelişimin çok erken bir aşamasında insan toplumu ile ilgili olan.” olarak tanımlanmaktadır (Cambridge Advanced Learner's Dictionary, 2008). İnsan ilk başta, kendi sığınağını inşa edemediği için, doğanın sağladığı sığınma alanlarına (mağara vb.) bağlı kalmak zorunda kalmıştır. İnsan, çevresine alıştıkça, fikirleri güçlendikçe ve kesinleştikçe kendi sığınağını inşa etmeye başlamıştır. Yaşam tarzı, iklim, malzeme, teknoloji bir konutun biçimini ve karakterini belirlemede temel bir unsur haline gelmiştir. Primitive mimari dünyanın her yerinde var olmuş ve coğrafyaya göre şekil değiştirmiştir (kutuplarda iglo inşa edilmesi veya ekvatorda yoğun güneş ısınıyı absorbe edecek devasa kerpiç yapılar gibi) (Ferree, 1890). İlkel mimarinin, içerisinde bulunduğu doğal veya yapılı çevreyle kurduğu ilişkisi, fiziksel bağlamında yer edinme biçimi, tasarlama ve yapmaya dair çevresinden edindiği bilgi ve deneyimleriyle, öncelikle fiziksel çevreyi referans alan bir kavrayışa sahip olduğu söylenilebilir (Artkan, 2019).

Anonim Mimari (Anonymous Architecture) : Cambridge sözlüğünde Anonim (Anonymous); “Adı bilinmeyen veya kamuya açıklanmayan biri tarafından yapılmış veya yapılmış” olarak tanımlanmaktadır (Cambridge Advanced Learner's Dictionary, 2008). Cengiz Bektaş *Halk Yapı Sanatı(2000)* isimli kitabında anonim mimari için; “En genel kullanımda, yaratıcısı bilinmeyen mimarlık demektir. Herkesin kendi evini yaptığı ilkel toplumlarda yapı işinde uzmanlaşmış kişiye gerek yoktu. Gelişme yolundaki toplumlarda, artı ürün getirdiği temel sonuçlardan biri olarak kentleşme ve örgütlenme olgusu yapı işlerinde öncelikle yapı ustasına ortaya çıkarmıştır. Toplumun yapıcılıktaki bilgi birikimini aktaran bu kişi yapıları kullanıcıları ile birlikte gerçekleştiriyordu. Önceden tasarım söz konusu değildi. Yere ve kullanıcının isteğine göre, doğrudan geleneğe dayalı çözümlere varılıyordu. Ev yaptıracak kişi ve tüm ailesi usta ile birlikte evin yapımında çalışırlar. Bu yolla oluşan yapılar anonim mimarlık ürünleri olarak tanımlanır.” demiştir (Bektaş, 2000).

Mimarsız Mimari (Architecture without Architect) : 9 Kasım 1964 - 7 Şubat 1965 tarihleri arasında Bernard Rudofsky tarafından düzenlenen ‘Architecture without Architect’ sergisi ve yayını ile Mimarsız Mimarlık (Architecture without Architect), saf olmayan mimarinin alışılmadık dünyasını tanıtarak inşa sanatı ile ilgili dar

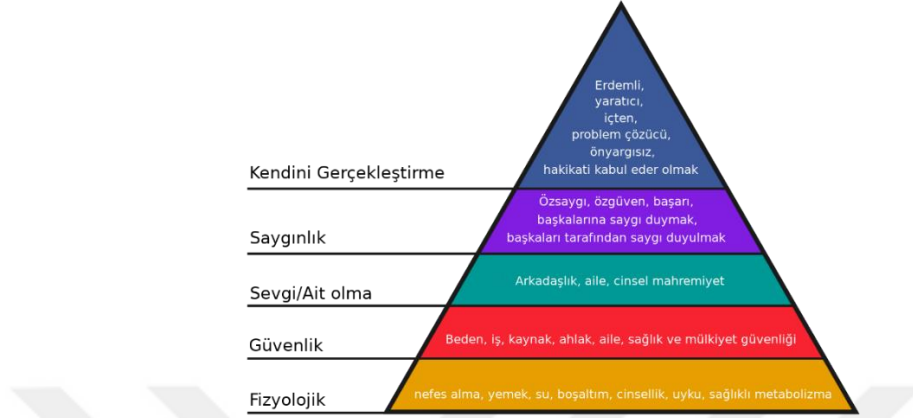
konseptleri yıkmaya çalışmıştır. Mimarısız Mimarlık (Architecture without Architect) da Bernard Rudofsky ‘Architecture without Architect’ için “O kadar az biliniyor ki, bu konsept için bir ad bile yok. Genel bir etiket için bu konsepte yerine ve durumuna göre yerel (vernacular), anonim (anonymous), doğal (spontaneous), yerli (indigenous), kırsal (rural) diyoruz.” demiştir (Rudofsky, 1965). Cengiz Bektaş *Halk Yapı Sanatı* (2000) isimli kitabında mimarsız mimari için; “ ‘Mimarısız mimarlık’ deyişinin, örneğin Göreme peri bacaları gibi çok başka türden, genellikle doğal oluşumlar için kullanılması doğrudur. Oysa bu alana giren yapıların, sözcüğe bugün yüklenen anlamda olmasa da, kendilerine ve çağlarına göre mimarları vardır. Bu ustalar yapıtlarına imzalarını da atmışlardır.” demiştir (Bektaş, 2000).

Halk Mimarlığı / Halk Yapı Sanatı (Pop- Popular Architecture) : Halk mimarisinin ortaya çıkışında, toplumun inanç, ahlak, gelenek, sosyo-kültürel değerleri gibi soyut değerlerin ve halkın teknik olarak kullandığı yöntemleri de coğrafya, iklim ve ekonomi gibi somut değerlerin belirlediği sonucuna ulaşılmaktadır. Halk mimarisinin ihtiyaçlar ekseninde geliştiği görülmüştür (Öcal, Metin, & Mormenekşe, 2007). Cengiz Bektaş *Halk Yapı Sanatı*(2000) isimli kitabında ; “ ‘Halk yapıları’ ya da ‘halk mimarlığı’ deyişleri ‘halk yapı sanatı’ deyişi içinde daha açık, daha anlaşılır biçimde toplanabilmektedir. ‘Halk’ sözcüğü, daha bağlayıcı olan aşamalara varmamış, bir ‘yer’de oturan, ortak koşullarla, çıkarlarla, etkilerle birbirlerine bağlı olan bir topluluğu tanımlar. Bu alana giren yapıların halkın doğrudan(ya da yöntem yardımı alarak) yapım eyleminin ürünleri olduğu göz önüne alınarak ‘halk yapı sanatı’ deyişinde birleşilmesinde yarar vardır. Halk yapı sanatının ürünü, kolektif bir olgunun sonucudur; halk kültürü doğrudan yansıtmaktadır; katkılara, alıp vermeye, çeşitlemeye açıktır; doğrudan yaşamdan kaynaklanır, yaşamla birlikte yaşamın canlılığını taşır. Bu nedenle, bütünüyle kapsadığı yaşamın da gerçekçi yansıtıcısıdır.” demiştir (Bektaş, 2000).

2.2. Kırsal Mimarlığın Özellikleri

Dünya ekosisteminin bir parçası olan insanların, Maslow’un (1943) ihtiyaçlar hiyerarşisine göre (Şekil 2.1) hayatlarını devam ettirebilmeleri için fizyolojik ihtiyaçlarını da karşılayabilecekleri güvenli bir alana ihtiyaç duymuşlardır. Buna bağlı olarak barınma ihtiyacının temeli olan güvenli alan duygusu fiziki çevreyle

bütünleşerek zaman içinde malzeme kullanımıyla birlikte kırsal mimarlığın temellerini atmıştır.

Şekil 2.1 Maslow'un(1943) İhtiyaçlar Hiyerarşisi

Kırsal mimarlığın oluşum sürecini etkileyen kültür, yaşam biçimi, gelenek ve görenekler, töre, geçim kaynakları, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel etkenler soyut etkenler olarak kabul edilirken, çevredeki malzemelerin kırsal mimariye şekil vermesi somut bir etkidir. Çevrede bulunan malzemeler insanlığın var oluşundan bu güne kadar kırsal mimarının en etkin belirleyicisi olmuştur. Kırsal mimarının biçimi bir yandan kültürün dünyaya bakış açısını, yaşam biçimini, değer ve toplumsal kurallarını yansıtmaktadır, diğer yandan kültürün mahremiyet anlayışını, bireyin özel yaşam sınırlarını çizer, başka insanlarla etkileşimini denetim altına alır (Çekül Vakfı, 2012).

Haluk Sezgin (1984) kırsal mimari ustaları için “Yapıyı inşa eden kişi geleneksel kurallar ve malzeme konusunda bilgi sahibidir. İşe genel hatlar ve en basit şema ile başlar. Sonra ayrıntılar üzerinde durur. Binanın oluşmasındaki fikir, işin en basit, en doğal ve doğrudan yapılması üzerine oturmaktadır.” Sezgin ‘Kırsal Mimari’ kavramını tam olarak belirlenmesi için ayrıca kırsal mimarının özelliklerini şöyle sıralamıştır;

- Kırsal mimaride herhangi bir tasarım ve ifade yöntemi yoktur. Uygulanan strüktür ve yapı malzemesi, binanın formunu belirler. Bu durum herhangi bir teorik iddianın bulunmayışını da ortaya koyar.
- Yapılarda strüktür ve teknoloji farklı olabilirler. Ancak yapı malzemesi her zaman doğaldır.
- Yapı basit, kesin ve anlaşılması kolaydır.
- Bir teknik sözlük mutlaka bulunur.

- Kırsal yapıların genellikle, ekleme ve yapışık şekillerde büyüyebilme özellikleri vardır.
- Kırsal yapılarda iklime ve doğaya uyma ve onlarla bütünleşme özelliği görülür.
- Geleneklerin gereği olarak, kırsal binaların yapımında başka kimselerin haklarına ve diğer objelere saygı gösterilmesi doğaldır.
- Estetik kalite her bina için ayrı ayrı oluşturulmaz. Bu geleneksel bir olay olup nesilden nesile devredilir (Sezgin, 1984).

Gür (2000), geleneksel konut mimarisi incelenirken doğal, sosyal ve kültürel etmenleri ayrı ayrı ele almanın doğruluğu ve yeterliliğini savunmaktadır (Tablo 2.2);

Doğal Belirleyiciler	Sosyal Belirleyiciler	Kültürel Belirleyiciler
İklim	Toplumsal teknik bilgi düzeyi /yasal düzenlemeler	Dünya görüşü(kültürel değer ve normlar)
Topografya	Toplumsal refah düzeyi	Yaşam biçimi ve davranışlar
Çevresel örtüntü ve doku	Toplumsal yapı	Çevre/mezan kullanım normları
Çevrede var olan malzeme	Aile-toplum ilişkileri	Konutun kullanım ve anlamı.

Tablo 2.2 Konut biçiminin belirleyicileri (Gür, 2000)

Gür (2000) ,bugünün konut kültürünü oluşturan geleneksel mimarinin kültür, topluluk ve birey ortamında incelemesini yapmaktadır (Tablo 2.3);

Kültürel Faktörler	Sosyal Faktörler	Bireysel Faktörler
Dünya görüşü Kültürel değerler ve normlar Din, dil ve sınıflama kategorileri Aile-akraba-toplum ilişkileri Yaşam biçimi Çevre/ mezan kullanma normları Konut kullanımına ilişkin normlar Konutun temel işlevleri ve anlamı	Aile büyüklüğü Ailenin sosyo-ekonomik statüsü ve toplumsal etki alanı Ailenin dünya görüşü ve toplumsal tutumları Aile yapısı/ailede roller Ailenin yaşam biçimi Ailenin öz imgesi, beklentileri, umutları Ailenin konut deneyimleri ve konut imgesi	Bireyin konutla kurduğu yararsal ilişkiler/standartlar Bireyin konutla kurduğu duygusal ilişkiler-özdeşleşim-bağlanma Bireyin kültürel normları yorumlaması-eğitim Bireyin yaşama yoğunluğu Bireyin konut deneyimleri Bireyin öz imgesi

Tablo 2.3 Konut biçiminin belirleyicileri (Psiko-sosyal ve kültürel ağırlıklı) (Gür, 2000)

Kırsal mimarlığı etkileyen soyut faktörlerin başında toplumun istekleri, sosyal organizasyon, dünya görüşü, yaşam biçimi, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlar, bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar, bireysel ve toplumsal kişilik, ekonomik kaynaklar, fiziksel

çevreye karşı tutum, toplum kültürü gelmektedir. Soyut faktörlerle birlikte kırsal mimari oluşumunu etkileyen somut faktörler; iklim, çevre, doku, mevcut teknik ve malzeme, topografya ve yakın çevredeki görünüş (deniz, göz, nehir, orman, koru vb.) olarak sıralanabilir.

Cengiz Bektaş, *Halk Yapı Sanatı* (2000) kitabında Anadolu kırsal mimarlığının temel ilkelerini şöyle belirlemiştir:

Yaşama, doğaya ve çevre koşullarına uygunluk; ...doğayla savaşımadan ona uymaları, doğanın kan dolaşımı içinde kalmaları... Doğrudan kullanıcının yaşama biçiminden, ölçülerinden yola çıkarak gerçekleştirilmesi... Çevreye (hem doğaya hem konu komşuya, topluma) saygılı kalmaları.

Gerçekçilik, akılcılık; ... olanaklarla isteklerin koşutulduğunu gözetirler... ‘Bak bak desinler!’ diye yapılmazlar... Kurguda, yapımda, gereksiz cambazlık hiç yoktur. Hiçbir gereç bir başkasının yerine kullanılmaz, her şey kendisidir.

İçten dışa çözüm; ...tasarlanmanın içten başlaması, içten dışa doğru gelişmesidir. Önce işlev çözümlenmektedir. ‘Böyle olsun!’ diye değil, bu doğaçtan böyle... İçin dışa yansımından...

İç mekân ve dış mekân uyumu; İçten dışa geliştirilen çözümün doğal sonucudur. Dıştan da iç okunabilir.

Tutumluluk; Yalnızca yapımda, yöntemde, gereçlerle değil, kullanımda da tutumluluk... Ortak kullanımlar iyi belirlenmiştir... Kişinin ya da çekirdek ailenin ‘mahremiyeti’ne ‘halel’ getirmeyen her şey ortak kullanılır.

Kolaylık; Yapım yöntemi, yöntemleri, kolaylık ilkesine dayanır. Bir çivi bile gereksiz kullanılmaz.

Ölçülerin insan bedeni temel alınarak oluşturulması; Tahta, bir parmak kalınlığında, bir karış genişliğinde, iki kulaç uzunluğundadır. Kışık katın yüksekliği ‘elim değmesin yeter’ ölçüsündedir. Pencere, üç karış genişlikte, beş karış yükseklikte ya da bu orandadır. Keser sapı bir ayak uzunluğundadır, ölçü olarak da kullanılır.

İklim uygunluk; Evler gün doğuşuna bakarlar. Başat rüzgar düşünölmüştür. Örneğin : İzmir’de ‘Lodos odası’, ‘Poyraz odası’ vardır. Oylum yükseklikleri yaza kışa göre belirlenmiştir.

Araç ve gereçlerin en yakından seçilmesi ; Çevrenin gerecini seçince, çevreye uyum da kolaylıkla sağlanır...

Esneklik; Aile büyüdükçe, ev de birim birim büyüyebiliyor. Aile küçülünce, ev de bölünebiliyor. Daha da önemlisi, yapım yöntemi ve seçilen gereç nedeniyle, evlerde kuşaktan kuşağa kimi değişikliklerin yapılabilmesi... “ olarak belirlemiştir (Bektaş, 2000).

Toplumda estetik değerler; gelişmiş yapım teknikleri, güncel malzemeler ve farklı fonksiyonlarla değil, tamamen var olan olanaklarla oluşturulmuştur. Kırsal yapı oluşumlarında, doğal ve estetik değer yargıları yansıtılmaktadır. Kırsal mimaride cephede fonksiyonu olmayan bir süsleme ögesi ile karşılaşamaz. Cephe tipolojisini, yerel yapı malzemesi, geleneksel yapı tekniği ve türk tipi (100*140) pencereler oluşturmaktadır. Yörelere özgü tüm bu veriler göz önünde bulundurulduğunda, kırsal mimarinin sadece barınma ihtiyacının tasarım ve inşasından ibaret olmadığı, bunun tam tersine, doğanın top yekün tasarlandığı bir kültürel ifade biçimi olduğu anlaşılmaktadır. Bir başka yorumla, yörenin kırsal-geleneksel mimarisi bir tür çevre tasarımıdır (Selvi, 2011 ; Çınar,2014).

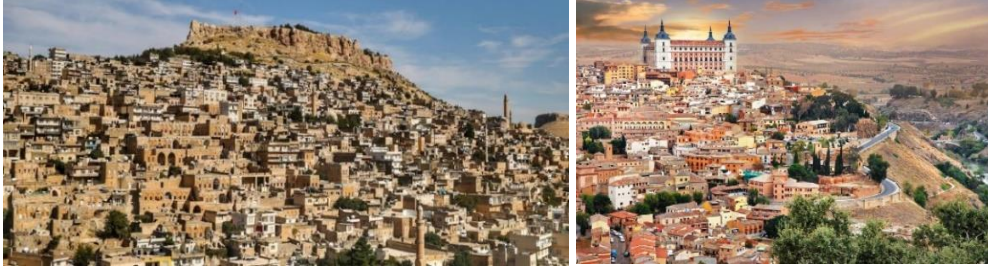
Kırsal alanlarda konutlar, çevrenin fiziki koşullarına göre dağılım göstermiştir. Kırsal mimari kapsamında ortaya çıkan konutlarda ihtiyaca göre bahçe büyüklükleri, farklı plan tipleri, plan tiplerine bağlı olarak cephe görünüşlerindeki şekillenmeler farklılık göstermektedir. Tüm bu farklılıkların yanı sıra konutun yapıldığı alana bağlı olarak çatılar ortak özellik göstermekte Anadolu kırsal mimarisinde yaygın olarak geniş saçaklı, düz damlar tercih edilmektedir. Anadolu kırsal mimarisinde konutların mahremiyet duygusu barındırmasına, giriş cephesinin gün ışığı almasına, varsa manzaraya doğru yönelmesine dikkat edilmiştir. Kırsal mimari mimarsız mimari örneklerinin temelini atmıştır. Usta-çırak ilişkisi ve geleneksel yapım yöntemleri kırsal mimarinin yüzyıllar boyunca bir ritim yakalamasını sağlamıştır.

Geleneksel yerleşmeler, yüzyıllardır, belki de çok daha geniş bir zaman yelpazesi içinde, kültürlerle etkileşim kurarak, doğayla bütünleşip günümüze kadar gelmişlerdir. Kırsal mimari gereksinimlerin gelenekler ve alışkanlıklar doğrultusunda yapıya dönüştürülmesidir. Halk, kendi koşul ve imkânları dâhilinde, gereksinimleri doğrultusunda, bulduğu malzemeyle iddiasız, alçakgönüllü ama işlevsel yapılar

üretmiştir. Kırsal mimari kimlik, uzun bir zaman dilimi içerisinde biçimlenmektedir. Yerleşmenin coğrafi özelliği, kültürel düzeye, mimari kültürü, yaşam biçimi ve niteliklerinin karışımı olarak kırsal mimariye biçim verir. Çorapçıoğlu ve ark. (2008) kırsal yerleşmelerin sosyal, ekonomik ve kültürel gelişimlerini zaman içinde bu koşullara has mimari kimliğin oluştuğunu vurgulamıştır (Çınar, 2014).

İnsan ırkının binlerce yıllık tarihi içerisinde en dikkat çeken uğraşlarından biri yaşadığı doğal çevreyi çeşitli ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmesi ve değiştirmesidir. Mimarının kökeninde de bu uğraşı vardır (Vitruvius,1998). Türkiye’de ve dünyada uygulanmış kırsal mimari yapılarının ortak özelliği yer, iklim, malzeme, gelenek görenek, mahremiyet duygusuna bağlı olarak şekillenmiş olmalarıdır. Örneğin; İspanya/ Toledo ve Türkiye/ Mardin şehir yerleşmesi açısından oldukça benzerlik göstermektedir (Şekil 2.2). Bunun yanında yine içe dönük mekan kurgusuyla birlikte ‘avlu’ kullanımı Türkiye/ Konya, Çin/ Pekin ve Hindistan/ Jaipur mimari kimlik bazında karşımıza çıkmaktadır (Şekil 2.3) yine pencerelerde ve kapılarda mavi renk kullanımı Tunus/ Sidi Bou Said, Yunanistan/ Santorini Adası, Türkiye/ Bodrum (Şekil 2.4), Türkiye/ Şanlıurfa- Suriye/ Hama- İtalya/ Alberobello konik kubbeli kümbet evleri (Şekil 2.5) dünyada uygulanan kırsal mimarinin ortak özelliklerini yansıtmaktadır.

Cengiz Bektaş *Halk Yapı Sanatı(2000)*’ nda kırsal mimarlığın ortak ilkelerini şöyle açıklamıştır ; “ Bütün yörelerde, araştırmalarım sonucunda saptadığım ilkelerin, tümü ülkeler için geçerlilikleri olduğunu söyleyebilirim. Bulgaristan’ın Filibe kentinde Osmanlı dönemindeki evlerle, Yunanistan’ın Makrinitza ilçesindeki evlerin yaratılmalarında, bilerek bilmeyerek izlenen ilkeler de birdir. Süslemelerinde, ayrıntılarında kimi ayrımlar onlara varsıllıklar katmaktadır. Ancak doğa,yaşam karşısındaki tutumları birdir. Uzman olmayan kişiler, bir Bursa evi ile Saraybosna evini birbirinden ayırt edemeyebilirler (Şekil 2.6) ... Bir Ohrid evi ile Safranbolu evini ayırt edemeyen öğretim görevlileri de tanıdım (oysa iki yerleşme birbirinden bin kilometren çok daha uzak) ” (Bektaş, 2000).

Şekil 2.2 Türkiye/ Mardin- İspanya/ Toledo Şehri Panoramik Görünüşü (URL 1,2020 ; URL 2, 2020)

Şekil 2.3 Türkiye/Konya- Çin/ Pekin- Hindistan/ Jaipur Avlu Örneği (URL 3, 2020 ; URL 4, 2020; URL 5, 2020)

Şekil 2.4 Türkiye/ Bodrum- Yunanistan/ Santorini- Tunus/ Sidi Bou Said Pencere ve Kapılarda Mavi Renk Kullanımı (URL 6, 2020 ; URL 7, 2020; URL 8, 2020)

Şekil 2.5 Türkiye/ Şanlıurfa- Suriye/ Hama- İtalya/ Alberobello Konik Kubbeli Kümbet Evleri (URL 9, 2020 ; URL 10, 2020; URL 11, 2020)

Şekil 2.6 Makedonya-Ohrid ve Karabük-Safranbolu Evleri Benzerliği (Bektaş, 2000)

ICOMOS'un Ekim 1999'da Meksika'da yapılan 12. Genel Kurulunda kabul edilen tüzükte kırsal mimariyi; Toplum olarak paylaşılan bir yapı geleneği, çevreye uygun olarak tasarlanmış yöresel ve bölgesel kimlik, üslup, biçim ve kimlik tutarlılığı, kırsal veya geleneksel yapı türlerine bağlılık, kimliği belirsiz olarak aktarılan geleneksel yapı tasarımı ve yapı ustalığı, işlev, sosyal ve fiziksel kısıtlamalara etkin olarak yanıt verebilme, geleneksel yapı sistemlerinin ve zanaatlarının etkin uygulaması gibi ayırt edici özellikleriyle tanımlamıştır (Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü, 1999). Bu tanımlamaya göre, kırsal mimarinin, fiziksel etmenler, dini inançlar, kültürel yapıya olan uygunluk ve kırsal mimari zanaatı gibi kanıtlanmış veya kanıtlanmamış birçok faktörün ortaya çıkardığı bir bütün olduğu açıkça gösterilmektedir.

Kırsal mimari, halkın bulunduğu zamandaki mekan ihtiyaçlarını karşılamak için tasarlanmış ve uygulanmış, işlevselliği ön plana çıkararak yerel malzemelerle ve yerel ustalarla inşa edilen, geçmiş ve gelecek kuşaklara nesilden nesile aktarılan tasarım, yapı teknikleri, üslup, biçim ve kimliğin kullanıldığı mimaridir.

Kırsal mimarinin gelişimini ve karakterini etkileyen en önemli faktör evleri, binaları ve yerleşimleri oluşturan toplulukların yaşam tarzıdır. Yaşam tarzı, yerleşim biçimini, sokak düzenini, yapının işlevsel düzenlemesini, yardımcı binaları ve aynı zamanda ana ev yerleşimini belirleyen ekonomik veya tarımsal üretim türünü belirler. Coğrafi ve iklimsel faktörler, ekonomik ve tarımsal faaliyetlerin doğasını ve şeklini belirler. Bu şekilde yaşam tarzını etkilerler ve sonuç olarak da yapı çevreyi etkilerler. Coğrafi, jeolojik ve iklimsel faktörler inşaat için de uygun malzemeleri belirler. Belli bir yerde belirli bir zamanda kırsal mimariyi etkileyen faktörler çoğunlukla sabittir, bu nedenle yaklaşık olarak benzer malzeme ve sosyal ailelere sahip aileler koşullar oldukça benzer yapı çevrelerinde yaşamıştır. Evlerinin ve yardımcı binalarının düzeni

ve yapısı da çok benzerdir. Belli bir yerde, belirli bir zamanda, farklı sosyal ve maddi koşullara sahip aileler, birbirinden az ya da çok farklılık gösteren binalar kullanmışlardır.

Tüm dünyada kırsal mimari örnekleri incelendiğinde birçok ortak noktada bulunduğu görülmektedir. Kırsal mimari, genellikle yerel halk ve yerel ustalarla birlikte imece usulü ile oluşturulmaktadır. Kırsal alanda bulunan ev, köy meclisi, köy kahvesi, ibadethane, köprü, hayvan barınağı, depolama alanları gibi her türlü yapıyı kapsamaktadır. Kırsal yapılar günümüze, çevreye uyumlu, doğal yaşama zarar vermeyen ekolojik mimarlık olarak da kabul edilmektedir. Kırsal yapılar üslup kaygısı barındırmaksızın, gereksinimleri, işlevi ve kültür özelliklerini içinde barındırmakta ve yer aldığı bölgenin karakteristik özelliklerini taşımaktadır. Kırsal mimariyi etkileyen faktörler; çevresel faktörler ve sosyal faktörler olarak iki ana başlık altında toplanmaktadır. Türkiye’de kırsal mimari ele alındığında, 7 coğrafi bölge kendi çevresel özelliklerine göre plan tipleri, malzeme kullanımı gibi değişiklikler göstermektedir. Türkiye’de kırsal mimari yapı malzemesi olarak en yaygın görülen, kullanımı bölgeye göre değişen taş, ahşap ve kerpiç yapı malzemesidir.

2.3. Kırsal Mimarlıkta Yapı Malzemeleri

Doğaya uyum ve estetik değerlerinin yanı sıra bölgenin iklim koşullarına uygunluğu yapım tekniğinin belirlenmesinde önemli bir ölçüttür. Yapım teknikleri, mekansal çeşitlilik, ışık ve gölge oyunları ile birlikte estetik değerler oluşturulmaktadır. Fakat bazı durumlarda yöresel malzemenin baskınlığından dolayı yeni malzemelerin kullanımının önü kesilmektedir (Sızak, 2007).

Yapım tekniği, çevredeki malzemenin el verdiği sürece malzeme ve strüktüre bağlıdır. Kırsal mimari oluşum süreci, insanın yapım aşamasına geçmesi, malzeme seçimi, yapı malzemesinin çevre ve iklim koşullarına uygun olarak seçilmesi ile başlamıştır. Yapılarda kullanılan malzeme çevre-yapı-iç mekan-kullanıcı ilişkisinin uyumunu sağlamaya yönelik olmuştur.

Farklı kültürlerle sahip toplumlar doğal yaşam alanları benzerlik gösterse de, kendi gelenekleri önderliğinde çevreyi, doğayı daha farklı anlar ve yorumlar. Doğal çevrenin sunduğu imkanlar dahilinde yapı malzemesini kültürlerine empoze ederek plan, fonksiyonellik, işleyiş, şekil ve strüktür bakımından farklı yapılar ortaya

çıkarmışlardır. Kırsal da konut şekillenmesi zaman içinde bilinçsiz olarak bir sistematığe oturmuştur.

Mimarsız mimarlıkla kırsal alanlarda ortaya çıkan konut kültürünün belirli özellikleri vardır. Kırsal alan konutları çevredeki malzemeyi kullanarak bir veya iki malzeme ile inşa edilir, temel strüktür kurallarına sahip genellikle kat sayıları az, ek yapılara açık şekillenirler. Kültürel nitelikler ve toplumun gereksinimlerine göre benzer karakteristik özellikler gösterirler.

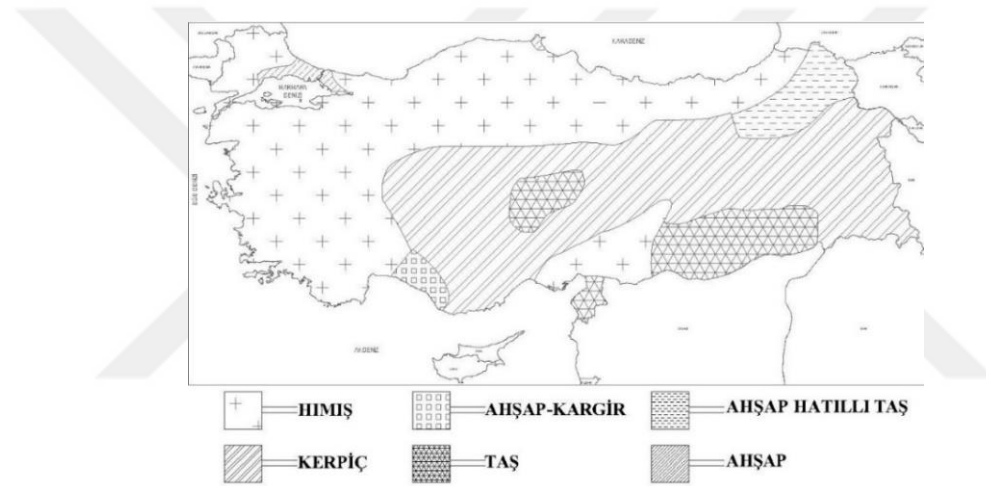
Kazmanoğlu ve Tanyeli (1979) konut mimari oluşumunu 5 başlıkta incelemişlerdir; Malzeme ve yapım teknolojisi açısından (Şekil 2.7), biçimlendirme özelliklerine göre, çatı örtüsü özellikleri, mekan düzeni, dış renklendirme olarak sınıflandırmışlardır. Mimari oluşumda yerleşmeler iklim, yerel malzeme olanakları, yerleşme alanının topografik yapısı, çevredeki tarım arazilerinin verimi gibi etkenler rol oynamıştır. Kazmanoğlu ve Tanyeli (1979) iklimin ve fiziksel çevrenin mimari üstündeki etkisini, Mezopotamya gibi hiç taş bulunmayan bir bölgede kerpiç mimarisinin zorunlu hale gelmesini, ekvatordaki bir konutun İsveçte'ki konuta benzememesi gibi örneklerle desteklemişlerdir. Bunun yanında Kazmanoğlu ve Tanyeli (1979) sadece iklimin ve fiziksel çevrenin etkili olmadığını, malzeme ortaklığının mimari özdeşlik olmadığını vurgulamışlardır (Kazmaoğlu & Tanyeli, 1979)

Kırsal mimaride konut örneklerinin dış cephelerine bakıldığı zaman yapının karakteristik özellikleri hakkında bilgi almak mümkündür. Konutun yüksekliği ve kat adedi, pencere ve kapıların boyutları ve biçimleri, malzeme, renk ve doku özellikleri, süslemeler, çatı biçimi gibi özellikler tipolojiyi belirlemede yardımcı olmaktadır.

Tipolojik olarak yapıların somut faktörlerinin yanında soyut faktörler konutlarda iç mekan organizasyonunu belirlemektedir. Gelenek ve görenekler, sosyal hayat, yaşam biçimi, geçim kaynakları gibi etkenler iç mekanları oluşturmaktadır. Konut içi mekan boyutları, oda sayıları, ışık-cephe özellikleri, fonksiyon şeması oluşumu yapının karakterini etkilemektedir bu da kırsal mimarinin özelden genele tasarımını kanıtlamaktadır. Yerleşmeleri oluşturan yapılar toplumun bir yansıması olmuş, kültürel özelliklerinin bir dışa vurumu olarak kabul edilmiştir. Her bölge, her kültür, her yöre kendi ihtiyaçları doğrultusunda mimari yapılar ortaya koymuş, mimari

oluşumlar doğayla bütünleşmişlerdir. Doğayla bütünleşme hem yeryüzü şekilleri hem malzeme olarak kırsal mimariye yansımış ve Anadolu’da çok çeşitli yerleşmeler ortaya çıkmıştır. Mimari biçimlenişi etkileyen temel faktörler özellikle kırsal mimaride konut tasarımındaki özellikler olmuştur. Temel olarak alınacak faktörler sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel faktörlerdir.

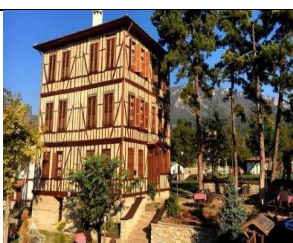
Literatür tarandığında her bölgenin çevresel etkenleri doğrultusunda farklı mimari biçimlenmeleri olduğu görülmüştür örneğin ; “ Doğan Kuban iklim, malzeme ve tekniği de göz önüne alarak Anadolu kırsal mimarisini Türkiye’nin yedi bölgesine ayırmıştır (Tablo 2.4) (Çekül Vakfı, 2012).

Şekil 2.7 Anadolu’da bölgelere göre malzeme kullanımı (Kazmaoğlu & Tanyeli, 1979)

Kırsal mimari örnekleri bölgelere göre incelendiği zaman yapı malzemesine göre bir mimari üslup ve kimlik oluştuğu görülmektedir. Yapı malzemesi kimlik oluşumunda somut bir etken olarak sayılabilir fakat bölgeden bölgeye değişen kırsal mimari üslubunu etkileyen soyut etkenler göz ardı edilmemelidir. Soyut etkenlerin temelini kültür, gelenek ve görenekler, sosyo-ekonomi atmaktadır.

İnsanoğlu ortaya çıkardığı ilk mimarsız mimari örneklerinden itibaren kendini çevrenin olumsuzluğundan korumayı temel gaye edinmekle birlikte doğanın verdiklerini kabul ederek çevreyle uyumu yakalamıştır. Ortaya çıkan mimari örnekleri doğa-malzeme-toplum bazında uyumlu, yalın ve ihtiyaca yönelik sunulmuştur.

Mimari	Bölge	Görsel
Taş konut mimarisi	Güneydoğu Anadolu bölgesi	
Ahşap hatıllı taş mimarisi	Erzurum'dan öteye Kuzey Doğu Anadolu bölgesi	
Ahşap iskeletli ev mimarisi	Doğu Karadeniz bölgesi	
Düz damlı kübik taş mimarisi	Ege ve Akdeniz bölgesi	
Taş mimari	Orta Anadolu'nun özellikle Niğde ve Kayseri bölgesi	
Kerpiç mimari	Orta Anadolu'nun köy ve küçük kentleri	
Hıms (taşıyıcı sistemi ağaç, kerpiç dolgulu, zemin katı çokluk taş) yapı tekniği	Anadolu'nun kıyıları ile orta yayla arasında, Sivas dolaylarından batıya ve İç Ege'den Toroslar'ın kuzey yamaçlarına uzanan, Balkanlarda da görülen mimari	

Tablo 2.4 Doğan Kuban(1995) Kırsal Mimari Sınıflaması (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021)

Türkiye’de mimari dil bölgeden bölgeye malzeme bazında değişmektedir. Kırsal mimaride konut yapımında ve diğer yapıların inşasında bölgede yakın çevrede bulunan, temini konusunda sorun yaşanmayacak malzemeler tercih edilmiştir. Anadolu’da değişen iklim koşulları bölgelere göre yapı malzemesi çeşitliliğini sağlamaktadır. Türkiye’deki temel yapı malzemeleri taş, kerpiç ve ahşap olarak üç ana başlık olarak incelenmektedir.

Kırsal mimari anlayışında her şey yapı kullanıcısının yaşam biçimine ve günlük eylemlerine göre tasarlanmaktadır. İç yaşantı ve çevre arasında plan düzeni ile ortaya çıkan sıkı bir ilişki mevcuttur. Kırsal mimaride özellikler genel olarak sıralanacak olursa; pratiklik, işlevsellik ve çevre koşullarına uyumdur. Malzeme ve araç-gereçleri en yakın çevreden seçmek buna bağlı olarak mekan çözümünde, strüktürde ve görünüşte yalınlık esastır (Selvi, 2011).

Yörelerdeki malzeme seçimi, ahşap,taş ve kerpiçin seçilmesi yörenin olanaklarına bağlı olarak değişmektedir. Taş ve kerpiç yapılarda, pencere, kapı, dam ya da çatı gibi mimarlık öğelerinde ahşap zorunlu olarak kullanılmıştır. Buna karşılık, tamamı ahşap olan yapıların temelinin kurgusunda taş malzeme kullanımı zorunlu olmaktadır. Ahşap-taş, ahşap-kerpiç veya ahşap-taş-kerpiç beraberliği, bazı yörelerde kendine özgü bir mimarlık ortamının dogmasına neden olmuştur (Dağıstanlı, 2007).

2.3.1. Taş Malzeme

Paleolitik çağda insanların yaşam alanları ve barınakları taş mağaralardı. Ancak paleolitik çağda taş yapı malzemesi olarak kullanılmamış, avlanma ve yabani yaşama karşı savunma araçları üretmek için kullanılmıştır. Mağaralarda yaşamdan sonra barınak inşaa süreci taşı bir yapı malzemesi durumuna getirmiştir. Toplum olarak ilk aşamada çevredeki toplama taşlardan yararlanılmış, toplanan taşları çamurla sıvamak suretiyle duvar örmeye başlamışlardır. Barınaklarını inşa eden toplumlar zaman geçtikçe çevreden topladıkları taşları işleyerek şekillendirmiş, düzeltmiş, mahremiyet ve estetik kaygıları da güderek duvarları inşa etmişlerdir (Akman, 2003)

Kırsal mimaride yapı malzemesinin seçimi yapılırken yakın çevredeki malzemenin kullanılması, sosyo-ekonomik etkenler, yapı ustaları belirleyici faktörler olmuşlardır.

Taş, doğada çok sık karşılaşılan bir malzeme olması nedeniyle oldukça sık kullanılan bir yapı malzemesidir. Tarih öncesi çağlarda, kullanılan ekipmanların kısıtlı olması nedeniyle, yerel malzeme doğada bulunan düzgün olmayan şekli ve boyutu ile kırsal mimaride kullanılmıştır. Ancak yüzyıllar boyunca insan araç-gereçlerini geliştirmiş, yeniden ortaya çıkardığı teknik boyutla taşı işlemiş ve yerel yapı malzemelerinden biri olan taşın yapıdaki kullanım biçimini değiştirmiştir (Alioğlu, 1991)

Literatür tarandığında taş malzemenin mimari yapıda kullanım amaçlarını dört ana başlık altında özetlendiği görülmüştür;

“ Taşıyıcı olarak: Taş, direkt yapı taşı olarak, başka bir deyişle taşıyıcılık işlevi verilerek yapıda kullanılır. Yapının duvarları tamamıyla taştan inşa edilebilir. Bununla birlikte, düşey (sütun, ayak, vb.) ya da yatay (lento, arşitrav, vb.) taşıyıcı elemanlar olarak da yapıda kullanılabilir.

Kaplama elemanı olarak: Taş, herhangi bir malzemenin üzerini kaplama elemanı olarak yapıda kullanılabilir . Örnek olarak, yapının duvarları taş veya tuğladan inşa edilmiş ve duvar yüzeyleri taş ile kaplanmış olabilir; ya da çatı örtüsü olarak taş kaplama yapılmış olabilir.

Süsleme elemanı olarak: Taş, yapının çeşitli bölümlerinde süsleme amacıyla da kullanılabilir. Süsleme üslubuna göre değişen çeşitli formlarda taşın işlenmesiyle, süsleme elemanları yapılabilir.

Agrega olarak: Taş, çeşitli büyüklüklerde kırılıp elenerek ya da toz haline getirilerek, harç veya sıva karışımlarında agrega olarak kullanılabilir (Taşın Mimaride Kullanımı, 2013). ”

Mimaride taş kullanımı çok çeşitli yapı elemanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Geleneksel yapı elemanı olan taş malzemenin mimaride; temel, duvar, döşeme, merdiven, söve, lento, denizlik, eşik, şebeke, ayak, sütun, silme, çörten, baca, kemer, örtüye geçiş elemanları (tromp, pandantif, Türk üçgeni, mukarnas), tonoz, kubbe gibi yapı elemanı olarak kullanımları mevcuttur (Taşın Mimaride Kullanımı, 2013)

Taş kullanımı Türkiye’nin her bölgesinde karşımıza çıkmaktadır. Fakat yapı malzemesi teşkil ettiği ana yöreler; Ege, Akdeniz, Doğu Anadolu bölgeleri ile İç ve

Güneydoğu Anadolu'nun bazı bölgelerinde coğrafı, fiziksel çevre, topografya ve iklim koşullarına bağlı olarak daha yaygın kullanıma sahiptir (Şekil 2.8).

Şekil 2.8 İzmir/Alaçatı- Konya/ Sille Taş Yapı Örneği (Yeşilyurt, 2021; URL 12, 2020)

Taş malzemenin kullanıldığı yörelerde, bütün geleneksel yapı malzemelerinin kullanımında da karşılaştığımız gibi, fiziksel çevreden kolay elde edilmesi ve kolaylıkla işlenmesi ile doğrudan ilintilidir. Akarsu yataklarından veya kayalık arazilerden getirilen taşların yan yana konulması ve aralarının çamur veya harç ile doldurulması ile inşa edilen taş konutlar, doğal yapı malzemesi olan taşın çok olduğu vadi yerleşmelerinde ve engebeli arazilerde yaygındır. Taş konutlar genellikle arazinin engebeli olmasının da etkisiyle çift katlıdır. Bu konutlar uzun süre ayakta kalabilmektedir (Karakuyu, 2008).

Yapı malzemesi olarak taşın seçilmesinin ana nedeni olarak fiziksel çevre öne çıkmaktadır. Taş, çevre koşullarına (sıcaklık, güneş, nem, yağış vb.) dayanıklı olması nedeniyle yapı malzemesi olarak Anadolu kırsal mimari kültüründe sıkça tercih edilmiştir ve tercih edilmeye devam etmektedir.

2.3.2. Ahşap Malzeme

Ahşap, ilk çağlardan beri insanoğlunun kullandığı en eski yapı malzemelerinden biri olmuştur. Anadolu'da ahşap kullanımı tarih öncesi çağlarda ahşap hatıl ve dikmeler kullanılarak yapıya aktarılmıştır. Doğan Kuban Ahşap Saraylar kitabında 'Eğer Türk ruhuna bir övgü yapılırsa bu ahşap konut mimarisinde olacaktır.' diyerek ahşap malzemenin geleneksel mimarideki önemine dikkat çekmiştir. Ahşap, bölgedeki ormanlık alanların varlığı, yağış ve iklimle doğru orantılı olarak Karadeniz ve

Marmara bölgeleri ile Ege ve Akdeniz bölgelerinin iç kesimlerinde kırsal mimaride yapı malzemesi olarak kullanılmış ve hala kullanılmaktadır (Şekil 2.9).

Ahşap malzeme geleneksel yapı teknikleri malzemesi olan taştan sonra doğadaki formuna en yakın kullanılan yapı malzemesi olarak kabul edilebilir. Ahşap, elastik kabiliyete sahip ve ekolojik bir yerel yapı malzemesidir ve yenilenebilir kaynaklardan elde edilebilen, sürdürülebilir ve geri dönüştürülebilir eko-malzemeler arasında yerini almaktadır (Sümerkan, 1990).

Kültür deneyiminin çok parametrelili etkileri sonucu, mağaradan sığınağa sığınmaktan barınağa geçişle birlikte başlayıp yerleşik düzenle gelişen, kırsal mimarinin büyük bir kısmı ahşaptan oluşmaktadır. Ancak kırsal mimarinin etkisiyle yerel ve ekolojik malzeme olan ahşabın yapı tipinde ortaya çıkarılan ve günümüze kalan yapıların geçiş tarihleri 17. yüzyıldan geriye gidememektedir. Temel taşıyıcı sistemi, yerel yapı malzemesi ahşap ile ortaya çıkan yöresel mimari; ahşap yığma, ahşap karkas ve karma yapı tekniklerinde üretilen evlerin Anadolu'da bulundukları bölgeler araştırılırken, Marmara bölgesi, Batı Anadolu, Orta Anadolu, Güney Anadolu ve Kuzey Anadolu bölgelerine ayrılarak, bu yörelerde bölgesel özelliklerin etkisiyle biçimlenen ahşap yapılar incelenmiştir. Fiziki ve sosyal faktörlerin meydana getirdiği özelliklerde, yöreler arasında benzeri özellikler görülmektedir (Özhan, 2006).

Taş ve kerpiç gibi yerel yapı malzemelerinin temin edilemediği ya da az temin edildiği ormanlık yörelerde ahşap yapılara çok daha fazla rastlanmaktadır. Ahşap yapılar, yerel yapı malzemesi olan ahşap malzemenin üst üste konumlandırılması ile yapılmaktadır. Sıklıkla yer şekillerinin düz olmadığı arazilerde, düzenli olmayan yerleşmelerin yapımında kullanılan ahşap malzemenin arası çamurla, çamur-saman karışımıyla ya da samanla doldurulmaktadır. Bu yöntemle soğuk havanın yapıdan içeriye girmesine engel olunmaktadır. Ayrıca konutlar, ahırlar, ambarlar ve samanlıklar yangın olasılığına karşı birbirlerinden uzak inşa edilmektedirler (Karakuyu, 2008).

Ahşap malzemenin kırsal mimaride sıklıkla tercih edilmesinin sebepleri; yapının çok kısa sürede inşa edilmesi, depreme karşı olan dayanıklılığı ve kolay şekillendirilmesi sayılabilir. Ahşap malzemenin dayanıklılığının az olması, yangın riskine karşı tehlike içermesi ve yangına dirençsiz olması dezavantaj olarak

görülmektedir fakat günümüzde ahşabın korunmasını sağlayacak çeşitli yöntemler mevcuttur. Olumlu ve olumsuz özellikleri göz önüne alındığında Anadolu'da şartların uygun olduğu yörelerde kullanımı oldukça yaygındır. Ahşap yapının uygulanması iki çeşittir. Biri, ahşap yığma olarak adlandırılan ahşap kütüklerin üst üste konumlandırılmasıyla elde edilen yapı türü, diğeri ahşap iskelet sistemi olarak adlandırılan dikme, taban, kuşak gibi ahşap parçaların bir araya getirilmesiyle elde edilen yapı sistemleridir. Ahşap yığma sistem, Doğu Karadeniz'in bazı bölgelerinde taraba, çantı ev adlarını almaktadır. Anadolu'da ahşap iskelet sistemli yapılarda, iskelet arasında ahşaptan kalan boşlukları doldurmak için dolgu malzemesi olarak kerpiç kullanıldığı zaman elde edilen yapıya hımış yapı denir (Alioğlu, 1991).

Türk evi'nde ana yapı malzemesi ahşap, yapım yöntemi olarak da ahşap çatkı seçilmiştir. Bu yöntem bir geleneğin devamıdır ve bölgenin deprem alanı olmasıyla da yararlıdır. Ahşap çatkı inşaat, dış ortama daha çok açılmaya imkan veriyor böylece açık sofalar yapılmasına, daha çok pencere açılmasına, çıkmalar ve geniş saçaklara da olanak sağlamıştır. Bu sistem iklim denetimini sağlamış, nemin yoğunlaşmasına izin vermemiştir (Günay, 1998). Ahşap çatkı (strüktür) yapım yöntemiyle Anadolu yörelerinde, Balkan yörelerinde karşılaşılır. Ahşap çatkı yöntemi: Az gereç kullanımı, İnce duvar kullanımından dolayı iç mekanda yer kazancı, Yapım süresinin kısalığı, İşçilik ve yalıtım kolaylığı nedenlerinden dolayı tercih edilmiştir (Bektaş, 2000).

Şekil 2.9 İstanbul-Kuzguncuk Ahmet Fethi Paşa Yalısı (URL 13, 2020)

Ahşap malzemeler yapıda taşıyıcı, kaplama, doğrama gibi yapı elemanları olarak yer almaktadır. Toplumlara göre farklılık gösteren kullanım şekilleri, mimari kimliğin oluşması üzerinde etkilidir. Kimi zaman ahşap tek başına yığma olarak kullanıldığı

gibi kimi zaman da kerpiç ve/veya taş ile birlikte kullanılmaktadır. Bu tarz kullanım tipleri, mimari dokuyu şekillendirmektedir (Yöresel Kırsal Mimari Kimlik, 2008). Ahşabın kırsal mimaride kiriş, kapı-pencere söveleri, kapı kanatları, odaların tavan ve döşemeleri, duvar, çatı, çıkma, merdiven, korkuluk, kapı ve pencere gibi kısımlarında sık olarak kullanıldığı görülmektedir (Coşkun, 2013).

Yüksek mukavemete sahip olmakla birlikte ahşap malzeme ağırlığı fazla olmayan bir yapı malzemesidir. Ağır olmaması sebebiyle taşınması ve yapıya uygulanması kolaydır. Ahşap malzeme kolay ve çabuk işlenebilen, fiziki çevreden kolay elde edilebilen bu sebeple de maddi yükü az, sesi ve ısıyı oldukça az ileten, gerektiğinde tekrar tekrar kullanılabilen, bakım-onarım ve eklemeye elverişli, yabancı maddelere ve gazlara dirençli oluşu sebebiyle yapı inşa alanında çokça tercih edilen bir malzemedir. Çevreden gelecek baskı, ağırlık, eğilme, çekme gibi fiziksel kuvvetlere karşı emniyetli, oldukça esnek bir yapı malzemesidir. Olumlu özelliklerinin yanı sıra ahşap, organik ve ekolojik bir malzeme olduğundan dolayı çalışan bir yapı malzemesidir. Türkiye’de zaman içinde ormanlık alanların giderek azalmasıyla birlikte ahşap malzemenin kullanımı azalmış maddi olarak yükü geçmişe göre artmıştır. Ahşabın tüm özellikleri göz önüne alındığında fonksiyonel bir yapı malzemesi olması nedeniyle tarih öncesi çağlardan bu güne kadar sıklıkla kullanılagelmiştir (Sönmezer, 1999).

2.3.3. Kerpiç Malzeme

Doğan Hasol ‘kerpiç’i : “Balçık karışımın kalıplara koyularak güneşte kurutulmasıyla ortaya çıkan çiğ tuğla. Kerpiç içinde artık bitkilerin olmadığı çok killi toprağın, içine karıştırılan saman sapları ve başka gereçlerle birlikte suyla karıştırıldıktan sonra ana-kuzu kalıplarına dökülüp, önce gölgede sonra güneşte kurutulmasıyla elde edilir.” olarak tanımlar (Hasol, 2009).

Kerpiç; tarih öncesi dönemlerden günümüze dek kullanılmış ve hala kullanılmakta olan en önemli yerel yapı malzemelerinden biridir. Anadolu’da ilk yerleşim yerlerinden olan Çatalhöyük’te erken Neolitik Çağ’dan itibaren kerpiç kullanımı görülmektedir. Çatalhöyük’te kullanılan kerpiç inceltilmiş saman ve killi toprağın karışımıyla veya samansız kumlu ve killi toprağın karışımıyla hazırlanmıştır.

Kerpiç malzemenin tarihinin eskiye dayanmasının sebeplerinden biri toprak,su ve kerpici oluşturmak için kullanılan doğadan temin edilen tüm katkı maddelerinin yakın çevreden kolayca elde edilmesi ve yapının yapılacağı bölgede kolayca hazırlanabilmesidir (Duran, 2016).

Kerpiç karışımı elde edilip, karışım kuruduktan sonra uygulama aşamasına geçilmektedir. Kerpiç yapım sistemi konusunda çeşitli uygulama teknikleri vardır. Kerpiç yapım sistemi iki ana başlıkta toplanabilir; Masif kerpiç yapım sistemi (kerpiç bloklar, dövme kerpiç, yığma kerpiç veya omurgalı kerpiç), hafif kerpiç yapım sistemi(kerpiç blok dolgulu veya kerpiç dökme dolgulu).

Türkiye'nin genelinde olduğu gibi dünyada da kerpiç yapılarda hala daha ikamet etmekte olan pek çok kullanıcı mevcuttur. Günümüzde de kullanılmaya devam edilen yapılar düzenli olarak bakımları yapıldığında ilk günkü gibi kendini muhafaza etmektedir (Şekil 2. 10). Yüksek yoğunlukta kullanıcıya sahip olan kerpiç yapıları ve kerpiç yapım sistemlerini çözümlmek, özümsemek, geliştirmek, dönüştürmek ve kullanıcılara kerpici ve yapım sistemlerini ulaştırmak oldukça önemlidir (Duran, 2016).

Şekil 2.10 ABD/New Mexico Santa Fe- Türkiye/Malatya/ Kozluca Köyü Yapıları (URL 14, 2020 ; Aran, 2000)

Yerel yapı malzemesi olan kerpiç malzemenin doğal olması, geri dönüştürülebilir ve sürdürülebilir olması, yalıtım avantajı sağlaması gibi olumlu özellikleri günümüzde de kerpiciin popülaritesini arttırmaktadır. Kırsal mimaride yoğun olarak kullanılan kerpiç; yapılarda kendilerine özgü doku ve biçimiyle, topraktan gelen zeminle bütünleşen toprağın yapıda oluşturduğu ahenkle bulundukları yörenin mimari kimliğinin oluşmasında etkin rol oynamaktadır (Tablo 2.5).

Kerpiç, Anadolu'nun iklimsel ve coğrafi özellikleri göz önüne alındığında en çok kullanılan yapı malzemesi olarak gösterilebilir. Kerpiç, geleneksel malzeme olarak en kolay elde edilen yapı malzemesidir. (URL 15, 2020).

Kerpiç Malzemenin Sağladığı Avantajlar	Kerpiç Malzemenin Sağladığı Dezavantajlar
-Kerpiç mekanın nem oranını dengede tutar ve ortamın havasını temizler. -Kerpiç kurutulup uygulandıktan sonra tekrar suyla karıştırılıp yeniden kullanılabilir, ya da geri dönüştürüldüğünde toprağa karışıp doğaya zarar vermez. -Kerpiç yapı yerinde üretildiği için transit gideri yoktur ve çok daha az enerji tüketilerek üretilir.	-Suya, rutubete ve neme karşı oldukça dayanıksızdır. -Don, kar ve yağmurdan etkilenir. Yapıyı korumak için sık sık bakım yapmak gerekmektedir -Dış etkilerden korumak için sık sık sıva katmanı yenilenmelidir.

Tablo 2.5 Kerpiç malzemenin sağladığı avantajlar-dezavantajlar (Başlılar Altun, 2008)

İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu kırsalı yerel malzeme kullanımını kerpiçle mimariye aktarmıştır. İç Anadolu bölgesinde bulunan kerpiç yapıların temelinde sıklıkla taş kullanılmaktadır. Yapıların temelinde yalnızca kerpiç malzeme nadiren kullanılmıştır. Kerpiç yapılarda sık rastlanılan ocaktan çıkarılan işlenmemiş, saf taşlardan veya akarsu yataklarından ve dağlardan elde edilen, yuvarlak yüzeyli taşlar kullanılmıştır. Taşın elde edilmesi kolaylaştıkça temelin derinliği, genişliği ve subasmanı seviyesi artmaktadır (Başlılar Altun, Geleneksel Türk Evleri, Kullanılan Yapı Malzemeleri, Yapı Elemanları ve Yapım Sistemleri, 2008). Yakın çevrede bulunan toprağa ilave olarak su ve saman karıştırılarak kerpiç malzeme yapıda kullanılmıştır. Kerpiç kolay temin edilmesi ve ekonomik olması sebebiyle yaygın olarak kullanılan bir yerel malzeme haline gelmiştir. Kerpiç malzemenin kullanıldığı yapılarda malzemenin doğal bir izolasyon malzemesi gibi yazları kurak ve sıcak olan bölgelerde ters etki yaparak yapı içini serin, kışları soğuk ve yağışlı olan bölgelerde yine ters etki yaparak yapı içini sıcak tuttuğu ve iç mekan hava kalitesini arttığı görülmüştür. Kerpiç 3 aşamada yapı malzemesi haline gelmektedir; ilk aşama kerpiç harcının hazırlanması ikinci aşama kerpicingin kesilmesi ve üçüncü aşama kerpicingin kurutulmasıdır.

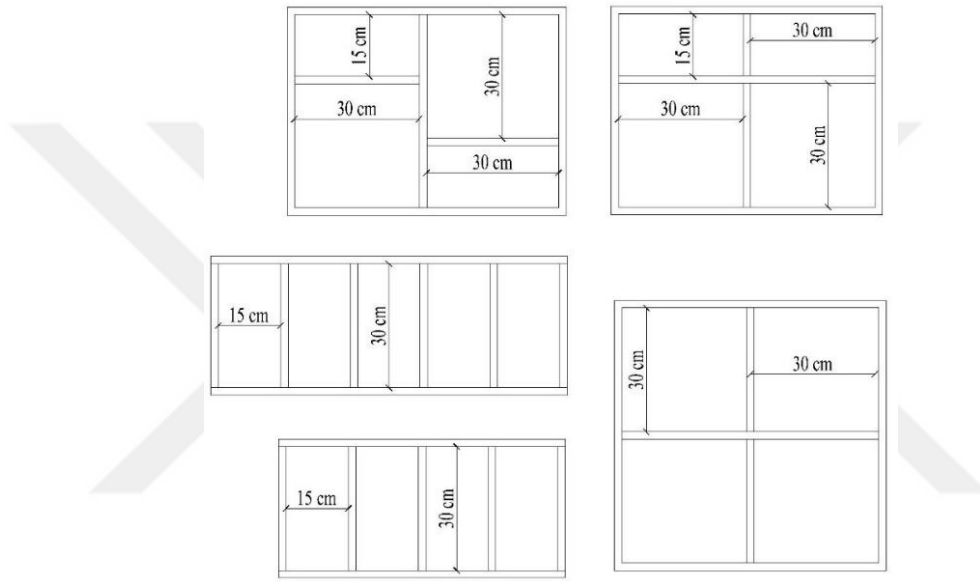
Kerpiç malzeme yapılırken, toprak su ile karıştırılarak çamur haline getirilir, sonra elde edilen çamur çiğnenerek ezilir. Bu işleme özlendirilme denir. Kerpiğin elde edilmesinde ilk aşama olarak kabul edilmektedir. Çamur ezilirken, özlendirme işlemi yapılırken, içine kısa kesilmiş saman gibi bitkisel artıklar karıştırılır. Saman kırıntıları çamurda bağlayıcı özellik göstererek malzemenin dağılıp parçalanmamasını sağlar (Coşkun, 2013). Hazırlanan kerpiç harcı ana (tam tuğla)- kuzu (yarım tuğla) veya analı-kızlı diye de bilinen ahşaptan yapılan kalıplara döküldükten sonra sıkıştırılmaktadır. Kerpiç harcının ahşap kalıplara yapışmaması için kalıplar önceden ıslatılarak hazırlanmaktadır.

Kerpiç yapılarda en etkili sonucu alabilmek için dikkat edilmesi gereken en önemli faktörlerden biri kerpiçe uygun toprak türünün seçilmesidir. Toprağın yanlış seçilmesi durumuna basınç, nem, rutubet ve baskıya karşı mukavemeti azalmaktadır. Anadolu'nun pek çok yöresinde kerpicingin karılması için yeterli nitelikte toprak bulmak mümkündür. Yakın çevreden elde edilen toprak malzeme elek vasıtasıyla elenerek istenmeyen maddelerden ve taşlardan arıtılarak kullanılır. Fakat zaman içinde kerpiç malzemeyi basınç, nem, rutubet ve baskıya karşı daha dayanıklı hale getirmek, suyla temasında dağılmasını engellemek, yüzeyini pürüzsüz hale getirmek ve toz oluşmasını engellemek için kerpiç karışıma pek çok kimyasal madde (çimento, alçı, kireç, bitüm, bağlayıcı olacak endüstriyel atıklar vb.) karıştırılmıştır.

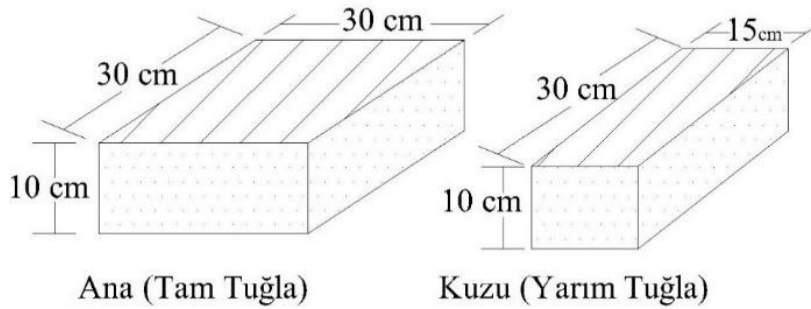
Kerpiç malzemenin özellikleri kerpiç toprağının cinsine, su miktarına, kalıplama ve kurutmadaki yöntem ve sürelerine bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir. Killi kerpiç toprağının kimyasal bileşimi alüminyum silikattır. Bitkisel ve organik maddeli toprakların kerpiç üretiminde kullanılmadığı görülmüştür. İçinde silt ve ince kum tanecikleri bulunan killerin de su ile yoğrulduklarında gösterdikleri plastik özelliği yeterince yüksek olmaktadır. Kerpiç toprağında 3 cm'den büyük taş parçaları bulunmamalıdır. Kerpicingin boyutu ve kullanılan harcın hazırlandığı yapının yapıldığı yere göre farklılık göstermektedir (Tuztaş & Çobancoğlu, 2006).

Kerpiç yapımında tercih edilen toprak çeşitleri, yöreden yöreye ayrım gösterdiği için kerpiğin teknik ve çalışma özellikleri hakkında genel tanım yapmak mümkün olmamaktadır. Kerpiç malzemeyi yöre halkının ve yapı ustalarının kendi görüş, tecrübe ve edinilen bilgilere göre üretilip uygulanmaktadır. Literatür tarandığında

kerpiç malzemenin dolgu kerpiçi ve yapı kerpiçi olarak ikiye ayrıldığı görülmektedir. Dolgu kerpiçi tuğla boyutlarındadır (25x 12,5x 8 cm) ve ahşap karkas yapılarda dolgu işlemi için kullanılmaktadır. Yapı kerpiçi; kerpiç yığma yapılarda ana ve bölücü duvarların örülmesinde kullanılmaktadır. Yapı kerpiçi tam ve yarım olarak kalıplara dökülmektedir (Şekil 2.11). Anadolu’da yarım kerpiç kalıpları ‘kuzu’, tam kerpiç kalıpları ‘ana’ olarak isimlendirilmektedir (Şekül 2.12) (Tuztaş & Çobancoğlu, 2006).

Şekil 2.11 Anadolu’da Kullanılan Ana-Kuzu Kalıpları

Şekil 2.12 Ana-Kuzu Kalıplarından Çıkan Kerpiç Tuğla Ölçüleri

Kerpiç kırsal mimaride ciddi oranda yer etmiş toprak kökenli bir yerel yapı malzemesidir. Kerpiğin elastik ve plastik formu nedeniyle kolay şekillendiriliyor olması, yüzeyinin ve dokusunun işçiliğe açık olması, toprak malzemenin içerdiği

minerallere bağı olarak değişik yapı renklerinin oluşması gibi nedenlerle kırsal mimari kimliğe fayda sağlamıştır.

Kerpiç Anadolu’da sıklıkla kullanıldığı gibi dünyanın da pek çok yöresinde yerel yapı malzemesi olarak kullanılmaktadır Kerpiçin sığağı ve soğığı karşı çok iyi bir yalıtım görevi üstlenmesi kerpicing tercih nedenlerinden biri olmaktadır. Yapı içerisindeki nem oranını dengelemesi, yangına karşı dirençli olması, işçilik ve toprak malzemenin ekonomik olması, çevreyi kirletmemesi ve ekolojik olması nedeniyle güncelliğini kaybetmemektedir. Kerpiç, yerel yapı malzemesi olarak insan sağlığına hitap eden ortam koşullarını temin eden, üretimi, uygulaması ve kullanımında neredeyse hiç enerji tüketilmeyen, sürdürülebilir bir yerel yapı malzemesidir.

2.4. Kırsal Mimariyi Etkileyen Faktörler

Kırsal mimari yapıları özünde, toplumun sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapısını çevreyle bağlantılı olarak sunmaktadır. Doğal çevre, yöresel koşullar, ilkim özellikleri, topoğrafya gibi çevresel etkenler yapılara kendine has bir kimlik edinerek form kazandırır.

Yerel yapının kimlik kazanmasında etkili olan sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel faktörler çevresel faktörlere bir araya gelir, kullanıcı ve yerel yapı ustalarının tecrübeleriyle sabitlenmektedir, böylece kırsal mimari birden fazla faktörle birlikte ortaya çıkan ürünler haline gelmektedir. Ortaya çıkan yerel yapı ürünlerinin çevresel faktörlerle yoğrulmasıyla birlikte yöre insanının yaşam biçim yansıtılır ve zaman içinde nesilden nesile aktarılan kırsal mimari kültürü oluşur.

Kırsal mimarinin ortaya çıkış sürecinde, insanın yerel yapı içindeki yaşamı ön plana çıkmaktadır. Toplumdan topluma insan kavramının çeşitlilik kazanması gibi, kültürel ve sosyal yapı da aynı şekilde farklılaşmaktadır. Aynı şekilde toplumun bulunduğu yörenin fiziksel etkileri de yapı formuna ve yapı içindeki yaşamın biçimlenmesinde, buna bağı olarak da insan olgusunun farklılaşmasında önemli rol oynamaktadır. Fiziksel çevrenin, kültürün ve insanın farklılaşmasıyla birlikte kırsal mimari temelde aynı ilkelere ve özelliklere dayanmasına rağmen farklı tipolojik sonuçları ortaya koyar.

Yazarların farklı bakış açılarına göre değişkenlik gösteren, yapı sınıflandırılmasını etkileyen faktörler (Tablo 2.6)' da sunulmuştur (Yılmaz Çakmak, 2011)

Yazarlar	Faktörler			
Aydın ve Çınar 2009'a göre	Coğrafi özellikler		Kültürel özellikler	
	Jeolojik yapı, bitki örtüsü, topoğrafya, iklim ve yönelme		Aile yapısı/sayısı, roller, sosyal ilişkiler, geçim kaynağı	
Aydın 2008'e göre	Konumu ve coğrafi özellikleri	Yerleşmenin tarihsel özellikleri ve geçmişi	Sosyo-kültürel yapı ve geçim kaynakları	
Zamankhani 2010'a göre	Coğrafi bileşenler		Sosyokültürel bileşenler	
	İklim, topoğrafya, coğrafya		Ekonomik yapı, geçim kaynağı, aile yapısı, mahremiyet	
Turgut 2001'e göre	Kültürel bileş.	Davranışsal bileş.	Sosyo-ek. bileş.	Mekansal bileş.
	Normlar, yaşam stili, aile yapısı	Mahremiyet, kişisel alan, egemenlik sınırı	Gelir seviyesi, eğitim düzeyi,	Boyut, biçim, konum
Öymen Gür 2000'e göre	Doğal belirleyiciler		Sosyal belirleyiciler	Kültürel belirleyiciler
	İklim, Topoğrafya, Çevresel örüntü ve doku, çevrede var olan malzeme		Toplumun teknik bilgi düzeyi/yasal düz. Toplumun refah düzeyi, Toplumsal yapı, Aile-toplum ilişkileri	Dünya görüşü (kültürel değer ve normlar), Yaşam biçimi ve davranışlar, Çevre/mekan kullanım normları, Konutun kullanım ve anlamı
Mazumdar ve Mazumdar 1997'ye göre	Sosyal değerler	Sosyal normlar	Mimari değ.	Mimari ürünler
	Paylaşılan inanç ve fikirler, roller birbirleriyle ve çevreyle olan ilişkiler, dünya görüşleri.	Fikirler, öğütler, beklentiler, toplumun yazılmamış kuralları, tabular, ritüeller.	Bir yapının veya mekanın seçimini etkileyen değerlerdir.	Formlar, şekiller, ebatlar, konstrüksiyon malzemeleri, strüktür yapıları, tasarımları ve konumlarıyla bina içerisindeki objeler.

Tablo 2.6 Kırsal Konut morfolojisini belirleyen faktörlerin bakış açılarına göre sınıflandırması (Yılmaz Çakmak, 2011)

Kırsal mimarinin oluşumunu çevresel etki, iklim koşulları, yaşam biçimi ve kullanıcıya etkisi, yapım tekniği, çevredeki malzeme gibi faktörler tasarım aşamasındayken etkilemektedir. Bu faktörler göz önüne alınarak kırsal mimariyi

etkileyen faktörleri; çevresel faktörler ve sosyal faktörler olarak 2 ana başlıkta toplamak mümkündür.

2.4.1. Çevresel Faktörler

Kırsal alanlarda yer alan yerel yapı ürünleri doğal çevreyle uyumlu bir birliktelik içerisinde. Yerel yapıları şekillendiren doğal yönlendiriciler mevcuttur bunlar; topoğrafya, iklim, risk alanları, ormanlık alanlar gibi çevresel faktörlerdir. Kırsal alanlarda özellikle konutlar yer ve yön anlamında iklimin ve topoğrafyanın etkileri dikkate alınarak yerleştirilmişlerdir. Kırsaldaki yerleşmelere bakıldığında yola, ulaşım imkanlarına ve su kaynaklarına (nehir, ırmak, baraj, doğal su drenaj yollarının yer aldığı vadiler vb.) yakın olan bölgelerde yoğunlaştığı görülmektedir (Eminağaoğlu, 2004).

Topoğrafyayla birlikte iklim öğelerinin etkilerinin yüksek olduğu yörelerde yerel yerleşmelerin nadir olduğu görülmektedir. Bunlar rüzgar açısından yamaç sırtları, şiddetin arttığı boğazlar, geçitler vb.dir. heyelan ve çığ tehlikesine açık alanlar, bataklıklar, sürekli gölge altında kalan yerler, kıyı kesimlerinde gel-git sınırı içindeki araziler, evlerin konumlanmasında kaçınılan arazi biçimleridir. İklim, bitki örtüsü ve topoğrafya gibi çevresel faktörler kırsal mimarinin form kazanmasında etkili olmaktadır. İklim ve bitki örtüsü farklılıklarının kırsal mimariye yansımından ortaya çıkan yerel yapı ürünleri, benzer özellikler gösterirler fakat çevresel faktörleri benzeyen yörelerde ortaya çıkan ürünler hiçbir zaman tamamen aynı değildir. Ortaya çıkan farklılıklar malzeme seçim ve kullanım yöntemleriyle yakından ilişkilidir. Benzer iklim koşullarında fakat ayrı kültür bölgelerinde inşa edilmiş; form ve malzeme farklılıkları gösteren yapıların iç mekan koşulları aynı olabilir. Ortak paydada buluşan yapılarda farklı malzemeler kullanılarak benzer iç mekan konfor koşulları yaratılmaya çalışılmıştır (Çınar, 2014).

Doğal çevre ve kırsal mimari arasındaki ilişki, ilk çağlardan itibaren var olmuştur. İnsanların kolayca ihtiyaçlarını karşıladığı alanlar yerleşmeler ve kültürler için en uygun alanlar olarak kabul edilmektedir. Toplumlar, barındıkları, tarım ve hayvancılıkla rahatça uğraştıkları, suyu kolay elde ettikleri, olumsuz iklim koşullarının bulunmadığı, çevredeki yerleşmelere kolay ulaşım sağladıkları ve kendilerini dış

tehlikelerden korudukları alanlara yerleşmeyi tercih etmişlerdir. Tüm bu fırsatlar doğal çevre olanaklarına bağlıdır (Dağıstanlı, 2007).

Anadolu'nun neredeyse her yöresinde, geleneksel kırsal mimaride, uzun tecrübeler sonucunda doğadan gelen çevresel etkilere karşı, birçok çözüm arayışına gidilmiştir. Yerel yapının biçimlenmesinde önemli etkileri olan, çevresel faktörler; İklim ve Bitki Örtüsü ve Topoğrafya olmak üzere iki alt başlıkta incelenecektir.

2.4.1.1. İklim ve Bitki Örtüsü

Sanayi devriminden sonra tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de zaman içinde giderek artan enerji sarfıyatı nedeniyle doğa ve iklim özellikleri arasındaki değerlendirmelerin hızlanması ve olağandışı iklim şartları ortaya çıkan yörelerdeki çalışmaların artması iklimin insanlar için ne kadar önemli olduğuna dair bir kanıt niteliğindedir. İnsanoğlu var olduğundan beri iklimin, doğanın, çevresel etkenlerin olumsuz faktörlerinden kaçınarak birçok tedbir almışlardır.

Örneğin binlerce yıldır tropik iklim şartlarında yaşayanlar negatif sıcak-soğuk dengesine bağlı kendilerini koruyacak yerel yapı formlarını yaşam tecrübeleri ile elde etmişlerdir. Tropik iklimde yaşayan insanların ortaya çıkardıkları bu yapı tipleri alt kısımları hava akımına sürekli açık olan ve üst kısımları ise çeşitli yaprak ve dallardan meydana gelen bir çatı sistemidir. Bu örnekten yola çıkılarak kutup ikliminde yaşayan insanların tropik iklimde yaşayan insanların tersine tamamen hava akımına kapalı ve dış mekan ile iç mekan arasında minimum alan ve iletişim sağlayan bir yerel yapı formu kurmuşlardır. Bu yapı formu sayesinde kutup iklimindeki soğuklardan çok daha iyi korunmuşlardır. Eskimoların bulduğu bu yapı tipi "Igloo" tipi kardan veya buzdan yapılmış olan evleri, gerçekten ısı tasarrufu sağlayan ekstrem bir mühendislik çalışması olarak kabul edilmektedir. Örneklerden yola çıkıldığında insanlık tarihi için, igloolar iklim ve yerel yapı arasındaki ilişkinin oldukça kuvvetli olduğunu gözler önüne sermektedir (Erçin, 2005).

İklim faktörü kırsal alanlarda 'yer' seçiminde etkili olduğu gibi; mekan kurgusu, yapı malzemesi seçimi, yapı sistemi ve yapı formuna olan etkisi kabul edilmiş bir gerçek haline gelmiştir. Geniş bir bakış açısı ile iklim faktörünün çeşitli iklim kuşakları ve çeşitli iklimlerin getirdiği birbirinden farklı yaşam koşullarının ortaya çıkmasıyla

varlığını gösterir. İklim şartlarının kırsal alan yerleşmelerine olan etkisi konusunda, çok sıcak ve çok soğuk iklimlerde; sık yerleşimler ve içine kapalı yoğun dokularla karşılaşmaktadır. Çok sıcak ve çok soğuk iklim şartlarının maksimum olduğu yörelerde yapılar birbirlerini iklimsel etkilerden korumak amacı ile sık ve yoğun olarak konumlanmıştır. Her iki iklim şartındaki bölgelerde ısı korunumu ve tasarrufu ortak gaye haline gelmiştir; dış ortamdaki maksimum sıcaklık oranlarından yapının yüzey alanını azaltarak korunmaktır.

Geleneksel yerel yapılarda iklimin yapı formunda etkili olduğu kadar yapının kabuğunda tercih edilen yerel yapı malzemeleri ve yerel yapım tekniklerinin de iklimle bağdaştığı görülmüştür. Nemli ve sıcak iklim bölgelerinde iç mekanda rahatsız edici derecede nemli havanın doğal havalandırma, yapının izin verdiği ölçüde büyük pencereler ve yüksek tavanlar sayesinde uygun iç mekan hava kalitesinin sağlanması amacıyla tercih edilmiştir. Soğuk iklim bölgelerinde ise kış aylarındaki iklim şartlarını öne çıkaran önlemler alınması gerektiğinden pencerelerin küçük tercih edildiği gözlemlenmiştir.

Geleneksel yerel yapı ürünlerinin çatı örtüsü formunun ve malzemesinin de yer aldıkları iklim bölgesiyle uyumlu olacak şekilde yapıldığı görülmektedir. Kırsal yerleşmelerde yapıların yinelenebilir enerji kaynağı olan güneş ve rüzgardan eşit şekilde yararlanması, yerleşmedeki yapıların birbirlerini gölgede bırakmaması, başka ifadeyle uygun bina aralıkları ile doğal kaynaklardan yararlanmalarına imkan verebilmek için araziye yerleşim dikkatle yapılmaktadır. Yerel yapıların tasarımında etkili olan bitki örtüsünün yapının yakın çevresinde oluşturduğu mikroklimaya önemli katkıları olduğu gibi yapı içinde yaşamını sürdüren insanlara da psikolojik olarak fayda sağlamaktadır.

Bitki örtüsü yerel yapıların inşasında diğer doğal faktörlerde olduğu gibi yıllar içinde bilinçli bir şekilde kullanılmıştır. Geçmişten itibaren yerel yapı tasarımında peyzaj öğelerinin iklimle uyumlu şekilde kullanılması ile iklimin yarattığı etkilerden fayda elde edilmektedir. Bitki örtüsünün uygun malzeme ve doku yönüyle yapı peyzajında kullanılması yapının ve çevresinin güneş-gölge dengesinin sağlanması peyzaj öğelerinin iklimle uyumlu kullanılmasına örnek gösterilebilir (Çal, 2012).

Kırsal mimaride yer alan yerel yapı formunu etkileyen faktörlerin başında iklim gelmektedir. Kırsal alanlarda yer alan yapı çözümleri dikkatle incelendiği zaman iklime nasıl tepki verildiği, nesilden nesile aktarımı ve nasıl çözümler sunulduğu görülmektedir. Anadolu da birbirinden büyük farklılıklar gösteren çeşitli iklim bölgeleri bulunmaktadır. Anadolu, Güney ve Güney Batı Anadolu'nun ılıman Akdeniz ikliminden, doğu ve iç bölgelerin sert karasal iklimine ve kuzeyin ılıman iklimine kadar, oldukça geniş bir iklimsel çeşitlilik göstermektedir.

Türkiye'de konutların yayıldığı bölgeler, genel olarak ılıman kuşak içinde kalmakla beraber, kuzeyle güney, kıyılarla iç bölgeler ve yerel topografya nedeniyle, mikroklima, ısı ve yağış bakımından mevsimlere göre önemli farklılıklar gösterir. Türk evinin önemli bir plan tipi olan açık sofalı ev, kışları ılıman olan Akdeniz kıyısında ya da kışları sert geçen iç Anadolu'da görülebilir. Bazı yörelerde iklime karşı evde biçimsel ve yapısal önlemler alınmadığı zaman, özellikle yaz aylarında çevre değiştirilerek bağ veya yayla evlerine göçülür. Yinede her evde yazlık ve kışlık yaşamaya uygun mekanlar tasarlanmıştır (Günay, 1981). Anadolu coğrafyasındaki iklim çeşitliliği yörelerdeki yapı formlarının, cephelerinin, yapı inşa tekniklerinin, yerel malzeme ve yerleşim düzeninin de birbirinden ayrılmasında oldukça etkili olmuştur.

“Yapılarda iklim özelliklerine bağlı olarak belirli bir doğrultuda yönelme ya da toplanma, yoğunlaşma gibi eğilimler görülür. Doğu Karadeniz'in çok yağışlı iklim koşulları, kare, dikdörtgen gibi dik açılı rasyonel biçimleri zorunlu kılmıştır. Aynı şekilde, soğuk iklim koşullarının da Doğu Anadolu'da böyle bir biçimlendirmeye neden olduğu söylenebilir, Güney Doğu Anadolu'da yazların çok sıcak geçmesi avlulu tipinin oluşmasında baş etken sayılabilir. Bölgedeki iklim şartları kullanılan yapı malzemesi üzerinde etkili olabilmektedir. Bol yağmurlu olan Kuzey Anadolu'da ormanların bulunması köylerde evlerin ahşaptan yapılmasını, buna karşın güneyde kuru iklim yapılarının taş ve kerpiçten yapılmasını zorunlu kılmıştır. İklim, yapıların biçimleniş, malzemesi, renklendirilmesinde önemli bir doğal veridir (Kantar, 1998).”

2.4.1.2. Topoğrafya

Anadolu toprakları binlerce yıllık yerleşme tarihinde birçok uygarlığı bünyesinde barındırmış ve Anadolu'nun her köşesinde yaşamış toplumlar birbirinden farklı topoğrafik yapı ile karşılaşmışlardır. Toplumlar bir alana yerleşirken içgüdüsel olarak temel barınma ihtiyacının karşılanmasına yönelik hareket etmişlerdir. Daha sonra gündelik yaşantının sürdürülebilmesine yönelik temel gereksinimlerin çevreden karşılanması için çalışmışlardır. Bu yüzden topoğrafya yerleşim bölgesinin belirlenmesinde etkin rol oynamaktadır. Yıllar boyunca ova, dağ, dere kenarı, yamaç, dağ eteği gibi topoğrafik özellikler taşıyan birçok alanda yerleşmeler meydana gelmiştir. Yerel yapı tasarımında iklim, bitki örtüsü ve topoğrafya ile sosyal ve kültürel yapı, yerleşim alanı bölgesindeki fiziksel oluşumun form kazanmasında etkin olmuştur. Yerleşimler üretim, ticaret, stratejik konum ya da geçmişten gelen tarihi önemlere göre gelişmiştir (Hacıoğlu Apak, 2004).

Bir yerleşmede topografya, kalıcı ve sürekli bir özelliktir. Topografya mikroklimatik şartları etkiler, örneğin rüzgârı veya güneşi kesebilir. Buna bağlı olarak iklim elemanlarının etkilerinin en fazla olduğu yerlere konumlanma çok seyrek görülür. Bunlar, rüzgâr açısından yamaç sırtları, şiddetin arttığı dar boğazlar, geçitler vb. dir. Heyelan ve çığ tehlikesi, su baskınına açık bataklık alanlar, sürekli gölge altında kalan yerler, kıyı kesimlerinde gel-git sınırı içindeki araziler, evlerin konumlanmasında kaçınılan arazi bölümleridir. Kimi yerlerde, vadilerin dizilişi ve arazi eğimi, yapıların konumlandırılmasında zorunlu yönlendirmeyi gerektirmektedir. Bütün yerleşimlerin ortak özelliklerinden biri de ulaşım olanak veren su boyları ile ulaşım ağına yakın olma durumudur. Evlerin, yola, akarsu ve göllere yönelmesine sık rastlanılır (Sümerkan, 1990).

Anadolu kırsal alanlarında yapıların topografyayla ilişkisinde, topografyaya bağımlı olduğu kadar, meydan okuyan bir yaklaşım da gözlenir. Yapının konumlandırılması dikkatlice yapılırken, kendisini göstermesinden çekinilmez. Yapının çevresiyle yoğun ilişkiler alanı kurgulandığı gözlemlenir. Güneybatı Anadolu Bölgesi Bodrum Yarımadası'nda yer alan yerleşmelerdeki insanlar, hem kıyı ovacıklardaki tarlalarda hem de yamaçlardaki meralarda arazi edinerek her iki yerde de yapı yaparlar. Doğu Karadeniz Bölgesi Of (Trabzon) çevresinde yer alan

yerleşmelerdeki insanlar denizde, dağlarda ve yaylalarda, her üç yerde de üretim etkinliklerini sürdürürler. Yamaçların önemli bölümlerinde yere bağımlı farklı doğal ilişkilerin varlığını fark eden insanların yaptığı teras dokuları, ziraat eylemlerini sürdürecekleri alanlara, dağınık yerleşmelere yer hazırlar (Aran, 2000).

Amerikalı mimar Frank Lloyd Wright tasarım yaparken doğa ve çevre ilişkisine önem vermiş olup tasarladığı yapının bir parçası olarak görmüştür, tasarladığı yapının ortam ve topoğrafya ile özümsemesini dikkate almıştır. Bu nedenle yapı tasarımını yerinde değerlendirmek en doğru olanıdır aksi takdirde tasarlanmış bir yapıyı özünden ayırmak, başka bir topoğrafyaya taşımak yanlış olacaktır. Yapı tasarlandığı doğa ve çevresi ile birlikte var olmaktadır. Yapının içinde doğayı, iklimi ve topoğrafyayı yaşamak mümkündür. Aynı durum Geleneksel Türk Evi tasarımları içinde geçerlidir. Yapı yer aldığı çevreye uyumlu şekillenmektedir. Topoğrafyaya uyum ve topoğrafyaya uygun form kazanımı ile uzun saçaklar, ahşap payandalı ya da taş konsollu çıkmalar ve iç avlular oluşmuştur. Yapıların cephe yönelimleri manzaraya dönüktür (Sızak, 2007).

“Düz arazilerde; odalar için genellikle uygun yön doğu ve güneydir. Ancak Kuzey Anadolu yerleşmelerinde batı yönü de uygun sayıldığından, sofa batı, doğu ve güneyde konumlandırılmıştır. Eğimli arazilerde; arazinin alçalarak yayılması, geniş bir görüş alanı sağlamış ve manzaraya yönelmeyi beraberinde getirmiştir. Yön elverişsiz bile olsa, odalar ya da sofa manzaraya göre planlanmış, elverişsiz yönün etkileri uygun çözüm örnekleriyle giderilmiştir (Eldem, 1984) .”

“Topografya, yerleşme düzenlerini de etkilemiştir. Örneğin; Malatya, Kozluca'daki yapılar, kesin tanımlanmış damlarıyla, yamacın es yükseklik eğrilerine paralel düzlemler oluşturmuştur. Yerleşme, topografya ile tam anlamıyla bütünleşmiştir. Ayrıca, kerpiç sıvalı duvarlar ve damlar, doğal çevre ile yerleşmenin kaynaşmasını sağlamıştır. Araziye bağlı olarak güneye yönlendirilmiş ve dikdörtgen planlanmış evler, eninin iki katı boyunda ince uzun odalardan oluşmuştur (Dağıstanlı, 2007) “

Dünya yüzeyi, eşit yeryüzü şekillerine sahip olmadığı için, topoğrafya olarak bakıldığında insanlar için bazı alanlar yaşam şartlarını zorlarken, bazı alanlar yerleşime elverişli olanaklar sunmaktadır. Jeomorfolojik ve topoğrafik etkenler tarih

boyunca yapı inşası üzerinde etkili olmuşlardır; yerleşmeler tarım aktivitesi, yerel malzemeye kolay ulaşılması, manzaraya yönelim, zeminde konut yapına elverişlilik, yapının doğaya ve çevreye uyumu gibi düşüncelerle meydana çıkmışlardır. Zeminin jeolojik yapısı, yapı formlarının belirlenmesinde önemli rol oynamıştır.

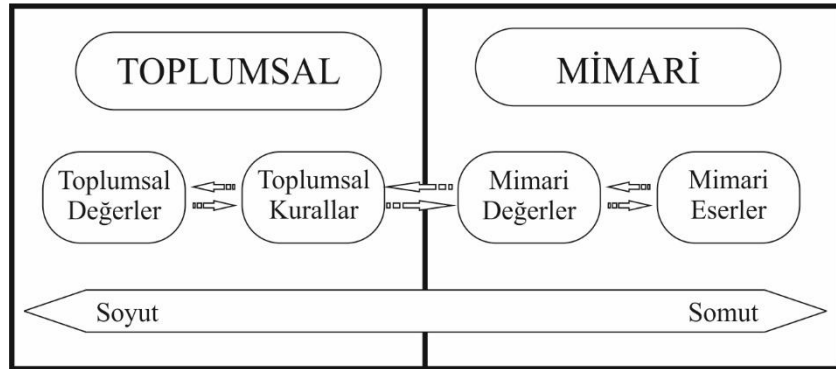
2.4.2. Sosyal Faktörler

Rapoport (1969,2004) çalışmalarında yapı formu ve sosyal yaşam arasındaki bağlantıyı şu şekilde kurmaktadır; Rapoport insan davranışları anlaşıldığı takdirde yapı formlarının anlaşılacağını savunmaktadır. Çünkü insan davranışları, sosyal yaşam, hayat biçimleri fiziksel olarak bir araya geldiklerinde yapı biçimini geliştirmektedirler. Mimari tasarım, kültürle etkileşim halinde olmalı buna bağlı olarak ‘kültüre özel’ olması gerekmektedir. Bu tanımlama dahilinde yerleşme planlaması yapılırken sosyal yaşamın, konut tasarımı yapılırken kültürün önemli olduğunu vurgulamaktadır (Rapoport, 1969)

Dağıstanlı’ ya göre (2007) “Benzer şekilde ‘*insan yaşadığı yere benzer*’ ve ‘*biz yapılarımızı, yapılarımız bizi biçimlendirir*’ özdeyişleri insanlar ve mekanlar arasındaki ilişkiyi vurgulamaktadır (Dağıstanlı, 2007).”

Toplum, genellikle sınırlı bir coğrafi alanda yer alan, ortak değerlere, inançlara, tutumlara, çalışma şekillerine sahip olan bir grup insanı ifade eder. Toplumsal normlar, bir toplumun davranış kurallarıdır ve resmi kural ve normların yanı sıra sosyal ilişkiler, ritüeller, tercih edilen davranış biçimleri ve davranış reçeteleri, kısıtlamalar, tabularla ilgili resmi olmayan, yazılı olmayan, konuşulmayan, paylaşılan sözleşmeleri içerir. Toplumsal normlar mimari değerlerle ilişkilidir ve onları etkiler. İklimin, malzemelerin, teknolojinin, topografyanın mimari üzerindeki etkileri kültürün aracılığı ile bütünleşmektedir.

Mazumdar & Mazumdar’ın (1994) toplumsal değerler ve mimari eserler arasındaki karşılıklı ilişkileri inceledikten sonra, toplumsal değerlerin mimari eserleri nasıl etkilediğine dair deneysel bir çalışma yaparak sosyo-fiziksel bir tablo halinde sunmuşlardır (Şekil 2.13) (Mazumdar & Mazumdar, 1994).

Şekil 2.13 Toplumsal değerler ve mimari arasındaki ilişkinin modeli (Mazumdar & Mazumdar, 1994)

Kırsal mimaride yerel yapı kullanıcılarının sosyo-kültürel yapılarındaki ayrım, gelir düzeylerindeki farklılıklar çevreden bağımsız olarak yapıya dair yaşam biçimini de farklılaştırır. Yerel yapı, içinde barındırdığı mekanların işlevsel ve kültürel anlamlarla ilişkili olmasının yanında, konutun biçimi, kullanılacak yerel yapı malzemelerinin seçimi ve yapı içindeki mekanların büyüklüğü toplum içinde statüyle ilişkilendirilmektedir (Karagülle, 2009).

Kırsal mimarinin oluşumunu etkileyen sosyal faktörler iki başlık altında toplanmıştır. Bunlar;

- Sosyo-kültürel faktörler,
- Sosyo-ekonomik faktörlerdir.

2.4.2.1. Sosyo-Kültürel Faktörler

Kırsal mimaride yerel mimari öğeleri kültürel birer mekan ortaya çıkarmaktadır; yapı içinde barınan insanın yaşam formu, fiziki çevreye bakış açısı ve fiziki çevreyle olan kullanım ilişkisi, yerel mimari ürününün bünyesinde barındırdığı maddi ve manevi değerler yapının kültürünü tanımlamaktadır. Yerel yapı ürünleri, sosyo-kültürel birikimin ve çevrenin oluşturduğu bir unsur haline gelmiştir. Yöre insanının sahip olduğu gelenek-görenekler, değerler, simgeler ve yaşam formu içinde barınmış olduğu yerel yapıya yansırken, eş zamanlı olarak da yerel yapıyı sosyo-kültürel bir eleman haline getirmektedir. Kırsalda yer alan yerel yapılar, insan kullanımındaki

ergonomik özellikleri, sosyo-kültürel ve toplum özelliklerinin yansıtılmasının yanında estetik değere de sahiptir.

Yapının iç ve dış formunda sahip olduğu estetik görünüm sosyo-kültürel etkilerle birebir ilişkilidir. Türk toplumunun bünyesinde barındırdığı sosyo-kültürel değerler, geçmişin kültürel yansımalarını içermektedir. Anadolu’da yer alan kırsal mimari yapıları Türk toplumu gibi, farklı kültürel özelliklerin sentezi sonucu meydana çıkmaktadır. Orta Asya’dan gelen göçebe yaşam kültürü, dini öğretiler ve dünya görüşü, birbirinden farklı sosyo-kültürel bileşenler oluşturmaktadır. Sosyo-kültürel bileşenlerin, kalıp ve norm haline gelmiş tutumların, toplumun aile yapısının, günlük hayatın, inanışların ve ibadetlerin, geçim kaynaklarının plan özelliklerine ve kırsal mimari öğelerinin formuna yansıdığı görülmektedir. Kırsal mimarinin tasarımı, süslemesi gibi pek çok özellik toplumun, sosyo-kültürel yapısının vurgusu haline gelmiştir. (Gögebakan, 2015)

Güvenç (2010) ‘İnsan ve Kültür’ adlı kitabında kültürü ‘bir toplumun ya da bütün toplumların birikimli uygarlığı, belli bir toplumun kendisi, bir dizi sosyal sürecin bileşkesi ve bir insan ve toplum teorisi’ diyerek tanımlamaktadır. Güvenç (2010) kültür kavramını bir sistem olarak görmüş ve toplum-kültür ilişkisini şu şekilde açıklamıştır:

Doğal çevre: Her sosyal/ kültürel sistem var olabilmek için, kendi yaşama özelliklerine uygun, yeterli bir doğal çevreye muhtaçtır.

Tarih ve kaynaklar: Her toplumun bir dünü,önceki günü,kısa veya uzun bir tarihi vardır.

Aile ve akrabalık: Kültürel değerlerin -yeni kuşaklara- aşılmasında ve iletilmesinde, aile büyük bir sorumluluk taşır.

Beslenme ve sağlık: Kültürel sistemde yaşayan, görev yapan birey ve grupların sağlık ve beslenmesinden dorumlu kişiler ve kuruluşlar vardır.

Eğitim süreci: Her toplumda eğitimden sorumlu olan kurumlar,kuruluşlar ve uzmanlar vardır. Eğitim fonksiyonunun yerine getirilmesi için yapılar inşa edilir.

Yerleşmeler: Kültürel sistemi oluşturan bireyler,gruplar,kurumlar ve hizmetler, çeşitli yerleşme yerlerinde bulunurlar.

Ekonomi ve teknoloji: Her sosyo-kültürel sistem var olmak için, başta besin maddeleri olmak üzere, bir sürü ihtiyaç maddesini tüketir. İhtiyaç maddelerinin, bu amaçla, üretilmesi, tüketim merkezlerine ulaştırılması ve dağıtılması gerekir.

Bilimler ve sanatlar: Sosyo-kültürel sistemlerin üzerinde yaşadığı doğal çevre, çevre üzerinde yer alan inorganik ve organik varlıklarla, insanoğullarının kendileri ve bunların oluşturduğu süperorganik (kültürel) varlıklar, çeşitli bilim ve sanatlara konu teşkil ederler.

Din ve devlet: Hemen bütün sosyo-kültürel sistemlerde, en ilkelinden en gelişmişine kadar, din veya devlet adını taşıyan kurum ve kavramlara rastlanır.

Kişilik sistemi ve dil: Sosyo-kültürel sistemin gerçekten var olması için iki önemli değişkenin daha bulunması gerekir. Kültürel ve tarihi miras, ancak dil aracılığı ile, yeni kuşaklara aktarılır. Dil, kültürel muhtevanın bir ansiklopedisi, hazinesi ya da sözlüğü gibidir.

Kültürel Çevre ve Tarih Çevresi: En ilkelinden en gelişmişine kadar, hiçbir sosyo-kültürel sistem tek başına var olamaz. Onun bir kültür çevresi, uzak ve yakın komşuları vardır (Güvenç, 1979).

Kültür, en geniş kapsamlı tanımı ile insanın yaptığı, ortaya çıkardığı, yarattığı her şey olarak tanımlanır. Kültür, üretim, ulaşım, iletişim, teknoloji gibi maddi, somut kültür bileşenleri ile örf, töre, gelenek, adet, görenek, idealler gibi manevi, soyut kültür bileşenlerini içine alır (Karagülle, 2009)

Literatür tarandığında pek çok araştırmacının kültür tanımı yaptığı, kültür-yapı ilişkisini incelediği görülmüştür. Kültürel etkenler, yapı biçimini ve kırsal mimari formunu etkileyen önemli faktörlerden biridir. Yapının biçimlenmesinde ve mimari formun oluşmasında sadece çevresel faktörlerin etkisi olmadığı sosyo-kültürel değerlerinde yapıya etki ettiği tespit edilmiştir.

Yaşam biçimi, yaşamı sürdürmek için gereken temel ihtiyaçlar, aile yaşamı, inanç ve din, mahremiyet, sosyo-kültürel ilişkiler, ekonomik faktörler, geçim kaynakları, estetik kaygı, korunma ve savunma içgüdüğü gibi faktörler yapının kültürel temelini atmaktadır.

2.4.2.2. Sosyo-Ekonomik Faktörler

Ekonomik koşulların ve çevre koşullarının tasarıma yansıdığı bilinmektedir fakat bu planın; az bireyli bir aile ile çok bireyli bir ailede; az eşyalı veya çok eşyalı bir ailede olabildiğince eş büyüklükte, kalıplaşmış plan düzeninde yapılması, plan düzenindeki kararın yapı ustalarına bırakılmasından kaynaklandığı belirtilmektedir. Kırsal yerleşmelerde yapı kültürünün sürekliliğinde, bölgede yetişen yapı ustalarının payı büyüktür (Kantar, 1998).

Yapı ustaları farklı bölgelerdeki köyler arasında aynı düşünce tarzı ile uygulama yaparak kırsal mimari kültürünün farklı bölgelerde dağılımını sağlamışlardır. Kırsal yerleşmeler ile ilgili açıklamalar toplumsal yapı, fiziki çevrenin yanında, geçim kaynakları ile ilgili ekonomik faaliyetleri de içermektedir. Göçebelikten yerleşik hayata geçiş toprağın işlenmesi ile başlamıştır. Konutun yerleşme içindeki konumunu yöredeki tarım ve hayvancılık faaliyetleri etkilemektedir. Doğu Karadeniz köylüsü mısır, fındık gibi ürünlerinin korunması için tarlasının başında olmayı tercih ederken, İç Anadolu köylüsü buğday için aynı endişeyi duymamakta ve toplu yerleşmeyi tercih etmektedir. Kırsal yerleşmeler bölgenin geçim kaynaklarına göre farklı organize olmakta, evin çevresinde tarım veya hayvancılığa dönük ahır, merek, ambar, serander, değirmen gibi çeşitli fonksiyonlarda yapılar bulunmaktadır (Kantar, Zehra, 1998).

Kırsal mimaride yerel yapı kavramı, toplumun yapıya sahip olma tutkusuna ya da temel fiziki ihtiyaçlarını karşılayabilmesini ilke edinip bu ilke üzerine yapılacak kadar yalın bir kurgu değildir. Bir yapıyı mesken tutma isteği üzerine fiziki, insani ve maddi faktörlerin direkt olarak veya dolaylı olarak yaptığı etkiler azımsanmayacak kadar değişik ve kuvvetlidir. Bu faktörler yapı veya yapı grubunun farklı oranlarda etki edeceğinden fazlaca değişik biçimlerde ortaya çıkmaktadırlar.

Kırsalda yaşayan toplumların ekonomik kaygıları ve ekonomik durumları kullanılacak yapının biçimlenmesinde etkili olmaktadır. Türkiye’de sosyo-ekonomik yapı kırsalda yer alan yerel yapı ürünlerinde kendini oldukça göstermektedir. Kırsal mimari ürünlerinin yapımında fiziksel faktörler etkili olduğu bilinmektedir, yerel yapılara süreç içinde yapılan eklemelerin ortaya çıkışında ve büyüklüğünde ekonomik faktörler de etkili olmaktadır.

Kırsal mimaride evlerin tasarımı yapılırken insanların barındığı alanla, insanların gıdalarını depoladıkları ve hayvanlarının yaşadığı alan olarak iki ayrı yapı gurubu dikkate alınmaktadır. Kırsal mimaride, toplumun geçim kaynaklarına göre üretimi sosyo-ekonomik düzeyi belirlemekte ve kırsal yapıların da geçim kaynaklarına bağlı olarak şekillenmesinde etkili olmaktadır. Kırsal yapılar belli ortak paydalarda buluşmalarına rağmen sosyo-ekonomik faktörler yapının büyüklüğü, işçiliği, kullanılan malzeme seçimi ve süslemeleri gibi birçok yapı özelliği üzerinde etkisini hissettirmektedir. Yapılardaki temel ilkeler aynı olsa da, varlıkları yapıya malzemesinde, boyutunda, süslemelerinde, işçilik gibi pek çok özelliklerinde farklılaşabilmektedir (Çınar, 2014).

Şüphesiz ki bir yapının form kazanmasında başta gelen faktörlerden biri maddi durumdur. Buna bağlı olarak kırsal mimarideki konutların yapı formunu kazanmasında dönemin, toplumun, ailenin sosyo-ekonomik durumu etkili olmuştur. Geliri yüksek, maddi olarak yeterli ailelerin konutları çok katlı, kaliteli yapı malzemesi kullanılmış ve bulundukları dönemin süsleme üsluplarına hakim olması ekonomik yapının konut mimarisine yansması olarak değerlendirilebilir (Gögebakan, 2015).

2.5. Bölüm Değerlendirmesi

İnsanlık tarihi avcı-toplayıcı ve göçebe olarak yaşamını sürdürmekle başlamış ve terk edebileceği, kalıcı olmayan yapılar kurmuştur. Fakat neolitik çağdan itibaren tarım toplumu haline gelmeye başlayan insanoğlu daha kalıcı olan yapıları inşa ve kırsal mimarinin temeli atılmıştır. Kırsal mimarlık, yerel yapı sisteminin oluşmasını sağlayan çok kapsamlı bir konsept olarak karşımıza çıkmaktadır. Her toplumun süreç içinde ortaya çıkardığı bir yerel yapı kültürü vardır. Kırsal mimari kültürünün sürdürülebilirliği açısından kırsal mimari üzerine sürdürülen çalışmalar kuşaktan kuşağa kırsal mimari kültürünün aktarılması için büyük önem taşımaktadır.

Kırsal mimari konseptinin devam etmesi için yerel yapı malzemesinin temin edilmesi, işlenebilirliği, uygunabilirliği, bakım ve korunmasının kolaylığı ve estetik olması gibi faktörlerin aktif olması gerekmektedir. Bu bölümde kırsal mimarlık kavramı ele alınmış olup, kırsal mimarini tanımları, özellikleri, kullanılan yerel yapı malzemeleri ve kırsal mimariyi etkileyen faktörler irdelenmiştir.

Kırsal mimari geniş tanımı ile kırsalda yaşayan toplumların geçim kaynaklarının tarım ve hayvancılık olduğu ve bu toplumların bulundukları bölgeye, fiziksel çevreye, yerel yapı malzemelerine, sosyo-kültürel değerlere, dönemin şartlarına uyum sağlayan yerel yapı ürünleridir.

Literatür tarandığında kırsal mimarinin yerli ve yabancı birçok kaynaktan birçok isimle tanımlanmakta olduğu görülmüştür. Kırsal mimari tanımları yapılırken literatürde sıklıkla geçen; Vernaküler Mimari (Vernacular Architecture), Yerli Mimari (Indigeneous Architecture), Egzotik Mimari (Exotic Architecture), Spontane Mimari (Spontaneous Architecture), Permakültür Mimari (Permaculture Architecture), Geleneksel Mimari (Traditional Architecture), İlkel Mimari (Primitive Architecture), Anonim Mimari (Anonymous Architecture), Mimarsız Mimari (Architecture without Architect), Halk Mimarisi/ Halk Yapı Sanatı (Pop-Popular Architecture) tanımları da irdelenmiştir. Tüm tanımların ortak noktası olarak ‘halkın imece usulü ile belli bir süreç ve tecrübeyi baz alarak ürettikleri yapılar’ olduğu görülmektedir.

Yöresel farklılıkların kırsal mimari biçimlenmesinin de farklılaşmasına sebep olmaktadır. Doğa, yerel özellikler, yapı malzemeleri, fiziksel çevre, sosyo-kültürel veriler, sosyo-ekonomik veriler kırsal mimari dokusunu tanımlamaktadır.

Kırsal mimari yapılarında temel yapı malzemeleri ahşap, taş ve kerpiç olarak bu bölümde anlatılmıştır. Yöreden, çevreden, doğadan temin edilme durumuna bağlı olarak yapıda kullanılan yerel yapı malzemeleri farklılık gösterebilir. Kırsal mimaride yerel yapı malzemelerinin kullanılması kırsal mimari üslubunun edinilmesinde temel faktörlerden olmuştur. Kırsal mimari biçimlenişlerinin ortaya çıkmasında ve mimari formlar kazanmasında birçok değer ve faktör etkin rol oynamaktadır. Kırsal mimaride, bölgedeki yapı ustalarının çıraklıktan itibaren edindikleri tecrübeler, yerel yapı malzemesini tanımları ve malzemenin özelliklerinin doğasına elverişli ölçüde kullanmaları kırsal mimari ögesine form kazandıran etkenlerden biridir. Mimari yapılar insan yaşamının hem en özel hem de en önemli mekanı olarak değerlendirilmektedir. Kırsal mimari yapılar binlerce yıllık tecrübeyi, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik varoluşun izlerini bünyesinde barındırmaktadır. Bu açıdan bakıldığında geçmişten günümüze ulaşabilen kırsal mimari yapılarında kullanılmış olan geleneksel yapı malzemelerine ve kırsal yapıya olan ilgi günden güne artmaktadır.

3. KIRSAL ALANDA KÜLTÜR-SANAT ETKİNLİKLERİ

Yürütülen bu tez çalışmasında; kırsal alanlarda kültür-sanat etkinliklerinin yıllar içinde edindikleri yer ve üstlendiği rol, Türkiye’de kırsal alanda kültür ve sanata dair yapılan etkinlik ve çalışmalar ele alınacaktır.

İnsanoğlunun meydana getirdiği ve yarattığı tüm olgular ve olaylar kültürün ve kültüre bağlı olarak da sanatın temeli olmuştur. Kültür ve sanat yalnızca insanı ve farklı kişileri tanımasını sağladığı için değil aynı zamanda da toplumlar arasındaki etkileşimi de sağladığı için hep var olmuştur. Geçmiş, günümüz ve gelecek arasında köprü görevini üstlenen kültür-sanat farklı öğeleri içinde barındırması nedeniyle oldukça önemli bir noktadadır.

Sanayi devriminin tüm dünyayı etkilemesinden sonra dünyanın her yerinde olduğu gibi Türkiye’de de kırsal alanlardan kentlere göçler aktif hale gelmiştir. Kırsal alanlarda yaşlı nüfusun artıp genç nüfusun azalmasıyla birlikte yaşam hareketliliğinin düşmesi, gelir kaynaklarının hızla azalması ve yetersiz kalması, iş istihdam olanaklarının günden güne yok olması, sosyal hizmetlere erişimin kısıtlı olması, sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik, eğitim, kültür-sanat gibi konularda zayıflaması, sanayileşen toplumlarda oluşan öze dönüş isteğinin oluşması gibi etkenler kırsal alanlarda kültür-sanat etkinliklerini tetiklemiştir. Bu sorunlara yaratıcı ekonomik çözüm yaklaşımı ile kültür ve sanat odaklı etkinlikler üretilmektedir.

Kırsal alanlarda uygulanan yeni yaklaşımlar, kültür-sanatın kırsal alanlarda başladığı, temel olarak kırsal alanlarda yaşayan toplumların birlikte oluşturdukları sosyo-kültürel yapının sanatın yansıması olduğunu savunmakta ve kırsal alanda kültür-sanat etkinlikleri değerinin kente göç eden topluluklara tekrar tekrar sanat aracılığı ile aktarılması hedeflenmektedir (Çakıroğlu, 2018).

Kırsal alanda yapılan etkinlikler bu başlıkta; festivaller, köy enstitüleri, kırsal turizm ve ekoköyler olarak sınıflandırılacaktır. Açılan başlıkta yer alan etkinliklerin birbirinden farklı konseptleri olsa da hepsi ortak paydada buluşmaktadır. Kırsal alanda yapılan etkinliklerin ortak paydasını kısaca şu şekilde açıklamak mümkündür; kırsal alanda yapılan kültür-sanat etkinlikleri temelde kırsal alanlarda yaşayan toplumların sanattan kopmamasını, eğitim-sanat-sosyallik üçgeninin sağlanmasını, yerel kimliğin desteklenmesini, ekonomik anlamda güç kazanılmasını sağlamalıdır.

3.1. Festivaller

Festival kelime anlamı olarak sosyal bir toplanma sırasında olumlu ve şükran duygularını, kutlama ve coşkularını göstermeleri olayına verilen isimdir (TDK, 2002). Festivaller, dini ritüellerden zaman içinde toplumsal eğlencelere dönüşmüştür. Festivaller, toplumlarda sosyalleşmek, kültürel değerleri yaşamak ve canlandırmak, boş zamanları değerlendirmek ve farklı deneyimler kazanmak için kurgulanmıştır.

Festivallerde bir kültürün bilgi birikimine özgü olarak tekrar canlandırılarak veya ortaya çıkarılarak, bir kültürü diğer kültürden farklılaştıran tarih, yaşam tarzı, kültürel değerlerin devam etmesi amaçlanır (Sağlamtaş, 2019)

Festivaller organize edildiği döneme göre festival içeriğini, organizasyonun sistematik döngüsünü, festivalin hitap ettiği kişi sayısını, festivalin süresini önceden hazırlayıp halka duyurur ve belirli bir program halinde kültür,spor,bilim, resim, müzik, görsel sanatlar, eğlence, dini ve ekonomik sebeplerle toplumun sosyal bir alışveriş içinde olmasını hedefler.

Festivaller evrensel değerlerin biçimlenmesinde ve kuşaktan kuşağa aktarılmasında önemli rol oynamaktadır. Festivaller zaman içinde dönüşüme uğramış ve sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik hayatın önemli birer parçası haline gelmiştir. Festival organizasyonları düzenlendikleri yörelerde sosyo-kültürel etkileşim bir yana sosyo-ekonomik olarak da kırsal alanlara katkı sağlamaktadır (Atak, Tatar, & Tunaseli, 2017).

Toplumların sanatsal aktivitelerden faydalanması, eğlenmesi, öğrenmesi, gösterileri izlemesi gibi manevi taleplerinin karşılanması için festivaller organize edilmiş ve edilmektedir. Bu taleplerin karşılanması için de çeşitli kurumlar, kuruluşlar, kişiler, dernekler veya vakıflar hem aktiviteler sunmalı hem de bu aktiviteleri izleyecek toplumların festival alanına gelmesi için ulaşım, konaklama, galeri, konser salonları gibi hizmetleri karşılanmalıdır.

Festivaller, Talepler karşısında karşılanan ihtiyaçlar yeni hizmetlerin üretilmesi olarak adlandırılabilir. Talep karşısında üretilen ve verilen hizmetin tüketilmesi birbirlerini tetikleyen süreçler olmaktadır. Buradan hareketle festival organizasyonları sırasında çeşitli kurumlar, kuruluşlar, kişiler, dernekler veya vakıflar, yeni hizmetler üretir ve kırsal alanlarda ekonomik olarak yeni geçim kaynağı olarak karşımıza çıkar.

Sonuç olarak; kırsal alanlarda organize edilen festivaller yörede yaşayan insanların ekonomik olarak güçlenmesini, festival süresince yöreye gelen insanlar ve yörede yaşayan insanlar arasında kültürel etkileşimi, farklı sosyal faaliyetlerinin oluşmasını sağlamaktadır. Yöreye gelen insanlar ve yörede yaşayan insanlar birbirlerinin kültürlerini tanıma fırsatı bulurlar, aslında ziyaretlerinin temelini oluşturan merak ve keşfetme duygusunu tatmin etmektedirler (Atak, Onur, 2009).

3.2. Köy Enstitüleri

Köy enstitülerinin kurulması ve faaliyete geçirmesi için meclise sunulan yasa tasarısı ve ilgili komisyonların önerileri ile hazırlanan köy enstitüleri kanunu 17 Nisan 1940 tarihinde kabul edilmiş ve 1954 yılında oldukça tartışmalı şekilde kapanmıştır. Köy enstitüleri hakkında genel kanı köye yönelik öğretmen yetiştiren kurumlardır fakat köy enstitülerin tek ve öncelikli amacı yalnızca öğretmen yetiştirmek değildir. Köy enstitülerinde öğretmenler kırsaldaki çocuklara köylerine, yörelerine ve topraklarına sadık kalmalarını sağlayacak eğitim ve öğretim vermeyi hedeflemiştir. Bu hedef doğrultusunda köy enstitülerinde hayvancılık, ziraat, geleneksel el sanatları, temiz yaşama ve görgü kuralları öğretilmiştir. Köy enstitüleri için müfredat köyün ihtiyaçları, sosyo-ekonomik durumu, sosyal ve günlük hayat kalitesini yükseltecek şekilde hazırlanmış ve uygulanmıştır (Bahadır, 1994) .

Kırsal alanın ve dönemin Türkiye'sinin sosyal ve kültürel yaşamını etkileyen köy enstitülerinin kurulmasında, o dönemde görev yapan Millî Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel ve ekibinin katkıları oldukça fazladır. Millî Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel'in en büyük hedeflerinden biri, hümanizm düşüncesinin kırsal alanlar dahil tüm yurda benimsetilmesidir. İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç'un çalışmalarıyla da, geniş çaplı eğitim ve öğretim seferberliği olarak topluma sunulan Köy Enstitüleri'nin kuruluş süreci hızlanmıştır. Köy enstitüleri eğitim-öğretim süreci boyunca öncelikli olarak öğretmen, yazar, ressam ve diğer mesleklere sahip pek çok kişi yetiştirmiştir , köy enstitülerinde yetişen öğrenciler sosyo-kültürel olarak önemli roller üstlenmişlerdir (Ülkü, 2008).

Köy enstitülerinde sanatın neredeyse tüm alanlarında (müzik, tiyatro, halk oyunları, resim-iş, şiir, yazma ve okuma, yazın kitaplarını okuyup özetleme, geleneksel el sanatları, güzel ve etkili konuşma, el işleri, marangozluk, çeşitli spor etkinliklerinin) daha ilk yıllardan titizlikle ve ısrarla teşvik edilmiştir. Köy enstitülerinde tüm öğrenciler kendi yetenek ve ilgi alanları dikkate alınarak eğitim verilmiştir. Köy Enstitülerinin eğitim ve öğretim ortamında sahip olduğu en önemli özelliklerinden biri de, “öğrenci merkezli, yaparak-yaşayarak öğrenme”nin hakim olmasıdır. Köy Enstitülerinde eğitim; ‘iş içinde eğitim’ misyonu kadar, ‘sanat aracılığıyla eğitim’ misyonuna da dayanmaktadır (Ülkü, 2008).

Köy enstitüleri sayesinde kırsal alanlarda yaşayan insanlar; sanatla, bilimle, eğitim ve öğretimle tanışmış ve sanattan, bilimden, eğitimden ve öğretimden faydalanmışlardır. Köy enstitüleri eğitimcilerinin kırsal hayatı yakından tanınması ve pekiştirmesi, kırsal kesimde var olan değerlerin farkında olmaları, hem kırsalda yaşayan öğrencilerin hayatına ışık tutmuş hem de toplumun ihtiyaç duyduğu yeniliklere bir kapı daha açmıştır. Köy enstitüleri çeşitli imkânsızlıklarla yurda kazandırılmış ve ülkenin kalkınma çalışmalarının her koşulda mümkün olacağını göstermiştir (Varol, 2020).

3.3. Kırsal Turizm

Kırsal turizm, tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu kırsal alanlarda tarım faaliyetlerinin yanında turizm sektörüne bağlı gelişen yeni bir turizm türüdür (Çeken, Dalgın, & Çakır, 2012)

Taşra köylerde yaşayan halk için yeni bir gelir kapısı oluşturmaya yönelik turizm türü olarak ilk defa 1950’lerde literatüre girmeye başlamıştır. 1960’lı ve 1970’li yıllarda ise kırsal turizmin temelini oluşturan çalışmalar tarım ve hayvancılıkla uğraşan kırsal alan toplumlarına temin ettiği ekonomik yarar ve kırsal turizmin sosyo-psikolojik ve sosyo-kültürel değerleri çevresinde şekillenmiştir.

Kırsal turizmi; alan, karakter, özellik ve fonksiyon olarak kırsal alanın sahip olduğu sosyo-kültürel değerler, tarih, doğal güzellikler, çerçevesinde, kırsal alanda yürütülen turizm etkinlikleri olarak tanımlamak mümkündür.

Kırsal turizm yerli ve yabancı turistlerin, doğal alanlarda tatil yapmak ve değişik kültürlerle etkileşim halinde olmak maksadı ile kırsal alana yerleşmeye giderek, konaklamaları ve o kırsal yerleşmeye özgü faaliyetleri izlemeleri veya katılmalarıyla gerçekleşen bir turizm çeşitidir (Arslan Muhacir, 2014).

Yürütülen turizm aktivitelerinin kırsal alanda organize edilmesine ülkeden ülkeye göre farklı isimler tanımlanmıştır. Ekoturizm, çiftlik turizmi, tarım turizmi, alternatif turizm ve kırsal turizm gibi isimlerin literatürde yer aldığı görülmektedir. Kırsal turizm tanımını yapmak yeterince zor olduğu gibi net olarak yapılmış kırsal turizm tanımlaması bulunmamaktadır.

Kırsal turizm, kırsal alanda yaşayan ve gelir kaynağı tarım ve hayvancılık olan insanlar için yan bir gelir kaynağı, turizm girişimcileri için yan bir ticaret kapısı ve tatilciler veya turistler için alternatif bir seçenek olmaktadır. Kırsal alanlardaki aktiviteleri örneklendirmek gerekirse; trekking, bisiklete binme, avcılık, yayla ve mağara gezileri, sağlık ve termal konaklamaları, at binme, akarsu ve rafting etkinlikleri, kuş gözlemciliği gibi rekreasyonel faaliyetler kırsal turizmin bir parçası olarak kabul edilmektedir (Şerefoğlu, 2009).

21.yy'da turistler tarafından değişen arz ve talep, turizm sektörü için önemli bir olgu haline gelmiştir, ayrıca turistlerin geleneksel tatil anlayışındaki yapının değişmesi ile kırsal turizmin Türkiye'de aktif hale gelmesini tetikleyen nedenler bir sebep ve sonuç ilişkisine bağlıdır. Kırsal turizmin Türkiye'de aktif hale gelmesini tetikleyen nedenler kısaca şu şekilde açıklanabilir;

- Kırsal kökenli olmak; Kentte yaşayan nüfusun temel bir bölümünü kırsaldan kentlere yapılan göçler oluşturmaktadır. Kentlerde yaşayan nüfusun azımsanamayacak kadar büyük bir bölümünü iki kuşak öncesini oluşturan kökleri kırsala dayanmaktadır. Toplumların artan gelir düzeyi, köklerinin yaşam tarzlarını merak etmek, geçmiş, günümüz ve gelecek ile olan bağları güçlendirmek istemeleri kırsal turizmin temel taşlarından olmuştur.
- Ekonomik faktörler; Kırsal turizme zamanla artan talep genellikle gelir grubu yüksek kesimlerden gelmiş ve gelmektedir. Fakat sahil ve dağ turizmine kıyasla kırsal turizmin maliyeti daha düşük olduğu için gelir grubu orta ve düşük kesimler tarafından da tercih edilmektedir (Demircioğlu).

3.4. Ekoköyler

‘Ekoköy’ tanımı ilk olarak 1991’ de ‘Ecovillages and Sustainable Communities’ (Ekoköyler ve Sürdürülebilir Topluluklar) adlı raporda Diane ve Robert Gilman tarafından yapılmıştır. Diane ve Robert Gilman ekoköy tanımını şu şekilde yapmıştır; insan faaliyetlerinin zararsız bir şekilde doğal dünyaya entegre edildiği, sağlıklı, insani gelişmeyi destekleyen ve belirsiz geleceğe başarıyla devam edebilecek bir şekilde insan ölçeğinde, tam özellikli bir yaklaşım modelidir. Ekoköyler hem kentsel hem de kırsal olabilir. Ekoköy, kentsel- kırsal ikilemini aşan bir kavramdır ve temelde toplumu organize etmenin post endüstriyel bir yoludur. İnsanlara seçme özgürlüğü verildiğinde, insanların çoğunluğu doğayla yakın teması tercih etmektedir (Jackson, 1998).

Ekoköy, bir köyü oluşturan unsurları ile çevresel unsurlar arasındaki etkileşimle oluşturulan bir sistemi ifade eder ve ekoköyler aşağıdaki ilkeleri gerçekleştirmeye çalışır:

- Kırsal ekosistemlerin korunması,
- Kırsal ve kentsel alanlar arasında etkileşimi teşvik etmek (Mahlabani, Shahsavari, & Alamouti, 2016)

Bir eko-köyün hedefleri, bir diğer ekoköyün hedeflerinden farklıdır. Fakat genel olarak, çoğu ekoköy ortak çıkarları olan bir grup oluştururlar ve mevcut faydaları paylaşırlar ve bir şehir veya köy alanında organize edilen amaca yönelik topluluklar olarak var olurlar. Ekoköylerin temel amaçlarından biri insanlığa ve çevreye verimli bir model sağlamaktır. Ekosistemler sürdürülebilir bir çevre sunmayı vaat ederler. Sürdürülebilir bir çevrede yaratmak, ekoköy topluluklarını oluşturmak için, planlamada işbirliğine dayalı yaklaşım, hedeflere ulaşmak için iyi bir araç olabilir (Mahlabani, Shahsavari, & Alamouti, 2016).

Ekoköyler, katılımcıları sosyal, kültürel, ekonomik ve doğal ortamlarını yeniden canlandırmak için bilinçli olarak tasarlanmış, kasıtlı veya geleneksel bir topluluktur. Bir ekoköy, uygulamaların, yenilikçi çözümlerin ve kökleşmiş geleneksel bilgilerin ve yerel kültürlerin entegrasyonu ile gelişmiştir. Küresel ölçekte bir sürdürülebilir yaşam modeli sürmek için dünyanın dört bir yanında ekoköyler bir havuz oluşturmuştur.

Ekoköylerin ortak vizyonu ve değerlerinden yola çıkarak GEN (Global Ecovillage Network); Kendi köylerimizi veya mahallelerimizi ve topluluk içinde kendi yaşam tarzımızı tasarlamak, doğa ile uyum içinde yaşamak, doğanın ve çevrenin koruyucuları olmak, herkes için insan haklarını savunmak ve korumak, her bireyin bütüne hizmet etmenin kendine özgü yolunu bulmasına yardımcı olurken, birlik ve dayanışmayı desteklemek, sürdürülebilir yaşama katkıda bulunmak için herkesi eğitmek ve güçlendirmek olarak ekoköylerdeki yaşamı tasvir etmiştir (GEN's Future Strategy 2015-2020, 2015).

Ekoköy kavramı deneysel bir oluşum olarak hem literatüre hem hayatlarımıza girmiştir, Türkiye'de dahil dünyanın pek çok yerinde farklı tiplerde, farklı organizasyonlarla ekoköy modelleri mevcuttur. Ekoköyler zaman içinde yaşayanların edindikleri tecrübeleri bünyesinde barındırarak gelişir ve dönüşür. İklim, çevresel faktörler, kuruldukları bölgenin sosyo-kültürel değerleri de tek bir ekoköy sistemi kurulmasını engellemektedir. Bu yüzden farklı tanımlar literatürde yer almakta ve tek bir tanım yapmak mümkün olmamaktadır.

3.5. Bölüm Değerlendirmesi

İnsanoğlu dünyada var olduğu ilk günden bugüne kadar doğa ile iletişimini koparmamış ve hep bir etkileşim içinde olmuştur. Doğayla olan iletişim hayatta kalma mücadelesi, yaşam sürecinin bir parçası olarak tanımlanabilir. Topluluklar doğayla iç içe yaşarken barınma ihtiyaçlarını karşılayacakları barınaklar inşa etmişlerdir, bu barınakların yaşamı sürdürebilme endişesi sonucu ortaya çıkan yapı ürünleri olmuştur.

Zaman içinde insanın çevreden sağlayacağı optimum fayda gözetilmiş ve insan merkezli yaşam tarzı benimsenmiş ve doğadan giderek uzaklaşmıştır. Doğadan uzaklaşma sonucunda doğal denge bozulmuş toplumlar yavaş yavaş kırsaldan uzaklaşmıştır.

Sanayi devrimi sonrasında tüm dünya köklü bir değişikliğe gitmiş ve kırdan kente yoğun göçler başlamış, kırsal alanlarda genç nüfus ciddi oranda azalmıştır. Topluluklar özünden uzaklaştıkça, tekrar özüne dönme isteği ortaya çıkmaya başlamış ve kırsal alanlara olan yönelim artmıştır. Artan yönelimler kırsal alanlarda belli organizasyonları ortaya çıkarmıştır.

Kırsal alanlarda yaşayan toplumlarda sanat faaliyetlerinin gelişimi ve kırsal alanların canlılığını etkileyen, sanatın rolüne ilişkin geleneksel sosyal kalkınma görüşlerine gençliği dahil etme ve sürdürme fikirleri belirli dinamiklere yol açmıştır. Kırsal alanların değişen doğası, kırsal yenilenme, sosyal girişim, toplumun kapasitesini geliştirmek ve “kırsal toplumların kültürel, sanatsal ve yaratıcılığı için yatırım” üzerine tartışmalar, konferanslar, sempozyumlar, akademik yayınlar yapılmakta ve stratejiler planlanmaktadır. Yapılan çalışmalarda sanatı ve kültürel programları teşvik etmenin kırsal alanlarda “gençlerin dış göçünün mevcut dalgasını ve düşen yaşam kalitesini” engellemeye yardımcı olacağı savunulmaktadır. Kültür-sanat köyleri kırsal bölge gençliğini elinde tutma ve katılımlarını sağlamaya yönelik girişimleri ile büyük çapta değişim ve gelişime yol açarak kırsal alanlara hizmet etmektedirler. Kırsal topluluklarda sanatın rolüne dair toplumsal temelli görüşler son yıllarda çeşitlenerek ve giderek "yaratıcı ekonomi" fikirleri ile birleşmiştir.

4. KÜLTÜR-SANAT KÖYLERİ

Literatür tarandığında kültür-sanat köyüne dair herhangi bir net tanımla karşılaşılmamıştır. Tüm dünyada karşılaşılan tematik köylerde farklı kültür-sanat köyü tanımlamalarıyla ve tanımlamaların yarattığı kaosla, tartışmalarla karşılaşmak da oldukça mümkündür. Fakat 20.yy’dan itibaren neredeyse tüm dünyada sürdürülebilirlik kavramının hakim olmasıyla birlikte ülkelerin turizm kalkınma stratejilerinde kültür-sanat köyü kavramı yer edinmeye başlamıştır.

Kırsal alanlarda konumlandırılan kültür-sanat köyü sakinleri, genellikle yerleşim alanlarının doğal özgünlüğünü koruma eğilimindedirler. Kırsal alanlarda konumlandırılan kültür-sanat köyü sakinleri modernleşme arzusunu barındırmamaktadırlar. Kültür-sanat köylerinde modern dünya için değiştirilebilecek pek çok şey mevcuttur fakat doğal ortamın korunması için çalışmalar sürdürülmektedir.

Literatürden yapılan çıkarımlar sonucunda bir organizasyonun faaliyete geçip ‘Kültür-sanat köyü’ olarak barınabilmesi için gerekli olan birkaç faktörü şu şekilde sıralanabilir;

- Sanatçının kültür-sanat köyü içinde sanat eylemlerini sürdürebilmesi,

- Sanatçının bölgede yaşayanlar ile etkileşimini, toplumun karmaşık altyapısı ile olan uzaklığına çözüm bulmaya çalışması,
- Çok karmaşık olmayan doğayla iç içe bir sanat ilişkisi kurması,
- Kırsal alanda kültür-sanat köyü içinde stüdyo ve galeri gibi bir sanat ortamının oluşturulması,
- Kültür ve sanatın yanı sıra, sanatçının sanatını icra ettiği ve yerli halk için potansiyel sosyo-ekonomik kaynakları korumak için bir fırsat olarak sanat alanı sunması olarak özetlenebilir.

Her ülke kendine göre zengin bölgesel sanat, gelenek ve kültür çeşitliliğine sahiptir. Kültür-sanat köyleri her ülkenin sahip olduğu geleneksel yaratıcılığın temaları veya sembollerini ve kültürlerini kolektif olarak koruyan ve geliştirme çabası içinde olan çevre birimleri olarak da tanımlanabilir.

Kültür-Sanat köyleri, sakinlerinin çoğunun sanatçı olarak çalıştığı yerleşim yeri olarak tanımlamak mümkündür. Sanatçıların yaşadığı ve sadece sanat bilenleri için eser üretilen bir yer değil, aynı zamanda sanatçıların ve yöre halkının ekonomik ihtiyaçlarını hayata geçirmeleri ve karşılamaları için yararlı olan ürettikleri, kültürel kökene yaklaşmayı sağlayan bir yerdir.

Dünya örneklerine bakıldığında birçok kültür-sanat köyünün sanatı güçlendirmek ve sanatçıların refahını artırmak için turizm merkezlerine dönüştürüldüğü görülmektedir. Kültür-Sanat köylerine bir yerleşim birimi olarak bakılırsa; sanatsal ve kültürel karakterleri, çeşitli araçlar, sanatçılar, ziyaretçiler, yerel halk ve sosyal etkinlikler ile olanaklar dahilinde kurulmuşlardır. Dünya ve Türkiye kültür-sanat köyleri incelendiğinde modern kuruluşlarla da kırsal mimari özellikleri taşıyan kuruluşlarla da karşılaşmıştır.

Kültür-sanat köyü etiketinde sadece sanatçıların sosyal aktörler olarak varlığından bahsedilemez. Köyde gerçekleşen organizasyonlar da sanatçılar tarafından mevcut araç ve malzemeleri kullanarak sanat eserlerinin yaratılmasıyla sınırlı kalmamaktadır.

Köyün statüsünü korumak için eşit ve dengeli yaşam tarzını benimseyen kültür-sanat köyleri çoğunlukla bünyesinde galeri, atölye, workshop, mağazalar, sanat araç ve gereçleri satışı, performans sanatları, sergiler, kermesler, sanat topluluğu etkinliklerini de içermektedir. Organize edilen tüm etkinlikler birbirleriyle bağlantılı olup çeşitli kompozisyonlar ve düzenlemelerle kültür-sanat köylerinde var olmaktadır. Bu yüzden kültür-sanat köylerini tek bir sosyal yapı grubu olarak tanımlamak yerine eşit ve dengeli yaşam tarzı olarak adlandırmanın daha uygun olduğu söylenebilir. Yaşadığımız modern toplumlarda belli yaşam standartları sürdürülmektedir. Bu standartlara ve modern yaşam kültürüne bakıldığında kültür-sanat köylerinde tartışmalı olan ve olumsuz olarak nitelendirilebilecek bir takım maddeler sayılabilir. Bunlar; güvenlik, yerel halkın genel ekonomik ve sosyal sağlığı açısından değişim algıları ve tedirginliği, iklim, fiziksel çevre olarak kabul edilebilir.

Kültür-sanat köylerindeki ve kırsal alandaki canlılığı ve sanat gelişimini ayakta tutmak, sanatı kullanarak toplumu yeniden keşfetmek ve toplum bağlamının güçlenmesi için aktif sanat toplulukları oluşturmak gerekmektedir. Kültür-sanat köyleri bulundukları kırsal bölgede ekonomik çeşitlilik ve canlanmayı da beraberinde getirmektedir. Kavramsal çerçeveden bakıldığında bölgesel (veya kırsal) kalkınma stratejileri ve kültürel kaynaklara ekonomik bir bakış açısı ile kırsal toplumlara kültür-sanat köyleri yeni bir soluk ve ekonomik kalkınma rolü biçmektedir.

Kırsal alanlarda kültürel ve sanatsal kalkınmayı desteklemek, sürdürmek, kültür-sanat-yaratıcı gelişimin çeşitli yollarını göstermek, kırsal toplulukların karşılaştığı zorluklar arasında nüfusun azalması ve yaşlanması, gençlerin elde tutulmasıyla ilgili sorunlar, bölge sakinleri için sınırlı ekonomik ve sosyal fırsatlar, doğal kaynakların tükenmesi, yerel hizmetlerin kaybı ve daha yüksek yaşam maliyetleri gibi pek çok neden kültür-sanat köylerinin kurulması için yapı taşı niteliğinde olmuştur.

Dünyanın dört bir yanındaki kırsal topluluklarda da benzer durumlar mevcuttur. Kırsal topluluklar kendilerini yeniden tasavvur edip yeniden konumlandırırken, yeniden canlandırmaya, ekonomik temellerini çeşitlendirmeye, yaşam kalitelerini artırmaya ve yeni işlevler ve roller için kendilerini yeniden keşfetmeye çalışmaktadırlar. Kırsal toplumlarda kültür, sanat ve yaratıcı iş geliştirme üzerine

literatür büyük ölçüde ekonomik bağlamda açıklanmaktadır. Kültür-sanat köyleri katılım, uyum, gönüllülük ve liderlik becerilerini geliştirme, sanatsal olarak güçlenme, kültürel değerleri yeniden kazandırma ve gençleri toplumlarında kalmaları ve yaşamlarını inşa etmeleri için meşgul etmeyi amaçlamaktadır. Kültür-sanat köyleri, kırsal alanlarda yaşayan toplumların özgüvenlerini, aidiyet duygularını ve toplumlarına olan ilgilerini artırmaya yardımcı olmak, sanatı, kültürü pekiştirmek için toplumları simgeleyen sanat projelerine katılmaya teşvik etmekte, topluluk yaşamını, yaşayan mirası, tarihi ve toplumlarının kültürel yönlerini ortaya çıkararak sosyal pekişmeyi sağlamaktadır.

Kültürel katılımın anlamlı sosyal ve topluluk odaklı yönleri çok önemli olmakla birlikte, kültürel, sanatsal ve girişimci fikirleri yaratmak, galerilerin, stüdyoların, müzisyenlerin, sanatçıların, performans ve alışveriş alanlarının varlığı ile kültür-sanat köylerinin kapsamı açıklanmaktadır. Kültür-sanat köyleri faaliyetleri doğası, altında yatan kültürel değerleri, dinamikleri, sosyo-ekonomik kazanımları sanatla etkileşime giren toplumları bilgilendirir ve şekillendirir. Kültür-sanat köyleri incelendiğinde sürdürülen doğada kırsal alanlarda yaşayan toplumlar, ziyaretçiler ve sanatçılar içinde yerel olarak gerçekleşen sanat etkinlikleri, kültür-sanat köyünde gerçekleştirilen sanat festivalleri ve kültür-sanat köyü çevresinde yapılan doğa ve kültür gezi etkinliklerine ağırlıklı olarak rastlanmıştır.

Sanayi devrimi sonrası tatil, aktivite, turizm, etkinlik vb. anlayışlar oldukça değişmiştir, fakat 20.yy'dan itibaren kültür-sanat köyü kavramının tüm dünyada yaygınlaşması alışılacelmış tatil anlayışını karşılamamakta ve niteliksel olarak farklılıklar sunmaktadır.

Kültür-sanat köyü alanları alışılmış tesisleri kadar konforlu olmayabilir, ancak kültür- sanat köyü alanlarının samimiyeti, sanatçılarla tanışma fırsatı, izleyicilerin çoğunun birbirini tanıdığı gerçeği kültür-sanat köylerini cazip kılmaktadır. Buradan yola çıkarak kültür-sanat köyleri ve kırsalda yapılan tüm sanatsal etkinlikler, kırsal toplumları bir arada tutan bir bağlam haline gelmiştir.

Kırsal bölgelerde konumlandırılan kültür-sanat köyleri geçmiş, günümüz ve gelecek arasında bir köprü kurarak saf tarihi mirasla sanat, sanatçı ve ziyaretçiler için ilham verici bir ortam olarak sunmaktadır (Çelik Uğuz, 2015).

Bir diğ er taraftan kültür-sanat köyleri, kırsal alanda sürdürülen yaşama ekonomik olarak katkı sağlamakta bir nevi yerel toplumlar için tarım ve hayvancılık haricinde bir gelir kapısı oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Yerel halk dışında kültür-sanat köylerine gelen yerli ve yabancı ziyaretçiler konaklama, yeme-i eme vb temel ihtiyaçlarını köyden karşılayabilmelidir. Ziyaretçilerin temel ihtiyaçları karşılandıktan sonra, kültür-sanat köylerinde geleneksel kültürün yansıtıldığı, tarihi mirasın bir simgesi haline gelen geleneksel el sanatları ve zanaatlar ile ilgili sanatçılar ve zanaatkarlar kurslar, workshoplar, kermesler düzenlenebilmektedir. Organize edilen kurs, workshop, kermes gibi etkinlikler ile sosyo-başekonomik olarak yerel halk desteklenmekte ve kaybolmaya yüz tutan sanat ve zanaatlar nesilden nesile aktarılmaktadır. Kırsal alanlarda kurulan kültür- sanat köyleri sosyo- kültürel anlamda ilişkileri güçlendirmekte, sanat ile yeniden tanımlamakta ve bulundukları bölgeye farklı bir perspektif kazandırmaktadır ( zg rel, Alkan, & Karaman, 2016).

Değişen, gelişen ve dönüşen dünyada bakış açıları da değişmekte bununla birlikte de kırsal alanlar devlet destekleriyle de yeniden canlandırılmaktadır. Kültür-sanat köyleri kurulurken sosyo-kültürel veriler, değerler ile kültür-sanat odaklı yerleşim birimleri tasarlama strateji ve politikaları sadece Türkiye’de değil dünyada da güncel bir kavram olarak gelişmektedir. Kültür-sanat köyleri hem Türkiye’de hem de dünyada günden güne artarak çoğalmaya devam etmektedir ( akıroğlu, 2018).

4.1. Dünyada Kültür-Sanat Köyü  rnekleri

Dünyada kültür-sanat köylerinin, sanat akademilerinin ve sanat kamplarının sayısı günden güne artarak devam etmektedir. Kültür-sanat yerleşimleri, metropollerden tamamen farklı doğa ile i  içe bir yaşam tarzı sunmaktadır. Dünya’da kültür-sanat köyü faaliyetlerinin birlikte yürütüldüğü uygulamalar Tablo 4.1’ de verilmiştir. Dünyada bu yerleşimlerin varlığı, kuruldukları bölgede kültür-sanat anlamında büyük katkı sağlamaktadır. Kırsal yerleşimlerde sanatın yaşatılması için kültür-sanat köyleri önemli bir kavramdır ( elik Uğuz, 2015).

İsim / Tarih / Ülke	Ekinlikler
Perry-Mansfield Performing Arts School and Camp 1913/ Colorado / ABD	Müzikal tiyatro, dans, drama yazarlığı, sahne ve görsel sanatlar. Doğa yürüyüşleri, atlı gezinti.
Interlochen Arts Camp 1928/ Interlochen/ABD	Karşılaştırmalı sanat, dans, genel sanat, medya, film yapımıcılığı, tiyatro ve görsel sanatlar.
Buck's Rock Performing and Creative Arts Camp 1946 / New Milford/ ABD	Kağıt yapımı, seramik, heykel, müzik, resim, tiyatro ve kukla, kostüm, dans, fotoğrafçılık, cam üfleme, deri yapımı, ışık ve ses tasarımı, radyo, kayıt stüdyosu, set tasarımı.
French Woods Performing Arts Camp 1970 / Hancock, New York/ ABD	7 ile 17 yaş arası çocuklara dans, tiyatro, sirk gösterisi, görsel sanatlar, film, müzik ve spor etkinlikleri.
Heyri Art Village 1997 / Paju / Güney Kore	Ressam, müzisyen, yazar ve mimarlarla sanat atölyeleri, sanatçı stüdyoları ve evleri, müze, sergi ve konser salonları.
Eco Art Village 2007/Vertigo/İsrail	Ekolojik turlar, dans atölyeleri, meditasyon çalışmaları, heykel atölyesi.
Sachaqa Eco-Art Village 2009 / San Roque de Cumbaza, San Martin /Peru	Amazon ormanlarında eko-sanat anlayışı ile seramik, heykel, müzik, dans, toprak ve bitkilerle resim yapma, yapraklarla kağıt yapma, sepet dokuma, yoga ve meditasyon.
Finlandiya Saksalanharju Art Village 2010/Finlandiya/Saksalanharju	Sanat fuarı, atölyeler, tarım yöntemleri, ormancılık yöntemleri, şiir gecesi.
Sang Arts Village Roundhouse and Abetenim Arts Village Project 2012/2017/Gana Cumhuriyeti/ Afrika	Afrika'nın diğer kıtalarla iletişimini sağlamak için sanatsal aktiviteleri.

Tablo 4.1 Dünya'da Kültür-Sanat Köyü Örnekleri ve Genel Özellikleri (Çelik Uğuz, 2015)

4.1.1.ABD/ Colorado Perry-Mansfield Performing Arts School and Camp

Charlotte Perry ve Portia Mansfield tarafından 1913'te kurulan, madencilik ve çiftçilikle geçimini sağlayan Steamboat Nehri yakınlarındaki bir köyde (Şekil 4.1)

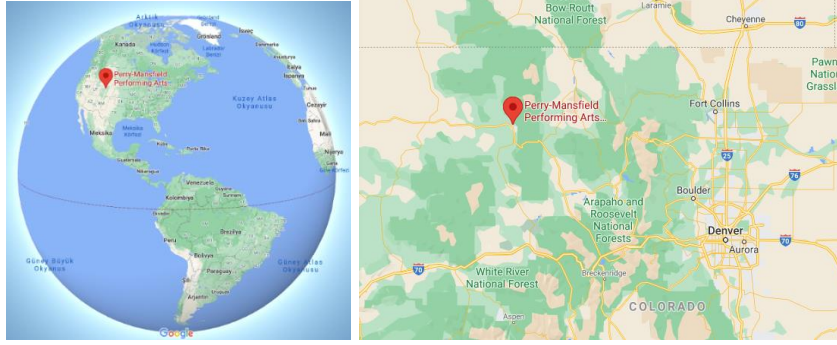
kurulan Perry-Mansfield Sahne Sanatları Okulu ve Kampı (Perry-Mansfield Performing Arts School and Camp), kültür-sanat köyü olarak da nitelendiren Amerika Birleşik Devletleri'nde sürekli olarak işletilen en eski sahne sanatları kampıdır. Yirminci yüzyılın başlarında, kamp, modern dans, koreografi ve sahne sanatları eğitiminin gelişimi için önemli bir yer olarak hizmet etmektedir. Perry-Mansfield kırsal alana uygun, yakın çevreden yapı malzemesinin temin edildiği rustik kulübelerde her yaştan çocuk ve genç için önde gelen sahne sanatları okullarından ve kamplarından biri haline gelmiştir.

Kamp, yirminci yüzyılın ortalarında istikrarlı bir şekilde büyümüştür. Perry ve Mansfield, 1913' te başladıkları beş dönümlük araziden, 1949'a kadar kademeli olarak toplam seksen sekiz dönümlük bir arazi elde etmişlerdir. Mülke ekledikleri binalar, gayri resmi bir düzende yerleştirilmiştir ve bölgenin rustik hissini korumak için ahşap cephe kaplamaları uygulanmıştır. 1918'de iki katlı bir ana loca inşa edilmiş ve ana dans stüdyosu 1922'de açılmıştır (Şekil 4.2 ; Şekil 4.3).

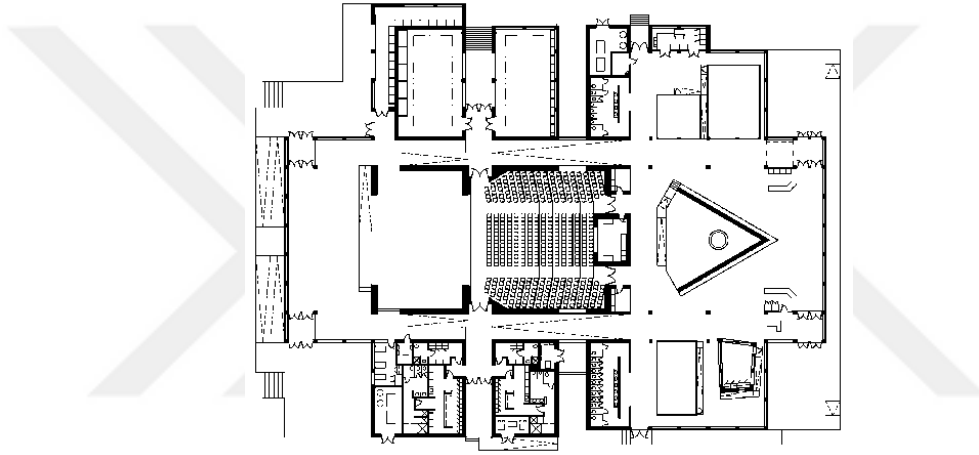
Perry-Mansfield'in misyon beyanı, gençlere beden, kalp ve akılda üstün sanat eğitimi sağlamak ve yaratıcılığı, sanatın yakın kardeşliğini ve doğaya yakın bir yaşam tarzının değerlerini teşvik etmektir. Perry-Mansfield'in vizyon beyanı ise, "doğal dans formları" ve "yabani hayata, dağlara, açık havada sanatsal ifadeleri" keşfetme ve öğretme, deney yapmayı ve risk almayı teşvik etmektir. Kültür-sanat kampının amacı, öğrencileri doğaya ve sanatsal ve kişisel hayallerine daha önce hiç olmadığı kadar yaklaştıran nefes kesici bir ortamda sanat sevgisini beslemektir.

Ziyaretçilerine ve öğrencilerine sanatsal güç, vizyon ve çeşitlilik ekleyerek; sanatsal bir deneyim sağlamayı, sanatsal disiplinler arasında işbirliğine dayalı çalışmayı teşvik etmeyi, ABD' nin sürekli faaliyet gösteren en eski sahne sanatları kampının tarihi, sanatsal ve çevresel bütünlüğünü korumayı, ilham veren ve dünya standartlarında bir akademi haline gelmeyi hedeflemektedir.

Bugün Perry-Mansfield, ülkenin dört bir yanından 250 öğrenciyi (7 yaşından yetişkin profesyonel öğrencilerine kadar) çeken ve her yaz yirmiden fazla performans sergileyen, ülkenin en iyi akademisi, personeli ve öğrencileriyle Perry-Mansfield, yenilik ve hayal gücünün tiyatro, müzikal tiyatro ve dansla ifade edildiği yerdir (URL 16, 2021 ; URL 17, 2021).

Şekil 4.1 Perry-Mansfield Performing Arts School and Camp Google Earth Görüntüsü (URL 18, 2021)

Şekil 4.2 Perry-Mansfield Performing Arts School and Camp Planı (URL 20, 2021)

Şekil 4.3 Perry-Mansfield Performing Arts School and Camp Çevre Görselleri (URL 19, 2021)

Kurulduğu dönemde Perry-Mansfield Kampı, Amerika Birleşik Devletleri'nde hem klasik baleyi hem de modern dansı destekleyen birkaç kurumdan biri olmuş ve hızla modern dansçılar, koreograflar ve besteciler için önemli bir eğitim alanı haline gelmiştir (Şekil 4.4). Kamp büyüdükçe, paket geziler, kamp, yüzme ve tenis gibi daha geleneksel yaz kampı etkinlikleri de sunmuştur. 1930'da kamp, mevcut sanat programına resmen rekreasyon ekledi ve 1934'te binicilik eğitimi aktif hale geldi.

Şekil 4.4 Perry-Mansfield Performing Arts School and Camp Etkinlik Görselleri (URL 20, 2021)

2001'de kamp, mevcut binaları yenilemek ve yeni performans mekanları eklemek için beş yıllık bir bağış toplama kampanyası başlattı ve böylece tarihi binaları yenileyebildiler. Kampta şu anda dört dans stüdyosu, iki tiyatro, iki sanat stüdyosu, iki yazı stüdyosu, bir kostüm dükkanı ve bir müzik laboratuvarı var ve ilkokuldan üniversiteye kadar öğrenciler için çeşitli dans, tiyatro ve binicilik programları sunmaktadır (URL 16, 2021).

4.1.2. Güney Kore/ Paju Heyri Art Village

Heyri Art Village , Güney Kore , Gyeonggi Eyaleti , Paju bölgesinde yer alan sanatsal bir topluluktur (Şekil 4.5). Heyri Art Village, 1997 yılında Koreli kitap yayıncısı Kim Eun-ho tarafından önce bir 'kitap köyü' olarak tasarlandı ancak projenin işlenmesinde çeşitli kültürel alanlardan birçok sanatçı Kim Eun-ho'ya katıldı ve köy konsepti 'kültür-sanat köyü' olarak genişletildi. 2015 yılına kadar sanat, barış ve birliktelik öncülüğü yaratacak birçok yapıyı içinde barındırarak yerleşimini

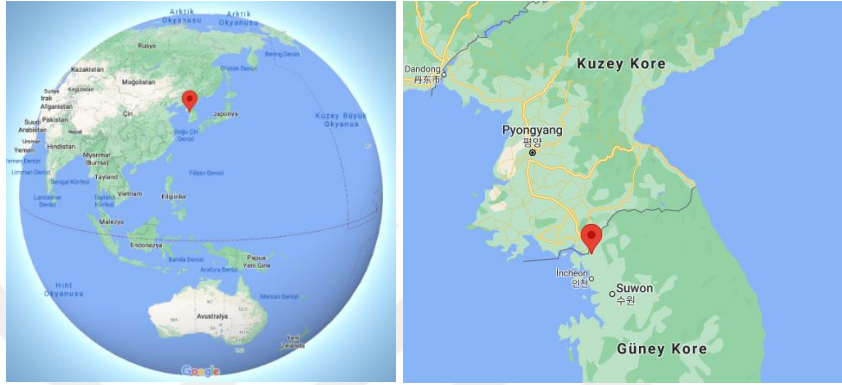
tamamlamış bir kültür-sanat köyü olmayı hedeflemiştir. Şimdi üç yüz yetmişin üzerinde üye: yazarlar, sanatçılar, sinemacılar, mimarlar ve müzisyenler sanatsal alanlarını, evlerini, çalışma odalarını, müzelerini, galerilerini inşa ediyorlar. Köyün adı olan Heyri, Gyeonggi-do'daki Paju eyaletinin geleneksel çiftçilik şarkısı olan "Heyri'nin Sesi"nden alıntılanmıştır (URL 20, 2021).

Heyri Art Village, yaklaşık 495.868 metrekare alanıyla Kore'nin en büyük sanat alanıdır (Şekil 4.6). Kültür-sanat köyü, kültürel sanatın üretim, sergileme, satış ve yerleşim alanlarında bir arada var olan kavramları bütünleştirir. Fonksiyonel açıdan Heyri Sanat Köyü, kültürel işletmelere odaklanan kentsel bir form ile planlandı. Birçok galeri, müze, sergi salonları, konser salonları, küçük tiyatrolar, kafeler, restoranlar, kitapçılar, misafir evleri, sanat mağazaları ve sanatçılar için yaratıcı yaşam alanlarına ev sahipliği yapmaktadır (Şekil 4.7). Her bina, dağlar, tepeler, bataklıklar ve dereler gibi doğal peyzajın özelliklerini de taşıyan ulusal ve uluslararası üne sahip düzinelerce mimar tarafından tasarlanmıştır.

Heyri Art Village, yerleşik sanatçıların ve civardaki yerel sanatçıların eserleri galeri ve gösteri odalarında kalıcı veya özel olarak sergilenmekte, müzik, oyun, dans ve Kore halk müziği için kırk civarında gösteri alanı bulunmakta, Heyri'de aralıksız olarak sanat ve kültür festivalleri düzenlenmekte, geleneksel karakteristik tatlarını taşıyan uluslararası festivallerden mevsimlik ve hafta sonu etkinliklerine kadar pek çok gösteri düzenlenmekte, aynı zamanda bir kültür ve sanat okulu (yaratıcı yazarlık ve sanat okulları, film okulları ve tiyatro okulları) olarak eğitim vermekte, sanat, kültür, fikir ve düşüncelerle ilgili dersler veya seminerler düzenlenmekte, sanat ve kültür üzerine söylemleri de birbirine bağlayarak entelektüalizmin en gözde mekanı olarak karşımıza çıkmaktadır (Şekil 4.8). Heyri Art Village misyonunu, dünyaya açık, sanatı ve kültürü aktaran bir pencere, dünya çapında sanatseverlerin vadiye akın etmesi ve Koreli sanatçıların dünyadaki meslektaşlarıyla rekabetçi bir şekilde tanışması olarak açıklamaktadır. Heyri'nin en önemli rolü, her türden yaratıcı faaliyetlerle uğraşan sanatçılar ve profesyoneller için, doğa dostu alanda çalışmalarına konsantre olabilecekleri hoş bir yerleşim alanı olmaktır (URL 21, 2021).

Heyri'deki her bina bir veya daha fazla kültürel amaca hizmet eder ve genellikle bir temaya sahiptir. Örneğin bir Dergi Evi; birinci katta bir dergi dükkanı, ikinci katta

kahve ve simit satan bir kafe ve üçüncü katta bir dergi tarihi sergi alanı var. Heyri'de üç kattan daha yüksek bina yoktur. Sanatçılar tarafından ve sanatçılar için inşa edilen bir kasabadan bekleneceği gibi, her yapı, çikolata gibi görünen bir yapıdan, duvarların arasından büyüyen ağaç dalları ile çevreye duyarlı yapıya kadar benzersiz ve çarpıcı bir mimari tarza kadar çeşitli yapı inşa edilmiştir (URL 21, 2021).

Şekil 4.5 Heyri Art Village Google Earth Görüntüsü (URL 18, 2021)

Şekil 4.6 Heyri Art Village Vaziyet Planı (URL 22, 2021)

Şekil 4.7 Heyri Art Village Çevre Görüntüleri (URL 22, 2021)

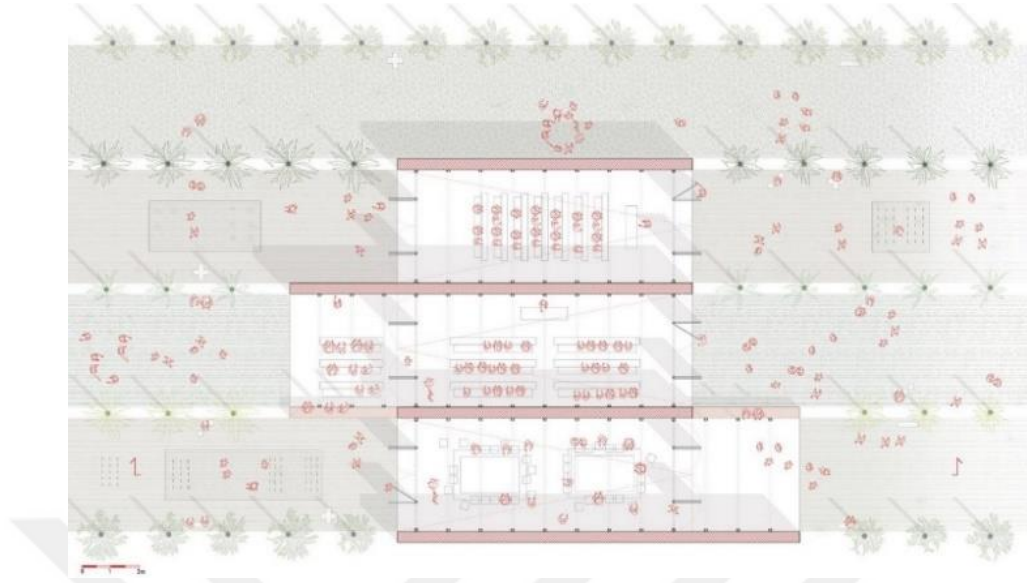
Şekil 4.8 Heyri Art Village Etkinlik Görüntüleri (URL 22, 2021)

4.1.3. Gana/ Abetenim Art Village

ABD kökenli kar amacı gütmeyen Nka Vakfı tarafından 2015'te düzenlenen 'Toplum Sanatları Projesi'ni Bangladeşli bir yapı firması kazanmış ve Gana'da Abetenim Art Village'ı inşa etmeleri için projenin başına getirmiştir (Şekil 4.9). Nka Vakfı önderliğinde 2017 yılında 20 farklı ülkeden gönüllülerle ve yerel nüfus birlikte sadece 12.000 euro ile 60 günde elektrik bulunmadığından, geleneksel yöntemler ile sahada mevcut olan malzemeleri kullanarak (toprak, ahşap ve bitki örtüsü, modern ve geleneksel kerpiç yapı teknikleri, sıkıştırılmış toprak ve beton blokları) sürdürülebilir ve yerel bir ekolojik alternatif olarak inşa edilmiştir (Şekil 4.10) (URL 23, 2021; URL 24, 2021).

Şekil 4.9 Gana Abetenim Art Village Google Earth Görüntüsü (URL 18, 2021)

Şekil 4.10 Gana Abetenim Art Village Plan (URL 24, 2021)

Abetenim Art Village tasarımı yapılırken, iklim göz önünde bulundurularak yerel kültürel bağlama (sosyal, ekonomik olarak) yerleştirilmekte; yerel olarak üretilebilir, yerel istihdamı ve bilgi birikimini geliştirmeyi amaçlamakta, ithalat ve nakliye ihtiyacını en aza indirmeye çalışmaktadır. Tasarım, düşük bütçe, kaliteli, yerel malzemelerden ve yerel işgücünden düşük maliyetle kolayca inşa edilmiştir (Şekil 4.11) (URL 25, 2021).

Proje, görsel sanatlar, tasarım, sahne sanatları ve edebiyat alanlarındaki ileri düzey öğrencilere ve yerel toplulukla etkileşim kurmak ve yerel topluluk için eserler yaratmak için yeni alanlar arayan profesyonellere açıktır. Kültür- sanat köyü, katılımcıya şehir / stüdyo hayatının günlük stresinden uzakta, kendi uygulamalarına odaklanması ve araştırması veya tekniklerini yerel gençlere öğretmesi için zaman ve alan sağlar ve yerel toplulukla kişisel veya profesyonel işbirliği için olasılık yaratır. Sanat köyünde topluluk tiyatrosu prodüksiyonu için bir açık hava tiyatrosu, konaklamanız için çalışma alanları ve konuk evleri mevcuttur (Şekil 4.12) (URL 26, 2021).

Şekil 4.11 Gana Abetenim Art Village Çevre Görüntüleri (URL 24, 2021)

Şekil 4.12 Gana Abetenim Art Village Etkinlik Görüntüleri (URL 23, 2021)

Abetenim Art Village, yerel materyallerin ve yerel becerilerin, eserler yaratmak veya sanatsal araştırmalara katılmak için kullanılmasını teşvik etmektedir. Örneğin, bir eserler bütünü yaratmaya odaklanmak isteyen ziyaretçiler için tek çalışmak, tasarımcılar için, yerel zanaatkârlarla işlevsel veya işlevsel olmayan işler tasarlamak ve inşa etmek mümkündür. Veya bir atölye lideri olarak deneyimli olan ziyaretçiler, Nka Vakfı işbirliği ile farklı yerel kültürleri bir araya getirir ve farklı eserler yaratmak için uluslararası atölyeler düzenlenmektedir (URL 26, 2021).

4.2. Türkiye’de Kültür-Sanat Köyü  rnekleri

Türkiye’de sanatçı, gönüllü, yerel halk, yerli-yabancı turist, özel kurum ve/veya kuruluşlar kırsal alanlarda organize edilen kültür-sanat etkinlikleri ile bir araya gelmekte bu tip etkinlikler gün geçtikçe artmaktadır. Türkiye’nin kırsal bölgelerindeki kültür-sanat köyleri, doğa, tarih, geçmişe ait kalıntılar, gelecek öğretisi, sanat, sanatçı ve ziyaretçiler için ilham verici bir atmosfer oluşturmaktadır.

Kültür-sanat köylerinde, doğa-sanat-geleneksel kültür-turizm etkileşimi birlikte sürdürülmektedir. Türkiye’de yaklaşık olarak 1998 yılından itibaren sanatsal etkinliklerin ve turizm faaliyetlerinin birlikte sürdürüldüğü kültür-sanat köyleri faaliyete geçmiştir. Kültür-sanat köylerinde sanatçı ve/veya eğitimciler sayesinde sanat atölyeleri, workshoplar, masterclasslar ‘eğlenerek üretmek’ ilkesi ile hareket etmektedir. Kültür-sanat köyleri, köy yaşantısını yerinde deneyimlemek, geleneksel yemek ve taze, organik ürünlerle beslenmek, yerel malzemeler ve kırsal mimari anlayışı ile tasarlanmış yapılar ve kamp alanlarında konaklamak, şehir yaőantısından uzakta rahat, doğal,  zg r yaşama imkanı tanımaktadır ( elik Uğuz, 2015).

 akıroğlu (2018)’ na göre kuruluş hik yelerine bağlı kalarak kültür-sanat köyleri beş ana başlıkta gruplanmaktadır. Bu kültür-sanat köy temaları şu şekilde sıralanabilir; Doğa Temalı Kültür-Sanat Köyleri, Yerel Değerleri Koruma Temalı Kültür-Sanat Köyleri, Eğitim Odaklı Kültür-Sanat Köyleri, Sanatsal ve Kültürel  retim Odaklı Kültür-Sanat Köyleri, Sanatsal ve Kültürel Etkinliklerin Yapıldığı Kültür-Sanat Köyleri. Farklı misyon ve vizyon ile kurulan kültür-sanat köylerinin, temelde ortak bakış açılarını, temel prensipleri ve değerleri bünyesinde barındırmaktadır (Tablo 4.2). Bütün kültür-sanat köylerinin sahip olduğu ilkeler en temelde; koruma, yaőatma, sürdürülebilirlik, sosyo-ekonomik kaygılar ve doğanın içinde ekolojik bir yaşam modeli kurmak olarak tanımlanmaktadır ( akıroğlu, 2018).

İsim / Tarih / İlçe / Şehir / Tema	Etkinlikler
Ayvalık Müzik Akademisi <i>1998/Ayvalık/Balıkesir/ Eğitim Odaklı</i>	Keman ve Viyola, Kontrabas, Piyano ve Viyolonsel Masterclass, Bestecilik atölyesi, yaratıcı yazarlık, piyano ve gitar ustalık kursları. Ayvalık Müzik Festivali, Sinema kulübü, Yaz ve kış konserleri.
Kayaköy Sanat Kampı <i>1999/Fethiye/Muğla/Doğa Temalı</i>	Fotoğraf, resim, seramik, ritim, salsa, kilim dokuma, cam mozaik vb. sanat atölyeleri. Doğa yürüyüşleri, yamaç paraşütü, binicilik, bisiklet, dalış gibi serbest zaman aktiviteleri.
Kaçkar Doğa, İnsan ve Sanat Kampı <i>2003/Çamlıhemşin/ Rize/ Doğa Temalı</i>	Müzik, karikatür, forum tiyatrosu, yaratıcı drama ve fotoğraf, edebiyat, müzik, yoga.
Nesin Matematik Köyü <i>2007/Şirince/İzmir/Eğitim Odaklı</i>	Heykel, sinema, matematik, yabancı dil, tiyatro, gezi, yaz okulu, felsefe.
Dibeklihan Kültür ve Sanat Köyü <i>2008/Bodrum/Muğla/ Sanatsal Ve Kültürel Üretim Odaklı</i>	20 adet sanat atölyesi, sergi salonları, el sanatları merkezi, etnografya müzesi, resim galerisi, kahvehane ve eskici,14 adet ev.
Sonsuz Şükran Köyü <i>2010/Beyşehir/ Konya / Sanatsal Ve Kültürel Üretim Odaklı</i>	Resim/heykel/workshop/sempozyum/konser/yönetmen-oyuncu söyleşileri/film gösterimleri ve film festivali, bilim ve sanat yaz okulu.
Baksı Müzesi <i>2010/Bayraktar/Bayburt/ Sanatsal Ve Kültürel Etkinliklerin Yapıldığı</i>	Şenlik, atölye, sergi, workshop, sempozyum.
Ekomüze Zavot (Peynir Müzesi) <i>2011/ Boğatepe / Kars/ Yerel değerleri Koruma temalı</i>	Festivaller, yayınlar, sempozyumlar.
Müzik Köyü <i>2015/Fethiye/Muğla/ Yerel değerleri Koruma temalı</i>	Konser, atölye, dinleti, sunum, seminer etkinlikleri
Köyünü Yaşat <i>2015/Gölpazarı/ Balıkesir / Sanatsal Ve Kültürel Üretim Odaklı</i>	Ekolojik, sanat, gezi, dönüşüm
Çakıllar Matematik Köyü <i>2016 /Sarıcakaya/Eskişehir/ Eğitim Odaklı</i>	Matematik, doğal yaşam, ekoloji, geziler.
Klarnet Kampı <i>2016/ Bergama/ İzmir/ Sanatsal Ve Kültürel Üretim Odaklı</i>	Tarım, workshop, klarnet, konser, gezi.

Tablo 4.2 Türkiye'nin Tanınmış Kültür-Sanat Köyleri Genel Özellikleri (Çelik Uğuz, 2015 ; Çakıroğlu, 2018)

4.2.1. Muğla/Fethiye Kayaköy Sanat Kampı

Muğla ilinin Fethiye ilçesine 8 km uzaklıkta eski bir Rum köyü olan Kayaköy’ün içerisinde yer alan Kayaköy Sanat Kampı (Şekil 4.13) , 1999 yılında Mutlu Ekiz ve fotoğrafçı Faruk Akbaş’ın fotoğraf atölyesi olarak açılmış ve yıllar içinde atölyeye artan taleple her yıl geliştirilerek 2003 yılında Mutlu Ekiz ve kuzeni Oğuz Ekiz tarafından sanat kampına dönüştürülmüştür.

Şekil 4.13 Fethiye/Kayaköy Sanat Kampı Google Earth Görüntüsü (URL 18, 2021)

Temmuz 2019 yazında kamp kurucularından Mutlu Ekiz’ in eşi Lara Sarabil ile yapılan kişisel görüşmede; sanat kampının artık tam bir aile evi gibi olduğunu kendi ailelerinin de kampta pek çok görevde yer aldıklarını belirtmiştir. Doğayla iç içe bir yaşam sürerken, eğlenerek, sosyal ve sanatsal aktiviteler yaparak gelen yerli ve yabancı ziyaretçilerle arkadaşan öte bir aile olabilmenin kampın ruhunu oluşturduğunu söylemiştir (Şekil 4.14). Sarabil’den 6 günlük (pazartesi-cumartesi) kamp süreci, sanat kampının işleyişi, etkinlikleri, sürdürülen yaşam hakkında bilgi alınmıştır.

Şekil 4.14 Kayaköy Sanat Kampı Giriş (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

Sürdürülebilir bir yaşam biçimini benimseyen sanat kampındaki konaklama alanları doğadan dönüştürülerek ziyaretçilere sunulmaktadır. Kamp alanının içinde duşu ve tuvaleti bulunan taş pansiyon ve bungalovlar, karavan, ortak duş ve tuvaletlerin kullanıldığı ahşap çardaklar, ziyaretçilerin getirdikleri çadırlarda ve uyku tulumlarında konaklama imkanı mevcuttur (Şekil 4.15 ; Şekil 4.16). Kayaköy Sanat Kampı'nda ufak boyutlarda organik tarım yapmak da mümkündür.

Şekil 4.15 Kayaköy Sanat Kampı Konaklama Alanları (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

Şekil 4.16 Kayaköy Sanat Kampı Konaklama Alanları (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

Kamp her hafta ortalama 90-100 kişiyi misafir etmektedir. Kayaköy Sanat Kampı'nda fotoğraf, ukulele, deri atölyesi, seramik, yoga, stop motion (animasyon filmlerinin temel tekniği), ritim, salsa, bi'tohum, büst, mask, defter, mızıka, ahşap oyma, makreme gibi haftada ortalama 10-15 atölye çalışması yapılmaktadır (Şekil 4.17). Fakat atölyeler sezona göre farklılık gösterebilmektedir. Fethiye Sanat Kampı'nda gezi, su kayağı, binicilik, dalış, bisiklet, kano, yürüyüş, tekne turu, yamaç paraşütü, canlı müzik ve konser gibi pek çok aktivite yapılmaktadır.

Şekil 4.17 Kayaköy Sanat Kampı Etkinlik Alanları (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

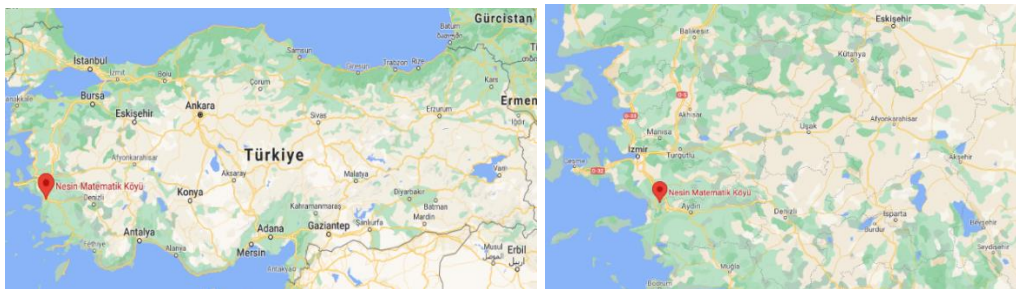
20 yılı aşkın bir süredir kamp işleyişini devam ettiren Ekiz ailesi' nin sanat kampı oluşumu Türkiye'de hatırı sayılır bir yer edinmiştir. Sanatın, doğanın, kültürün yadsınamaz gücüyle tasarlanan Kayaköy Sanat Kampı, insanları hem yeni kültürlerle bir arada bulunabilecekleri, hem yaratıcılıklarını, yeteneklerini geliştirebilecekleri hem çeşitli sanat dallarını keşfedecekleri hem de kırsal yaşamını geleneksel ve tarihi mirasıyla tanıştırma fırsatı bulabilecekleri doğayla iç içe bir alan sunmaktadır.

4.2.2. İzmir/Şirince Nesin Matematik Köyü

1995’ te Türkiye’ye dönen Aziz Nesin’in oğlu Ali Nesin ders verdiği üniversite öğrencilerinin kalifiye olarak yetişmediğini görerek önce kendisi evinde ders vermeye başlamış sonra hafta sonu öğrencilerini Nesin Vakfında misafir etmiş yeterli bir çözüm olmadığını düşünerek, 10 yıl boyunca yurdun çeşitli bölgelerinde yazokulu organize etmiş ve bu yaz okullarında ders vermiştir. Ali Nesin ve Sevan Nişanyan tarafından Matematik köyü projesi ortaya atılmış ve Nesin Vakfına yapılan bağışlar, gençlerin gönüllülük esasına bağlı imece usulü çalışmasıyla 2007 yılından beri gençlere hizmet eden Nesin Matematik Köyü kurulmuştur (Nesin Köyleri Tanıtım, 2020).

Nesin Matematik Köyü, 37,5 dönüm büyüklüğünde İzmir- Selçuk ilçesine bağlı Şirince köyünün 1 kilometre uzağında bulunmaktadır (Şekil 4.18). Kurulduğu ilk günden bu güne kadar Nesin Matematik Köy’ü ve çevresine 5000’den fazla ağaç dikilmiştir. 2020 şubat itibariyle öğrenci konaklaması için 15 koğuş (toplam 161 yatak kapasitesi) ve öğretmenler, akademisyenler, araştırmacılar ve çalışanların konaklaması için 54 ev (106 yatak kapasitesi) yatak kapasitesi mevcuttur. Konaklama alanları dışında, 4 kapalı derslik ve 200 kişilik konferans salonu, 7000 kitaba sahip matematik, sanat ve felsefe kütüphanesi mevcuttur. 250 ve 50 kişilik iki amfi, 3 açık hava dersliği, çalışma seti adını verilen açık hava mekanı alanda yerini almıştır (URL 27, 2021).

Nesin Matematik köyündeki tüm yapılar doğal mimariye uygun, yakın çevreden kolay temin edilen taş yapı malzemesinden geleneksel yapım teknikleriyle kırsal yapı biçimine uygun olarak inşa edilmiştir (Şekil 4.19). Yaz aylarında köye gelen öğrenciler isteğe bağlı olarak çadırlarda da konaklayabilmektedirler (URL 27, 2021).

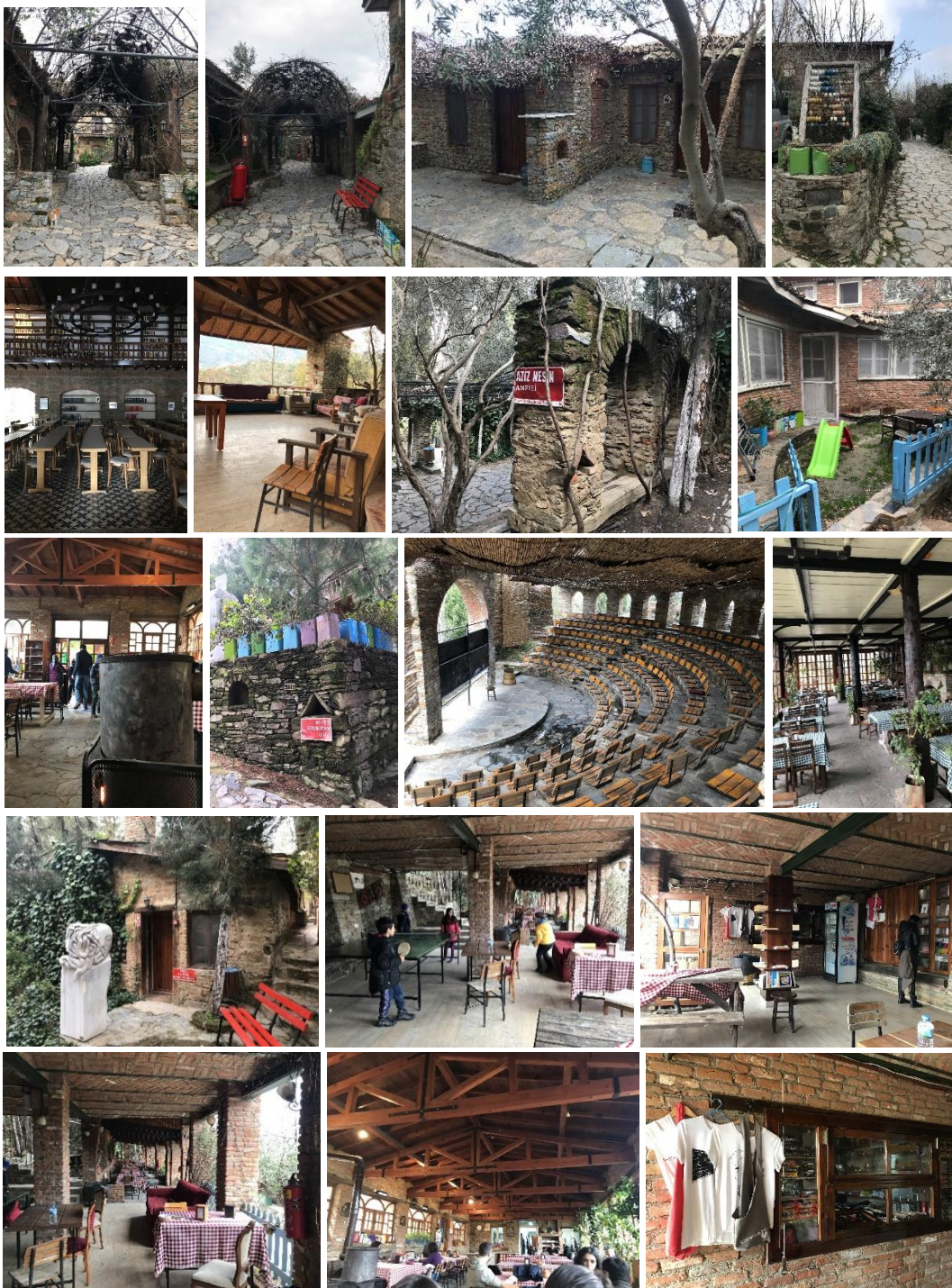
Şekil 4.18 Nesin Matematik Köyü Google Earth Görüntüsü (URL 18, 2021)

Nesin Matematik Köyü'nün amacı; üniversite, lise, ilkokul öğrencilerinin araştırmalarının ilgi alanına giren (dolayısıyla araştırmacılara yönelik) matematiği öğrencilere tanıtmaktır. Köy eğitmenleri, Türkiye'nin ve dünyanın her bir köşesinden Nesin Matematik Köyü'ne gönüllü gelen akademisyen ve araştırmacılarıdır. Nesin Matematik Köyü kâr amacı gütmeyen bir kurum niteliğindedir (Nesin Köyleri Tanıtım, 2020).

Şekil 4.19 Nesin Matematik Köyü Yapı Görünüşleri (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2020)

Maddi imkanı olmayan başarılı ve çalışkan gençlere destek sağlanmakta, tüm öğrenciler köyde her gün 8 saat ders görmektedir. Ders dışında konuşmalar, gösteriler, tartışmalar, müzik dinletileri ve konserler de düzenlenmektedir. Köy'de televizyon, radyo, genel müzik yayını gibi konsantrasyonu engelleyecek öğeler yer almamaktadır (Şekil 4.20). Öğrenciler bulaşık, temizlik, yemek, ağaç dikme, bahçe sulama gibi köyün çok fazla zaman ve enerji gerektirmeyen günlük işlerinde imece usulü, dönüşümlü olarak günde bir-iki saat görev almaktadırlar. Öğrenciler dersler ve köyün günlük işleri dışındaki zamanlarını istedikleri gibi geçirmektedirler (URL 27, 2021).

Şekil 4.20 Nesin Matematik Köyü Etkinlik Alanları (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2020)

4.2.3. Bayburt Baksı Müzesi

Baksı Müzesi, Türkiye’ nin Karadeniz Bölgesi’ nde, Bayburt İli’ nin eski adıyla ‘Baksı’ bugünkü adıyla Bayraktar Köyü’nde (Şekil 4.21) 40 dönümlük arazi üzerinde yer almakta ve yaklaşık 4000 m² kapalı alana sahiptir. Baksı Müzesi’nin kurulması fikri 1980’lere dayansa da Prof. Dr. Hüsamettin Koçan ilk defa 2000 yılında Bilgi Üniversitesi’ nde yapılan bir organizasyonda kamuoyuna ‘Baksı Müzesi’ fikrini sunmuştur. Müze hazırlıkları için 19 sanatçı 2002-2003 yıllarında bir araya gelmiş iki seriden oluşan “Tılsımlı Eller” özgün baskı dosyaları hazırlamışlardır. 2002-2003 yıllarında bir araya gelen sanatçılar gönüllülük esasına dayalı çalışmış ve dosya satışlarından elde edilen geliri Baksı Müzesi’ne bağışlamışlardır. Daha sonra 2004 yılında ‘Şaman Güncesi’ sergisi açılmış ve böylece gönüllülük esasıyla çalışmalarını ortaya koyan sanatçı sayısı 125’i bulmuştur. 2005’in başında Baksı Kültür Sanat Vakfı’nı kurulmuş ve Baksı Müzesi, Baksı Kültür Sanat Vakfı bünyesinde faaliyete geçmiştir. 2005 yılının yaz aylarında Baksı Müzesi’ nin ilk bölümü olan Halk Sanatları Araştırma Uygulama Merkezi halka açılmıştır. Maddi ve manevi zorlu bir süreçten geçtikten sonra 2010 yılının Temmuz ayında devlet desteği alınmadan kurulmuştur. 2010 yılı temmuz ayında müzenin açılışı yapılmış ve 2012 yılında müzenin Depo Müze Sergi Salonu ziyaretçilerle buluşmuştur. Baksı Müzesi, sosyo-kültürel değerlerin nesilden nesile aktarılması için müze atölyelerinde Bayraktar Köyü’nde yaşamını sürdüren kadınların geleneksel el sanatlarında gösterdikleri üstün becerileri göz önünde tutulacak bir alan yaratmaktadır. Prof. Dr. Hüsamettin Koçan’ın doğduğu yer olan Bayburt’un Bayraktar Köyü’nde 2010 yılında Baksı Müzesi’ni kurması, Hüsamettin Koçan’ın, topraklarına olan bağlılığını ve sevgisini göstermektedir (Razi, 2017).

Şekil 4.21 Baksı Müzesi Google Earth Görüntüsü (URL 18, 2021)

Baksı Müzesi hemen tüm Anadolu şehirleri gibi kırsal alanda göç veren, geleneksel değerlerin kaybolmaya yüz tuttuğu, unutilan pek çok sosyo-kültürel etkenin yarattığı sorunlara bir çözüm arayışı olarak ortaya çıkmıştır. Geçmiş, şimdi ve gelecek arasında köprü görevi kuran kültür-sanat köyü özelliklerini içinde barındıran çağdaş sanat müzesi olarak da adlandırılan modern yapım teknikleriyle inşa edilen müze Kaçkar Dağları’ndan esinlenerek şekillendirilmiştir (Şekil 4.22).

Şekil 4.22 Baksı Müzesi Görüntüleri (Köse Doğan, 2017)

Geleneksel kültürü korumak, kuşaktan kuşağa kültür aktarımı sağlamak, kadın istihdamı projelerini uygulamak, bölgedeki özel yetenekli çocuklarla çalışmak, özellikle tasarım, kültür- sanat alanlarında gelişmeleri için projeler uygulayarak Baksı Müzesini seyirlik bir müze olmaktan çıkararak sınırlandırılmayan insanlarla iletişim halinde olmayı hedefleyen bir kültür-sanat köyü haline gelmiştir. “ Baksı Müzesi’nin kurucusu Prof. Hüsamettin Koçan müzenin temel amacını şu şekilde açıklamıştır;

‘günümüz sanatı ile geleneksel sanatı ortak bir zeminde buluşturarak sanatı ve kültürü yaygınlaştırmak, çağdaş ve geleneksel sanat eserlerini toplamak, belgelemek, nitelendirmek, korumak, tanıtmak, bu birikimden hareketle üretim gerçekleştirmek, yerel ve ulusal kültür değerlerini gelecek kuşaklara aktarmaktır’.” Baksı Müze Kütüphanesi, sanatseverlerin kitap, ansiklopedi, dergi ve görsel-işitsel araç gereç bağışlarıyla zenginleşmeyi ve güç kazanmayı amaçlamaktadır. Seminer, sempozyum, konferans, panel ve gösterilere ev sahipliği yapmakta olan 150 koltuk kapasiteli, teknik donanımına sahip salonlarda eğitici programlar düzenlenmektedir. (URL 28, 2021).

Baksı Müzesi çağdaş sanat öğelerini ve geleneksel el sanatları öğelerini aynı çatı altında yan yana ve iç içe toplamaktadır. Sergi salonları, depo müze, atölyeler, konferans salonu, kütüphane ve konukevi 2010 yılından beri ziyaretçilere açıktır (Şekil 4.23) .

Şekil 4.23 Baksı Müzesi Sergi Alanları (Köse Doğan, 2017)

4.2.4. Muğla/Bodrum Dibeklihan Kültür-Sanat Köyü

Dibeklihan Kültür-Sanat Köyü, Cenap Tezer ve eşi mimar Gülay Tezer'in 1990'larda Bodrum-Yakaköy mevkinde (Şekil 4.24) 40 dönüme yakın satın aldıkları bir arazi üstünde, 2008 yılında fikrinin ortaya atılmasıyla 2009 yılında faaliyete geçen bir kültür-sanat köyüdür. Dibeklihan ismini yöresel olarak kullanılan yoğurt dibeklerinden almaktadır. 2009 yılından itibaren Dibeklihan Kültür-Sanat Köyü her sanat sezonunda en az 50 sergiye yer vermektedir.

Şekil 4.24 Dibeklihan Kültür-Sanat Köyü Google Earth Görüntüsü (URL 18, 2021)

Dibeklihan bir ağacı merkez noktası kabul ederek tüm köyü her zaman maksimum verimin alındığı meydanın ortasında yer alan ağaç etrafında şekillendirmektedir. Dibeklihan Kültür-Sanat Köyü'nü küçük bir Bodrum olarak adlandırmak yanlış olmayacaktır. Geniş avlusu, dar sokaklar etrafında konumlandırılmış geleneksel Bodrum mimarisinin yansıtıldığı yerel yapı malzemesiyle inşa edilmiş taş yapıları, sanat galeriler, restoran ve cafeleri, tasarım atölyeleri, küçük butikleri, geleneksel el sanatları dükkanları gibi pek çok faktörle kompleks bir kültür-sanat köyü olarak karşımıza çıkmaktadır. Köy'ün tasarımı yapılırken engelli ziyaretçiler için meydana kadar çıkan rampalar konumlandırılmıştır. Anadolu'da geleneksel el sanatları, sosyo-ekonomik nedenlerle günden güne azalmakta ve hatta yok olmaktadır. Bu nedenle hem geleneksel el sanatları zanaatkarlarına maddi destek verebilmek için, hem de Dibeklihan'ın işletme finansmanını temin etmek üzere, dokuma, takı, seramik ve eski objelerin satıldığı butik dükkanlar mevcuttur ve bu dükkanlar meydana bakacak şekilde projelendirilmiştir.

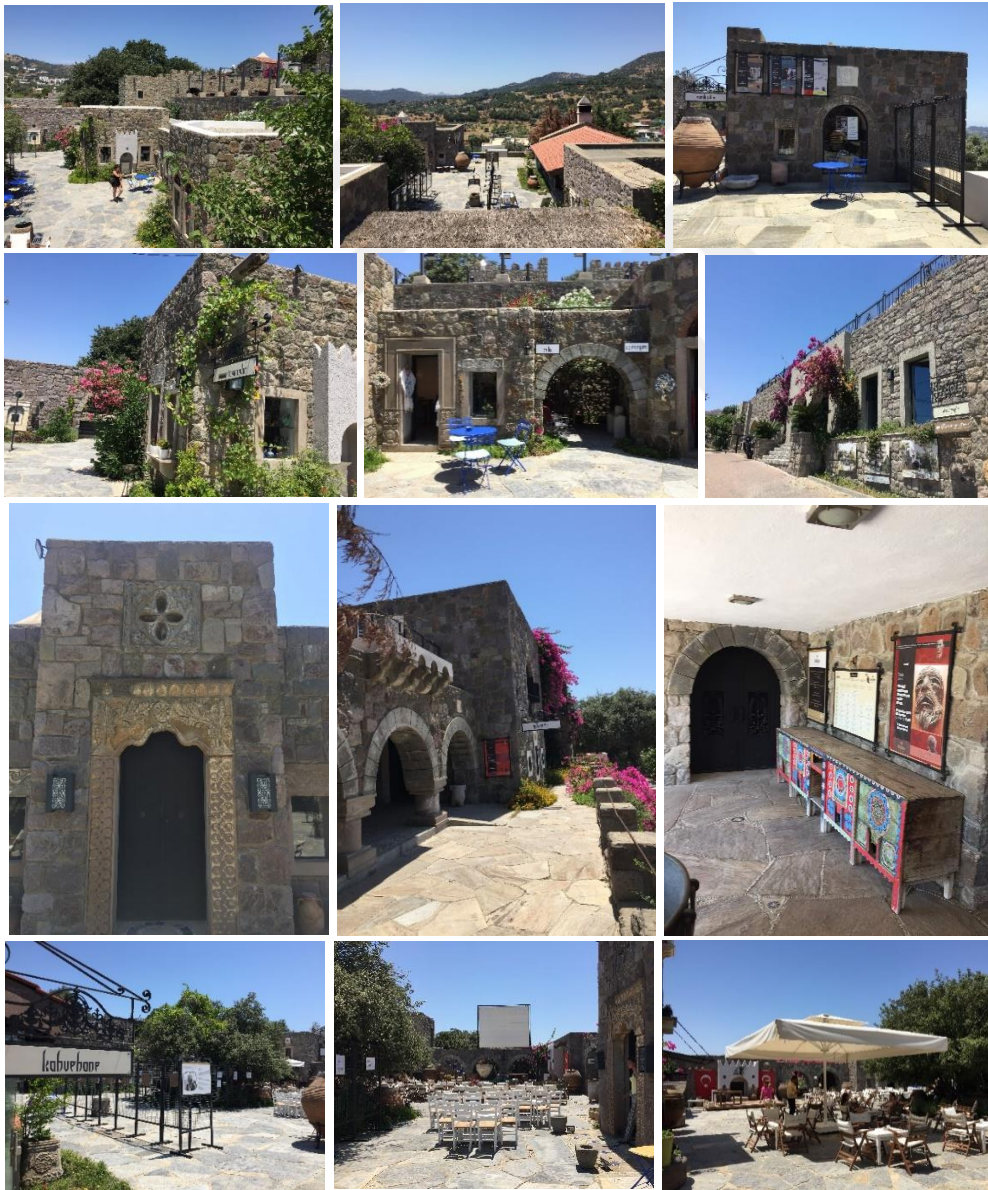
(Şekil 4.25). Köyün sürekli aktif kalması için ikamet edilen 9 ev tasarlanmış ve uygulanmıştır. Sanatçıları misafir etmek için küçük misafirhaneler tasarlanmış fakat ikamet için tasarlanan misafirhaneler uygulanamamıştır. Köy meydanında film gösterimleri, müzik dinletileri, tiyatro gösteriler, dans gösterileri gibi birçok aktivite yapılmakta ve köydeki iki adet sanat galerisi ziyarete açık tutulmaktadır. Yılın bütün aylarında yerli ve yabancı sanatseverler, ziyaretçiler köye ziyaretlerini sürdürmektedirler. Resim, heykel, fotoğraf, minyatür, suluboya, seramik gibi birçok sanat alanında eser üreten sanatçılar çalışmalarını Dibeklihan Kültür-Sanat Köyü'nde sezon boyunca sergilemektedirler.

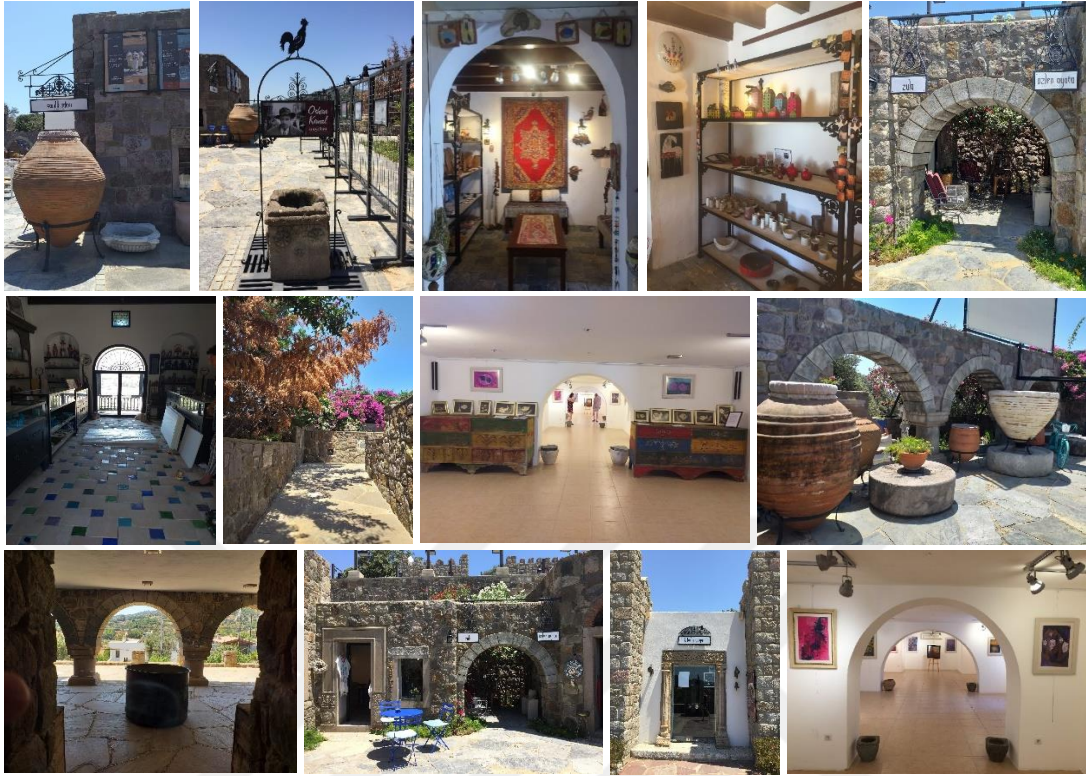
Şekil 4.25 Dibeklihan Kültür-Sanat Köyü Yerleşim Planı (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

Daimi sergi alanlarından olan ‘Sandık Odası’ ismi verilen bölümde etnografik, yerel halkın geçmişte kullandığı günümüzde unutulmaya yüz tutan çeşitli objeler ve değerler sergilenmektedir. 149 m²’lik bir alanda ‘Yıldız Kenter Sanat Galerisi’ on beş günde bir yenilenen çeşitli sanat eserlerinin sergilendiği yerli ve yabancı ziyaretçileri bir araya getiren bir alan yaratılmıştır. Anadolu’nun pek çok bölgesinden toplanan küçük aksesuarlar, halı, kilim gibi ev eşyalarını da içinde barındıran ‘Ivır Zıvır-Kırkyama’ dükkanı ziyaretçilerin Anadolu’yu daha iyi tanımasını sağlamaktadır. ‘Dibeklihan Sofrası’ ile geleneksel Anadolu ve Ege mutfağı ziyaretçileri ağırlamaktadır. ‘Çanak Çömlek’ ismi verilen bünyesinde Turgut Tuna, Adil Can, İsmail Yiğit Kütahyalı, Ömer Usta, Hititli Necip Usta gibi Türkiye’nin usta çanak çömlek sanatçılarının eserlerini, antika çömlekleri, Çanakkale testilerini barındıran bir butik olarak kurgulanmıştır. Anadolu’da halen faaliyette olan kumaş tezgâhları ürünleri, iğne oyları, keçe aksesuarlar, eski işlemeli yastıklar ‘Kumaşçı’ ismi verilen bir dükkanda teşhir edilmektedir. Fotoğraf sanatçıların eserlerinin sergilendiği ve satışa sunulduğu ‘2. Adres Fotoğraf’ dükkanı, tasarım olarak imal edilmiş takılar ve

etnografik objelerin sergiye ve satışa sunulduğu ‘Gonca Şenocak Gümüş Atölyesi’ , ‘Özlen Ayata Tasarım Atölyesi’ tasarımcı Özlen Ayata Dibeklihan için tasarladığı ve ürettiği tamamı el yapımı olan gümüş ve derinin bulunduğu özel koleksiyonunun sergilendiği butik, özel olarak tasarlanmış ve üretilmiş tekstil ürünlerinin sergilendiği ‘Butik Ayşe ‘ Dibeklihan bünyesinde yerini almıştır. Sadece restoran bölümü yıl boyunca açık kalmaktadır (Şekil 4.26 ; Şekil 4.27). Toplamda dört galeri, on iki el sanatları dükkanı ve atölyeleri, iki adet restoran ve iki kafeterya mevcuttur (Özgürel, Alkan, & Karaman, 2016).

Şekil 4.26 Dibeklihan Kültür-Sanat Köyü Görüntüleri (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

Şekil 4.27 Dibeklihan Kültür-Sanat Köyü Görüntüleri (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

Tezer çifti kültür-sanat köyü olma düşüncesiyle başladıkları bu projenin hedeflerini üç ana başlıkta toplamışlardır; Yıllardan beri Bodrum yarımadasında meydana gelen yoğun ve çarpık kentleşmeden dolayı yaşanan olumsuzlukları baz alarak örnek bir proje yaratmak, Bodrum'un popüler kültüre kurban gitmesiyle yaşanan yozlaşma nedeniyle sanat ve kültürle bağdaşan insanları tekrar Bodrum'a çekerek Ege kültürünü ayağa kaldırmak, Yatırım finansmanını Tezer Çifti tarafından karşılanmış fakat köyün sürdürülebilirliği ve kalıcı olması açısından işletme finansmanı temin etmek. Bu üç hedef belirlendikten sonra Dibeklihan Kültür ve Sanat Köyü Manifestosu belirlenmiştir, manifesto şu şekildedir “ *Bodrum yarımadasının, o güzelim doğasını hoyratça harcayarak betonlaştıran. Sosyal yaşantısını, paparazi kültürüne malzeme olma uğruna yozlaştıran bir değişime karşı başkaldırıdır DİBEKLİHAN...*”

Bölgeye gelen yerli ve yabancı sanatsever ziyaretçilerin Dibeklihan'a çekilmesi, kültürel değerlerin tanıtılması ve sanatın yaşatılması açısından Dibeklihan Kültür-Sanat Köyü oldukça önemlidir. Yurtdışından gelen sanatçıların ve sanatseverlerin köyde yaptıkları workshoplar, konser ve söyleşilerle yörenin sosyo-kültürel ve sosyo-

ekonomik gelişiminde fayda sağlaması, bölge halkının sahip olduğu kültürel mirası konusunda bilinçlendirilmesi, etkinliklere katılımlarının sağlanması hedeflenmektedir (Özgürel, Alkan, & Karaman, 2016).

4.3. Bölüm Değerlendirmesi

Bu çalışma kültür-sanat köyü ve kırsal alanda kültür- sanat gelişmelerini geniş bir bakış açısıyla ele almaktadır. Festival, köy enstitüleri, ekoköyler, kırsal turizm ve kültür-sanat köyleri gibi kırsal alanda yapılan her türlü kültür ve sanat etkinliğine katılan ziyaretçiler, sanatçılar, öğrenciler ve yerel halk katılarak içinde bulunduğu alanı dönüştürme, hem de kendisine sunulan kültür kaygısını okuma, bu okuma üzerinden farklı anlamlar ortaya çıkarma, süregelen anlama karşı çıkma olanağına sahiptir. Bu nedenle kırsalda yapılan her türlü kültür-sanat etkinliği var olan kültürel kalkınmayı yeniden harekete geçirmek, yozlaşmış kültürel yapıyı dönüştürmek ve kültür-sanat etkinlikleriyle varlık potansiyelini genişletmeyi hedeflemektedir. Farklı topoğrafya, coğrafya ve tarihlere ait kültürlerin esnek bir şekilde bir arada olması; kırsal, kentler ve hatta ülkeler aralarında kültürel farklılıkların ortaya çıkması, farklı kültürel bilinç alanının oluşması açısından önem taşımaktadır.

Kırsal alandaki kültür-sanat olgusunun güçlenmesinde, sanatın yaşamın bir parçası haline gelmesinde geçmişten bugüne kadar kurgulanan modellerin varlığı yadsınamaz bir gerçek olmuştur. Kurgulanan bu modellerin, ülkenin aydınlanma sürecine açtığı yol oldukça açıktır. Kırsal alanlardan metropollere göç ettikten sonra, doğdukları yere katkıda bulunmak ve doğdukları yerlere tekrar ilgi çekici şeyler yapabilmek veya yaşadıkları yerlerde kültür yozlaşmasına şahit olarak kültür ve sanatın eski anlamlarını güncel olarak yansıtmak adına kültür- sanat köyleri kırsal alanda baş göstermeye başlamıştır.

Bu bölümde dünya ve Türkiye’de kurgulanan ve yaşatılan belli başlı kültür-sanat köyleri incelenmiş ve kültür-sanat köylerinin ortak noktaları 5 ana başlıkta toplanmıştır;

- Kapsayıcı, evrensel ve ziyaretçileri bir arada tutacak tasarımlar oluşturmak, tüm paylaşımcıların tasarıma ve sürece dahil olmasını sağlayabilmek. Kültür-sanat köyü projeleri arasındaki çeşitli farklılıklar mevcut olmakla birlikte hedeflenen

noktalar aynıdır. Kültür-sanat köylerinde, sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel ve ekolojik uygulamaları bütünleştirmek, kültürler arasındaki bağlantıları görmek ve güçlendirmek, geleneksel ve yerel bilgiyi yenilikçi yöntemler ve uygun teknolojiler yoluyla entegre etmek amaçlanmaktadır.

- “Tüketim”, "büyüme" ve "modernleşme" nin olumsuz etkileri hakkında farkındalık yaratmak, insana iyi gelen gelenekleri gün yüzüne çıkarmak ve herkes için barış ve adaleti desteklemek, insan hayatını sanatla bütünleştirmek.
- Toplumu güçlendirmek ve çeşitliliği benimsemek, topluma hizmet etmek isteyenlerin liderliğini önünü açmak ve yetkilendirmek.
- Sürdürülebilirlik yönetiminin sağlanması, organik tarım, insanlar ve hayvanlar doğal yaşamın benimsenmesi, doğal ve geleneksel yapım yöntemlerini daha da iyileştirmek.
- Kültür-sanat köyleri kırsal alanlar için alternatif bir sosyal girişim olarak yerel ekonomiyi güçlendirmeyi hedeflemektedir.

5. KONYA/SONSUZ ŞÜKRAN KÖYÜ

Bu araştırmanın amacı Konya Sonsuz Şükran Köyü evlerinin kırsal alanlarda kültür-sanat köyü olarak edindiği yeri anlatmak, kırsal alanda yaşayan toplumların kaybettiği geleneksel kimliğin geri kazanılma çabası, başlı başına sanat kültür etkinliklerinin yapıldığı ve tamamen yeni kurulan bir alanın kırsal alanda kazandırılmasını sağlamak için yapılan çalışmaları araştırmaktır. Araştırma ‘nitel araştırma teknikleri’ yöntemiyle sürdürülmüştür. Alan çalışması kapsamında çalışma gözlem, görüşme, doküman toplama, doküman analizi ve alanda toplanan nitel verilerle yürütülmüştür. Gözlem ve görüşme yöntemi için Konya’nın Hüyük İlçesi-Çavuş Mahallesi’nde bulunan Sonsuz Şükran Köyü’ne 2017- 2018- 2019- 2021 yıllarında düzensiz aralıklarla ziyaret edilmiş, köyün gelişimi birebir izlenmiştir. Konya Sonsuz Şükran Köyünün belli zamanlarda gözlemlenmesiyle, konutların kullanıcılarıyla, köyün kurucusu Mehmet Taşdiken ve köy sorumlusu Mustafa Akyüz ile yapılan sözlü görüşme yöntemiyle köyün tarihinin, geleneksel yapım yöntemiyle

inşa edilen kerpiç yapıların kullanıcı odaklı sorunları ve memnuniyetleri belirlenerek tercih edilme sebepleri irdelenip mekânsal ve kullanıcı odaklı sonuçlara yer verilecektir. Alan çalışması için literatür taramasında, tez ve makale çalışmaları, sosyal ve konvansiyonel medyada yer alan haberler incelenmiş ve alan çalışması dahilinde analizi yapılmıştır.

Sonsuz Şükran Köyü'nün yer aldığı Hüyük ilçesi- Çavuş Köyü ile ilgili kısaca bilgi verilecek ve Sonsuz Şükran Köyü'nün dayandığı temellerin daha net anlaşılması sağlanacaktır. Konya Sonsuz Şükran Köyü alanında ilçenin ve köyün sosyo-kültürel birikimlerini dikkate alarak ortaya çıkarılan yapı tipleri, mekanların konumlandırılması, iç mekanda kullanılan donatılar incelenecektir. İncelenme sonucunda toplanan veriler baz alınarak köyün gelişimi için öneriler sunulacaktır.

Alan çalışması beş temel başlık üzerinden aktarılacaktır. Tezin 5. Bölümünün ilk alt başlığında (Bölüm 5. 1) Sonsuz Şükran Köyü'nün yer aldığı Konya ilinin Hüyük ilçesi ve Çavuş Köyüne dair genel bilgilere yer verilecektir. Hüyük ilçesinin ve Çavuş Köyü'nün tarihsel gelişimi, fiziki çevre, mimari özellik, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapıya dair veriler aktarılacaktır.

Beşinci bölümün ikinci alt başlığında (Bölüm 5. 2), Sonsuz Şükran Köyü'nün kuruluş ve süreç içindeki gelişimi irdelenecektir. 2010 yılında kendi köyünde bir kültür-sanat köyü kurma düşüncesi ile yola çıkan Sonsuz Şükran Köyü kurucusu Mehmet Taşdiken' in projeye nasıl başladığı, kuruluş ve gelişim süreci içinde nasıl zorluklarla karşılaştığı ve Sonsuz Şükran Köyü'nün organizasyonu anlatılacaktır.

Beşinci bölümün üçüncü alt başlığında (Bölüm 5. 3); yıl içerisinde düzenlenen kültür-sanat etkinlikleri, atölyeler, workshoplar, kurslar, anlatılacak ve Sonsuz Şükran Köyü'nde her yıl düzenlenen Hıdırellez Şenlikleri ve Anadolu'ya Şükran Buluşmaları hakkında bilgiler, görseller ve gözlemler aktarılacaktır.

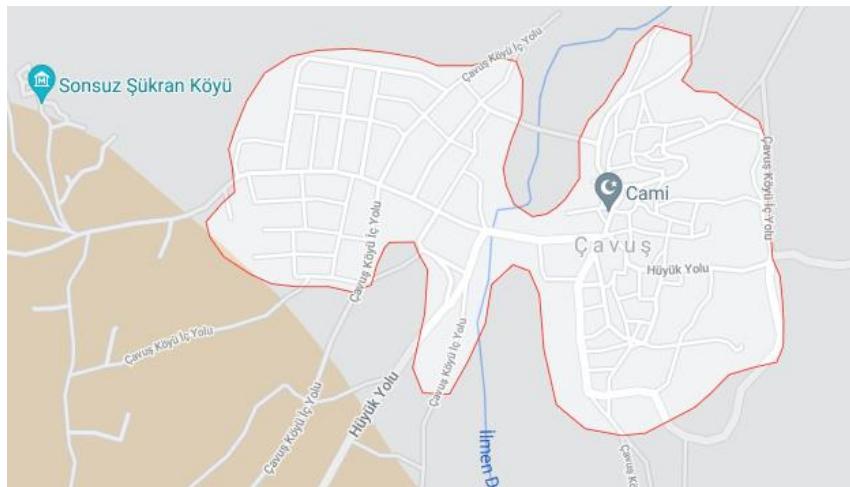
Beşinci bölümün dördüncü alt başlığında (Bölüm 5. 4); tez kapsamında tezin ana fikrini ve ana başlığını oluşturan Sonsuz Şükran Köyü Evleri'nin incelemesi yapılacak, evlerden alınan rölöve dahilinde plan şemaları, cephe görünüş çizimleri ve görselleri, iç mekan görselleri, ev sahipleri ile yapılan görüşmeler aktarılacaktır.

Son olarak bölüm değerlendirmesi (Bölüm 5. 5) ile; Sonsuz Şükran Köyü'nün genel değerlendirmesi, evlerin yorumu ve değerlendirmesi yapılarak beşinci bölüm

tamamlanacaktır. Sonsuz Şükran Köyü'nün alan araştırması olarak tercih edilmesinin sebebi; Türkiye'de kültür- sanat odaklı yeni bir yerleşim merkezi modeli olarak organize edilen ilk kültür-sanat köyü örneği olma özelliğini taşımasıdır. Tasarlanan yerleşim merkezi modelinin, yaşam birimlerinden ve sosyal alanlardan oluşması, Sonsuz Şükran Köyü sakinlerinin kendilerine ait kerpiç evlerinin olması ve evlerin inşası sürecinde hem köylünün hem kerpiç ustalarının hem de Sonsuz Şükran Köyü sakinlerinin imece usulü çalıştıkları kültür- sanat köyünün planlama hiyerarşisinde de mahalle/köy ölçeğinde bir oluşum ortaya çıkması açısından araştırma alanı olarak tercih edilmiştir. Sonsuz Şükran Köyü evlerinin plan tipolojisi, cephe görünüşleri ve iç mekan görsellerine dair literatürde herhangi bir çalışma olmaması nedeniyle gelecek kuşaklara köyün gelişiminin yansıtılması açısından tez çalışması önem taşımaktadır.

5.1. İlçeye ve Köye Dair Bilgiler

Hüyük ilçesi; Isparta ve Konya il sınırında, Konya'nın batısında, Beyşehir ilçesine komşudur (Şekil 5.1). 1998 yılında ilçe olan Hüyük, Konya il merkezine 85 km, Beyşehir ilçesine 35 km uzaklıkta yer almaktadır. Konya'nın ilçeleri arasında yükseltisi ortalamadan fazla olan ilçeler arasında yer alır. Hüyük 448 km² yüzölçümüne sahiptir. TÜİK 2020 verilerine göre Hüyük nüfusu 15.595, Çavuş Köyü/Mahallesi 249dur (TÜİK,2021) . Geçmiş yılların sayısal verilerine bakıldığında ilçe nüfusunun her geçen yıl artan göç oranına sahip olduğu kırsal alan nüfusunun hızla azaldığı görülmektedir.

Şekil 5.1 Hüyük İlçesi Google Earth Görüntüsü (URL 18, 2021)

Çalışma alanının yer aldığı Hüyük ilçesi Akdeniz Bölgesi'nin Kuzeybatısında yer alan Göller Yöresinde bulunmaktadır. Hüyük ve çevresinin coğrafi konumu bakımından iklim özellikleri Akdeniz ve Karasal iklim arasında geçiş sahasında bulunur. Hüyük iklimsel olarak yağış rejimi bakımından Akdeniz iklimine benzemekle birlikte, kışları sık sık soğuk hava akımları etkisinde kalarak kontinental bir karaktere sahiptir. Yörede iklimle ilişkili olarak; küçük çapta maki ve yayvan yapraklı ağaç toplulukları ile bitkilerden meydana gelen doğal bitki örtüsüne sahiptir.

Hüyük ilçesinde tarımsal üretimde en çok payı çilek üretimi almaktadır. Çilek tarımı hem Hüyük'te hem de Çavuş Köyü'nde sosyo-ekonomik anlamda en çok katkısı olan ve bölge halkının üretim anlamında üstüne en yoğun çalıştığı tarım ürünüdür. Sonsuz Şükran Köyü'nün kurulmasıyla birlikte alternatif sosyo-ekonomik destek ortaya çıkmıştır. Sonsuz Şükran Köyü'nün kurulması ile köye gelen turist sayısı artmış, köyde düzenlenen etkinliklerde yöre halkı ekonomik anlamda yer edinmiştir.

Literatür tarandığında Hüyük ilçesinin gelişme düzeyi bazında düşük gelişme gösteren ilçeler arasında yer aldığı görülmektedir. Yaşanan alt yapı ve ekonomik sorunlar, genç nüfusun büyük şehirlere göç vermesine neden olmuştur. Fakat coğrafi olarak yüksek ve dağlık kesimde yer alan Hüyük ilçesi alternatif ve sürdürülebilir turizm potansiyellerini değerlendirebilecek nitelikte olmasıyla son yıllarda değer kazanmaktadır. Hüyük ilçesi ve Çavuş Köyü/Mahallesi temel alındığında tarım ve hayvancılık dışında farklı bir seçeneğin olması sosyo-ekonomik açıdan bölgede yeni kanallar açmaktadır.

“Çavuş köyü’ nün doğal yapısına bakıldığında, arazinin doğusunda organik yapıya sahip eski dokunun yer aldığı görülmektedir. Dokunun batısında yer alan ormanlık alan ve tarım arazilerinin ardında grid doku ile planlanan sonradan gelişen alanlar yer almaktadır. Çavuş köyünde geleneksel mimari kerpiç, ahşap ve az katlı yapılardan oluşmaktadır. Çavuş meydanında yer alan Selçuklu mimarisine sahip olan Merkez Cami, köyün en değerli yapılarından biridir ve köy halkının da birlikte vakit geçirdiği önemli toplanma alanlarındandır. Meydandaki köy kahvesi de köy halkının bir arada vakit geçirdiği en belirgin noktalardan biridir (Çakıroğlu, 2018). ”

Çavuş Köyü/ Mahallesi'nde yer alan yapılar gözlemlendiğinde; kırsal mimari örneklerini yansıttığı tespit edilmiştir (Şekil 5.2). Kerpiç yapıların geçmişten günümüze giderek azalıyor olması nedeniyle köyde yer alan evler arşiv niteliği taşımaktadır.

Şekil 5.2 Çavuş Köyü/Mahallesi Geleneksel Evleri (Başgelen, 2012)

Çavuş Köyü/ Mahallesi arkeolojik anlamda tam bir hazine niteliği taşımaktadır, köyde Roma dönemine ait kalıntılara rastlanmıştır. Çavuş Köyü/Mahallesi bir Selçuklu köyü olarak kabul edilir. Selçuklu Devleti zamanında inşa edilen iki adet kaplıcaya, sanat tarihinde önemli bir yer edinmiş ahşap bir camiye sahiptir. Bölge Yatılı Okulu'nun Cumhuriyetin ilk yıllarında kurulmasıyla bölgedeki okuma yazma oranı hızla artmıştır. Çavuş'ta, Köy Enstitüsü mezunu bir öğretmenin öncülüğünde, 'Aktepe' ismi verilen ve yayınlanan sanat dergisi, Türkiye'nin ilk kültür-sanat dergisi olma özelliği taşımaktadır. (URL 29, 2021)

5.2. Sonsuz Şükran Köyü Tarihi ve Gelişimi

Tez araştırmasının alan çalışması olan Sonsuz Şükran Köyü'nün sanat köyünün tarihi ve gelişim süreci, Mehmet Taşdiken ile Sonsuz Şükran Köyü'nde yapılan görüşmelerden, Sonsuz Şükran Köyü sorumlusu ve rehberi Mustafa Akyüz ile yapılan görüşmelerden, Sonsuz Şükran Köyü'nün internet sitesinden, var olan literatür kaynaklarından ve alan çalışması sırasında yapılan gözlemlerden yararlanılarak Sonsuz Şükran Köyü tarihi ve gelişimi anlatılacaktır.

Sonsuz Şükran Köyü bütün yönleriyle kültür ve sanat etkinliklerinin organize edildiği ve yansıtıldığı, yeni kurulan bir yerleşim alanıdır. Sonsuz Şükran Köyü, Konya ilinin Hüyük ilçesinin Çavuş Köyü/ Mahallesinde konumlandırılmıştır (Şekil 5.3). Sonsuz Şükran Köyü’nün gelişim sürecinin ilk adımı, 2004-2009 yılları arasında Çavuş Belediye başkanlığı yapan ve bu sürede en genç belediye başkanı unvanı alan, 2019 yılından beri Hüyük Belediye başkanlığını sürdüren Mehmet Çiğdem’ in köyü canlandırmak ve günden güne kırsal alandan büyük şehirlere olan göç hızını hafifletmek için bir çözüm aramaya başlaması üzerine atılmıştır. Köyün yeniden canlanma fikri ile, yazar, senarist ve yönetmen Mehmet Taşdıken’ in de dünyaya geldiği köy/mahalle olan Çavuş Köyü/ Mahallesi için köy adına bir proje yaratma fikri Sonsuz Şükran Köyü’nün temelini oluşturmuştur. Köyün kurucusu Mehmet Taşdıken, Çavuş eski Belediye Başkanı Mehmet Çiğdem’ in de desteği ile kültür- sanat odaklı yeni yerleşim merkezi modeli tasarlamaya karar vermiştir.

Şekil 5.3 Sonsuz Şükran Köyü Google Earth Görüntüsü (URL 18, 2021)

Sonsuz Şükran Köyü hem Türkiye, hem de dünya çapında yetkin ve etkin sanatçıların etkinlik, atölye, workshoplarına yer vermekte ve yaşam alanlarına sahip bir yerleşim modeli olarak Türkiye’de ilk projedir ve dünyada da bu özelliği ile örnek teşkil etmektedir. Sonsuz Şükran Köyü hem Çavuş Köyü’nün hem Hüyük İlçesi’ nin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik hayatına olumlu katkıları olan bir kültür-sanat köyü projesidir. Sonsuz Şükran Köyü Aktepe ve Koru ismi verilen tepelerin eteğinde kurulmuştur. Sonsuz Şükran Köyü içinde rekreasyon alanları, deneme bahçeleri, özgün parklar, köy sakinleri için konutlar, muhtelif sanat atölyeleri yer almaktadır (URL 29, 2021).

Şekil 5.6 Tuğla Fabrikası Görünüşleri (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

2018 yılında Sonsuz Şükran Köyü sorumlusu/rehberi Mustafa Akyüz ile yapılan sözlü görüşmede köyün belli ilkeler çerçevesinde kurulduğunu belirtmiştir. Köy kurulurken Çavuş Köyünde inşa edilen kırsal mimari örneklerinden ve Selçuklu sivil mimari örneklerinden ilham alınarak tasarlanan ve inşa edilen Sonsuz Şükran Köyü evlerinin geleneksel yapıyı bozmadan orijinal kerpiç dokunun korunması değiştirilemeyecek ve taviz verilemeyecek ilke olarak esas alınmaktadır. Köydeki evlerin kırsal mimarinin amacına uygun olarak bakımı, onarımı, temizliği, korunması rutin olarak yapılmaktadır. Sonsuz Şükran Köyü sakinleri iç mekanları ve köyün ortak alanlarını kullanırken hak ihlaline girmeyecek ve birbirlerini rahatsız etmeyecek şekilde köy kurallarına uymak zorundadırlar. Tüm ev sahipleri, kiracıları veya ziyaretçileri de dahil olmak üzere yılda en az 60 gün evde yaşamı aktif tutmalıdırlar (M.Akyüz Kişisel Görüşme, 2018).

Kültür- sanat köyündeki evler inşa edilirken doğal çevreden, yerel yapı malzemeleri olan (kerpiç, ahşap, taş, hasır ve kamış) tercih edilmiş ve geleneksel kerpiç yapılara, coğrafi ve iklim koşullarına uygun olarak düz damlı tasarlanmıştır. Köy sorumlusu Mustafa Akyüz'den (2021) edinilen bilgiye göre; Türkiye'nin farklı bölgelerindeki kerpiç ustaları ile iletişime geçilmiş ve kerpiç malzeme konusunda uzman akademisyenler ile birlikte kerpiç harç hazırlanmıştır. Harç için gereken toprak malzeme Çavuş Köyü, Kireli Köyü ve Değirmenaltı köyünden temin edilmektedir. Çavuş Köyü'nde sarı, Kireli Köyü'nde krem ve Değirmenaltı Köyü'nde kırmızı killi toprak bulunmaktadır. Sarı ve krem ile çırpı ismi verilen sıva, diğer üç toprak çeşiti ile dış cephe sıvası ve kerpiç tuğla hazırlanmaktadır. Hazırlanan harç ana- kuzu kalıplarına dökülerek önce gölgede sonra güneşte kurutulmaktadır. Kerpiç

malzemenin hazırlanması, kalıplara dökülmesi ve kurutulması sürecini yerel halk, kerpiç ustaları ve ustaların ekipleri imece usulü yürütmektedir. Hazırlık süreci inşa edilecek ev süresine, hava şartlarına ve iklime göre farklılık göstermektedir. Evlerin inşası maddi imkana ve hava şartlarına bağlı olarak değişmektedir. Bu yüzden inşa süreci hakkında net bilgi edinilememiştir.

Mustafa Akyüz (2018) ile yapılan sözlü görüşmelerde köyün kuruşunda kerpiç ustası bulmakta zorlandıklarını, eski kerpiç ustaları ile iletişime geçmeye çalıştıklarını fakat çoğunun hayatını kaybettiğini, köylülerle çoğu zaman deneme yanılma yöntemi ile doğru yöntemi bulduklarını, kerpiç yapımı ve evlerin inşası sürecinde ciddi problemler yaşandığını, zaman geçtikçe engellerin aşıldığını ve Çavuş köyü halkı ile devamı iletişimde kalarak kadın erkek imece usulü kerpiç evlerin inşa edildiği ifade edilmiştir (Şekil 5.7) (M.Akyüz Kişisel Görüşme, 2018).

Şekil 5.7 Sonsuz Şükran Köyü Kerpiç Yapımı (Akyüz, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2020)

Sonsuz Şükran Köyü'nün bulunduğu coğrafya oldukça dingin ve sessiz bir atmosfere sahiptir (Şekil 5.8). Köy sakinleri açısından oldukça avantajlı hale getirilen bu atmosfer farklı branşlardan sanatçının bir arada yaşamasını kolaylaştırmakta, köy sakinlerinin yaratıcılığını da tetiklemekte, kişisel çalışmalarına yoğunlaşmaları için fırsat yaratmaktadır. Köyün kuruluş, gelişim ve fiziki yapılanma süreci ile birlikte sosyal yapının biçimlenmesi de Sonsuz Şükran Köyü'ndeki kerpiç evler kadar eşsiz bir şekilde sürdürülmektedir (Çakıroğlu, 2018). Dünyadaki tüm yerleşim birimlerinde olduğu gibi Sonsuz Şükran Köyü'nde de bağımsız, özgün, kendiliğinden süregelen bir sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapı mevcuttur.

Şekil 5.8 Sonsuz Şükran Köyü Panoramik Görüntüsü (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2018)

Sonsuz Şükran Köyü’nde sanat kökenli ziyaretçilerin, sanata meraklı ziyaretçilerin ve sanatçıların bir araya gelmesiyle köy arazisinin her bir noktası sanat eserleriyle bezenmiş ve böylece köyde yaratıcılık ve özgünlük ile bir arada yaşanması sağlanmaktadır. 2017 yılında köyde bağ-bahçe alanı olarak geniş bir arazi belirlenmiş, Sonsuz Şükran Köyü sakinlerinin katılımlarıyla ve Konya Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi’nin desteği ile ‘Yöresel Yabani Bitkiler Parkı’ ziyaretçilere açılmıştır. Belirlenen arazide Hüyük bölgesinde yetişen endemik bitki türleri ekilmektedir (Çakıroğlu, 2018). 2019 yılından itibaren Sonsuz Şükran Köyü’nde, kültür- sanat anlamında Türkiye’ye değer kazandırmış ve hayatını kaybeden sanatçılar için ‘Büyük Ustalar Çınarlığı’ ismi verilen bir proje başlatılmıştır. Çınarlıkta ismi yaşatılan sanatçılar; Neşet Ertaş, Müslüm Gürses, Yaşar Kemal, Ara Güler, Mehmet Ali Birand, Atilla İlhan, Cengiz Bektaş olarak örneklendirilebilir.

Sonsuz Şükran Köyü’nde bölgenin özgün ve primitif değerlerinin korunması için özel bir çaba sarf edilmektedir. Geleneksel, özgün ve primitif değerlerin korunmasına yönelik bölge halkının günlük hayatlarıyla bütünleşen bir yaşam modeli oluşturulmaktadır (Şekil 5.9). Sonsuz Şükran Köyü’nün amacı; çağın getirdiği modernleşmenin, yozlaşmanın, tüm bozulmaların karşısında sanat ve kültür ile yeni adımlar atarak öze dönmektir.

Şekil 5.9 Sonsuz Şükran Köyü Genel Görüntüler (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2018)

Mehmet Taşdiken (2021) ile yapılan sözlü görüşmede köy ile ilgili düşüncelerini ifade ederken şu sözleri kullanmıştır; “Anadolu’da var olan kırsal mimari kültürünün geleneksel yapı malzemelerinden olan kerpiç malzemenin zaman içinde kalitesiz, çağ dışı olarak görülmesi, önemsenmemesi buna rağmen kerpiç malzemenin doğal olması sebebi ile uyku kalitesini ve hava kalitesini artırması, her açıdan nitelikli bir malzeme olması köyün kurulması için teşvik eden en önemli nedenlerinden biridir. Köyün kurulmasındaki amaç doğal ve kültürün temsilcisi olan malzemenin yeniden değer kazanmasını, yöreye sosyo- kültürel ve sosto- ekonomik anlamda fayda sağlamaktır. Her ne kadar geleneksel öğelerle bir köy kurma amacı güdülse de güncel malzemelerin ve objelerin köy hayatına dahil edilmesi gerekmedi bu nedenle geleneksel malzemeleri modern dekorasyon çizgilerine taşıyarak farklı bir sistem kuruldu.

Sonsuz Şükran Köyü’ ndeki evler incelendiğinde -istisnaları olmakla birlikte- tasarımın ön plana çıkarıldığı bir yaklaşım benimsendiği açıkça görülmektedir. İç mekanda geçmişten dönüt alınabilecek aksesuarlara, aile yadigarı objelere yer verilmiştir. Yapılar m² olarak bakıldığında küçük olmasına rağmen mümkün olduğu kadar ergonomik planlandı, mutfaklar hemen bütün evlerde açık mutfak olarak tasarlandı. Köydeki evlerin inşası sırasında söz sahibi olduğum için her eve en az bir niş yerleştirilmesini istedim, köylerde soba yokken ısıtma görevini üstlenen ocak ismi verilen şömineler planladık bunların sebebi köy evi havasının yaratılmasına zemin hazırlamaktır. Zemin döşemesi olarak ahşap rabıta tercih edilmesi, pencere ölçülerinin orijinal kırsal mimari ölçülerine uygun tasarlanması, çatıların düz dam olarak tasarlanması kültürel değerlere bağlı kalma düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Biçimsel olarak köyde yer alan yapılara bakıldığında Çavuş Köyü’nde örneği olmayan

hiçbir yapı inşa edilmedi, mutlaka bir karşılığı ve yaygın örneği olan cephe tasarımları tercih edilmiştir. Sonsuz Şükran Köyü'ndeki yapılar gösteriştten uzak olma düşüncesi ile inşa edilmiştir. Köyde kullanılan malzemeler ona göre seçilmiştir. Kullandığımız malzemeler her bakımdan ekonomik malzemelerdir. Bütün yapılar ona göre kurulmuştur. Sonsuz Şükran Köyü, kırsal mimarinin gerektirdiği temel ilkelere riayet edilmeye çalışılarak kurulmuştur. Sonsuz Şükran Köyü, genel anlamda tamamlanmış bir köy değildir, tamamen bitmesi için bir sürece ihtiyaç duyulmaktadır. İhtiyaç duyulan süreç aylarla ifade edilemeyecek kadar uzundur ve 2010 yılından itibaren temellerini atarak köyü geliştirmekteyiz. Atılan bu temellerin ileride köyü benimseyenlerin önderliğinde geliştirileceğinden hiç kuşku olmadığı belirtilmek isterim.

Köyde hayata geçirmek istediğimiz çok fazla proje var. Sonsuz Şükran Köyü projesinin gelişip, yürümesi ve zenginleşmesi için kuruluş aşamasında geliştirdiğimiz bir proje olan 'Tasarım Akademisi'ni şartlara bağlı olarak inşa etmeyi planlamaktayız. Projenin en önemli kısmı olan fikri hazırlık kısmını, atölye kısmını, içerikte tamamladık. Şu zamana kadar 45 adet atölye kurduk, bu atölyelerin faaliyete geçebilmesi için bir yapıya ihtiyaç vardır. Planladığımız yapıyı faaliyete geçirirsek daha kurumsal bir şekilde tasarım ürünleri imal etmek istiyoruz, bir okul haline getirmek istiyoruz. Tasarımı aynı zamanda profesyonel sektöre de taşımak istiyoruz, bununla ilgili bütün alt yapıları kurduk. Tasarım Akademisi maddi olarak kurulamasa ve imkan olmasa bile Tasarım Akademisi'nin yapısını oluşturan sanatçıların atölyelerini açık alanda da çalıştırabileceğini belirtmek isterim. (Kişisel Görüşme; Mehmet Taşdiken,2021)”

5.3. Sonsuz Şükran Köyünde Düzenlenen Kültür- Sanat Etkinlikleri

Sonsuz Şükran Köyü 2010 yılında kurulduktan sonra düzenli olarak kültür- sanat etkinlikleri düzenlenmektedir. Köyün kurucusu Mehmet Taşdiken, bölge halkı, ziyaretçiler ve köy sakinlerinin kültür etkileşimi açısından bu etkinliklere oldukça önem vermektedir. Hayatının bir döneminde yolu sanatla kesişen yurtiçi ve yurtdışından ziyaretçilerle, yöre halkıyla, Sonsuz Şükran Köyü sakinlerinin bir araya

geldiği, çalıştığı, ürettiği, yaşama ve kültür-sanata dair paylaşımlar gerçekleştirdiği, workshopların, kursların, atölyelerin düzenlendiği etkinlikler köyün canlı ve aktif kalmasını sağlamaktadır. Köyün kuruluşundan bu güne kadar düzenlenen sanat etkinliklerinde bazı faaliyetler yürütülmüş ve köyün ikonik simgeleri haline gelen eserler ortaya çıkarılmıştır.

İkonik simgelerden biri köyün girişinde bulunan ‘Anadolu Parsları’ dır. Anadolu Parsları, Serap Gümüşoğlu ve ekibi tarafından yapılmıştır (Şekil 5.10). Serap Gümüşoğlu tarafından projesi ve tasarımı yapılan Anadolu parsları , Selçuklu Devleti’nin gücünü temsil etmesi için güneşin doğduğu ve battığı yönler olan doğu-batı yönleri tercih edilmiştir. Köyün giriş kapısı niteliğini üstlenmektedirler. Sonsuz Şükran Köyü’ne girişte 5 metre genişliğe ve 2.8 metre yüksekliğe sahip iki adet Anadolu Parsı ziyaretçileri selamlamaktadır (Şekil 5.11).

Şekil 5.10 Anadolu Parsları Yapım Aşaması (URL 29, 2021)

Şekil 5.11 Sonsuz Şükran Köyü Anadolu Parsları (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

Anadolu Parsları’ndan sonra köyün bir diğer ikonik simgesi de ‘Sonsuz Şükran Çeşmesi’dir (Şekil 5.12). Sonsuz Şükran Çeşmesi, Hitit, Roma, Selçuklu ve Osmanlı devletlerine ithafen Anadolu topraklarında hüküm süren dört büyük uygarlığı simgelemektedir (Şekil 5.13). Çeşmeyi, heykeltıraş Serap Gümüšoğlu 2012 yılında tasarlayıp uygulamıştır. Çeşmenin üstündeki semboller her uygarlığın sonsuzluk remizlerini temsil etmektedir. Çeşmeye mermer oturma kısımları da eklenmiş ziyaretçilerin dinlenmesi için alan oluşturulmuştur. Anadolu kültürüyle bağdaştırılan çeşmenin sonsuzluk öğelerini taşıyan sembolleri ile Sonsuz Şükran Köyü ile bütünleşen bir sembol haline gelmiştir.

Şekil 5.12 Sonsuz Şükran Çeşmesi Ön ve Arka Görünüş (Yeşilyurt, 2018 ; URL 29, 2021)

Şekil 5.13 Hitit, Roma, Selçuklu, Osmanlı Sonsuzluk Sembolleri (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2018)

2011 yılında köyde ‘Land Art Etkinliği’ gerçekleştirilmiştir. 8 farklı sanatçı köy meydanında eserlerini ziyaretçilere sunmuşlardır. Arazi sanatında ortaya çıkan 9 farklı eser açık hava müzesi etkisi yaratmaktadır. Eserler üretilirken geri dönüştürülebilir, doğal malzemelerden yardım alınmıştır. Sergi alanının açık havada kurgulanması, sürekli bir devinim halinde olması, köyün sonsuzluk-sanat-doğa temasının yansıtılması açısından önem taşımaktadır. Sanatçılar ve eserleri şöyle sıralanabilir; Yeniden Doğuş/ Ali Ayyıldız, Kibele Koltuğu/ Asaf Zeki Yüksel, Kuluçkada Kuş/

Meltem Sofia Gikas, Güneş Sunağı/ Asaf Zeki Yüksel, Tırtıl/ Ekin Akkaya, Sonsuz Yol/ Ekrem Kadak, Hz.Mevlana'dan Taş Olma, Toprak Ol/ Fazilet Kendirci, Zümrüdüanka/Sevgi Erdaha, Çintemani/ Ülkü Cılızoğlu (Şekil 5. 14).

Şekil 5.14 2011 Land Art Etkinliği Eserleri (URL 29, 2021)

Ressam Rüzgar Fidan Çavuş'un köy meydanında Sonsuz Şükran Köyü'nde organize edilen bir diğer değerli sanat faaliyetini gerçekleştirmiştir. Ressam Rüzgar Fidan, Sonsuz Şükran Köyü'nde sergilenmesi ve korunması için, 20 adet insan portresi çalışmıştır. Fidan çalışmalarını yapmak için Çavuş Köyü halkını tercih etmiş ve kültürel miras niteliğinde eserler ortaya koymuştur. Eserler günümüzde Musa Çözen' in evinde sergilenmekte ve muhafaza edilmektedir (Şekil 5. 15).

Şekil 5.15 Ressam Rüzgar Fidan Eserleri (URL 29,2021 ; Yeşilyurt, 2018)

Sonsuz Şükran Köyü’nde henüz faaliyete geçirilemeyen ve proje aşamasında olan fakat faaliyete geçtiği zaman hem maddi açıdan hem de kültür-sanat açısından köyü oldukça olumlu etkileyecek ‘Tasarım Akademisi’ olarak Mehmet Taşdiken tarafından isimlendirilen proje atıl durumdaki eski tuğla fabrikasının canlandırılmasıyla ortaya çıkarılacaktır. 2019 yılında Mehmet Taşdiken ile yapılan sözlü görüşmede Akademi için düşünülen tasarımları şu şekilde aktarmıştır: ‘Fabrikanın (Şekil 5.16) alt katı atölye ve avluda sergi alanı olarak tasarlanmış bir tür sanat galerisi olarak kullanılacaktır, öğrenciler ortaya çıkardıkları ilk eserleri satışa çıkarabileceklerdir, yapının tamamlanacak üst katı gelen ziyaretçiler için konaklama imkanı sağlayacak şekilde tasarlanacaktır. Tasarım Atölyesi’nin fikri amacı eğitim ve konaklama alanı yaratmaktır (M.Taşdiken Kişisel Görüşme, 2019). ’

Şekil 5.16 Eski Tuğla Fabrikası Tasarım Akademisi Projesi (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2018)

Çakıroğlu (2018) Tasarım Akademisi fikrini şöyle ifade etmektedir: ” Kerpiç yapılar geleneksel dokuyu koruma anlayışını, Dört Uygarlık Çeşmesi ve Anadolu Parsları bu topraklardaki tarihi ve kültürel mirası, köyün her yerinde karşılaşılabileceğiniz heykel ve eserler çağdaş ve günümüz sanatının doğa ile

bütünleşmiş halini, Yöresel Yabani Bitkiler Parkı coğrafyanın sahip olduğu tarım ve üretim çeşitliliği kültürünü, Tasarım Akademisi ise kırsal turizmin sanat ile bütünleşen yapısal olarak somutlaşmış ürününü yansıtmaktadır (Çakıroğlu, 2018).”

Sonsuz Şükran Köyü sakinlerinin, bölge halkının, yerli ve yabancı turistlerin bir araya geldiği büyük bir oluşum haline gelmekle birlikte, zaman içinde köyde kültür-sanat etkileşimi yaşanan etkinlikler düzenlenmiştir. Sonsuz Şükran Köyü, 2010 yılında kurumasından itibaren bölge halkının kültür-sanat ile iç içe olması, sosyo-kültürel bir değişim yaratmış, yerel bazda yeni alanlar açarak sosyo-ekonomik destek sağlamıştır. Sonsuz Şükran Köyü’nde kuruluşundan itibaren düzenlenen en büyük kültür-sanat etkinliği ‘Anadolu’ya Şükran Buluşmaları’ ismi verilen festival olmuştur.

Anadolu’ya Şükran Buluşmaları 2017 yılına kadar her yıl Çavuş Köyü köy meydanında düzenlenmiş, 2018 yılından itibaren Sonsuz Şükran Köyü köy meydanında düzenlenmektedir. 2020 yılında tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisi nedeniyle 2020 yılında festival pandemi koşulları nedeniyle yapılmamıştır. Sonsuz Şükran Köyü sakinleri festivalde oldukça etkin rol almaktadır.

Anadolu’ya Şükran Buluşmaları etkinlikleri her yıl Kurban Bayramı’ndan hemen sonra düzenlenmekte ve festival çeşitli etkinliklerle 3-15 gün arası devam etmektedir. Hiçbir yıl bir önceki yılı tekrar etmemekte, yıldan yıla içeriği genişletilerek aktif olarak devam etmesi sağlanmaktadır. Anadolu’ya Şükran Buluşmaları’nda; söyleşiler, atölye çalışmaları, konserler, film gösterileri, resim, heykel, seramik sergileri, zanaatkarların etkinlikleri, belgesel atölyeleri, çocuk atölyeleri, mimarlık, sanat tarihi ve arkeoloji konulu paneller, geleneksel oyunlar ve workshoplar gerçekleştirilmektedir (Şekil 5.17).

Şekil 5.17 9. Anadolu'ya Şükran Buluşmaları (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2018)

Her yıl rutin olarak düzenlenen, dünyanın dört bir yanından sanatçıların ve ziyaretçilerin ilgisi ve bölge halkından da yoğun katılımlarıyla düzenlenen Anadolu'ya Şükran Buluşmaları, köyün canlı kalmasını sağlayan en önemli etkinliklerden biridir. Bir diğer önemli etkinlik 2018 yılında ilk defa düzenlenen 'Hıdırellez Şenliği'dir (Şekil 5.18). Anadolu'da kutsal olarak kabul edilen Hıdırellez, 6 Mayıs tarihinde kutlanmaktadır. Hıdırellez Şenliği organizasyonu planlanırken, Anadolu'daki geleneklerin sürdürülmesi göz önünde bulundurulmuştur. Bu bağlamda yöresel yemekler ziyaretçilere sunulmakta, gelen misafirlere yörenin tanıtılması adına geleneksel oyunlar oynatılmaktadır. Geleneksel kutlamalara uygun müzikler çalınmakta, konserler verilmekte, Hıdırellez halayı ve halk oyunları ile bir şenlik havası yaratılmaktadır. Sonsuz Şükran Köyü ressamı eşliğinde Hıdırellez resimleri, heykeltıraşlar eşliğinde anıtlar yapılarak sanatsal etkinlikler devam ettirilmektedir. Çocuklar için yarışmalar, etkinlikler, eski yöresel oyunlar oynatılmakta, gıcırak, takıdık ve salıncaklar kurularak çocukların bu etkinliklere empoze edilmesi sağlanmaktadır.

Şekil 5.18 2019 Hıdırellez Şenlikleri (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

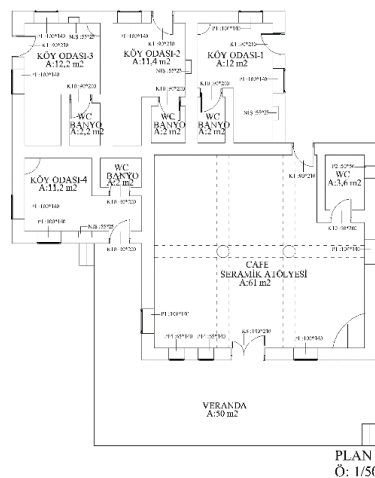
Şenlik küratörlüğü Mehmet Taşdiken tarafından yapılmakta, organizasyon bölge halkının önerisi ve oylarıyla düzenlenmektedir. Program dahilinde bölge halkı kadınlarının da etkinliklere olan ilgisini artırmak ve kadınları onore etmek adına Çavuş Köylü Fadime Tarım (Şekil 5.19) ‘Hıdırellez Ana’ ödülüne layık görülmüş, kadınlar tarafından Anadolu sembolü olan dilek ağacı belirlenmiştir. Sonsuz Şükran Köyü’nde yapılan Hıdırellez Şenlikleri Anadolu’nun en büyük hıdırellez şenliği olarak kabul edilmektedir.

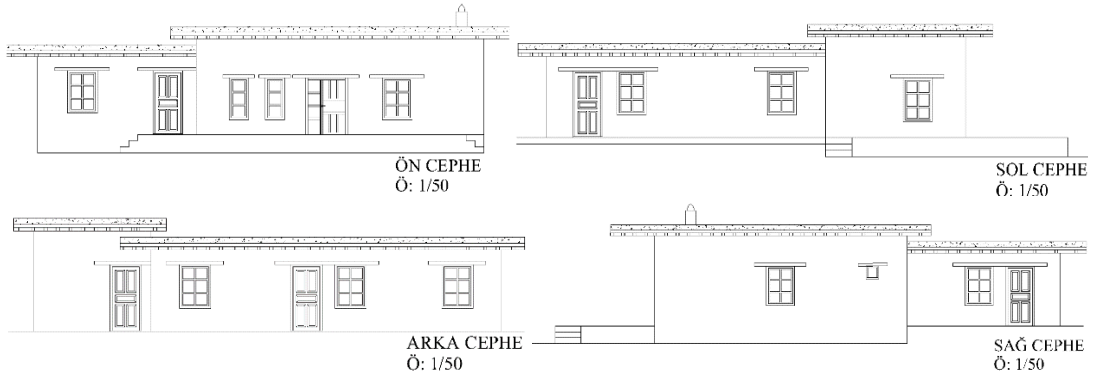
Şekil 5.19 Hıdırellez Ana Fatma Tarım (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2018)

Mehmet Taşdiken gazetecilere verdiği bir röportajında şenliği şu cümlelerle ifade etmiştir; “Hıdırellez bizim çocukluğumuzda daha canlı programlarla kutlanan etkinliklerdi. Şimdi artık Anadolu’da nüfusun azalmasıyla çok bir canlılık kaldığı söylenemez ama Sonsuz Şükran Köyü’nde hıdırellez kutlamaya karar verdiğimizde öğrendiğim, hiç bilmediğim bir şey de buydu; Hıdırellez meğer bir kadın bayramıymış. Kadınların bu kadar içten, özellikle köylülerin canlı bir şekilde bu işe sahip çıkmış olmaları, pilav yapmaktan yufka açmaya varıncaya kadar imece usulü bu işi üstlenmiş olmaları tabi bizi de çok heyecanlandırdı. Burası bir sanat köyü olarak, sanat köyünde yaşayan sanatçılar olarak köylü ile iç içe birlikte emek vererek, çok iyi bir program hazırladık. Belki de en önemlisi; içeriği ile birlikte bunu köylülerle birlikte bu programı hazırlamış ve uygulamaya koymuş olmamız. İnşallah bu birincisiydi, bundan sonra nasip olursa biz yaşadıkça devam ettireceğiz, bizden sonrakiler de geleneksel olarak devam ettirirler (URL 30, 2021).”

2020 yılında Çiğdem Akkaya ve Mehmet Taşdiken önderliğinde kurulan seramik atölyesi ve dört adet köy odası Sonsuz Şükran Köyü açısından oldukça önemli bir adım olmuştur (Şekil 5.20 ; Şekil 5.21 ; Şekil 5.22 ; Şekil 5.23). Seramik atölyesinde hem sanatsal faaliyetler yapılmakta hem de köyün kafeteryası olarak kullanılmaktadır. Seramik atölyesi ve kafererya olarak kullanılan alan köye gelen ziyaretçilerin nefes alacağı bir alan haline gelmiştir. Yapıya ek olarak dört adet köy odası eklenmiştir, köy odaları köye gelen misafirlerin, sanatçıların ağırlanabileceği ayrı bölümlerden oluşmaktadır.

Şekil 5.20 Köy Odaları ve Seramik Atölyesi Plan (Çizen; Yeşilyurt, 2021)

Şekil 5.21 Köy Odaları ve Seramik Atölyesi Cephe Çizimleri (Çizen; Yeşilyurt, 2021)

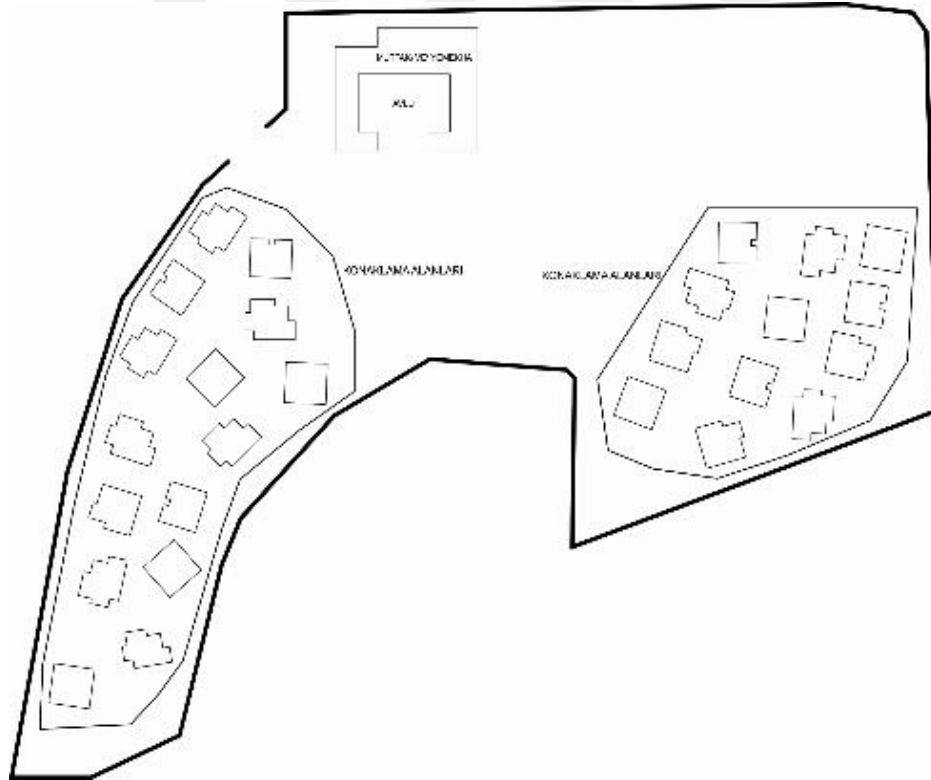

Şekil 5.22 Köy Odaları ve Seramik Atölyesi Cephe Görselleri (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021)

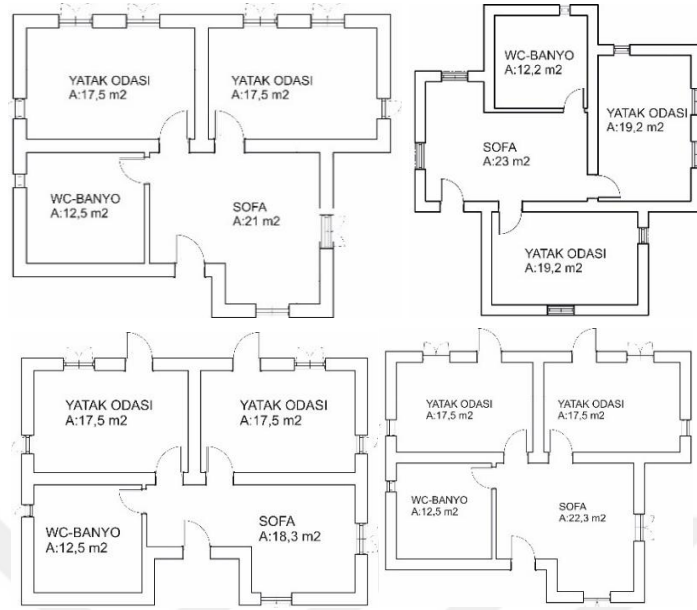

Şekil 5.23 Köy Odaları ve Seramik Atölyesi İç Mekan Görselleri (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021)

Sonsuz Şükran Köyü yakınlarındaki Türkiye'nin ilk Tarım ve Gençlik Kampı olma özelliği taşıyacak, 2020 yılı itibariyle inşası başlayan kerpiç yapıların olduğu ve köye oldukça uyum sağlayan projeye de ev sahipliği yapmaktadır. Mimari projesi Mimar Sinem Tuğçe Durak'a ait olmakla birlikte inşaat sürecini Mimar Betül Ünal'dı devam ettirmektedir (Şekil 5.24). Mimar Sinem Tuğçe Durak ile yapılan kişisel görüşmede projede 4 tip plan tipolojisi olduğu, her tip planda toplam 8 öğrencinin kalacağı, toplamda 200 kişinin aynı anda konaklayabileceği, ortokul ve lise seviyesinde eğitim gören öğrencilerin hem tarım yapabilecekleri hem yöreyi tanıyabilecekleri bir proje hedeflendiği, 1 adet sosyal tesisin projede yer alacağını fakat sosyal tesisin strüktür kaynaklı betonarme yapı şeklinde yapılacağı bilgisi alınmıştır (Şekil 5.25) (Kişisel Görüşme; Sinem Tuğçe Durak, 2021). 2021 yılı haziran ayında yapılan alan çalışması kapsamında mevcutta 15 adet yapının varlığı tespit edilmiştir (Şekil 5.26).

Şekil 5.24 Tarım ve Gençlik Kampı Vaziyet Planı (Durak, 2020 ; Ünal'dı, 2021)

Şekil 5.25 Tip-1, Tip-2,Tip-3,Tip-4 Plan Tipolojileri (Durak, 2020 ; Ünalı, 2021)

Şekil 5.26 Tarım ve Gençlik Kampı Genel Görünüş (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021)

Sonsuz Şükran Köyü'nde organize edilen ve gerçekleştirilen tüm programlarda sanatçılar, yöre halkı ve ziyaretçiler ağırlanmaktadır. Köy halkı düzenlenen tüm etkinliklerde ev sahibi rolünü üstlenmektedir. Festivallerde köy kadınları konuşmacı olarak yörenin tarihini, gelişimini, sosyo-kültürel değerlerini, sosyo-ekonomik

gelişimlerini, Sonsuz Şükran Köyü ile olan ilişkilerini anlatmaktadırlar. Sonsuz Şükran Köyü'nde gerçekleştirilen etkinlikler sosyo-kültürel dönüşümde önemli rol oynamaktadır. Köyün 2010 yılında kurulmasından itibaren süregelen etkinlikler köyün sürdürülebilir olduğunu göstermektedir. Sonsuz Şükran Köyü kırsal alanlarda yaşanan yozlaşmanın önüne sanatla geçilebileceğinin, kırsal alanların aktif hale gelmesinin ancak sanatla olabileceğinin bir kanıtı olarak 21.yüzyılda var olmaktadır.

5.4. Sonsuz Şükran Köyü Evlerinin İncelenmesi

2021 yılı itibariyle Sonsuz Şükran Köyünde yapılan geleneksel yapıda 34 adet kerpiç ev mevcuttur. Evler, Mehmet Taşdiken'in, Sonsuz Şükran Köyü sakinlerinin ve Çavuş köyü halkının desteği ve isteği ile imece usulü inşa edilmiştir. 200 adet planlanan kerpiç ev sayısı proje sürecinde yaşanan zorluklar nedeniyle minimuma indirilmiş ve 50 adet ev olması planlanmaktadır (Mehmet Taşdiken kişisel görüşme,2021).

Köy planlanan düzende yerleştirilememiş, kerpiç evler köy arazisinde tamamen organik bir formda yayılarak, bir ve iki katlı kerpiç yapılar olmak üzere iki farklı biçimde inşa edilmiştir. Evlerin inşasında ahşap, taş, kerpiç kullanılmıştır. Kırsal mimariye uygun düz damlar için de hasır ve kamış gibi yakın çevreden temin edilen malzemeler kullanılarak kırsal mimariye uygun, özgün ve geleneksel mimarisi korunmuştur. 2010 yılının Temmuz ayında sanat yönetmeni olan Fügen Akkemik Sonsuz Şükran Köyü'ne ilk yerleşimi gerçekleştirmiştir. Fügen Akkemik' ten sonra zaman içinde de diğer sanatçılar hızla evlerine yerleşmiş ve her fırsatta köyde zaman geçirmeye başlamışlardır. Sonsuz Şükran Köyü sakinlerinin yerleştiği 34 adet kerpiç, ahşap ve taş malzemenin birleşimiyle ortaya çıkarılmış evlerin mimarisi, cepheleri belli noktalarda benzer fakat mekan içindeki yaşam, ev sahibinin kullanım biçimi ve iç mekan tasarımında kullanılan donatı ve aksesuarlar birbirinden oldukça farklıdır.

Sonsuz Şükran Köyü'nde görevli kişiler ile birlikte, ressam, müzisyen, yazar, heykeltıraş, doktor, fotoğraçı, sanat yönetmeni, akademisyen vb. kültür-sanat alanlarında üreten, destek veren birbirinden değerli şahıslara ait olan kerpiç evleri bir açık hava müzesinde gibi deneyimlemek mümkündür. Evlerde deneyimlenen sonuca

göre; her bir ev sahibinin yaşam tarzı, çalışma alanı, köye olan bağlılıkları gibi soyut ve somut değerler hakkında yorum yapabilmek mümkündür. Evlerin her köşesi, her odası, duvarları, ortak yaşam alanları, iç mekan donatıları, aksesuarları, yeniden yorumladıkları objeleri, renkleri, evlere ait bahçeleri ev sahibinin kimliği niteliğinde değer taşımaktadır.

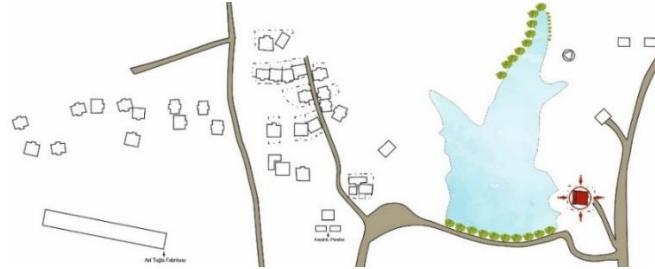
Sonsuz Şükran Köyü kurulurken, atmosferi, dokusu, kerpiç yapıları ile Selçuklu mimarisi ve bölge mimarisi çizgisi dikkate alınmış ve yerleşim,yapı, organizasyon projeleri dikkate alınan fonksiyonlar dahilinde gerçekleştirilmiştir. Akyüz ile yapılan kişisel görüşmelerde; yapılar tasarlanırken, ‘en yakındaki en eski yapı’ temasıyla yola çıkıldığı, onlarca kerpiç yapı incelendiği, yine de deneme yanılma yoluyla da doğrunun bulunduğu, cephe tasarımlarını Mehmet Taşdiken’in yaptığı,kerpiç evlerin tamamının tasarımının özgün olduğu bilgisi alınmıştır (M.Akyüz Kişisel Görüşme, 2018).

Köy tasarlanırken “Orta Anadolu’da bin yıllık sivil mimari toplu olarak yeniden canlandırılacaktır”ilkesi esas alınmıştır. Köydeki evler, Anadolu köylerinde olduğu gibi organik ve kendiliğinden şekillenen, ev tasarımlarının hepsi birbirinden farklı ve iç mekanlarda kullanıcılara başvurularak tasarlanmıştır (URL 29, 2021). Evler bir ve iki katlı olarak kullanıcılara sunulmuş ihtiyaca göre ev sahipleri tercihlerini yapmıştır. Mahremiyete özen gösterilmiş ve ön cephelerde kullanıcılar birbirlerini görmeyecek şekilde evler konumlandırılmıştır.

Tez konusunun alan çalışması olarak seçilen Sonsuz Şükran Köyü Evleri’nin incelenmesi tez konusu olarak seçilmiş ve toplamda 33 adet kerpiç ev incelenmiş, 2 adet eve girilememiştir. Bu bölümde incelenecek, 23 adet kerpiç evin rölövesi çıkarılıp plan şeması ve cephe çizimleri olarak arşiv niteliği taşıyan belgeler oluşturulacak, cephe, tavan, duvar, döşeme ve iç mekan görselleri, iletişime geçilen kullanıcıların görüşleri, evlerin analizi tablo halinde sunulacak, 10 adet yapımı devam eden kerpiç ev cephe ve iç mekan görselleri ile anlatılacaktır.

5.4.1. Sonsuz Şükran Köyü Yapımı Tamamlanan Evler

5.4.1.1. No:7- Sonsuz Şükran Köyü Kurucusu- Mehmet Taşdiken Evi

Evin Konumu:

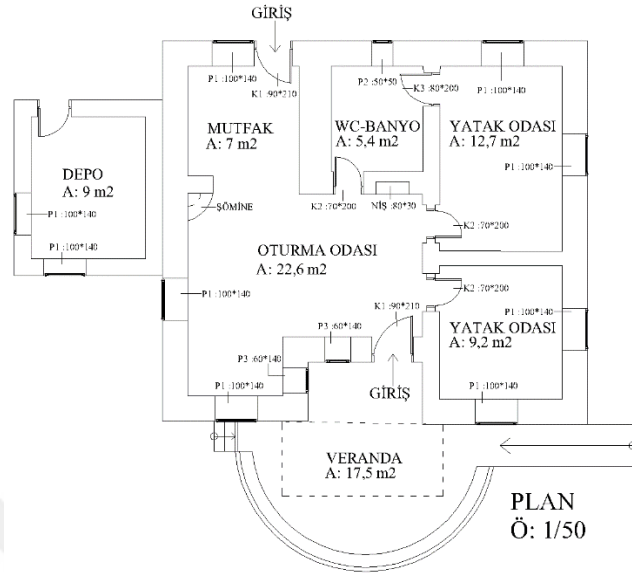
Ev No: 7

Ev Sahibi: Mehmet Taşdiken

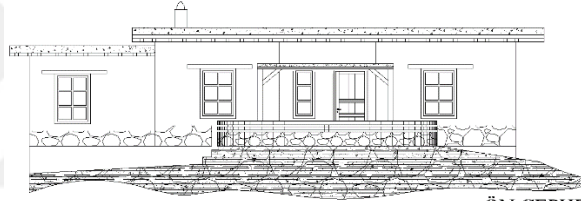
Mekansal Özellikler: Taşdiken'in evi, tek katlı ve iki girişe sahiptir. Ev 2+1 olarak planlanmış ve 67 m²' dir. Evde mutfak, oturma alanları, iki adet yatak odası ve ıslak hacim bulunmaktadır. Ebeveyn yatak odasından wc-banyoya giriş verilmiş, mahremiyet korunmuştur. Bahçeye bakan giriş mutfığa açılmakta ve mutfaktan direkt olarak oturma odasına geçilmekte bu düzen modern Amerikan mutfakları anımsatmaktadır. Göle bakan girişte oldukça geniş bir verandaya yer verilmiştir. Yapıya sonradan eklenen depo işlevi verilen bir yapı daha bulunmaktadır. Geniş bir bahçeye sahip olan eve Taşdiken neredeyse her ay gelerek aktif tutmaya çalışmaktadır. Köy ve göl manzarasına tamamen hakim pozisyonda yer alan evde donatılar yerleştirilirken köy konseptiyle uyumlu ve doğal olmasına özen gösterilmiş, evde tablolara ve geleneksel objelere de yer verilerek sanat ve gelenekselliğin özdeşleşmesi sağlanmıştır.

Kullanıcı Görüşleri: Taşdiken Sonsuz Şükran Köyü benim için doğduğum toprakları, kültürü, çocukluğumu ailemi ve Anadoluyu ifade ediyor demektedir. Taşdiken evinin tasarımını şu sözlerle ifade etmektedir; 'Evimde en önemli şey dekorasyonda bir kategoriden önce geçmiş hatırayı, objeleri, aksesuarları canlandırmaktır, günümüzle birleştirmektir. Mutfığımızı tasarlarlarken eski tabaklıkları göz önüne aldık,orijinal şekliyle yerleştirdik, doğal ahşap kullanmaya çalıştık, mutfak araç-gereçlerinde de aynı hassasiyeti gösterdik emayeler, bakırlar, ahşap malzemeler kullanmaya çalıştık.' (Kişisel Görüşme; Mehmet Taşdiken,2021)

Plan Çizimleri

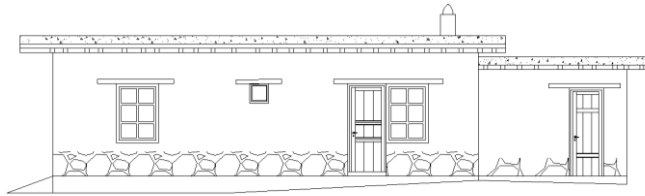
Cephe Çizimleri

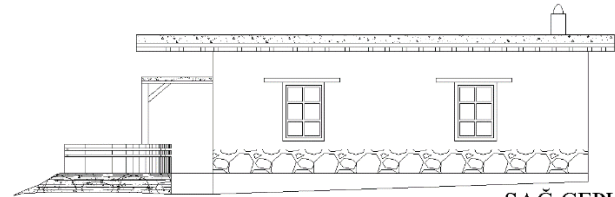
ÖN CEPHE
Ö: 1/50

SOL CEPHE
Ö: 1/50

ARKA CEPHE
Ö: 1/50

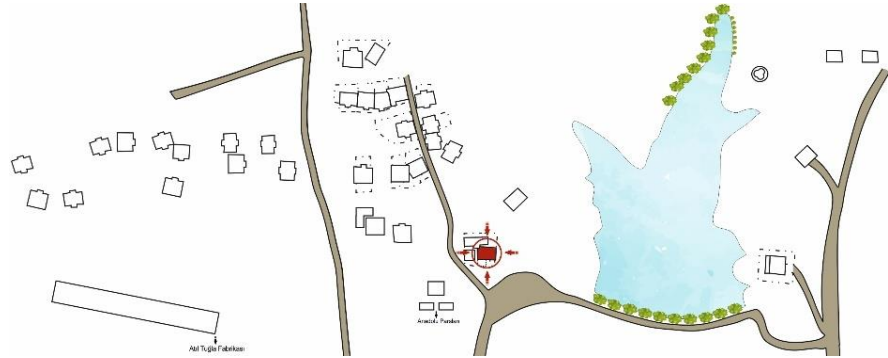

SAĞ CEPHE
Ö: 1/50

Cephe Görünüşleri		
		
		
Tavan	Duvar	Döşeme
		
İç Mekan Görselleri		
		
		

Tablo 5.1 Mehmet Taşdiken Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

5.4.1.2. No:8- Sanat Danışmanı- Fügen Akkemik Evi

Evin Konumu:

Ev No: 8

Ev Sahibi: Fügen Akkemik

Mekansal Özellikler: Akkemik'in evine girilememiştir, buna bağlı olarak plan ve cephe çizimlerine tez çalışması kapsamında yer verilememiştir. Sonsuz Şükran Köyü sorumlusu Mustafa Akyüz'den alınan bilgi doğrultusunda (2021) ; Akkemik'in evinin plan tipolojisi açısından 23 numara Çiğdem Akkaya'nın ve 25 numara Tunç Coşkun'un planlarının simetriği olduğu yorumu yapılabilir. Evin köy içindeki konumu, cephe görselleri ve kullanıcının iletmiş olduğu görseller dahilinde iç mekan görsellerine yer verilmiştir.

Kullanıcı Görüşleri: Akkemik doğma büyüme İstanbul'da olduğunu, köy yaşamını deneyimlemeyi çok istediğini 2009 yılında projeden haberdar olduğunda çok heyecanlandığını, kıraç bir arazide klasik köy yaşantısını ve buna paralel olarak çağdaş sanatçı arkadaşlarıyla birlikte sanat dolu bir vahaya kavuştuklarını ifade etmiştir. büyük şehirlerin boğucu,sahte ve sadece tüketime yönelik robotik yaşamından uzaklaşıp, hakikilik, hakkaniyet ve huzurla dolu üretime yönelik çalışmalar yaptıklarını, kerpiç evlerde yaşamın abartıdan uzak minimal yaşamın manevi zenginliğini keşfettiğini; bu nedenlere bağlı olarak da evini oldukça sade tasarladığını belirtmiştir. Köye her geldiğinde çiçek ve ağaç ekmeye çalışarak yeşile ve doğaya verdiği değeri vurgulamıştır. “Kerpiç evlerde yaşamak keşke hayatımıza hiç beton girmeseydi dedirtecek kadar güzel, nedef alan,, yazın soğuk kışın sıcak doğal yalıtımlı kerpiç malzeme keşke hiç unutulmasaydı...” (Kişisel Görüşme; Fügen Akkemik, 2021)

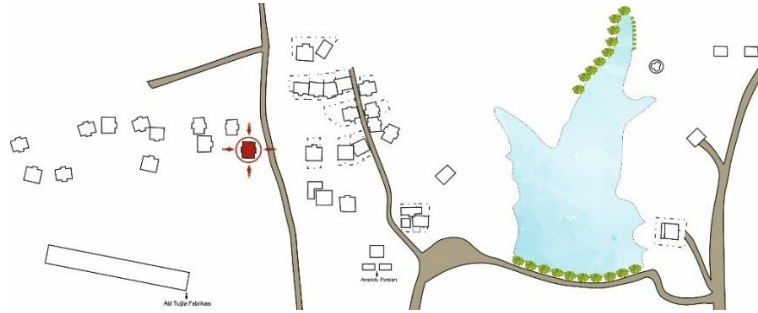
Cephe Görünüşleri

Zemin Kat İç Mekan Görselleri

1. Kat İç Mekan Görselleri

Tablo 5.2 Fügen Akkemik Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019) (Akyüz, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021)

5.4.1.3. No:9- Ressam- Hülya Avunduk Evi

Evin Konumu:

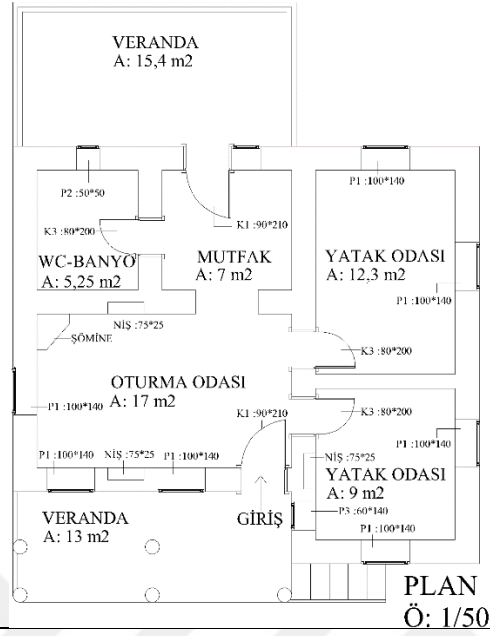
Ev No: 9

Ev Sahibi: Hülya Avunduk

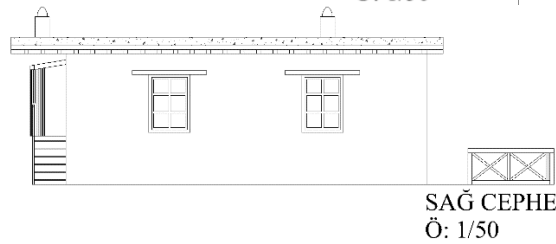
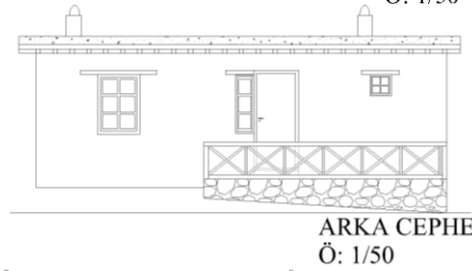
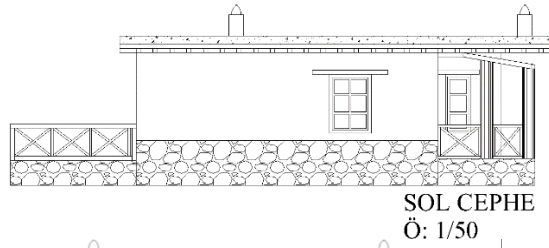
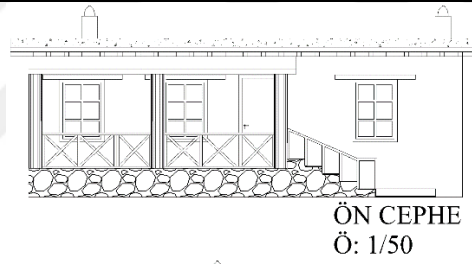
Mekansal Özellikler: Avunduk'un evi, tek katlı ve iki verandaya sahiptir. Ev 2+1 olarak planlanmış ve 51 m²' dir. Evde mutfak, oturma odası, iki adet yatak odası ve ıslak hacim bulunmaktadır. Arka verandaya açılan bir mutfak kapısı mevcuttur, mutfak oldukça modern tasarlanmıştır, mutfakta kapı bulunmamakta direkt olarak oturma odasıyla bağlantı sağlanmaktadır, mutfaktan banyo-wcye geçiş verilmiştir. Yatak odaları oldukça sade ve ihtiyaca yönelik donatı gruplarıyla döşenmiştir. Evin duvarlarını ev sahibi Ressam Hülya Avunduk'un tabloları süslemekte, bir sergi salonu izlenimi yaratılmaktadır. Evin neredeyse her köşesinde nişlere yer verilmiş, nişlerde geleneksel objelere, kitaplara, bakırlara ve çeşitli aksesuarlara yer verilmiştir.

Kullanıcı Görüşleri: Avunduk köyü huzur,dostluk,yeniden komşuluk ve sosyal ilişkileri keşfetmek olarak tanımlamaktadır.Sakin bir köşe, temiz hava, güzel ve keyifli bir yerde yaz aylarını geçirmek için köyü tercih ettiğini fakat Covid-19 nedeni ile kış aylarını da köyde geçirdiğini ifade eden Avunduk, evler tasarlanırken küçük bir bahçe tercih ettiğini, işlevselliğe önem verdiğini, kerpiç evde yaşamının merak uyandırdığını, duvar kalınlıklarının, tavanların hasır olmasının ilginç gelmesi ile tercih edilen evin güzelliklerini içinde yaşayınca keşfettiğini belirtmiştir. Sonsuz Şükran Köyü'nün gelişmeye açık ve yeterli olduğunu düşünmektedir. İç mekan tasarımının kendisine yettiğini belirtmiş, evde özellikle nişleri beğendiğini, güncel yaklaşımlı mutfak ve banyoların olmazsa olmaz olduğunu buna rağmen bulaşık makinası olmadanda zaman geçirildiğini, evde değiştirmek istediği bir şey olmadığını, ilave bir odaya ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. (Kişisel Görüşme; Hülya Avunduk, 2021)

Plan Çizimleri

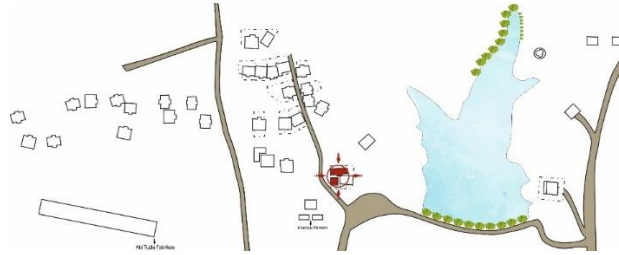
Cephe Çizimleri

Cephe Görünüşleri		
		
		
Tavan	Duvar	Döşeme
		
İç Mekan Görselleri		
		
		

Tablo 5.3 Hülya Avunduk Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

5.4.1.4. No:10- Ressam- Kamer Batıoğlu Evi

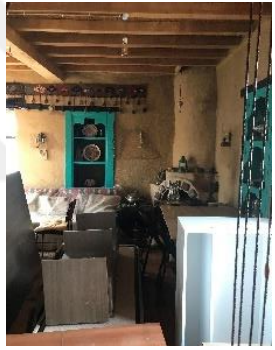
Evin Konumu:

Ev No:10

Ev Sahibi: Kamer Batıoğlu

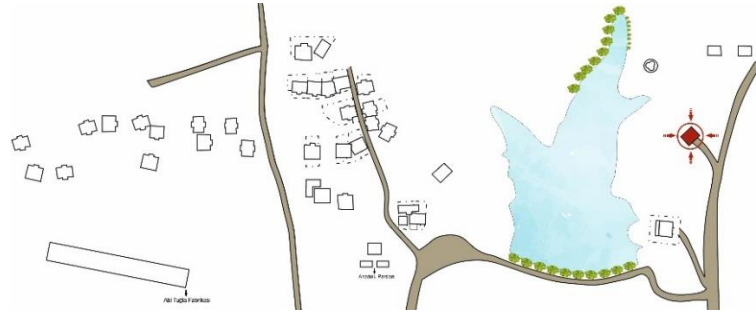
Mekansal Özellikler: Batıoğlu'nun evi iki katlıdır ve merdiven avlu içinde konumlandırılmıştır. Ev 2+1 olarak planlanmış ve 78 m²'dir. Aynı avlu içinde tek oda biçiminde bir misafir yatak odası çözümlenmiştir. Evde mutfak, oturma odası ve atölye, yatak odası ve iki adet ıslak hacim bulunmaktadır. Evin üst katında yatak odası ve wc-banyo çözümlenmiş mahremiyet korunmuştur. Zemin katta bulunan mutfak oldukça küçük bir alanda çözümlenmiş kısa süreli ihtiyaca yöneliktir, mutfakta kapı bulunmamakta direkt olarak oturma odası ve atölye ile bağlantı sağlanmaktadır. Ev genel anlamıyla türk kültürünü yansıtacak aksesuarlarla dekore edilmiş, nazar boncuğu, at nalı, Selçuklu Yıldızı gibi öğelere sıkça yer verilmiştir. Tasarım objeler, antikalar, tel dolaplar, yatak odasında kullanılan cibinlik ve seperatörler, Ressam Batıoğlu'na ait tablolarla köy dokusuna yeni bir yorum getirilmiş ve uyum sağlandığı gözlemlenmiştir.

Kullanıcı Görüşleri: Batıoğlu köyü özgürce nefes aldığı bir yer olarak tanımlamaktadır. Şehir karmaşıklığından uzaklaşmak, doğal ortamda huzur bulmak için köyü tercih ettiğini söyleyen Batıoğlu, evler tasarlanırken Selçuklu Mimarisinden faylanıldığını belirtmiştir. Sonsuz Şükran Köyü'ne sanatsal açıdan eklenmesi gereken projeler olduğunu düşünen Batıoğlu mevcutta aşama aşama ilerlediklerini, doğal kerpiç yapılar ile sanatçı atölyeleri ve genel atölyelerinin eklenmesinin uygun olacağını düşünmektedir. Konut kullanımının kullanıcı bakış açısına bağlı olarak değişti, kendisinin lüks mekan arayışından kaçındığı, ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde, doğal malzeme ve donatıları tercih ettiğini vurgulamıştır. Batıoğlu kendi evinin tüm ihtiyaçlarını karşıladığını ve değiştirmek istediği herhangi bir şey olmadığını belirtmiştir. (Kişisel Görüşme; Kamer Batıoğlu, 2021)

Cephe Görünüşleri		
		
Tavan	Duvar	Döşeme
		
Zemin Kat İç Mekan Görselleri		
		
		
1. Kat İç Mekan Görselleri		
		
		

Tablo 5.4 Kamer Batıoğlu Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

5.4.1.5. No:11- Müzisyen- Ali Osman Erbaşı Evi

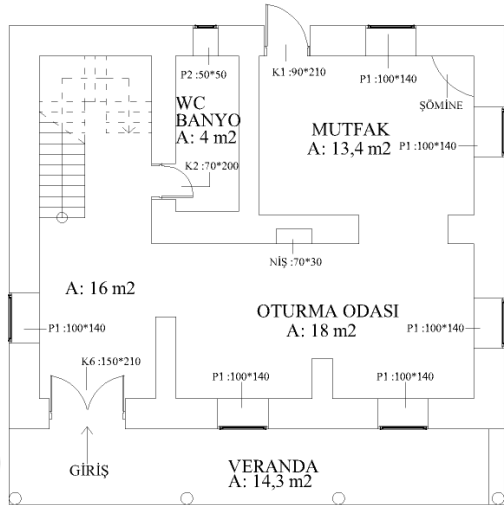
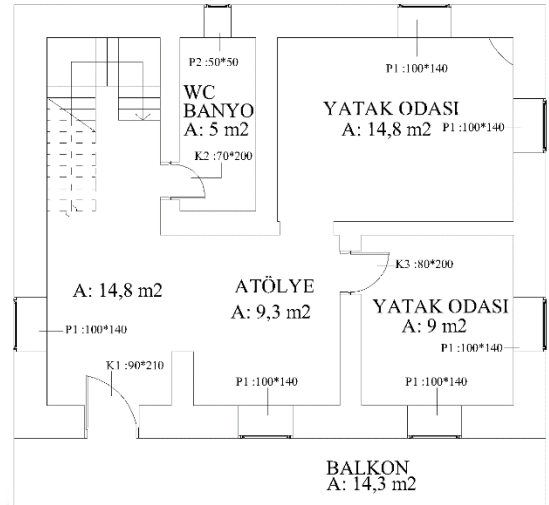
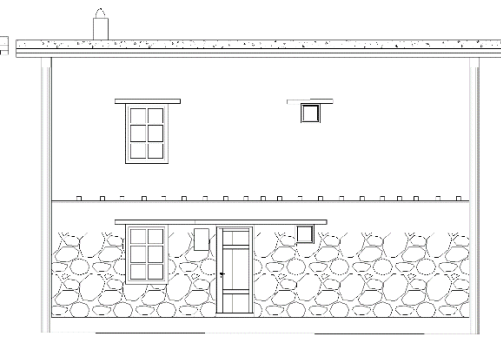
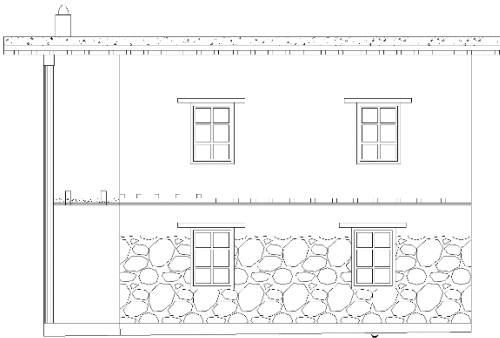
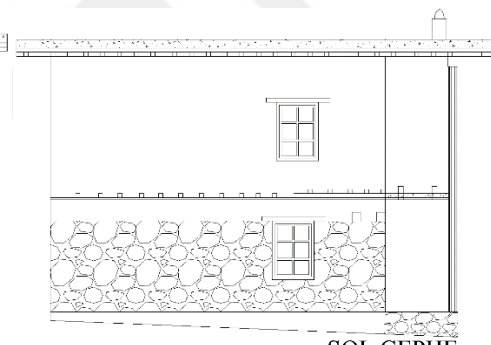
Evin Konumu:

Ev No: 11

Ev Sahibi: Ali Osman Erbaşı

Mekansal Özellikler: Erbaşı'nın evi, iki katlıdır, bir veranda ve balkona sahiptir. Ev 2+1 olarak planlanmış ve 107 m²'dir. Balkona sahip olan köydeki tek evdir. Zemin katta wc-banyo, oturma odası, mutfak ve birinci katta wc-banyo, iki adet yatak odası, atölye bulunmaktadır. Zemin katta bulunan mutfakta mutfak dolabı kullanılmamasına dikkat edilmiş, oturma odasında kullanılan yer minderleri, geleneksel dokulu dekorlar ile köy dokusu korunmuştur. Erbaş hayatının tümünü kapsayan müzisyenlik kariyerini birinci katta oldukça fazla yansıtmış, geniş bir alanı atölye olarak kullanmış eve kullanıcı kimliği kazandırılmıştır. Erbaş yaşam biçimi olarak benimsediği yalınlığı evine de fazlasıyla yansıtmış, köy dokusunu korumuştur. Yılın tümünü köyde geçirmesi nedeniyle enstrümanlarına zarar gelmesini de engellemek amacıyla eve kalorifer sistemi kurulmuştur.

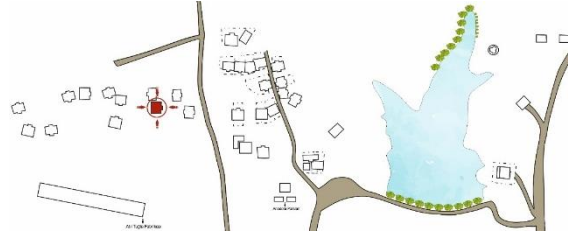
Kullanıcı Görüşleri: Erbaşı hayata felsefesinin de her şeye sonsuz şükran olduğunu, hayat felsefesini tamamlamak için köye yerleştiğini ifade etmiştir. Hüyük Belediye Başkanı Mehmet Çiğdem'in festivale daveti ile köye geldiğini, davet üzerine köyde ev sahibi olduğunu belirtmiştir. Mesleği gereği ses yalıtımı konusunda kerpiç malzemenin faydalarını gördüğünü, müziğin de hayatında doğallığı tercih ettiğini, boşluğun sesini keşfettiğini, şehirde alamadığı verimi köyde ilham olarak geri aldığını özellikle vurgulamıştır. Ev tasarlanırken çırpı sıvadan haberi olmadığını olsaydı eğer evin duvarlarını çırpı sıva yaptırabileceğini, yaz-kış şiddetli rüzgar nedeniyle sıkıntı yaşadığını bu sebeple pencere yalıtımı konusunda destek almak gerektiğini belirtmiştir.(Kişisel Görüşme; Ali Osman Erbaşı,2021)

Zemin Kat Plan Çizimi**Birinci Kat Plan Çizimi****Cephe Çizimleri**

Cephe Görünüşleri		
		
Tavan	Duvar	Döşeme
		
Zemin Kat İç Mekan Görselleri		
		
1. Kat İç Mekan Görselleri		
		

Tablo 5.5 Ali Osman Erbaşı Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

5.4.1.6. No:11- Eğitimci- Dudu Sütöğlu Evi

Evin Konumu:

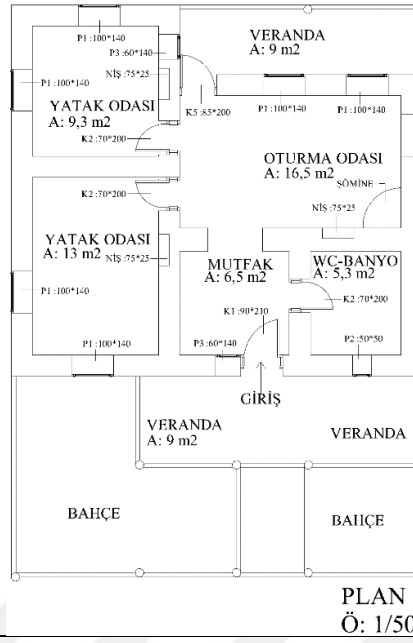
Ev No:11

Ev Sahibi: Dudu Sütöğlu

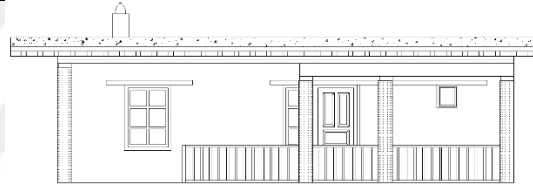
Mekansal Özellikler: Sütöğlu'nun evi, tek katlı ve iki verandaya ve ön bahçeye sahiptir. Ev 2+1 olarak planlanmış ve 55 m²'dir. Evde mutfak, oturma odası, iki adet yatak odası ve ıslak hacim bulunmaktadır. Oturma odasından arka verandaya açılan bir kapı mevcuttur. Mutfak ve WC-banyo oldukça modern tasarlanmış,köy dokusuna uygun olmaması güncel malzeme kullanımı nedeniyle diğer evler arasında sıradan bir betonarme yapıdaymış hissi uyandırmaktadır.Yatak odaları oldukça sade ve ihtiyaca yönelik donatı gruplarıyla kurgulanmıştır. Evin genelinde zemin döşemesi olarak yapay malzeme tercih edilmesi, köyün tüm evlerinde duvarların doğal dokusunu korumasına rağmen Sütöğlu'nun evinde alçı-boya kullanılması kerpiç ev ruhunu bozmakta ve oldukça dikkat çekmektedir. Güncel donatı ve aksesuarların kullanılması genel olarak eve uyum sağlasa da köy atmosferine uymamaktadır.

Kullanıcı Görüşleri: Dudu Sütöğlu'nun eşi Musa Sütöğlu ile yapılan görüşmede eşinin Çavuş Köylü olduğunu bu yüzden köydeki tek yerel halkın kendileri olduğunu ifade etmiştir. Evle ilgili yapılan tüm tadilatları kendisinin yaptığını belirtmiştir. Zaman zaman yaptığı tadilat nedeniyle de köy yönetimi tarafından eleştirildiğini belirtmiş, daha modern uygulamaların evi daha uzun ömürlü hale getireceğini düşünmektedir. Güvenlik açısından bakıldığında köyün sınırlarının çizilmesi gerektiğini, evinin bahçesine taş duvar örerek yabani hayvanların girmesine bir nebze engel olmaya çalıştığını vurgulamıştır. Evin sürekli bakım istediğini bu konudan rahatsız olduğunu yine de köyde zaman geçirmekten oldukça mutlu olduğunu belirtmiştir.(Kişisel Görüşme; Musa Sütöğlu,2021)

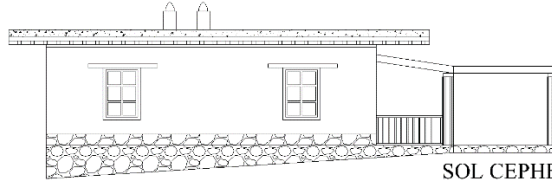
Plan Çizimi

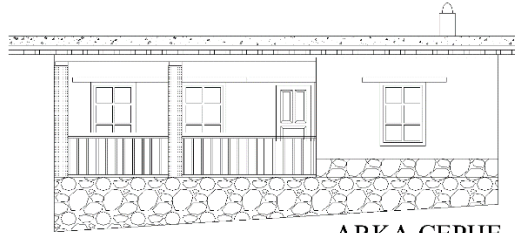
Cephe Çizimleri

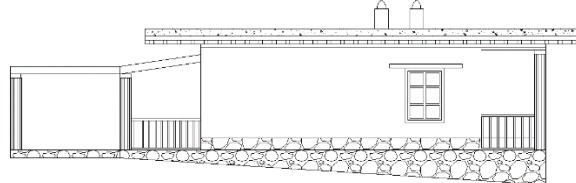
ÖN CEPHE
Ö: 1/50

SOL CEPHE
Ö: 1/50

ARKA CEPHE
Ö: 1/50

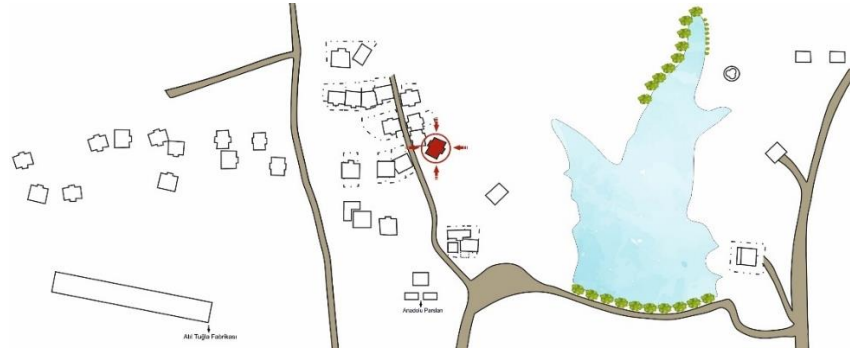

SAĞ CEPHE
Ö: 1/50

Cephe Görünüşleri		
		
		
Tavan	Duvar	Döşeme
		
İç Mekan Görselleri		
		
		

Tablo 5.6 Dudu Sütöğlu Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

5.4.1.7. No:12- Modacı- Cemil İpekçi Evi

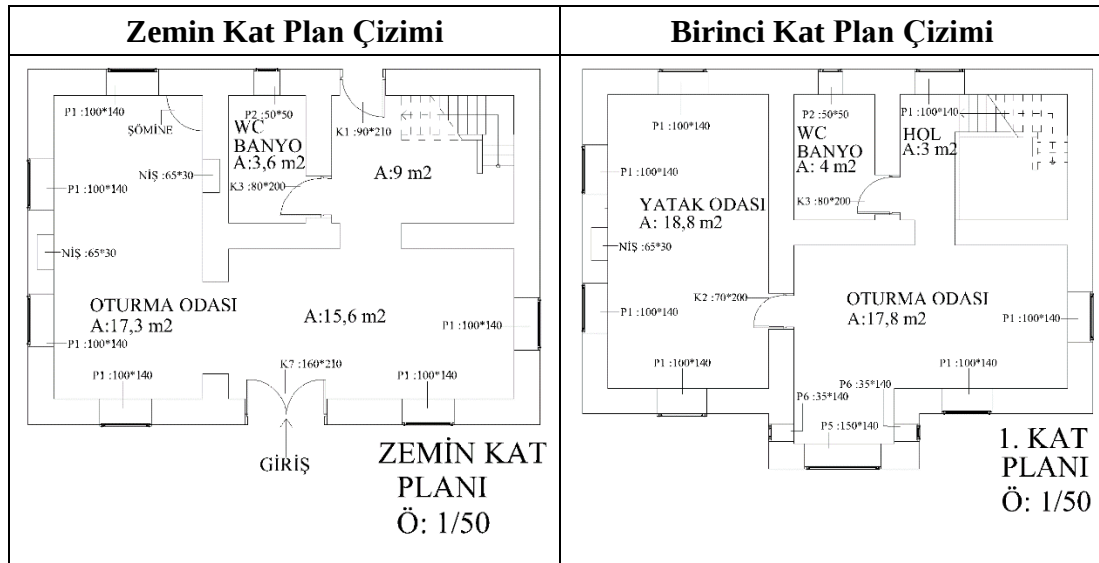

Evin Konumu:

Ev No: 12

Ev Sahibi: Cemil İpekçi

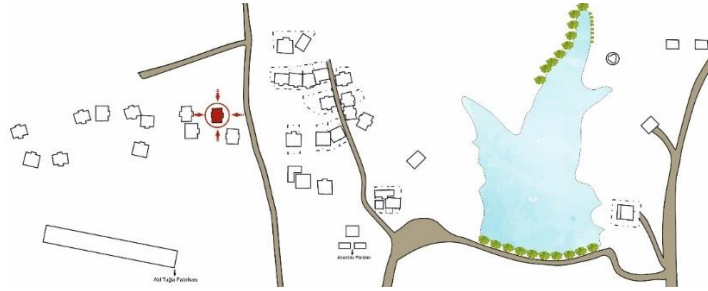
Mekansal Özellikler: İpekçi'nin evi, Türkiye'de tanınır olmasından dolayı köyde en çok dikkat çeken evler arasında yer almaktadır. Ev 1+2 olarak planlanmış ve 93 m²'dir. İpekçi'nin evi iki katlıdır ve üst katta Türk evi plan tiplerine uygun cumba bulunmaktadır. Evde 2 adet oturma odası, yatak odası ve iki adet ıslak hacim bulunmaktadır. Zemin katta merdiven ve wc-banyo arasında arka bahçeye açılan bir kapı mevcuttur. Evin üst katında yatak odası ve wc-banyo çözümlenmiş mahremiyet korunmuştur. Evin genelinde kullanılan aksesuarlar oldukça yalın, iddiasız, doğal ve kimliklidir. 2002'de Kainat Güzeli Azra Akın'a tasarladığı kırmızı basma kumaş kostümden sonra Modacı Cemil İpekçi ile özdeşleşen kırmızı basma kumaş ile kaplanmış döşekler İpekçi'nin kimliğini yansıtmaktadır.

Tablo 5.7 Cemil İpekçi Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

5.4.1.8. No:13- Doktor- Rana Ramazanoğlu Evi

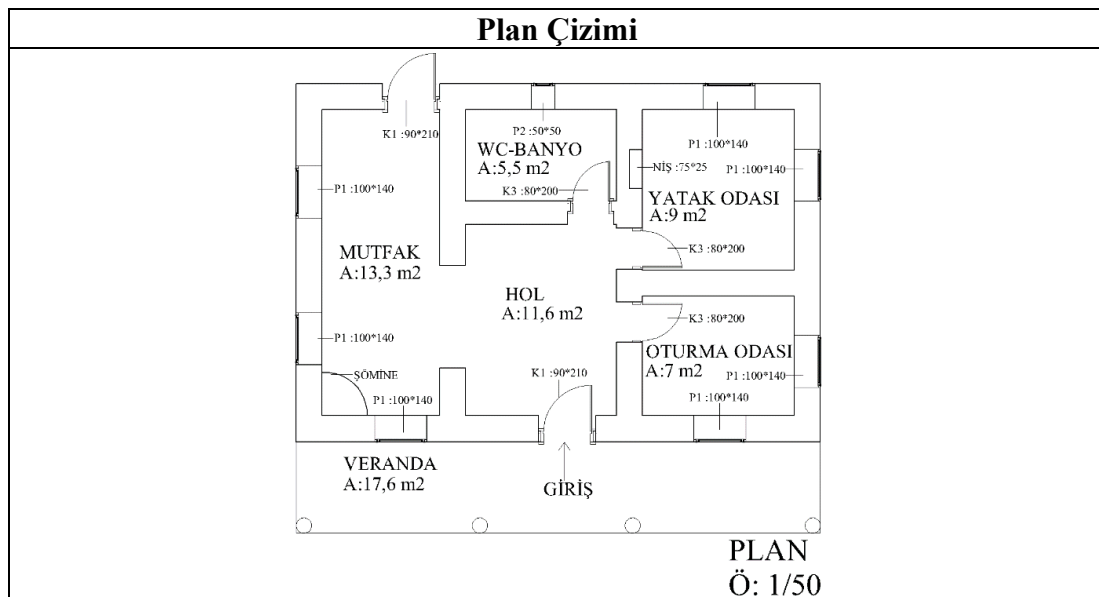

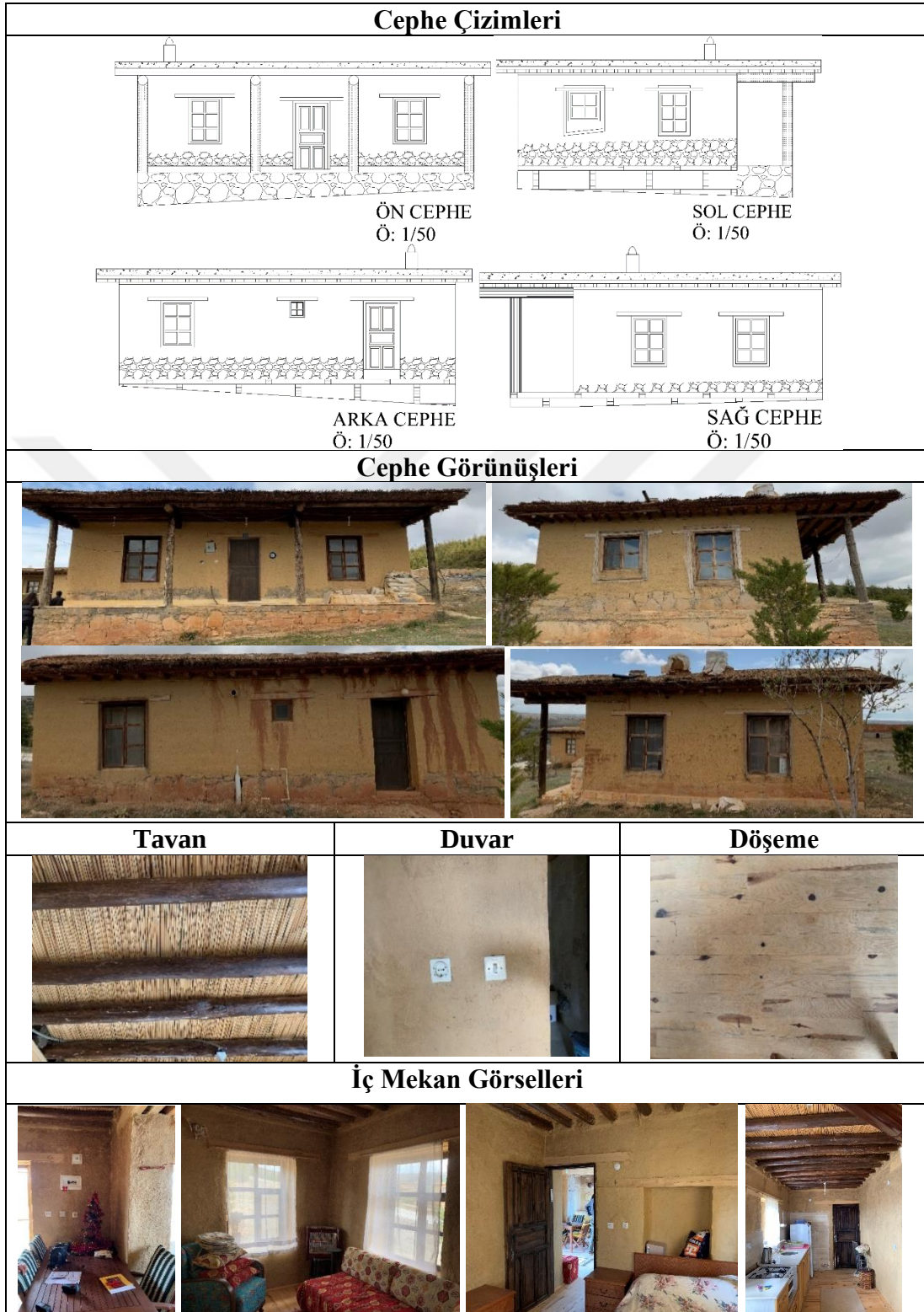
Evin Konumu:

Ev No:13

Ev Sahibi: Rana Ramazanoğlu

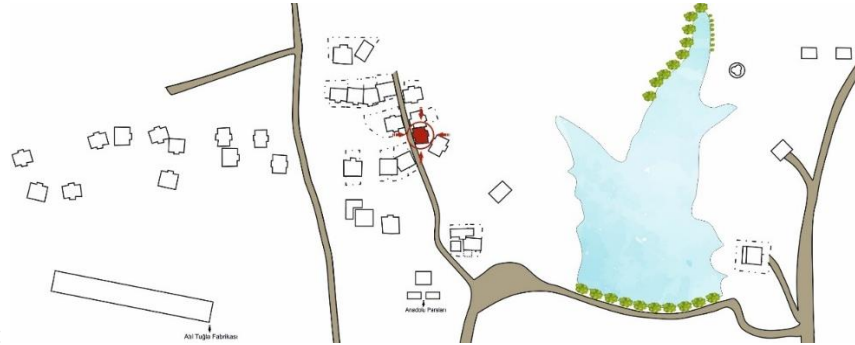
Mekansal Özellikler: Ramazanoğlu'nun evi, tek katlı ve girişte verandaya sahiptir. Ev 2+1 olarak planlanmış ve 50 m²'dir. Evde mutfak, oturma odası, yatak odası ve ıslak hacim bulunmaktadır. Mutfaktan arka bahçeye açılan bir kapı mevcuttur. Mutfak oldukça modern tasarlanmış, ince ve uzun yapıda olması nedeniyle mutfakta bir sedir bulunmaktadır. Yatak odası oldukça sade ve ihtiyaca yönelik donatı gruplarıyla kurgulanmıştır. Evin genelinde donatıların oldukça sade kullanılması nedeniyle Ramazanoğlu'nu simgeleyecek öğelere rastlanmamıştır. Evin düzenine bakıldığında sık ziyaret edildiğini ve ihtiyacı karşılayacak donatıların seçildiğini söylemek mümkündür. Girişte sobanın bulunması, süslenmiş yapay çam ağacının varlığı nedeniyle Ramazanoğlu'nun kış aylarında da köyü ziyaret ederek evini aktif tuttuğu anlaşılmaktadır. Ramazanoğlu evini 2020 yılında oyuncu Necati Şahine satmıştır.

Tablo 5.8 Rana Ramazanoğlu Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

5.4.1.9. No:14- Ressam- Işıl karaçor Evi

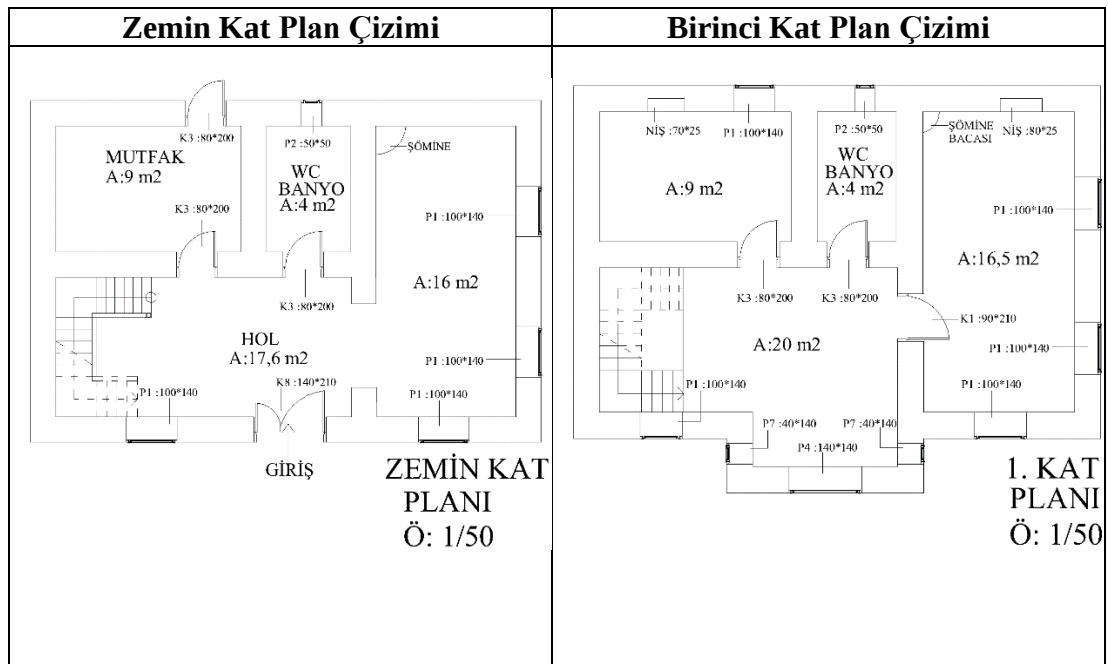
Evin Konumu:

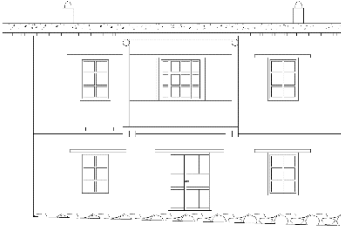
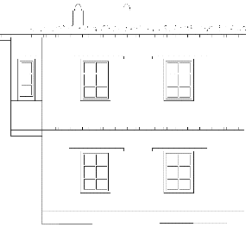
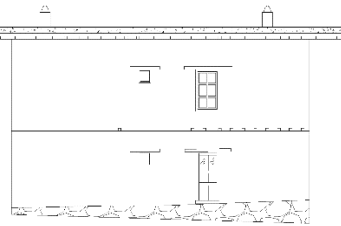
Ev No:14

Ev Sahibi: Işıl karaçor

Mekansal Özellikler: 14 no'lu ev, iki katlıdır. Ev 2+1 olarak planlanmış ve 100 m²'dir. Kapalı mutfak düzenine sahip tek ev özelliği taşımaktadır. Zemin katta ve birinci katta wc-banyo bulunmaktadır. Rölövenin alındığı 2019 tarihinde evde donatı ve yerleşim olmaması nedeniyle yalnızca iç mekan görselleri, plan ve cephe görselleri arşivlenmiş olup, ev hakkında bir inceleme yapılamamıştır.

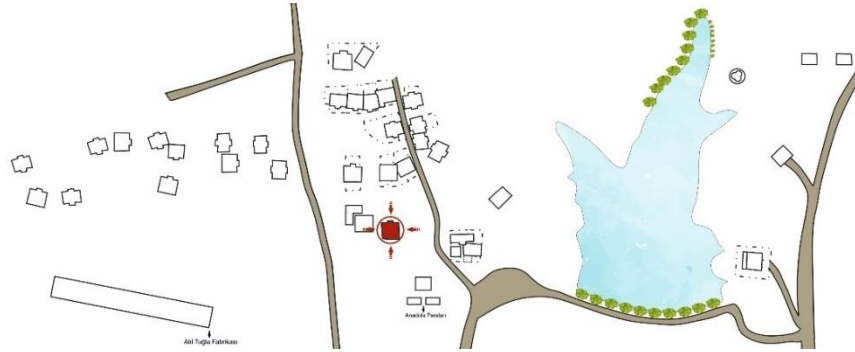
Kullanıcı Görüşleri: 2021 yılında Sonsuz Şükran Köyü Görevlisi Mustafa Akyüz'den alınan bilgiye göre Işıl Karaçor evini Emrah Ateşli- Meral Kaysiya satmıştır.

Cephe Çizimleri			
			
ÖN CEPHE Ö: 1/50	SAĞ CEPHE Ö: 1/50	ARKA CEPHE Ö: 1/50	
Cephe Görünüşleri			
			
Tavan	Duvar	Döşeme	
			
Zemin Kat İç Mekan Görselleri			
			
1. Kat İç Mekan Görselleri			
			

Tablo 5.9 Işıl Karaçor Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

5.4.1.10. No:15- Fotoğrafçı- İbrahim Göksungur Evi

Evin Konumu:

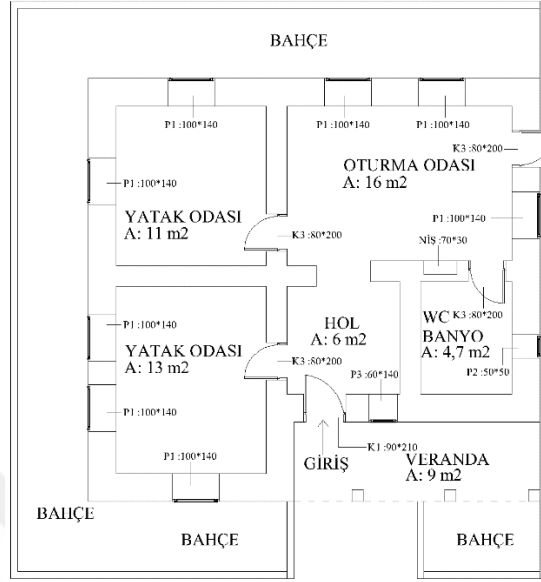
Ev No: 15

Ev Sahibi: İbrahim Göksungur

Mekansal Özellikler: Göksungur'un evi, tek katlı ve girişte verandaya sahiptir. Ev 2+1 olarak planlanmış ve 110 m²'dir. Evin girişi köydeki birçok ev gibi meydana bakmakta fakat köye girişte evin girişi algılanamamaktadır. Evde mutfak, oturma odası, iki adet yatak odası ve ıslak hacim bulunmaktadır. Mutfaktan arka bahçeye açılan bir kapı mevcuttur. Mutfakta tezgah arasına kendi tasarımları olan oldukça renkli bir uygulama yapılmıştır. Yatak odası oldukça sade ve ihtiyaca yönelik donatı gruplarıyla kurgulanmıştır. Evin genelinde donatıların oldukça sade kullanılmış fakat tezgah arası, masa örtüsü gibi ufak detaylarla eve renk katılmıştır. Evin düzenine bakıldığında sık ziyaret edildiğini ve ihtiyacı karşılayacak donatıların seçildiğini söylemek mümkündür.

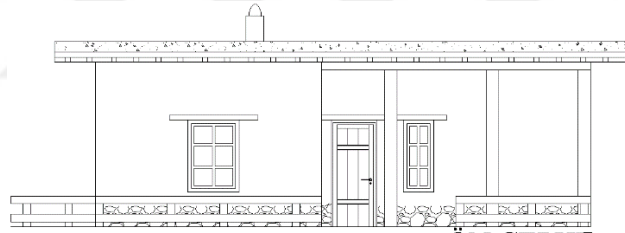
Kullanıcı Görüşleri: Göksungur köyü geleneksel yapı malzemesi ile yapılmış bir evde yaşamak, sağlıksız yapı malzemesi olan betonun kullanılmadığı daha sağlıklı malzemelerle inşa edilen, doğayla iç içe bir alan olarak tanımlamaktadır. Sağlıksız şehir hayatından olabildiğince uzaklaşmak için köyü tercih ettiğini söyleyen Göksungur, evler tasarlanırken olabildiğince basit, yalın, mütevazı, minimalist ve her türlü lüksten uzak olmasına dikkat ettiğini belirtmiştir. Göksungur konut kullanımı olarak iç mekandan memnun olduğunu, her şeyden önce sağlıklı donatı ve malzemeler tercih ettiğini, yapının temel özelliklerine dokunmadan yaptırmak istediği birkaç tane tadilat olduğunu bunlardan birinin giriş kapısını değiştirmek yönünde olduğunu, köyün genel anlamda beklentilerini karşıladığını ifade etmiştir. (Kişisel Görüşme; İbrahim Göksungur, 2021)

Plan Çizimi

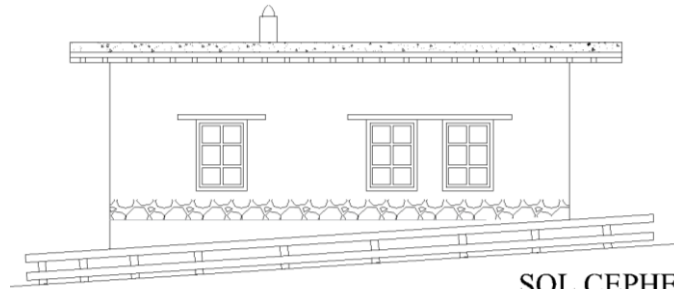

PLAN
Ö: 1/50

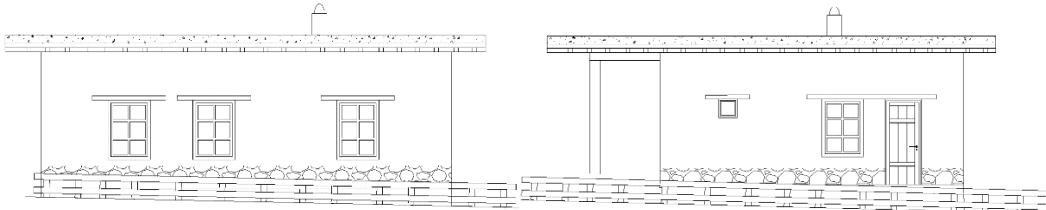
Cephe Çizimleri

ÖN CEPHE
Ö: 1/50

SOL CEPHE
Ö: 1/50

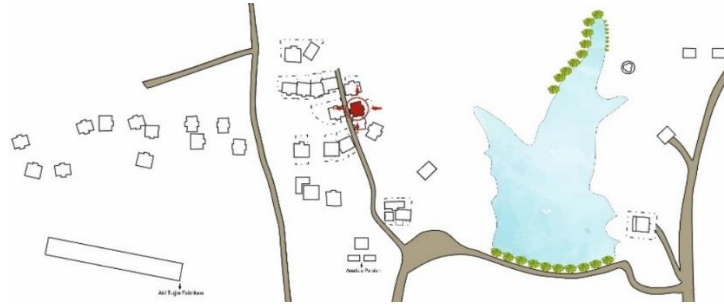
ARKA CEPHE
Ö: 1/50

SAĞ CEPHE
Ö: 1/50

Tablo 5.10 İbrahim Göksungur Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

5.4.1.11. No:16- Ressam- Meltem Sofia Gikas Evi

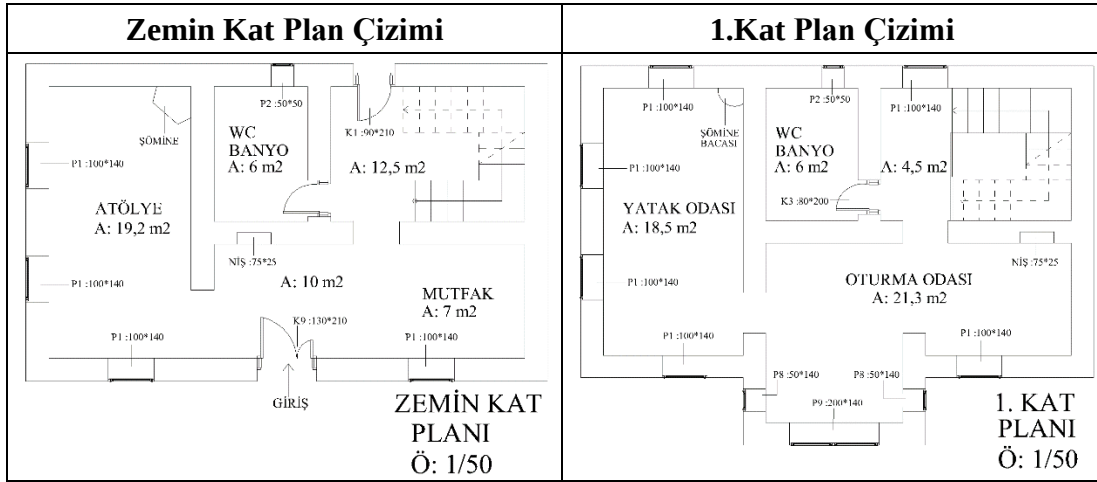
Evin Konumu:

Ev No: 16

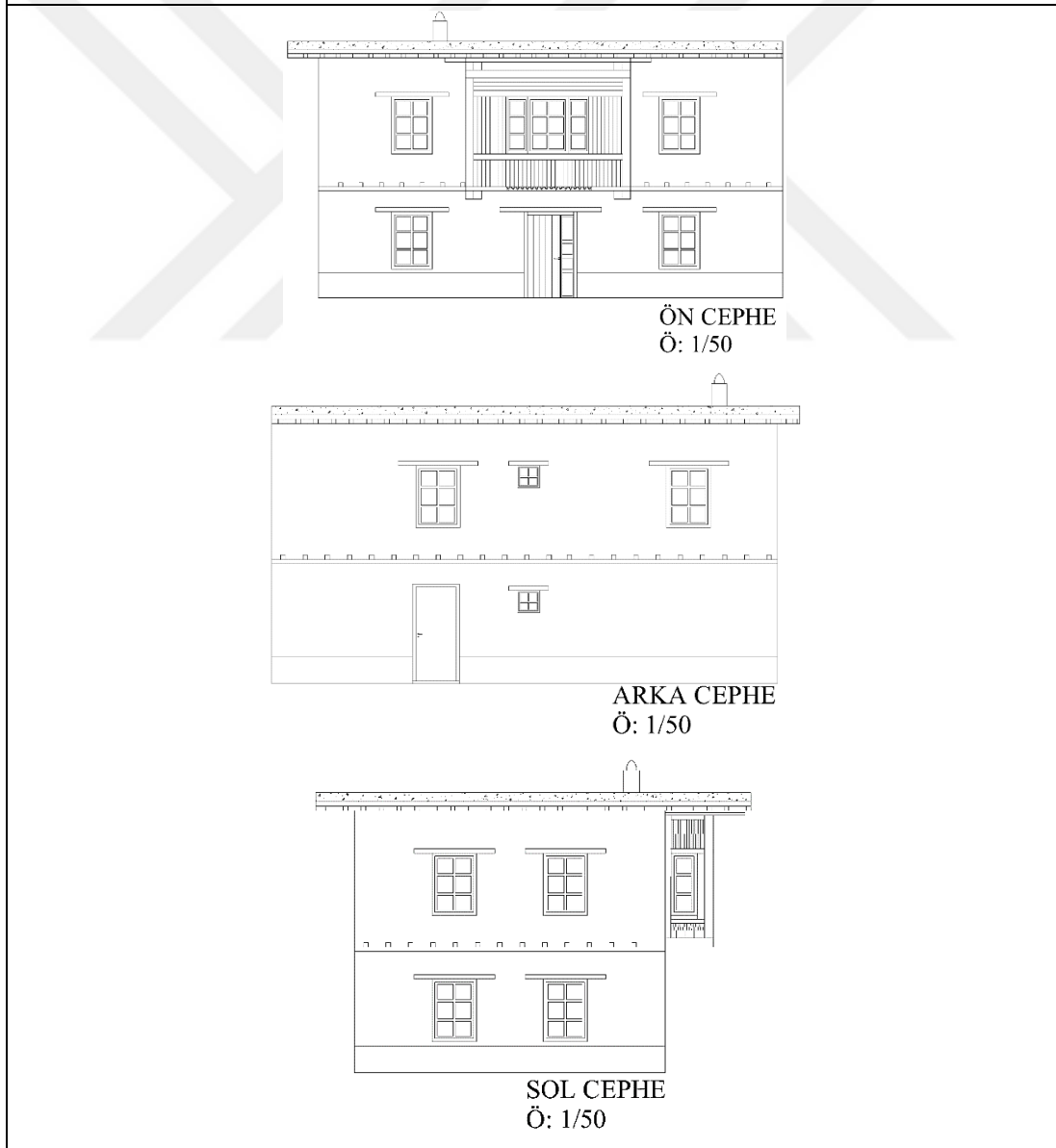
Ev Sahibi: Meltem Sofia Gikas

Mekansal Özellikler: Gikas'ın evi, iki katlıdır. Ev 1+1 olarak planlanmış ve 110 m²'dir. Evde atölye, mutfak, yatak odası, oturma odası ve iki adet WC-banyo mevcuttur. Zemin katta mutfak, atölye ve ıslak hacim bulunmakta, merdiven ve ıslak hacim arasında bulunan kapıdan arka bahçeye çıkılmaktadır, üst katta oturma odası, yatak odası ve ıslak hacime yer verilmiştir. Gikas zemin katta yaşam biçimi olarak benimsediği sanat için zemin katta oldukça geniş bir alanı atölye olarak tasarlanmış, köydeki en kimlikli evlerden biri haline gelmiştir. Amerikan mutfak tarzında tasarlanan mutfağın bar kısmı eski bir kapıdan geri dönüştürülerek eve tekrar kazandırılmıştır. Birinci kata yatak odası konumlandırılarak mahremiyete önem verilmiştir. Evde tercih edilen donatılar geri dönüştürülebilir nitelikte, öze dönüşü anımsatacak eski eşyalara yer verilmiş, köyün özü yansıtılmıştır.

Kullanıcı Görüşleri: Gikas köyü kültürel, sosyal, insanların ufkunu açan bir proje, yeni nesillere kültür aktarımı, gönüllü bir proje olarak tanımlamaktadır. Köy hayatını öğrenmek, tarımı öğrenmek, kerpici deneyimlemek için köyü tercih ettiğini söyleyen Gikas, evler tasarlanırken sunulan plan doğrultusunda donatı planlamasını yaptığını belirtmiştir. Gikas konut kullanımı olarak iç mekandan memnun olduğunu, değiştirmek istediği bir şey olmadığını, köyden oldukça memnun olduğunu, evinin zemin katını 'Selçuk Üniversitesi Kültür Evi' olarak kullanıma açtığını ifade etmiştir. Evinin cephesinde sarmaşıkların olmasını, zemin döşemesini kaldırıp taş ve toprakla daha iç içe olmak istediğini, mutfağını doğal malzemeye dönüştürmek istediğini, tavanda çocuğunun 3 yaşından itibaren yaptığı resimleri sergilemeyi düşündüğünü belirtmiştir. (Kişisel Görüşme; Meltem Sofia Gikas, 2021)

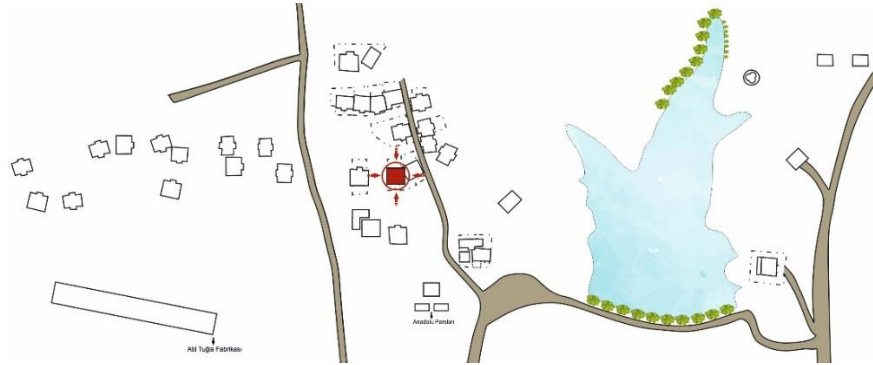
Cephe Çizimleri

Cephe Görünüşleri		
		
Tavan	Duvar	Döşeme
		
Zemin Kat İç Mekan GörSELLERİ		
		
		
1. Kat İç Mekan GörSELLERİ		
		
		

Tablo 5.11 Meltem Sofia Gikas Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

5.4.1.12. No:17- Ressam- Hicran Fırat Evi

Evin Konumu:

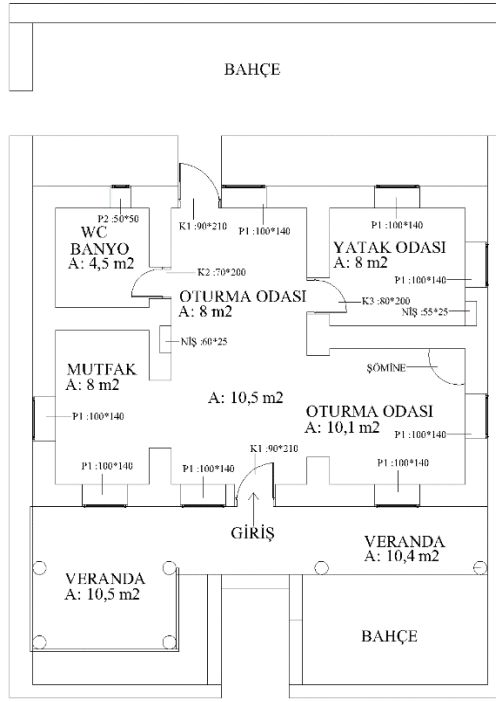
Ev No: 17

Ev Sahibi: Hicran Fırat

Mekansal Özellikler: Fırat'ın evi, tek katlı ve girişte verandaya, ön ve arka bahçeye sahiptir. Ev 1+2 olarak planlanmış ve 53 m²'dir. Evde mutfak, oturma odası, yatak odası ve ıslak hacim bulunmaktadır. Yatak odası ve WC-banyo arasından arka bahçeye açılan bir kapı mevcuttur. Yatak odası ve WC-banyo haricinde açık plan düzeni benimsenmiştir. WC-banyoda kullanılan seramikler köy dokusu ile uyum sağlamamaktadır. Yatak odası oldukça sade ve ihtiyaca yönelik donatı gruplarıyla kurgulanmıştır. Oturma ve dinlenme birimlerinin yoğunluğu, evde bulunan soba Fırat çiftinin oldukça sık köye ziyaret ettiğinin kanıtı olarak değerlendirilebilir. Evin genelinde donatıların oldukça sade ve yalın kullanılması nedeniyle Fırat çiftini simgeleyecek öğelere rastlanmamıştır.

Kullanıcı Görüşleri: Fırat köyü ana kucakı gibi, hayatta zorlukla karşılaştığımızda kendimizi attığımız, büyük şehrin eksikliklerinden, kargaşasından uzak bir vaha olarak tanımlamaktadır. Köye yılda 7-8 sefer geldiğini her geldiğinde 10-15 gün kaldığını, yakın zamanda köyde tam zamanlı yaşamayı planladığını aktarmıştır. Evler planlanırken Anadolu köylerinde olduğu gibi tüm evlerin kendine özgü, kendine has bir yapıda inşa edildiğini, her kullanıcının kendini yansıttığını belirtmiştir. Fırat evinde en çok depolama alanına ihtiyaç duyduğunu evini yeniden planlayacak olsa depo alanını arttıracaklarını, oda sayılarının kendilerine yettiğini, misafirlerini de rahatlıkla ağırladıklarını, evinin oldukça kullanışlı olduğunu, kerpiç mimarinin avantajlarını yaşadıklarını, hem kerpiç hem ahşap kullanımının insanı rahatlattığını ifade etmiştir.(Kişisel Görüşme;Yavuz Fırat,2021)

Plan Çizimi

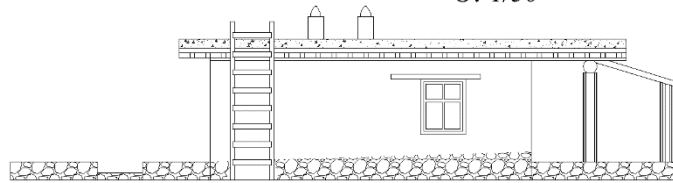

PLAN
Ö: 1/50

Cephe Çizimleri

ÖN CEPHE
Ö: 1/50

SOL CEPHE
Ö: 1/50

ARKA CEPHE
Ö: 1/50

Tablo 5.12 Hicran Fırat Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

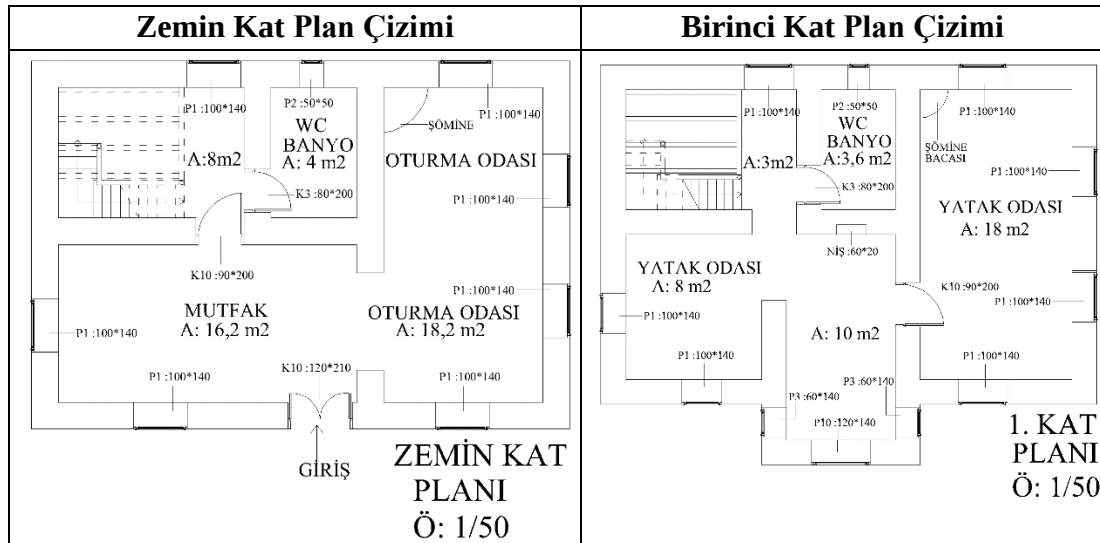
5.4.1.13. No:18- Ressam, Heykeltraş - Sevgi Erdaha Evi

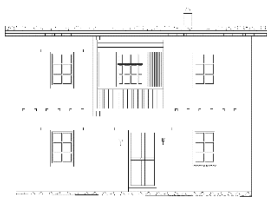
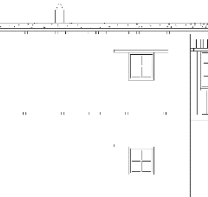
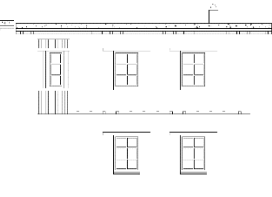
Evin Konumu:

Ev No: 18

Ev Sahibi: Sevgi Erdaha

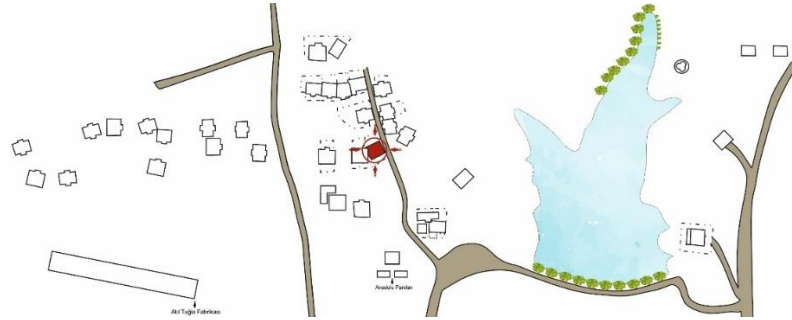
Mekansal Özellikler: Erdaha'nın evi, iki katlıdır. Ev 1+2 olarak planlanmış ve 96m²'dir. Evde mutfak, iki adet yatak odası, oturma odası ve iki adet WC-banyo mevcuttur. Zemin katta mutfak, oturma odası ve WC-banyo bulunmakta, üst katta yatak odaları ve ıslak hacime yer verilmiştir. Erdaha evinin zemin katında geniş bir oturma odasına ve geniş bir mutfaka yer vermiştir. Mutfakta kullanılan ana-kuzu kerpiç kalıplarından yapılmış bardak rafları, oturma odasında yine ana-kuzu kerpiç kalıplarından yapılan kitaplık evin köyle olan ilişkisini güçlendirmektedir. Oturma odasında orta sehpa olarak tercih edilen yeniden işlevlendirmesi sağlanan eski bir kapı mevcuttur. Evin genelinde Erdaha'nın tablolarına ve heykellerine rastlanmaktadır. Erdaha ev dekorasyonunda aksesuar olarak eski objeleri kullanarak köy atmosferini iç mekana taşımaktadır. Üst katta bulunan yatak odaları oldukça sade, ihtiyaca yöneliktir.

Cephe Çizimleri			
			
ÖN CEPHE Ö: 1/50	SOL CEPHE Ö: 1/50	ARKA CEPHE Ö: 1/50	SAĞ CEPHE Ö: 1/50
Cephe Görünüşleri			
			
Tavan	Duvar	Döşeme	
			
Zemin Kat İç Mekan Görselleri			
			
			
1. Kat İç Mekan Görselleri			
			

Tablo 5.13 Sevgi Erdaha Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

5.4.1.14. No:19- Ressam- Fatoş Yalçinkaya Evi

Evin Konumu:

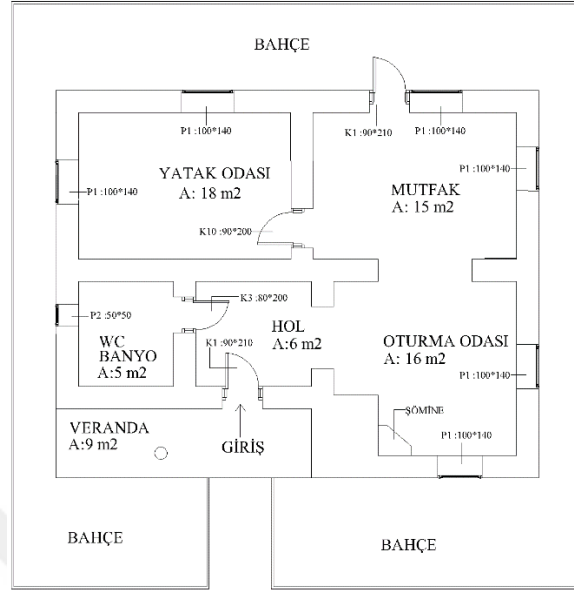
Ev No:19

Ev Sahibi: Fatoş Yalçinkaya

Mekansal Özellikler: Yalçinkaya'nın evi, tek katlı ve girişte verandaya, ön ve arka bahçeye sahiptir. Ev 1+1 olarak planlanmış ve 65 m²'dir. Girişte Yalçinkaya'nın kendi tasarımı olan yağlı boya tablosunu andıran dekoratif bir kapı karşılamaktadır. Evde mutfak, oturma odası, yatak odası ve WC-banyo bulunmaktadır. Mutfaktan arka bahçeye açılan bir kapı mevcuttur. Mutfak modern tasarlanmış olup geleneksel aksesuarlara da yer verilmiştir. Yatak odası oldukça yalın olmasına rağmen ahşap yatak başlığı, kilim gibi öğelerle köy atmosferi desteklenmiştir. Evin genel havası için; köye uygun olduğu, doğal malzemelerin kullanıldığı, geleneksel objelere yer verildiği, Yalçinkaya'nın tablolarıyla kimlik kazandırıldığı söylenebilir. Yalçinkaya çifti fırsat buldukça köye gelerek evlerinde vakit geçirmektedir. Bu sebeple köydeki en düzenli ve aktif evlerden biri haline gelmiştir.

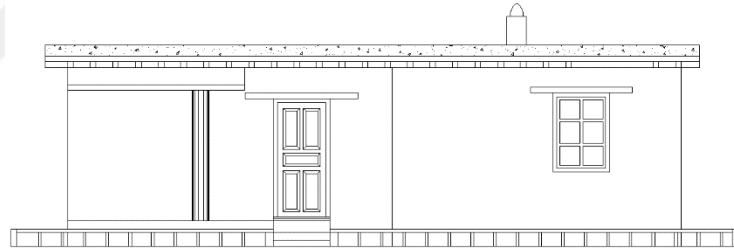
Kullanıcı Görüşleri: Yalçinkaya köyü resim, heykel, seramik, film, yazarlık, senaristlik ve müzik gibi dallarda atölye çalışmalarının yapıldığı, hem yöre halkına hem de ileride mesleğini seçecek olan çocuk ve gençlere örnek olunan bir proje olarak tanımlamaktadır. Sanat köyü fikrinin kendisini heyecanlandığını bu sebeple köyü tercih ettiğini söyleyen Yalçinkaya, köyde şarj olduklarını, şehirde yaşayamadıkları komşuluğu köyde yaşadıklarını, eğitimler verdiklerini, projeler ürettiklerini, hedeflerinin hep iyi işler olduğunu, köyde olmaktan çok mutlu olduğunu belirtmiştir. Evler yapılırken tek katlı ev seçtiklerini, rahatlığı ve estetiği göz önünde bulundurduğunu, yapı itibarıyla kerpiç evleri çok sağlıklı bulduğunu ve kendisine verdiği enerjinin son derece yüksek olduğunu ifade etmiştir. (Kişisel Görüşme; Fatoş Yalçinkaya, 2021)

Plan Çizimleri

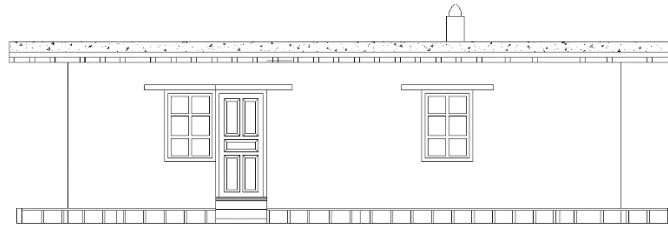

PLAN
Ö: 1/50

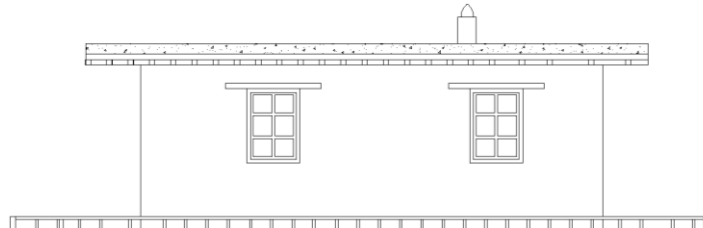
Cephe Çizimleri

ÖN CEPHE
Ö: 1/50

ARKA CEPHE
Ö: 1/50

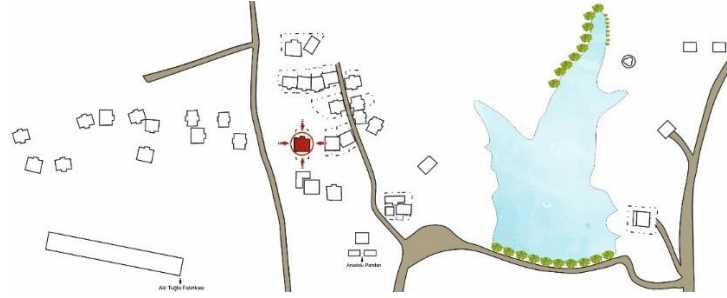

SAĞ CEPHE
Ö: 1/50

Tablo 5.14 Fatoş Yalçınkaya Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

5.4.1.15. No:20- Yönetmen- Orhan Oğuz Evi

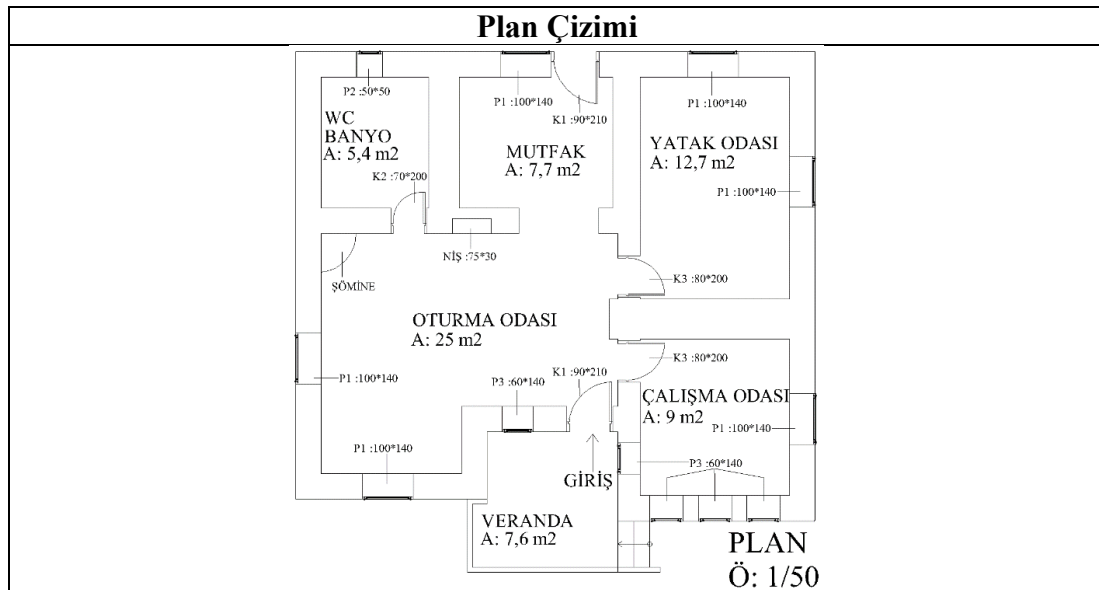

Evin Konumu:

Ev No: 20

Ev Sahibi: Orhan Oğuz

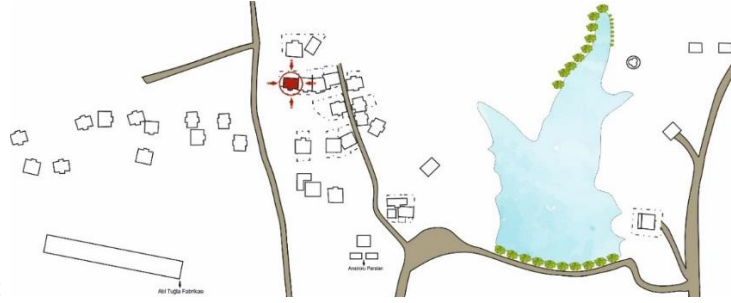
Mekansal Özellikler: Oğuz'un evi, tek katlı ve girişte verandaya ve arka bahçeye sahiptir. Ev 2+1 olarak planlanmış ve 62 m²'dir. Evde mutfak, oturma odası, çalışma odası, yatak odası ve WC-banyo bulunmaktadır. Mutfaktan arka bahçeye açılan bir kapı mevcuttur. Mutfak modern tasarlanmış olup geleneksel aksesuarlara, dolap ve raflara da yer verilmiştir. Banyoda köy dokusunu yansıtacak seramikler, ayna ve aksesuarlar kullanılmıştır. Yatak odası oldukça yalın olmasına rağmen ferforje yatak başlığı, cıbinlik ve kilim gibi öğelerle köy atmosferi desteklenmiştir. Evin genel havası için; köye uygun olduğu, doğal malzemelerin kullanıldığı, geleneksel objelere yer verildiği gözlemlenmiştir. Çalışma odası oldukça yalın ihtiyaca yönelik düzenlenmiş, gün ışığını en çok alan mekan tercih edilmiştir. Ev içinde ahşap yoğunluklu tasarımlar tercih edilmiştir.

Cephe Çizimleri		
Cephe Görünüşleri		
Tavan	Duvar	Döşeme
İç Mekan Görselleri		

Tablo 5.15 Orhan Oğuz Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

5.4.1.16. No:23- Halkla İlişkiler Yönetmeni- Çiğdem Akkaya Evi

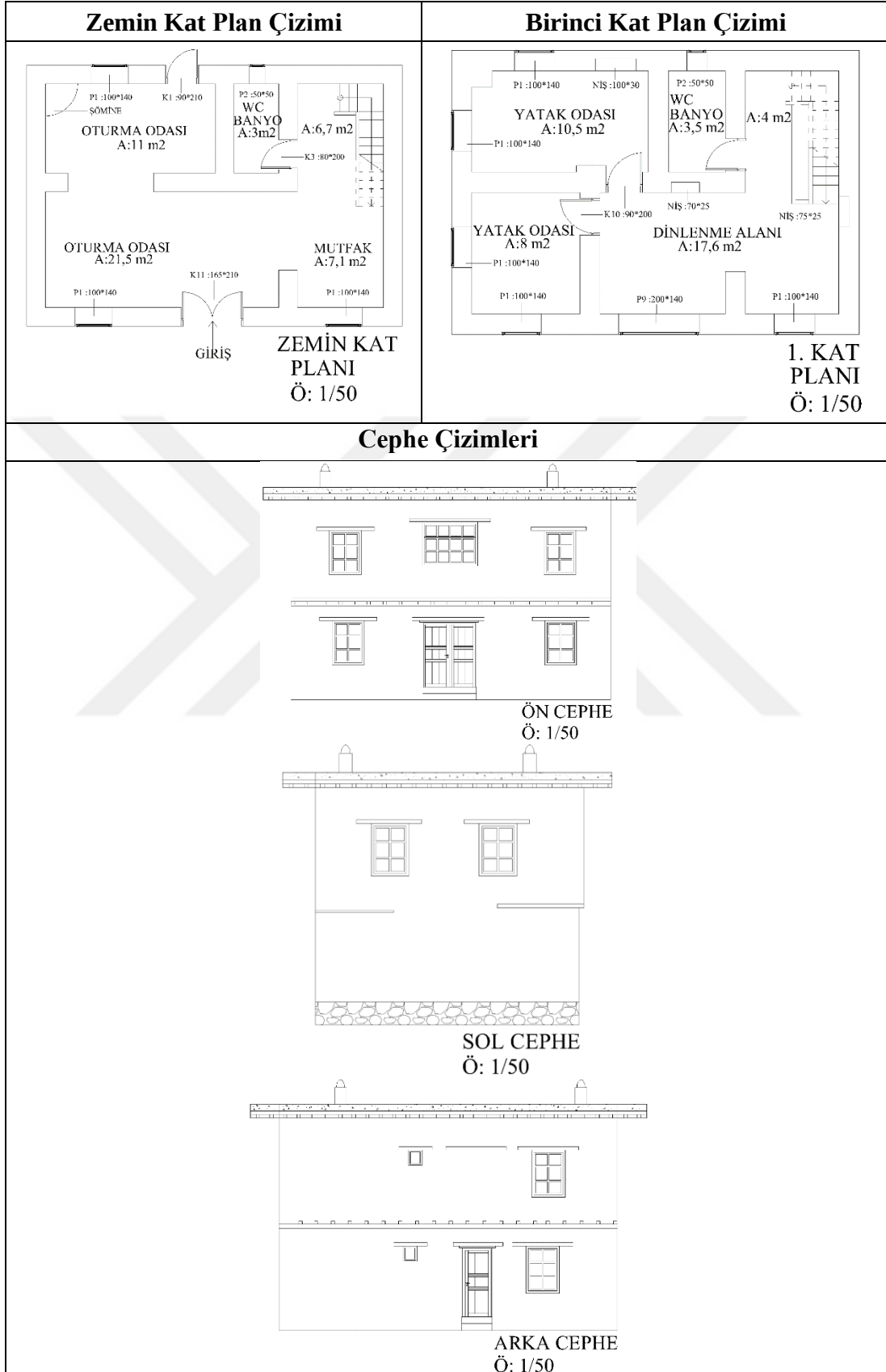
Evin Konumu:

Ev No: 23

Ev Sahibi: Çiğdem Akkaya

Mekansal Özellikler: Akkaya'nın evi, iki katlıdır. Ev 2+1 olarak planlanmış ve 100 m²'dir. Evde mutfak, oldukça geniş oturma odası, iki adet yatak odası, dinlenme alanı ve iki adet WC-banyo mevcuttur. Zemin katta mutfak, oturma odası ve WC-banyo bulunmakta, üst katta yatak odaları, dinlenme alanı ve WC-banyoya yer verilmiştir. Akkaya evinin zemin katında geniş bir oturma odasına ve mutfağa yer vermiştir. Oturma odasından arka bahçeye açılan bir kapı mevcuttur. Akkaya ev dekorasyonunda aksesuar olarak eski objeleri kullanarak köy atmosferini iç mekana taşımaktadır. Zemin katta geleneksel öğelerle iç mekan zenginleştirilmiş, köyle olan bütünlüğü sağlanmıştır. Birinci katta bulunan yatak odaları oldukça sade, ihtiyaca yöneliktir. Birinci katta bulunan üç nişten iki tanesi kapatılarak gömme dolap işlevi yüklenmiştir, bir tanesi de kitaplık olarak kullanılmaktadır.

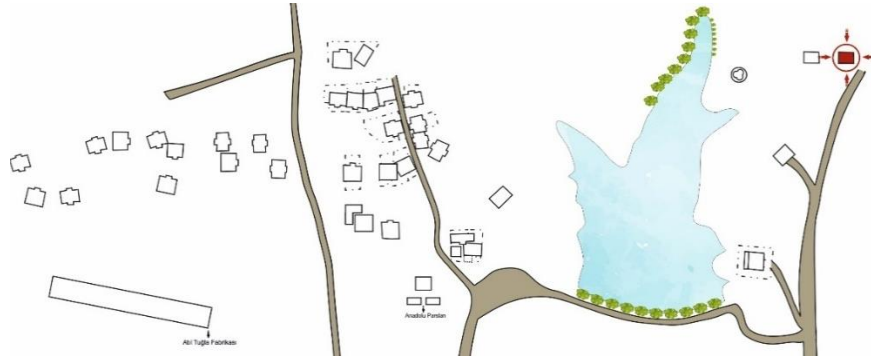
Kullanıcı Görüşleri: Akkaya köyü yaşam konsepti, birliktelik, komşuluk ve cennet olarak tanımlamaktadır. Köyün yaşam felsefesini çok sevdiğini bu yüzden tercih sebebi olduğunu, zaman içinde köydeki dostlukların ne kadar samimi hale geldiğini, sanatla yaşamın kültürü yaşatmanın hazzını birlikte yaşadıklarını ifade etmiştir. Köy yaşamının minimal halini benimsediğini, isteyen kendi kabuğuna çekilebildiğini buna rağmen herkesin kapısının birbirine açık olduğunu, aynı zamanda herkesin birbirine saygılı ve sevgili olduğunu vurgulamıştır. Evinin planının daha fonksiyonel olabileceğini çok misafiri geldiği için daha fazla yatak odasına ihtiyaç duyduğunu, evin merdivenlerinin çok dik olduğunu bu yüzden bir değişim ihtiyacı hissettiğini, pencerelerin doğramalarının izolasyon açısından değişmesi gerektiğini belirtmiştir.(Kişisel Görüşme;Çiğdem Akkaya.2021)

Cephe Görünüşleri				
				
Tavan	Duvar	Döşeme		
				
Zemin Kat İç Mekan Görselleri				
				
1. Kat İç Mekan Görselleri				
				

Tablo 5.16 Çiğdem Akkaya Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

5.4.1.17. No:24- Hüyük Belediye Başkanı- Mehmet Çiğdem Evi

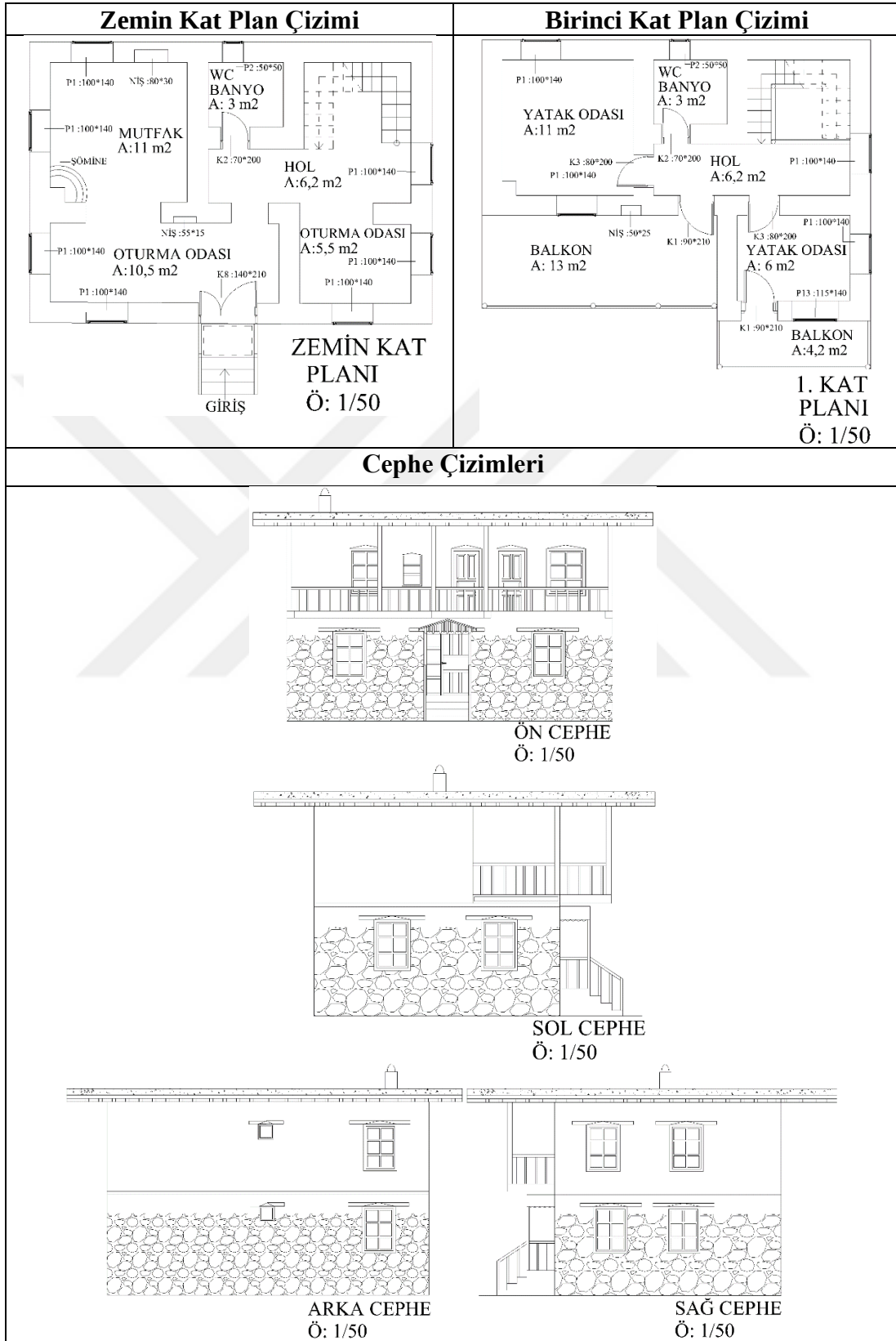
Evin Konumu:

Ev No: 24

Ev Sahibi: Mehmet Çiğdem

Mekansal Özellikler: Çiğdem'nin evi, iki katlıdır, oldukça geniş bir bahçeye ve iki adet balkona sahiptir. Ev 2+2 olarak planlanmış ve 80 m²'dir. Evde mutfak, iki adet oturma odası, iki adet yatak odası, iki adet WC-banyo mevcuttur. Zemin katta mutfak, iki adet oturma odası ve WC-banyo bulunmakta, üst katta yatak odaları ve WC-banyoya yer verilmiştir. Çiğdem'in evi iki adet balkona sahip köydeki tek evdir. Evin fonksiyonel kullanımı dikkat çekmektedir, evin her köşesi depolama için kullanılmıştır. Çiğdem'in girişte yer verdiği geleneksel aksesuarlar, mutfak dolaplarında ahşap doku tercih edilmesi köy ve ev ilişkisini güçlendirmiştir. Yatak odaları için ihtiyaca yönelik donatılar tercih edilmiştir. Wc-banyoda tercih edilen seramiklerle doğal doku yakalanmaya çalışılsa da yapay görünüm çelişkiye yol açmaktadır. Çiğdem, M.Taşdiken ile birlikte köyün kurulmasında oldukça etkin rol almıştır.

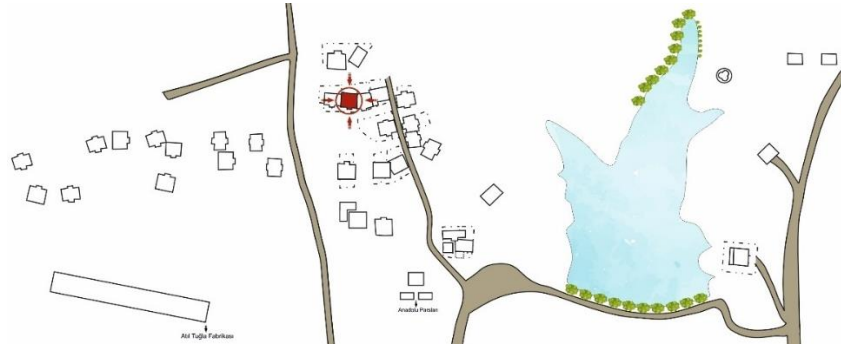
Kullanıcı Görüşleri: Mehmet Çiğdem'in eşi Hatice Çiğdem ile yapılan kişisel görüşmede, Hatice Çiğdem eşinin siyasi kimliğinin ve köyün sosyolojik durumundan dolayı evinin misafirsiz kalmadığını, Anadolu misafirperverliği ile kapılarının herkese açık olduğunu, komşuluk ilişkilerinin Anadolu kültüründe olduğu gibi oldukça güçlü ve sevgi dolu olduğunu belirtmiştir. Köyde yaşamayı sessizlik ve sakinlik olarak tanımlayan Çiğdem, köyde yaşamaya başladıktan sonra hayvanlarla iletişiminin güçlendiğini bu durumdan oldukça hoşnut olduğunu ifade etmiştir. Kışın köyün çok soğuk olduğunu soba kurduklarını fakat yetersiz olduğunu kalorifer sistemi tercih edeceğini vurgulamıştır. (Kişisel Görüşme;Hatice Çiğdem.2021)

Cephe Görünüşleri		
		
Tavan	Duvar	Döşeme
		
Zemin Kat İç Mekan GörSELLERİ		
		
1. Kat İç Mekan GörSELLERİ		
		

Tablo 5.17 Mehmet Çiğdem Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

5.4.1.18. No:25- Finans Danışmanı- Tunç Coşkun Evi

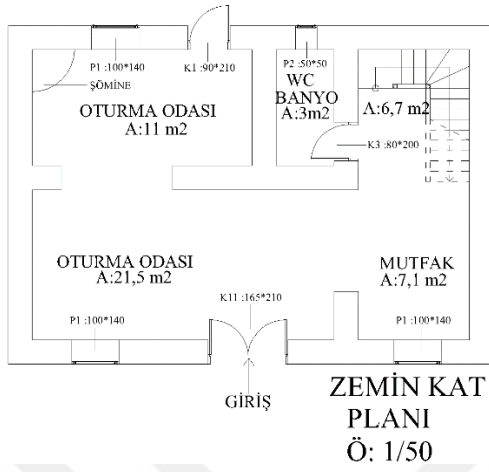
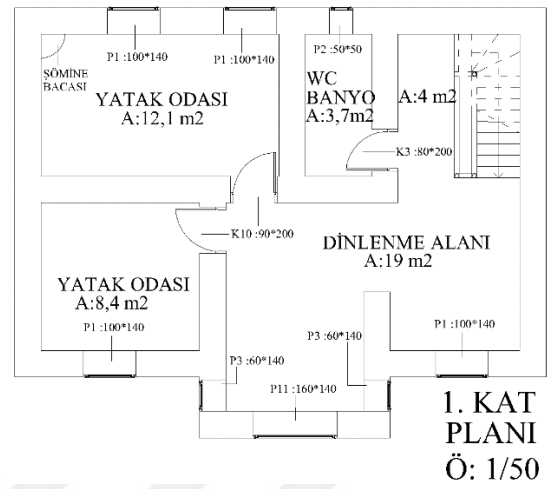
Evin Konumu:

Ev No: 25

Ev Sahibi: Tunç Coşkun

Mekansal Özellikler: Coşkun'nın evi, iki katlıdır. Ev 2+1 olarak planlanmış ve 105 m²'dir. Coşkun'dan alınan bilgiye göre (2021) evin tesliminden sonra tavan, zemin, merdiven ahşapları, ıslak hacim seramikleri, yenilenmiş, mutfak yeni yapılmıştır. Evde mutfak, oturma odası, iki adet yatak odası, dinlenme alanı ve iki adet WC-banyo mevcuttur. Zemin katta mutfak, oturma odası ve WC-banyo bulunmakta, birinci katta yatak odaları, dinlenme alanı ve ıslak hacime yer verilmiştir. Zemin katta kullanılan sedir, kilim, yer sofrası gibi öğeler sayesinde köye ve kerpiçe uyum sağlanmıştır. Oturma odasından arka bahçeye açılan ahşap bir kapı mevcuttur. Yatak odası oldukça yalın olmasına rağmen ferforje ve ahşap yatak başlığı ve kilim gibi öğelerle köy atmosferi desteklenmiştir. Coşkun evi Fatoş Diksoy'a satmıştır.

Kullanıcı Görüşleri: Coşkun köyü sessizlik ve huzur olarak tanımlamaktadır. Tavsiye üzerine köyden haberdar olduğunu, İstanbul'dan kaçmak ve enteresan geldiği için köyü tercih ettiğini söyleyen Coşkun, doğaçlama ve birkaç plan şeması üzerinden yola çıkılarak evlerin tasarlandığını belirtmiştir. Coşkun konut kullanımı olarak iç mekandan memnun olduğunu, değiştirmek istediği bir şey olmadığını, daha fazla yeşillığe ihtiyaç duyduğunu, köyün sınırlarının çizilmesi gerektiğini, gelir kaynaklarının artırılması gerektiğini, güvenlik konusunda açık olduğunu belirtmiştir. Evi ilk teslim aldığı anda zemin ve tavanlarda fırınlanmamış sarı çam ile karşılaştığını kullanım konusunda sorun yaşadığını ve evin içinde değişmeyen hiçbir unsurun kalmadığını ifade etmiştir. (Kişisel Görüşme; Tunç Coşkun, 2021)

Zemin Kat Plan Çizimi**Birinci Kat Plan Çizimi****Cephe Çizimleri**

ÖN CEPHE
Ö: 1/50

ARKA CEPHE
Ö: 1/50

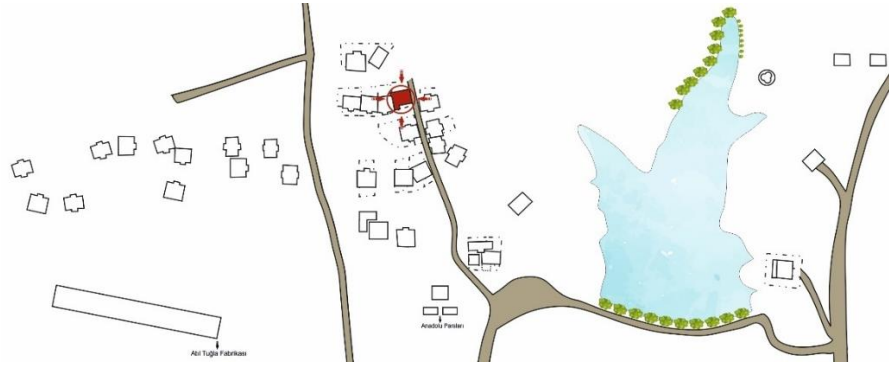
Cephe Görünüşleri			
			
Tavan	Duvar	Döşeme	
			
Zemin Kat İç Mekan Görselleri			
			
1. Kat İç Mekan Görselleri			
			

Tablo 5.18 Tunç Coşkun Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

Cephe Çizimleri		
 ÖN CEPHE Ö: 1/50 ARKA CEPHE Ö: 1/50		
Cephe Görünüşleri		
		
Tavan	Duvar	Döşeme
		
Zemin Kat İç Mekan GörSELLeri		
		
1. Kat İç Mekan GörSELLeri		
		

Tablo 5.19 Musa Çözen Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

5.4.1.20. No:31- Seyahat yazarı/ Televizyon Yapımcısı- Esra Alkan Evi

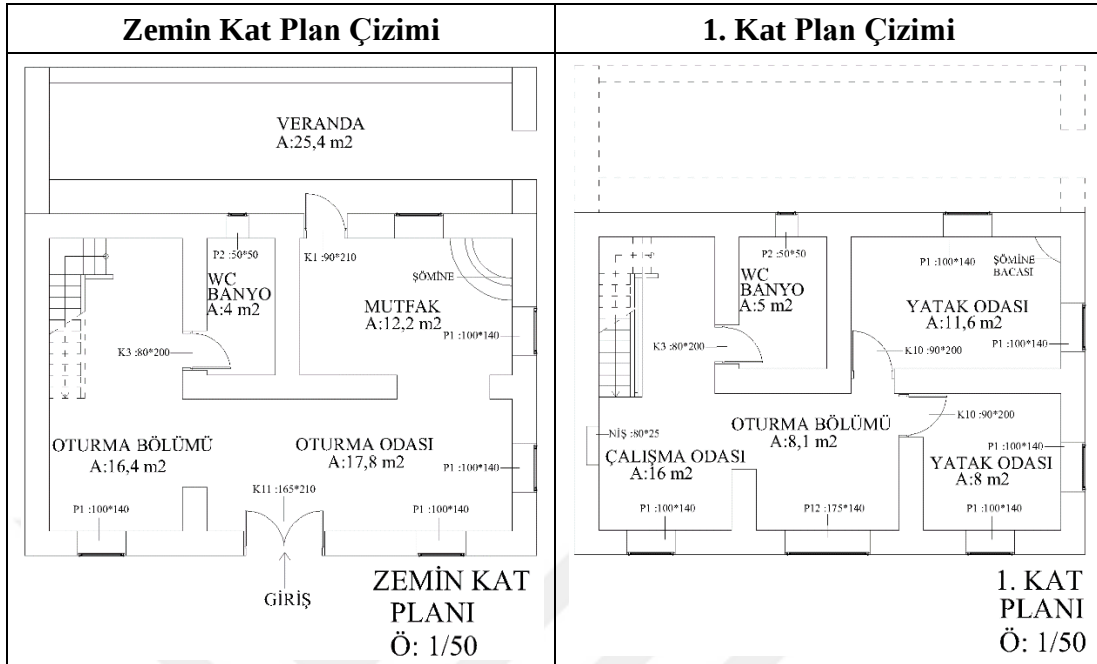
Evin Konumu:

Ev No: 31

Ev Sahibi: Esra Alkan

Mekansal Özellikler: Alkan'ın evi, iki katlıdır. Ev 2+1 olarak planlanmış ve 105 m²'dir. Evde mutfak, iki adet oturma odası,iki adet yatak odası, çalışma odası ve iki adet WC-banyo mevcuttur. Zemin katta mutfak, oldukça geniş oturma odası ve WC-banyo bulunmakta, birinci katta iki adet yatak odası, oturma bölümü, çalışma odası ve ıslak hacime yer verilmiştir. Mutfaktan arka verandaya açılan ahşap bir kapı mevcuttur. Birinci katta çalışma odası olarak ayrılan bölüm kullanıcıyı yansıtmakta ve eve kimlik kazandırmaktadır. Evin genelinde kullanılan duvar halıları, geleneksel aksesuarlar ve tablolar ile birlikte geleneksel ve çağdaş yaklaşımlar harmanlanmıştır. Islak hacimlerde herhangi bir güncel yaklaşıma rastlanmamış, orijinallik korunmuştur. Odalar oldukça sade dekore edilmiş olsa da aksesuarlar, objeler ve doğal malzemelerden üretilmiş vintage donatılarla bütünlük sağlanmıştır.

Kullanıcı Görüşleri: TV Programcısı-Sunucu ve Çocuk Hikayeleri Yazarı Esra Alkan ile yapılan görüşmede (2019), yıl içinde fırsat buldukça köye geldiğini oldukça keyif aldığını, köye geldiği zaman sürecinde özellikle yerel halk ile iç içe zaman geçirmeyi çok sevdiğini, kadınlar ve çocuklar ile birlikte atölyeler, workshoplar düzenlediğini ve başlangıç-bitiş dönütlerin çok farklı, verimli olduğunu belirtmiştir. Sosyo-kültürel açıdan etkileşim içinde olmanın keyfini yaşadığını, her iki taraf içinde eşsiz deneyimler yaşandığını söylemiştir. Alkan, evinin her köşesini çok sevdiğini, günün farklı zaman dilimlerini evin farklı köşeleri ile özdeşleştirdiğini, okuma köşesinin, çalışma alanının, dinlendiği alanın birbirinden farklı alanlar olduğunu ifade etmiştir. (Kişisel Görüşme; Esra Alkan, 2019)

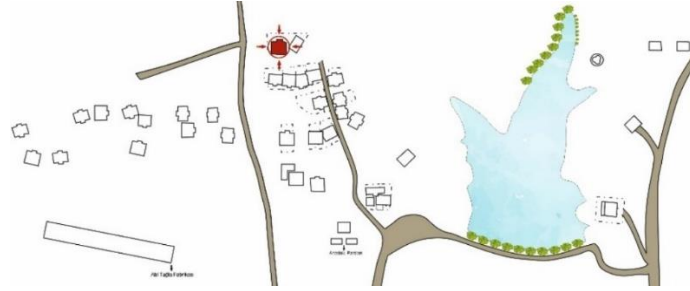
Cephe Çizimleri

Cephe Görünüşleri					
					
Tavan	Duvar	Döşeme			
					
Zemin Kat İç Mekan Görselleri					
					
1. Kat İç Mekan Görselleri					
					

Tablo 5.20 Esra Alkan Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

5.4.1.21. No:33- Sanat Galeristi, Ressam, Küratör - İlknur Şanal Evi

Evin Konumu:

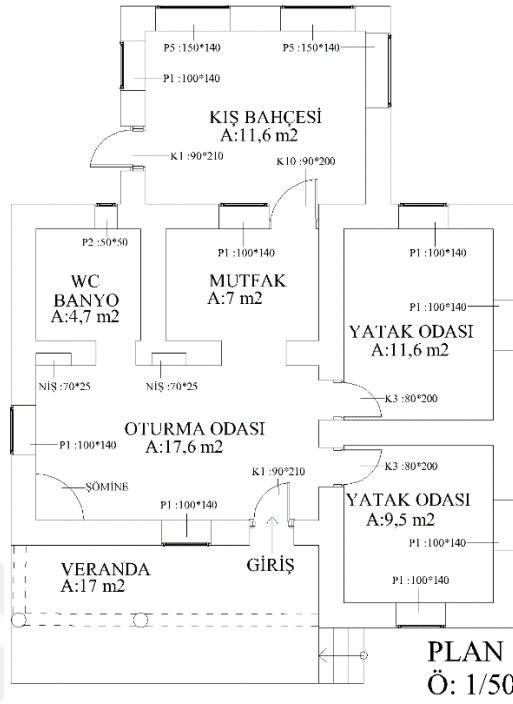
Ev No: 33

Ev Sahibi: İlknur Şanal

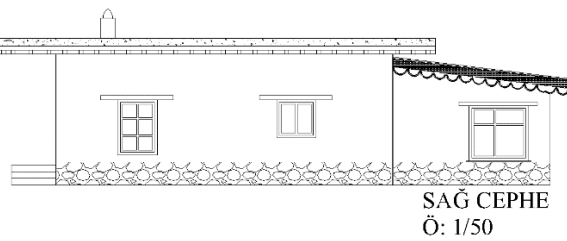
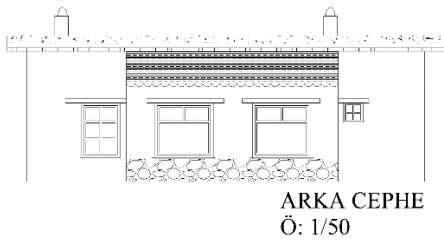
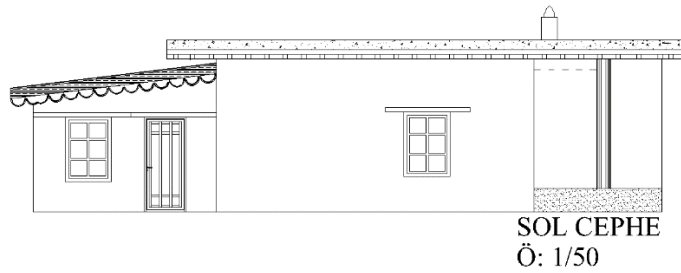
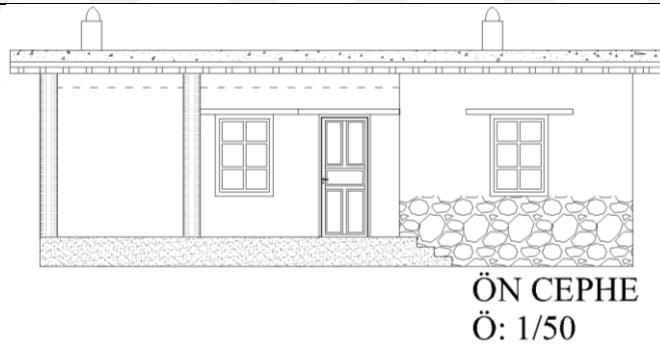
Mekansal  zellikler: Şanal'ın evi, tek katlı, girişte verandaya ve arka cephede kış bahçesine sahiptir. Ev 2+1 olarak planlanmış ve 65 m²'dir. Evde mutfak, oturma odası, iki adet yatak odası, WC-banyo ve kış bahçesi bulunmaktadır. Mutfaktan kış bahçesine, kış bahçesinden de arka bahçeye açılan bir kapı mevcuttur. Yatak odası oldukça yalın olmasına rağmen ahşap yatak başlığı, cibinlik ve kilim gibi ögelerle köy atmosferi desteklenmiştir. Evin genel atmosferinde yer alan geleneksel ögelere rağmen ıslak hacimdeki güncel yaklaşım evin kimliğine zarar vermektedir. Evin kış bahçesine sahip olması dikkat çekmektedir. Kış bahçesinde yer alan donatıların geleneksel yaklaşımla c z mlenmesi doğru bir yaklaşım olsa da pencerelerin büyüklüğü köyün ceph  düzenlenmesini yansıtmamaktadır.

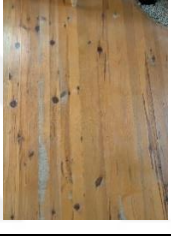
Kullanıcı Görüşleri: Şanal köye dair aidiyet ve yerleşiklik hissettiğini, bu sebeple aile yadigarı objelerini ve işinden dolayı sanat eserlerini sergilediği alan yaratma ihtiyacı hissettiğini belirtmiştir. Şehir kargaşasından uzakta işine odağının arttığını, i  sesini dinleyebildiğini, projeleri üzerinde c alışmanın daha verimli olduğunu, c ocukluğunun Uludağ'da geçtiğini, c ocukluğunu anımsatması için ormana en yakın yerdeki evi tercih ettiğini, yeşilden ve doğadan beslendiğini, köydeki diğer evlere göre daha serin olduğunu, köyde kışların c ok sert geçmesinden dolayı c atı konusunda sıkıntı yaşıadığını, izolasyona ihtiyaç duyduğunu ifade etmiştir. Mevcuttaki ş mineyi haşerelerin girmesini engellemek için kullanmadığını ve kapattığını, evinde nefes aldığını sağlıklı zaman geçirdiğini, ayda bir kaç gün mutlaka köyü ziyaret ettiğini, fırsat buldukça köye gittiğini vurgulamıştır.(Kişisel Görüşme;İlknur Şanal, 2021)

Plan Çizimleri

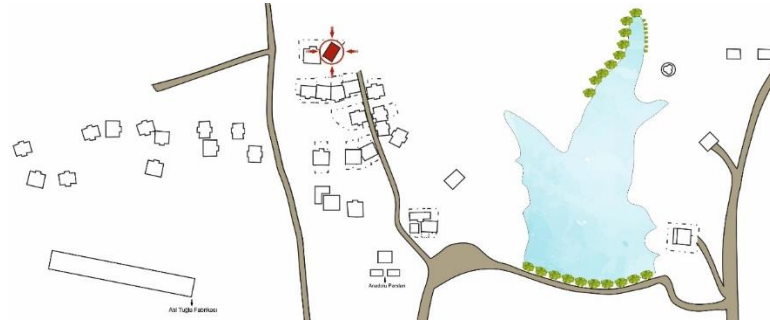
Cephe Çizimleri

Cephe Görünüşleri		
		
Tavan	Duvar	Döşeme
		
İç Mekan Görselleri		
		

Tablo 5.21 İlknur Şanal Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

5.4.1.22. No:35- Bahçeşehir Üni. Sosyoloji Bölüm Başkanı- Nilüfer Narlı Evi

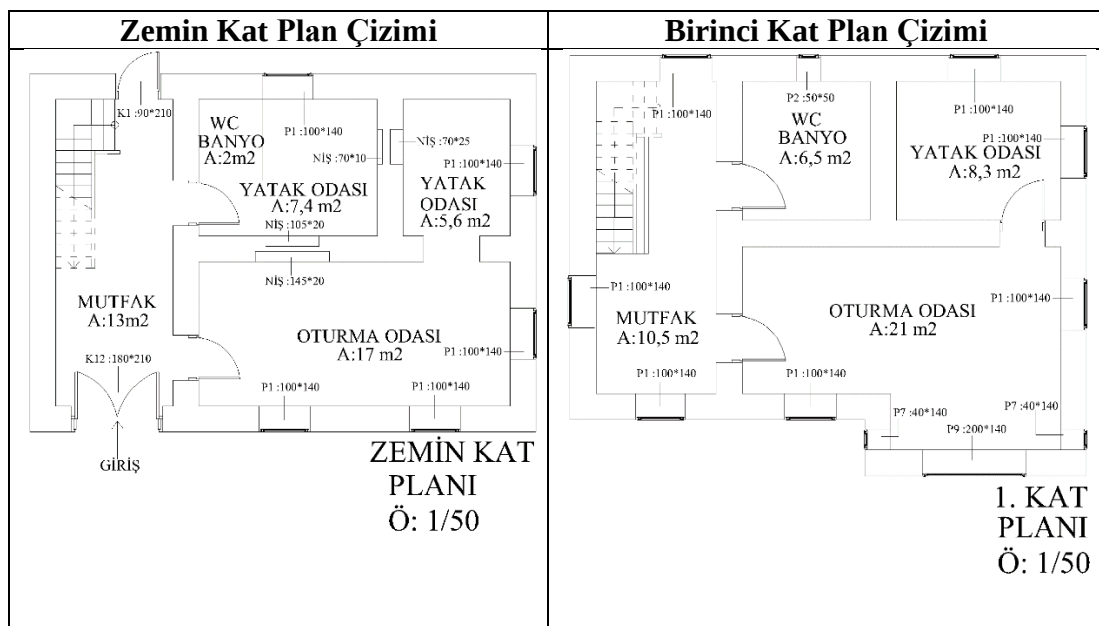

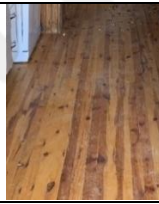
Evin Konumu:

Ev No: 35

Ev Sahibi: Nilüfer Narlı

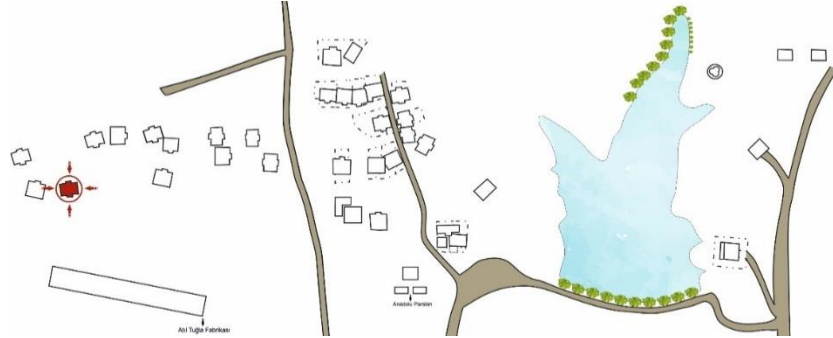
Mekansal Özellikler: Narlı'nın evi, iki katlıdır. Ev 3+1 olarak planlanmış ve 100 m²'dir. Evde iki adet mutfak, iki adet oturma odası, üç adet yatak odası, ebeveyn banyo ve WC-banyo mevcuttur. Zemin katta mutfak, oldukça geniş oturma odası, iki adet yatak odası ve WC-banyo bulunmakta, birinci katta mutfak, yatak odası, oldukça geniş oturma bölümü ve WC-banyoya yer verilmiştir. Merdivenlerin başladığı yerden arka bahçeye açılan ahşap bir kapı mevcuttur. Evin genelinde ahşap yoğunluklu tasarımlar, sedirler sayesinde köye atıflar yapılmıştır. İki mutfağa ve ebeveyn banyoya sahip olması, iki katlı evler arasında yatak odalarına zemin katta yer verilmesi nedenleri ile köydeki tek ev olma özelliğine sahiptir. Odalar oldukça sade dekore edilmiş olsa da ferforje yatak başlıkları ve kilim detayları ile bütünlük sağlanmaktadır.

Cephe Çizimleri		
		
Cephe Görünüşleri		
		
Tavan	Duvar	Döşeme
		
Zemin Kat İç Mekan Görselleri		
		
1. Kat İç Mekan Görselleri		
		

Tablo 5.22 Nilüfer Narlı Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

5.4.1.23. 5514 Parsel No- Grafiker – Harun Türkmenoğlu Evi

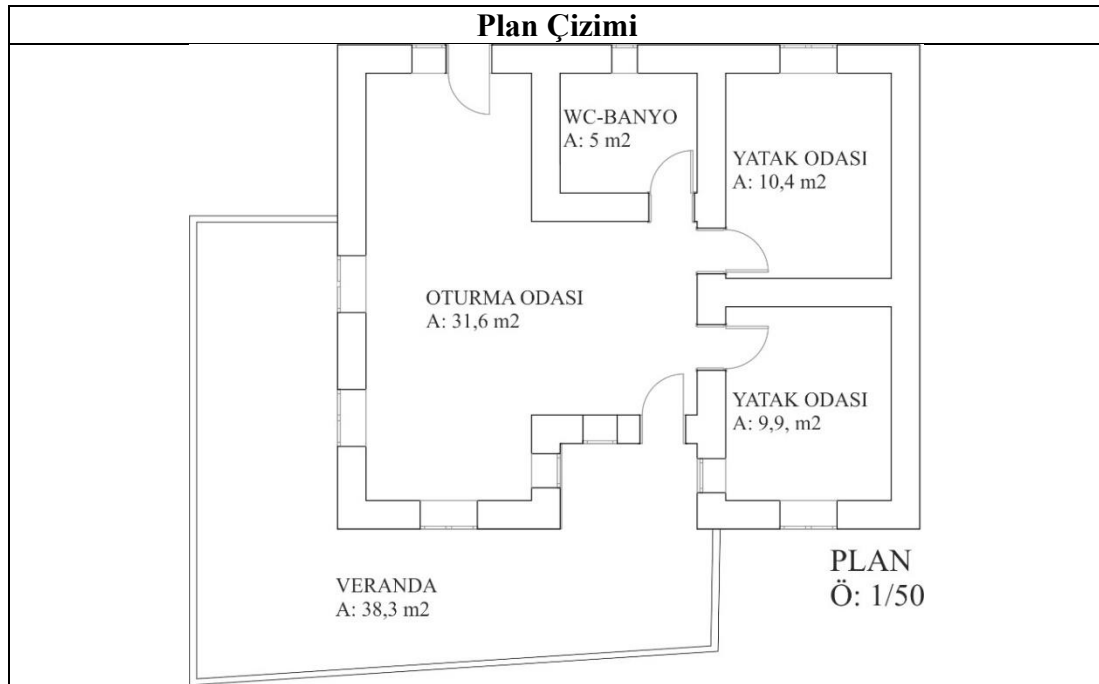

Evin Konumu:

Parsel No: 5514

Ev Sahibi: Harun Türkmenoğlu

Mekansal Özellikler: Türkmenoğlu'nun evi, tek katlı, girişte verandaya sahiptir. Ev 2+1 olarak planlanmış ve 60 m²'dir. Evde mutfak, oldukça geniş bir oturma odası, iki adet yatak odası ve WC-banyo bulunmaktadır. Oturma odasından arka bahçeye açılan bir kapı mevcuttur. Girişte kullanıcıyı karşılayan mutfak oldukça doğal öğelerle tasarlanmış, oturma odasında da doğal malzemeler tercih edilmiştir. Yatak odasında oldukça yalın donatılara yer verilmiş, planlamada yer alan ikinci yatak odası Türkmenoğlu'nun atölyesi olarak kullanılmaktadır. Kullanıcı kimliği eve yansımaktadır.

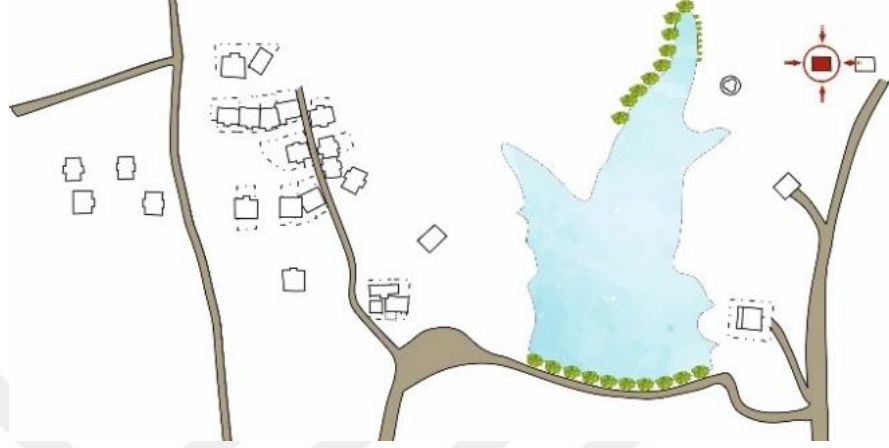

Cephe Görünüşleri		
		
Tavan	Duvar	Döşeme
		
İç Mekan Görselleri		
		

Tablo 5.23 Harun Türkmenoğlu Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Ünaldı, 2021)
(Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021)

5.4.2. Sonsuz Şükran Köyü Yapımı Devam Eden Evler

5.4.2.1. Zehra Suolgun Evi

Evin Konumu:

Parsel No: Parsel No veya ev no bilinmemektedir.

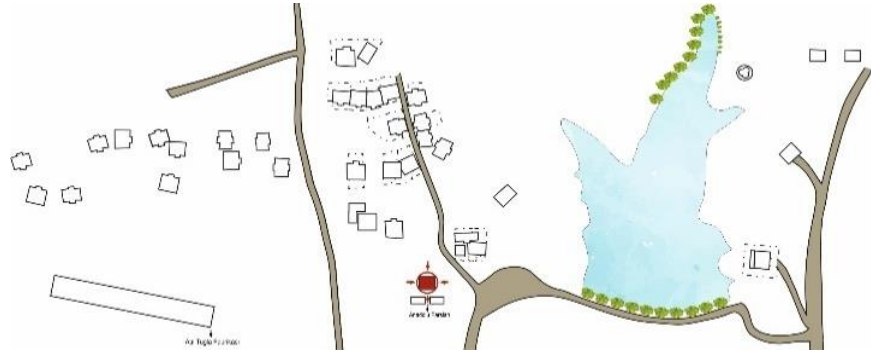
Ev Sahibi: Zehra Suolgun

Mekansal Özellikler: Suolgun' un evinin yapımı devam etmektedir.

Tablo 5.24 Zehra Su Olgun (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021)

5.4.2.2. Deri Sanatçısı Meryem Hanım Evi

Evin Konumu:

Parsel No: Parsel No veya ev no bilinmemektedir.

Ev Sahibi: Meryem Hanım

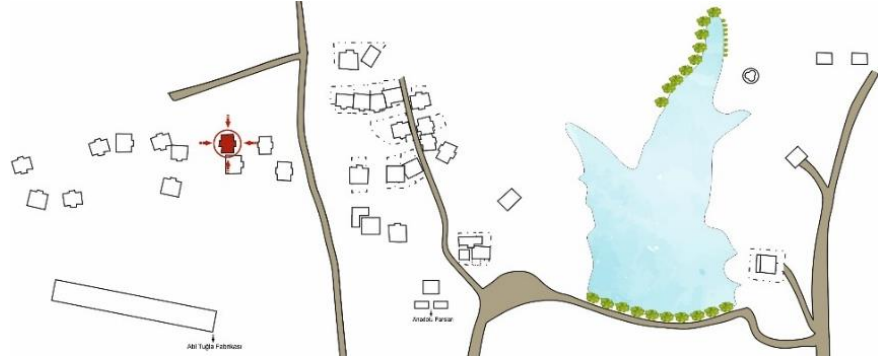
Mekansal Özellikler: Meryem Hanım'ın evinin yapımı devam etmektedir. Evin konumu olarak köyün girişinde ve Anadolu Parsları' nın arkasında yer alması nedeniyle dikkat çekmektedir. Evin tek katlı olacağı bilinmektedir. Plan benzerliği olarak örneğinin olmadığı bilgisi alınmıştır.

Cephe Görünüşleri

Tablo 5.25 Deri Sanatçısı Meryem Hanım Envanter Tablosu (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021) (Çizen; Yeşilyurt, 2021)

5.4.2.3. No:15 /İş İnsanı/ Ömer Faruk Meydan Evi

Evin Konumu:

Ev No: 15

Ev Sahibi: Ömer Faruk Meydan

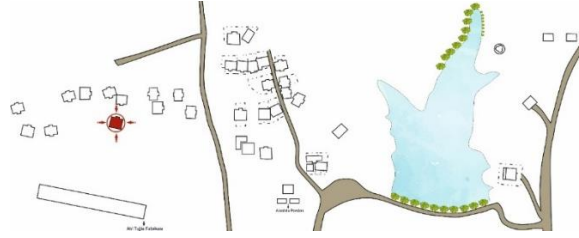
Mekansal Özellikler: Meydan'ın evi tek katlıdır, evin içinde tadilat sürdüğü için evin içine girilememiştir. Köyün görevlisi Mustafa Akyüz'den(2021) edinilen bilgiye göre plan tipolojisi açısından Orhan Oğuz'un ve Mehmet Taşdiken'in evi ile benzerlik göstermektedir. Fakat aynı değildir.

Cephe Görünüşleri

Tablo 5.26 Ömer Faruk Meydan Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2019)

5.4.2.4. 5539 Parsel No/Doktor/ Mete Bozkurt Evi

Evin Konumu:

Parsel No: 5539

Ev Sahibi: Mete Bozkurt

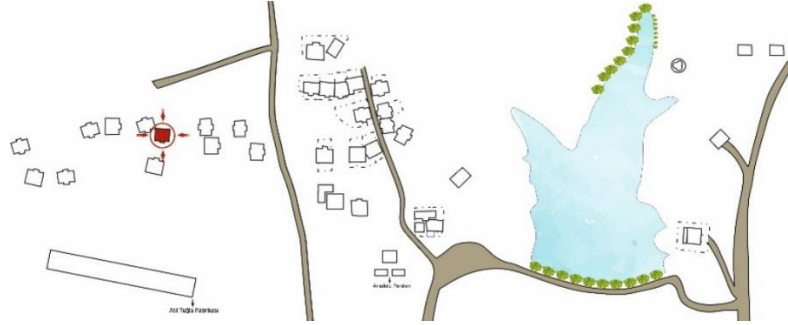
Mekansal Özellikler: Bozkurt'un evi tek katlıdır, bodruma ve verandaya sahiptir. Ev 2+1 olarak planlanmış ve 80 m²'dir. Evde iki yatak odası, wc-banyo, oturma odası ve mutfak mevcuttur. Evin projesi Mimar Betül Ünal'dı tarafından hazırlanmıştır. 2020 yılında inşaatı başlayan 8 ev arasında yer almıştır.

Kullanıcı Görüşleri: Bozkurt entelektüel düzeyi yüksek insanlarla, yüksek kültür seviyesindeki insanlarla bir arada bulunabilmek için tercih ettiklerini, köy dokusunu bozmadan evlerini tasarladıklarını belirtmiştir. Yeni kullanıcı oldukları için köyü daha deneyimleyemediklerini belirtmiştir. Evlerden beklentisi sağlıklı, sabahları zinde uyanabileceği bir ev olacağını tahmin etmektedir. (Kişisel Görüşme; Mete Bozkurt.2021)

Plan Çizimi		
Cephe Görünümleri		

Tablo 5.27 Mete Bozkurt Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Ünal'dı, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021)

5.4.2.5. 5518 Parsel No/Ali Yılmaz Evi

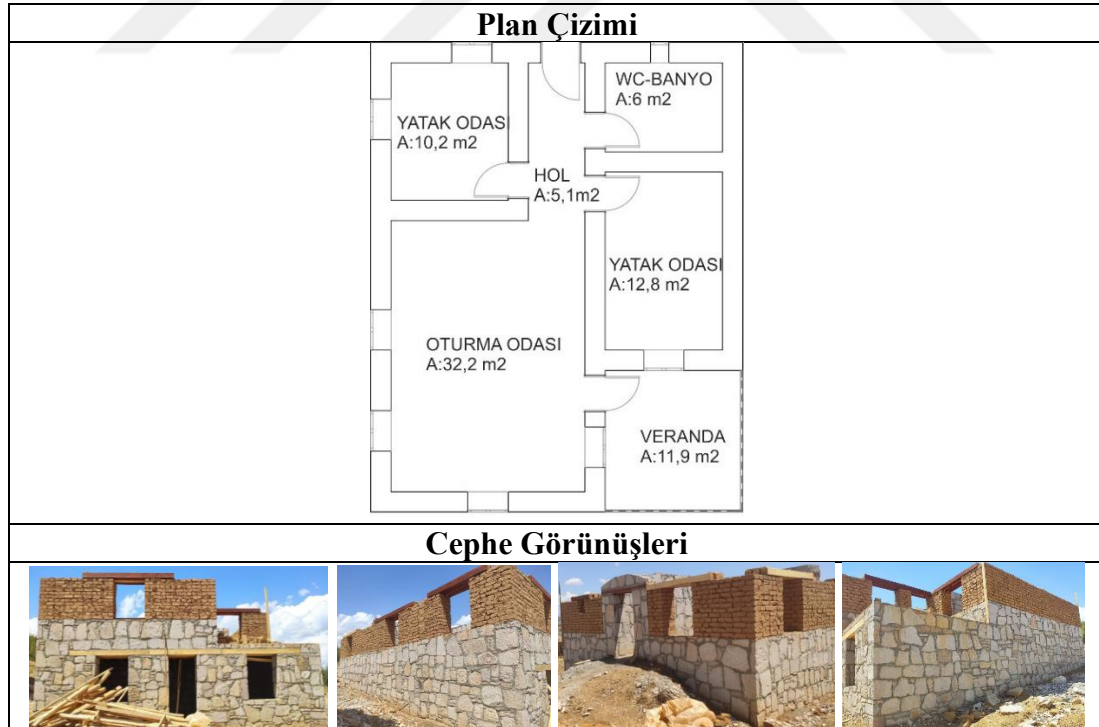

Evin Konumu:

Parsel No: 5518

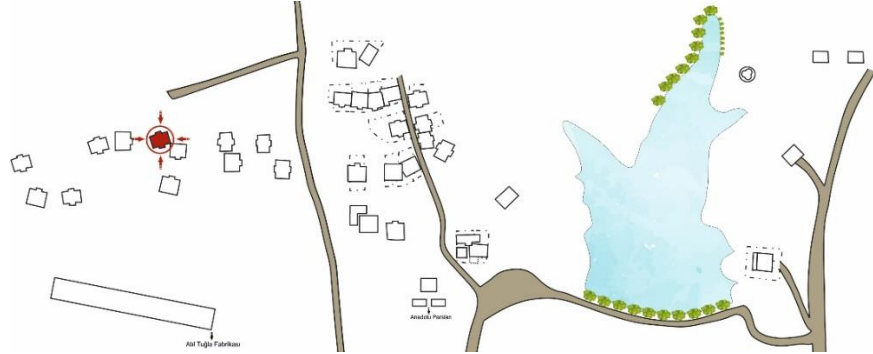
Ev Sahibi: Ali Yılmaz

Mekansal Özellikler: Yılmaz'ın evi tek katlıdır, bodruma ve verandaya sahiptir. Ev 2+1 olarak planlanmış ve 70 m²'dir. Evde iki yatak odası, wc-banyo, oturma odası ve mutfak mevcuttur. Evin projesi Mimar Betül Ünaldı tarafından hazırlanmıştır. 2020 yılında inşaatı başlayan 8 ev arasında yer almıştır. İnşaatı 2021 Haziran ayı itibariyle devam etmektedir.

Tablo 5.28 Ali Yılmaz Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Ünaldı, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021)

5.4.2.6. 5517 Parsel No/Faruk Anılsın Evi

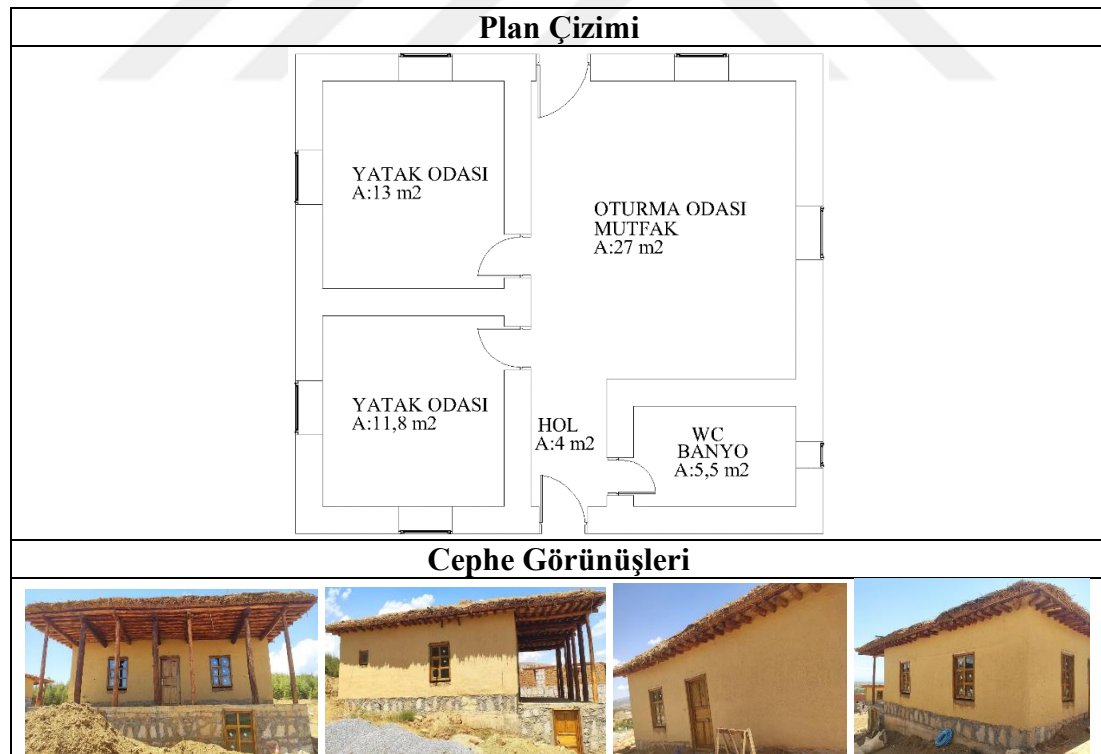

Evin Konumu:

Parsel No: 5517

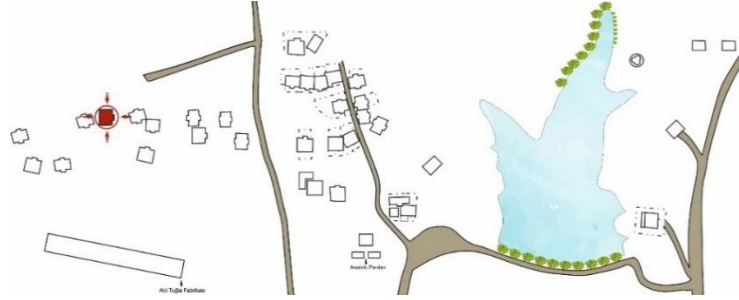
Ev Sahibi: Faruk Anılsın

Mekansal Özellikler: Anılsın'ın evi tek katlıdır, bodruma ve verandaya sahiptir. Ev 2+1 olarak planlanmış ve 70 m²'dir. Evde iki yatak odası, wc-banyo, oturma odası ve mutfak mevcuttur. 2020 yılında inşaatı başlayan 8 ev arasında yer almıştır. İnşaatı 2021 Haziran ayı itibariyle devam etmektedir.

Tablo 5.29 Faruk Anılsın Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021)

5.4.2.7. 5513 Parsel No/Yönetmen / Atalay Taşdiken Evi

Evin Konumu:

Parsel No: 5513

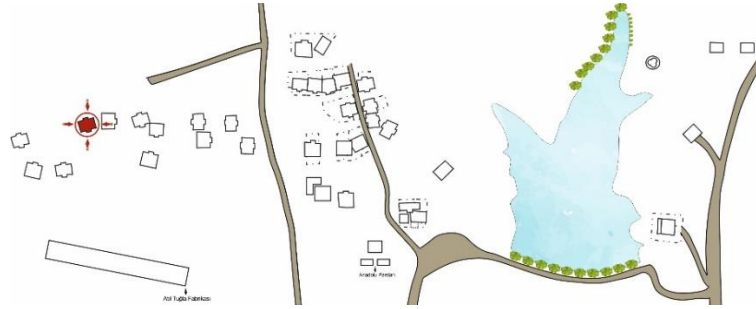
Ev Sahibi: Atalay Taşdiken

Mekansal Özellikler: Taşdiken'in evi tek katlıdır, bodruma ve balkona sahiptir. Ev 2+1 olarak planlanmış ve 80 m²'dir. Evde iki yatak odası, wc-banyo, kiler, oturma odası ve mutfak mevcuttur. Evin projesi Mimar Betül Ünalı tarafından çizilmiştir. 2020 yılında inşaatı başlayan 8 ev arasında yer almıştır. İnşaatı 2021 Haziran ayı itibarıyla devam etmektedir. Atalay Taşdiken, Mehmet Taşdiken'in kardeşi olması sebebiyle köye sık sık ziyarette bulunmakta, filmlerinin çekimi için köyü tercih etmektedir.

Plan Çizimi	
Cephe Görünüşleri	

Tablo 5.30 Atalay Taşdiken Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Ünalı, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021)

5.4.2.8. 5512 Parsel No/ Reis Çelik Evi

Evin Konumu:

Parsel No: 5512

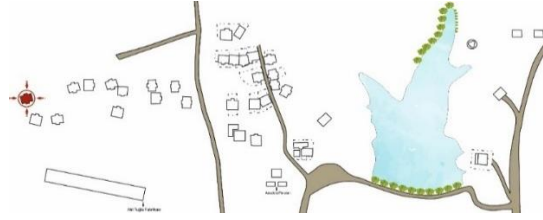
Ev Sahibi: Reis Çelik

Mekansal Özellikler: Çelik'in evi tek katlıdır, bodruma ve verandaya sahiptir. Ev 2+1 olarak planlanmış ve 85 m²'dir. Evde iki yatak odası, wc-banyo, oturma odası ve mutfak mevcuttur. Evin projesi Mimar Betül Ünaldı tarafından hazırlanmıştır. 2020 yılında inşaatı başlayan 8 ev arasında yer almıştır. İnşaatı 2021 Haziran ayı itibariyle devam etmektedir.

Plan Çizimi	
Cephe Görünüşleri	

Tablo 5.31 Reis Çelik Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021) (Ünaldı, 2021) (Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021)

5.4.2.9. 5509 Parsel No/ Cihat Hekimoğlu Evi

Evin Konumu:

Parsel No: 5509

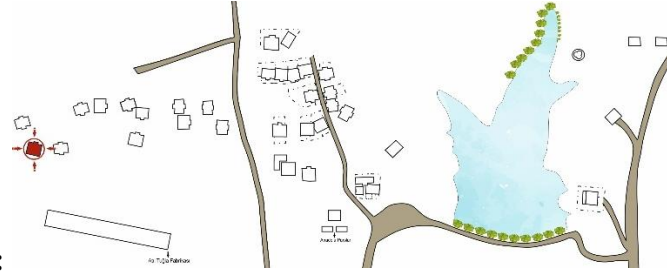
Ev Sahibi: Cihat Hekimoğlu

Mekansal Özellikler: Hekimoğlu'nun evi tek katlıdır, bodruma, balkona ve verandaya sahiptir. Ev 2+1 olarak planlanmış ve 70 m²'dir. Evde yatak odası, kumanda odası, wc-banyo, oturma odası ve mutfak mevcuttur. Evin projesi Mimar Betül Ünal'dı tarafından hazırlanmıştır. 2020 yılında inşaatı başlayan 8 ev arasında yer almıştır. İnşaatı 2021 Haziran ayı itibarıyla devam etmektedir.

Plan Çizimi
Cephe Görünüşleri

Tablo 5.32 Cihat Hekimoğlu Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021 ; Ünal'dı, 2021 ; Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021)

5.4.2.10. 5508 Parsel No/ Tekin Turanoğlu Evi

Evin Konumu:

Parsel No: 5508

Ev Sahibi: Tekin Turanoğlu

Mekansal Özellikler: Turanoğlu'nun evi tek katlıdır, bodruma, balkona ve verandaya sahiptir. Ev 2+1 olarak planlanmış ve 80 m²'dir. Evde iki adet yatak odası, wc-banyo, oturma odası ve mutfak mevcuttur. 2020 yılında inşaatı başlayan 8 ev arasında yer almıştır. İnşaatı 2021 Haziran ayı itibariyle devam etmektedir.

Kullanıcı Görüşleri: Turanoğlu köyü bir yaşam alanı olarak tanımlamaktadır. Sonsuz Şükran Köyü'ndeki samimiyete ve dostluğa önem verdiğini, alandaki evlerin oldukça sağlıklı olduğunu belirten Turanoğlu, evi tasarlanırken ölü alan olmamasına dikkat ettiğini vurgulamıştır (Kişisel Görüşme: Tekin Turanoğlu, 2021).

Plan Çizimi		
Cephe Görünüşleri		

Tablo 5.33 Tekin Turanoğlu Envanter Tablosu (Çizen; Yeşilyurt, 2021 ; Yeşilyurt, Kişisel Fotoğraf Arşivi, 2021)

5.5. Bölüm Değerlendirmesi

Kırsal mimarlık, kırsal alanda kültür-sanat etkinlikleri, dünyada ve Türkiye’de kültür-sanat köylerinin incelenmesi ile başlayan çalışma alan çalışması olan Konya Sonsuz Şükran Köyü ile sonuçlanmaktadır. Sonsuz Şükran Köyü’nün kültür-sanat etkinliklerinin bölgede yarattığı etki incelenmiş, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik bağlamda oluşturduğu tepki ele alınmıştır. Alan çalışması sırasında Sonsuz Şükran Köyü sakinlerinin yaşam alanları, atölyeleri, köyün ortak kullanım alanları, land art eserleri, sanatçıların eserleri incelenmiş ve analizleri yapılmıştır. Tez çalışmasını da kapsayan, alan çalışması kapsamında araştırılan; kırsal mimari ve kültür-sanatın birleşmesi noktası hususunda kırsal alanların canlandırılması, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel boyutunun incelenmesini de çalışma kapsamına dahil ederek, Sonsuz Şükran Köyü evlerinin incelenmesi ve analizi tablo yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Alanında Türkiye’de ilk, dünyada örnek bir değer olması, kerpiç yapı kültürünün devamlılığı nedenleri ile çalışma alanı olarak tercih edilen Sonsuz Şükran Köyü nitel araştırma teknikleri ile beşinci bölümün tamamında ele alınmıştır.

Sonsuz Şükran Köyü, kültür-sanat misyonunu üstlenmiş, Sonsuz Şükran Köyü sakinleri, yerli-yabancı ziyaretçileri ve bölge halkını çeşitli sanat faaliyetleri, kültürel etkinlikler çerçevesinde bir araya toplamayı başarabilmiş, yeni kurulan geleneksel yapı malzemesi ile var olan kırsal yerleşim modelidir. Kırsal kültür, geleneksellik, modernizm ve kentli kültürünün harmanlandığı, birbirlerinden beslendiği, kültür etkileşiminin yaşandığı, eğlencenin paylaşıldığı, zamanın birleştirildiği ve sanat üretimi noktasında Anadolu kültürü ile birlikte hareket edildiği yepyeni bir tecrübe olarak Sonsuz Şükran Köyü önemli bir alan olarak sunulmaktadır. Sonsuz Şükran Köyü pek çok etkinliğe, sanat eserine, doğal oluşumlara imza atmış, yılın neredeyse her günü kültür-sanatın ele alındığı, sürdürülebilir ve ekolojik, dünya çapındaki değişime, yozlaşmaya dur diyebilecek, yerel halkın da desteğini arkasına alan bir kültür-sanat köyüdür.

Tez çalışmasının alan araştırması bölümünde elde edilen veriler, kırsal alanlarda kültür-sanat faaliyetlerinin yerel halka, ziyaretçilere etkisi, köyün gelişimini görebilmek ve aktarmak açısından oldukça önemlidir. Köyün yapısı, kültürü, geleneksel ve kültürel verileri, tarihi mirası ile harmanlanıp sanat ile birlikte yeniden

yorumlanmaktadır. Beşinci bölümde yer alan kerpiç evlerin kullanıcılarına dair bilgileri, kullanıcı görüşleri, plan çizimleri, cephe çizimleri ve görünüşleri, iç mekan görünüşleri tablo yöntemi ile literatüre kazandırılmaktadır.

Sonsuz Şükran Köyü evlerine genel bir bakış açısı ile bakmak gerekirse; evlerde geleneksel aksesuarlara yer verildiği, köy yaşamıyla uyum sağlayacak nesnelerin yer aldığı, genellikle yalın donatıların seçildiği, mutfak ve WC-banyolarda tartışmalı güncel yaklaşımların mevcut olduğu, tavan, duvar ve döşeme bazında rahatsız edici tasarımların nadir olduğu, bahçeye ve verandaya sahip olan evlerde doğal yaşamın daha çok hissedildiği, pek çok evde kullanıcı kimliği konusunda sorun yaşandığı, birkaç ev dışında kullanıcının mekana yansımadığı gözlemlenmiştir.

6. BULGULAR, ÖNERİLER VE SONUÇ

6.1. Bulgular

Alan çalışması olarak belirlenen Sonsuz Şükran Köyü elde edilen fotoğraf, çizim ve gözlemlere dayalı bulguların şematik ifadeleri ile sunulmakla birlikte kültürel ve sanatsal üretim yapılması amacı ile kurulan sanat köyleri grubunda yer alan Sonsuz Şükran Köyü, Türkiye’de kırsal alanda sanatın gelişim sürecini ve günümüzde bulunduğu noktayı değerlendirebilmek adına önemli bir örnektir

Sonsuz Şükran Köyü çalışma kapsamında ziyaret edilmiş, Köyün kurucusu Mehmet Taşdiken, köyün görevlisi Mustafa Akyüz ile görüşmelerde köyün fikri aşaması, kurulduğunda karşılaşılan zorluklar, aşama aşama gelişim süreci, vizyonu ve misyonu ile ilgili bilgi alınmıştır. Sonsuz Şükran Köyü sakinleri ile görüşmeler yapılmış, evlerin ölçüsü alınmış, plan çizimleri, cephe çizimleri, cephe görselleri, iç mekan görselleri envanter tablosu halinde sunulmuştur. Sözlü görüşmeler sırasında çalışma ve önemi hakkında bilgi verilmiş, Sonsuz Şükran Köyü, evlerin yapıları ile ilgili düşünceleri sorulmuş tabloda kullanıcı görüşü olarak yer verilmiştir. Bu alan çalışması kapsamında;

- Yerleşim merkezi modeli olarak Sonsuz Şükran Köyü’nün bölgedeki geleneksel dokuyu bozmaksızın, fiziki yapı sürecini tamamlamasının yanında yöresel bitkiler parkı, büyük usta çınarlığı gibi çevreye destek amaçlı projeler de üretilmiştir,

- Sanat odaklı olarak, kırsal alan ve kent kültürünü, yaşam biçimini ve kültürel değerlerini ortak bir alanda buluşturmakta, değerleri korumakta ve yaşatmak için çaba göstermektedir,
- Kültür ve sanat köyü olarak kurulmuş bir alanın kırsal alanlarda yaşayan yerel halka sosyo-ekonomik anlamda destek yaratmış gelişim sürecinde yaşanmış ve yaşanmakta olan tüm tecrübelerle şahit olma fırsatı sunmaktadır. Gelişimde yaşanan deneyimlere şahit olma fırsatını sunmaktadır.

Sonsuz Şükran Köyü'nün en önemli katkılarından biri folklörün yeniden hatırlanması üzerine projeler yapıyor olmasıdır. Örneğin; at ile gelin alma töreni, köy düğünü, eşek arabası ile sünnet düğünü, Hıdırellez şenlikleri, unutulmuş yemeklerin hatırlanması gibi pek çok ilk gerçekleştirilmiştir.

Kullanıcıların yaptığı pek çok etkinlik sosyolojik açıdan bölgeye katkı sağlamaktadır. Örneğin; İlknur Şanal 2011 yılında düzenlenen Landart etkinliğinin küratörlüğünü yapmış, 2013 yılında 4. Kişisel sergisini açmış, Güzel Sanatlar Fakültesi sınavlarına hazırlanan gençlere hazırlık eğitimi vermiştir. Çiğdem Akkaya'nın ev sahipliği ile yerel halkın köy ile bütünleşmesi sağlanmıştır. Kamer Batıoğlu'nun sanatçı buluşması ve çocuk sergisi ile kültür paylaşımı yapılmıştır. Esra Alkan bölgenin ilk belgesel filmini çekmiştir. Prof. Dr. Nilüfer Narlı sosyoloji üzerine söyleşiler yapmıştır. Meltem Sofia Gikas evini Selçuk Üniversitesi için Kültür Evi olarak açmıştır. Sevgi Erdaha, Meral Kaysı, Emrah Ateşli, Serap Gümüşoğlu gibi isimler heykellerini sergiye açmıştır. İbrahim Göksungur fotoğraf küratörlüğü ve seminerler düzenlemiştir. Necati Şahin senaryolarını köyde yazmaktadır. Ali Osman Erbaş bestelerini üretmekte aynı zamanda bölgedeki gençlere saz dersleri vermektedir. Cihat Hekimoğlu beste yapmakta, kısa belgeseller üretmektedir. Oyuncu Nilüfer Açıkalın müzikal öyküler yanısıra öykü kitaplarını yazmakta, Fügen Akkemik sanat yönetimi yaparken 'Çardak Altı Söyleşileri'ni düzenlemektedir. Fatoş Yalçinkaya yöresel moda, sanatçı buluşmaları ve çocuklarla seramik, resim günleri düzenlemekte, Hicran Fırat bölge üzerine çeşitlemelerle ilgili fotoğraf çalışmaları yapmakta, Alev Göksungur yöresel moda, Fatoş Diksoy keçe, minyatür objeler,

akademisyen Harun Türkmenoğlu grafik ve film animasyonu üretmekte, yönetmenler Orhan Oğuz, Reis Çelik, Atalay Taşdiken'in birçok filmi yöreyle ve yöre insanını anlatmaktadır. Her evin kullanıcısı, sanatçıları ve fikir, bilim insanlarından yöreye farklı fikirler oluşturulan sanat örnekleri çıkmaktadır.

Kullanıcılardan, köy yetkililerinden ve köy sorumlusundan edinilen bilgiler doğrultusunda ; Kerpiç yapılar toprak esaslı malzeme olduğu için düzenli takip istemekte, gerektiğinde tamiri yapılmaktadır. Çatılar düz olduğundan (dam) özellikle kışları kar yağdığında kürenerek tuz atılıp yuvak taşıyla ezilmektedir. Zamanla akan çakıl ve toprak tekrar yenilenmektedir. Doğrama ve kapılar kaliteli olursa dışarıdan gelecek haşereyi engellemektedir. Evin iç boyası isteğe bağlı yine toprakla veya beyaz çırpı ile köylü kadınlar tarafından yapılmaktadır. Evlerin etrafına veya çok yakınına bahçe sulama yerleştirilmemeli, kerpiç evin suyu çekmesi engellenmelidir. Evler tasarlanırken iklim özellikleri göz önünde bulundurularak donmanın önüne geçmek amaçlı su saatleri evlerin içine yerleştirilmiştir.

6.2. Öneriler

Sonsuz Şükran Köyü'nde yapılan çalışmalar sonrası kırsal mimari öğelerinin çağdaş yaşama ışık tuttuğu görülmektedir. Kerpiç yapılar ilk bakışta teknik standartlar göz önüne alındığında ilkel olarak algılansa da aslında usta-çırak ilişkisi kapsamında, yetenekler veya bakışaçılarına bakılmaksızın geleneksel toplumlara atıfta bulunmaktadırlar. Sonsuz Şükran Köyü'nde yürütülen alan çalışmasında; köye gelen yerli-yabancı turistler, etkinlik için gelen sanatçılar veya ev sahiplerinin misafirleri için konaklama imkanının olmadığı tespit edilmiştir. Bu eksikliğe bağlı olarak köyün dokusuna uygun konaklamanın gerçekleştirilebileceği bir tesise ihtiyaç vardır.

2021 yılında köye yapılan ziyarette 9 adet evin inşasının başladığı, 8 evde kullanılan duvar ve döşeme malzemelerinin oldukça güncel olduğu, dokuya uyum sağlamadığı bu sebeple bir çelişkiye yol açtığı kontrollerinin yapılmasının uygun olduğu tespit edilmiştir. Daha önce yapılan evlerde kullanılan malzemeleri kullanıcıların kendilerinin seçtiği, bir çoğunun deneyimledikten sonra daha doğal malzemelere dönüş yapmak istediği görülmüştür.

Sanatçıların eserlerini sergileyip aynı zamanda satışa çıkarabilecekleri köy dokusuna uyumlu bir showroom yapılması, özellikle yurtdışından sanatçıların dahil olması halinde çalıştaylarını yürütebilecekleri, sergilerini açabilecekleri kapalı-yarı açık-açık mekanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Açık hava müzesi keyfi veren köye belediye işbirliği ile müze kurulması, köye gelen ziyaretçiler için anı niteliği oluşturması açısından hediyeelik eşya satışı, atıl tuğla fabrikasının sanat akademisine dönüştürülmesinden sonra fabrika yakınına kerpiçten amfi tiyatro yapılması öneriler arasında yer almaktadır. Hiçbir kar amacı gütmeyen, maddi devlet desteği almadan, tamamen gönüllülük esasına dayalı yürütülmeye çalışılan Sonsuz Şükran Köyü'nün daha fazla gelişebilmesi, büyüyebilmesi ve tanıtılabilmesi için çağdaş dünyada ne yazık ki maddi güce ihtiyacı vardır. Sunulan önerilerin uygulanması ve yürürlüğe geçirilmesi köy gelişimi açısından önemlidir.

Kullanıcı görüşleri göz önüne alındığında; çatılarda herhangi bir yalıtım malzemesi olmaması nedeniyle zaman içinde dökülme problemi yaşandığı tespit edilmiş, belirli noktalarda çatıların aktığı vurgulanmıştır. Bu nedenle çatıların bozulduğu noktalara izolasyon malzemesi desteği yapıyı bozmadan eklenmelidir. Anadolu Selçuklu yapılarına ithafen yapılan evler cephe olarak bozulmamaktadır. Fakat köye eklenecek yeni yapılarda iç mekanda gün ışığına daha fazla ihtiyaç duyulduğu için pencere sayısında artışa gidilebileceği ön görülmektedir.

Sonsuz Şükran Köyü, kurulduğu yılından itibaren yazılı basın, sosyal medya, TV programları gibi mecralarda giderek günden güne tanınmaktadır. Çalışma sırasında kullanıcı görüşleri sonucunda görülmüştür ki; yerel halk ciddi oranda Sonsuz Şükran Köyü'nde yapılan etkinliklerden ve sanatçılardan olumlu yönde etkilenmekte, yaşamlarına etkisi gözle görülür ölçüde değişmektedir. Buna bağlı olarak köyde yapılacak her türlü projeye yerel halkın katılım oranını arttırmak gerekmektedir. Sonsuz Şükran Köyü 2010 yılından itibaren mimari özellikleri, kültür-sanat faaliyetleri, sosyo-kültürel değerlere sahip çıkması gibi pek çok şekilde kültür-sanat köyleri arasında örnek teşkil etmekte, ülkeye ve bölgeye katkı sunmaya devam etmektedir ve ilerleyen zamanlarda yapacağı projeler ile önemli gelişimler kaydetmeye devam edecektir.

6.3. Sonuç

Kırsal mimari, bulunduğu bölge içinde yer aldığı sosyo-kültürel değerlere, soyut ve somut kimlik kazandırmaktadır. Kırsal mimari, hane halkı ve yerel halk da dahil tüm gelenek ve görenekleri, yöreye özgü tüm değerleri içinde barındırmaktadır. Bölge halkının imece usulü meydana getirdiği kırsal mimari doğal, sürdürülebilir ve ekolojik malzemelerden inşa edilmektedir. Kırsal mimari, özgün plan tipolojilerine sahip, yapım sistemi açısından benzersiz, doğa ve insana saygılı yapı biçimleridir. Bu çalışmada kırsal mimarinin ortaya çıkışındaki özellikler belirlenmiş, çevreyle uyumlu mimari kültürün gelişimi ile birlikte gelişen teknolojinin entegre edilerek yeniden yorumlanması üzerinde durulmuştur. Kırsal mimari özellikleri taşıyan, gelecek nesiller için yol gösterici nitelikte olma özelliği barındıran Dünya ve Türkiye örnekleri incelenmiş son olarak da alan çalışması olarak seçilen Sonsuz Şükran Köyü'nün analizi yapılmıştır. Literatür araştırması, internet kaynakları, kişisel gözlemler ve analizler sonucunda görülmüştür ki; gelecek nesillere aktarılabilecek verileri içlerinde barındırdıkları, sosyal açıdan bulundukları bölgeye destek sağladıkları, nitelikli yerel değerlerin kodlarını mekânsal çözümlerle aktarmışlardır.

Endüstri devriminin büyük etkisi ile genç nüfusun kırsal kesimlerden şehirlere doğru göç hareketi ivme kazanmış, kırsal kesimde gelenekler hızla azalmış bu sosyo-kültürel yıkım mimari anlamda yapı yozlaşmasını beraberinde getirmiştir. Kırsal kesimde sosyo-kültürel sorunların günyüzüne çıkması ile birlikte kırsal mimari bir kültürel miras niteliğinde incelenmeye başlanmıştır. Analizler sonucunda; incelenen her kırsal bölgenin farklı mimari form kazandığı ve geçmişten gelen mimari kimliğe sahip olduğu görülmüştür. Endüstri devriminden sonra gittikçe kaybolan kırsal alan mantalitesi gibi kırsal mimari anlayışı da kaybolmaya yüz tutmuştur. Tomlumsal olarak değerlendirmek gerekirse, sosyo-kültürel değerlerin kayboluyor oluşu nedeniyle nesilden nesile anlaşmazlıklar ve sorunlar gündeme gelmiş, zanaatların yok olmaya başlaması, tarım ve hayvancılıktan kopmakta ve bu tür faaliyetler neredeyse durma noktasına gelmekte, ciddi sorunlar meydana getirmektedir.

Dünya literatüründe de Türkiye'de de "kırsal mimarlık", kırsal yaşam şartlarının biçimlendirdiği yapılar anlamına gelmektedir. Günden güne modernizmi benimseyen dünyada geleneksel dönemleri yansıtan bir yapıyı veya yapı grubunu tekrar gündeme

getirmek, inşa etmek "gelenekselci mimarlık" olarak isimlendirilmektedir. "Geleneksel ve gelenekselci mimarlık" farklı tanımlamalar olsalar da, aralarında bir ilişki vardır, geleneksel mimarlık alanında gelenekselci mimarların düşünceleri oldukça yer edinmiş durumdadır. Modernizmin benimsendiği dünyada eksik olan kırsal dengenin yeniden sağlanması gerekmektedir. Bu bağlamda kültür-sanat köyleri gelenekselci mimarlık kuramının, kırsal dengenin yeniden gün yüzüne çıkarılmasında etkili bir düzen olmuştur.

Kültür- sanat köyleri; sanatın her türlü dalı ile ilgilenen sanatçıları ve zanaatkarları, yerel halkı, yerli ve yabancı ziyaretçileri doğa ile iç içe alanlarda birlikte olma şansı yaratmakta, sanat odaklı alanları var etmekte, mevcutta olan geleneksel dokunun korunabilmesi ilkesine bağlı kalınarak, kırsal alandaki kültürel dönüşümü etkilemekte, sosyo-ekonomik kalkınmaya etkisi oldukça fazla olan oluşumlardır. Kültür-sanat köyleri; sanat ile ilgili olan akademik, eğitsel, kamp, kurs, workshop, festival, konser, atölye gibi her türlü etkinlikle sanatçıları, ziyaretçileri ve bölge halkını bir araya getirmektedir. Kırsal alanlardaki fiziki yapının değiştirilmemesi, kırsal mimari yapılarının doğal malzeme ve geleneksel yöntemlerle, yalnızca ihtiyaç dahilinde yapıların inşa edilmesi kültür-sanat köylerinde önemli bir etken olmaktadır.

Kültür-sanat köyleri; bölgede yaşayan yerel halk, sanatçılar ile dışarıdan gelen yerli ve yabancı ziyaretçilerin ortak paydada birleştikleri bir alan olarak değerlendirilebilir. Kırsal yerleşmelerdeki en belirgin sorunlardan biri; istihdam alanı yetersizliği, üretim imkânının sınırlı hâli, sanatsal faaliyetlere kısıtlı erişilebilirlik vb. çeşitli sebeplerden dolayı genç nüfusu kaybetmektedir. Genç nüfus genelde, eğitim amaçlı olarak kırdaki yaşamlarına son verip büyük kentlerde yaşam kurmaya başlamakta ve eğitim sonrası da kırdaki yaşamlarına geri dönmeyi tercih etmektedir. Kırdaki kültür-sanatın hayata geçirilmesi genç nüfus için bir alternatif oluşturmaktadır. Kırdaki kültür-sanat ve teknolojinin canlandırılması gençlerin istihdama katılması adına değerlendirilmesi gereken önemli bir fırsattır.

Kozmopolit şehirleşme, çağdaşlık ve modernizm ile birlikte sosyo-kültürel olarak yozlaşma, kültürel özgünlüğün yok oluşu, sanatın giderek tek düzelik yaşaması öze dönüşü ve kimliği yeniden bulmayı tetiklemektedir. Öze dönüş isteği ve özgürlük

düşüncesi ile kırsal alanlarda konumlandırılan kültür-sanat köyleri isteklere olumlu yanıt vermiştir.

Tez çalışması kapsamında alan çalışması olarak seçilen Sonsuz Şükran Köyü farklı kültürlerin bir arada bulunduğu, kültür aktarımı ile beslendiği, gelenekselliğin ve modernizmin sanat ile harmanlandığı, sadece kültür-sanat anlamında değil aynı zamanda sosyal paylaşımlarında yapıldığı, kırsal ve kent arasında yeni bir denge kurmaktadır. Sonsuz Şükran Köyü sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik anlamda paylaşımların ve dengelerin yeniden ortaya konmasını sağlayan kar amacı gütmeyen bir kuruluştur. Sonsuz Şükran Köyü’nde kent ve kırsalın ortak rol alıyor oluşu, ortak görevleri üstlenmeleri, aynı kültürel etkinliklerde yer almaları ve sosyal ortamı paylaşmaları köyün gelişimi açısından oldukça önemlidir.

Sonsuz Şükran Köyü bulunduğu bölgeye kültürel kimliğini yeniden hatırlatması, kültürel alışverişi imkan tanınması açısından oldukça değerlidir. Sonsuz Şükran Köyü’nde sürdürülen yaşam biçimi, köy mimarisi, organize edilen kültür- sanat etkinlikleri gibi pek çok faktör sosyo- kültürel açıdan bölgeye değer sağlamaktadır. Sonsuz Şükran Köyü, bölgenin marka değerini yükseltmektedir. Bölgeye ve Sonsuz Şükran Köyü’ ne ziyarete gelen yerli ve yabancı turistler, sanatçılar, köy sakinleri bölgenin ekonomik açıdan güçlenmesini, geçim kaynaklarının farklı bir boyuta taşınmasını sağlamaktadır. Örneğin; Çavuş Köyü’ nde geçmişten itibaren çilek tarımı yapılmaktadır. Fakat Sonsuz Şükran Köyü’nün kurulması ile birlikte adını daha çok duyurmuştur. Buradan yola çıkarak Sonsuz Şükran Köyü’ nün bölgeye sosyo-ekonomik anlamda katkı sağladığını söylemek mümkündür.

Sonuç olarak; Sonsuz Şükran Köyü’ndeki evler incelendiğinde, analizleri yapıldığında, kullanıcı görüşleri alındığında geleneksel yapım teknikleri ve doğal malzeme kullanımının kullanıcılar tarafından tercih edilme nedenlerinin başında geldiği, şehir yaşamından uzaklaşmak, tarımla uğraşmak, kerpiç yapıların avantajlarını ve dezavantajlarını keşfetmek, doğal yaşamla iç içe olmak, sessizlik ve huzuru bulma istekleri etkili olmuştur.

KAYNAKLAR

- Akman, S. (2003). Yapı Malzemelerinin Tarihsel Gelişimi. (246). TMH - Türkiye Mühendislik Haberleri.
- Akyüz, M. (2020). Kişisel Fotoğraf Arşivi.
- Akyüz, M. (2021). *Kişisel Fotoğraf Arşivi*.
- Alioğlu, F. (1991). Geleneksel Yapı Elemanları. *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*. İstanbul: Doktora Tezi.
- Aran, K. (2000). *Barınaktan Öte Anadolu Kır Yapıları*. İstanbul: Ofset Yapımevi.
- Arpacioğlu, Ü. (2013). Köyünü Yaşat. *Orta Anadolu Kerpiç Geleneksel Mimarisi Araştırma Dergisi*, 32-36.
- Arslan Muhacir, S. (2014). Ekosistem Servisleri Kapsamında Kırsal Turizm Alternatiflerinin Değerlendirilmesi: Ankara-Haymana İlçesi Örneği. *Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi*. Ankara.
- Artkan, M. (2019). İlkel Mimarlık Kavrayışının Martin Heidegger'in Techne/Teknoloji Eleştirileri Üzerinden Güncel Mimarlık Yaklaşımlarına Yansımaları. *Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*. Eskişehir: Yüksek Lisans Tezi.
- Atak, O., Tatar, S., & Tunaseli, A. (2017). Kültürel Miras Oluşumunda Festivallerin Yeri ve Önemi: Fethiye Müzik Köyü Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*.
- Atak, Onur. (2009). Türk Turizminin Tanıtımında Festivallerin Yeri ve Önemi: Antalya Örneği. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi*.
- Bahadır, Z. (1994). Köy Enstitülerinin Sosyolojik İncelenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi*.
- Başgelen, N. (2012). Geleneksel Evleriyle Çavuş Kasabası. *Arkeoloji ve Sanat Yayınları*.
- Başlılar Altun, S. (2008). Geleneksel Türk Evleri, Kullanılan Yapı Malzemeleri, Yapı Elemanları ve Yapım Sistemleri. *KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü*. Trabzon: Yüksek Lisans Tezi.

- Başlılar Altun, S. (2008). Geleneksel Türk Evleri, Kullanılan Yapı Malzemeleri, Yapı Elemanları ve Yapım Sistemleri. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.*
- Bayram, Ö. F. (2014). Doğu Karadeniz Bölgesinde Geçmişten Günümüze Vernaküler Mimari. *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.* İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.
- Bektaş, C. (2000). *Halk Yapı Sanatı.* Literatür Yayıncılık.
- Cambridge Advanced Learner's Dictionary. (2008). Cambridge University Press.
- Ceylan, S., & Somuncu, M. (2018). Kırsal Alanların Dönüşümünü Kavramsal Bakımından Yeniden Düşünmek. *TÜCAUM 30. Yıl Uluslararası Coğrafya Sempozyumu.*
- Coşkun, M. E. (2013). Türk Evlerinde Yapı Malzemeleri ve Yapım Teknikleri. *Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.* İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.
- Çakıroğlu, Y. (2018). Kırsal Sanatın Rolü ve Sanat Köyleri: Konya Sonsuz Şükran Köyü. *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.* İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.
- Çal, İ. (2012). Yerel Verilerin Geleneksel Mimari Üzerindeki Etkilerinin Sürdürülebilirlik Bağlamında Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi: Akseki-İbradı ve Piemonte-Val D'ossola Örneği. *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.* İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.
- Çeken, H., Dalgın, T., & Çakır, N. (2012). Bir Alternatif Turizm Türü Olarak Kırsal Turizmin Gelişimini Etkileyen Faktörler ve Kırsal Turizmin Etkileri. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 11-16.
- Çekül Vakfı. (2012). Anadolu'da Kırsal Mimarlık.
- Çelik Uğuz, S. (2015). Sanat Turizmi Kapsamında Sanat Köyleri/ Sanat Akademileri/ Sanat Kampları Uygulamaları ve Kırsal Turizme Katkıları. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi.*
- Çınar, H. (2014). Anadolu Kırsal Mimarisinin Oluşum Mantığı: Yer Değiştiren Kesmez Köyü'nde Mekan ve Mekan Düzeni. *Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.* Konya: Yüksek Lisans Tezi.
- Çizen; Yeşilyurt, D. (2021).

- Dağıstanlı, K. (2007). Mimarsız Mimarlık ve Bingöl, Kiğı, Alagöz Köyü Üzerine Bir İnceleme. *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*. İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.
- Demircioğlu, G. (tarih yok). Kırsal Turizm Nedir? *anatolia*, 8-10.
- Durak, S. (2020). Kişisel Çizim Arşivi.
- Duran, S. (2016). Akşehir'de Kerpiç Malzemeli Yapıların ve Binaların Taşıyıcı Sistem Açısından İrdelenmesi ve Günümüz Koşullarında Değerlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*. İzmir: Yüksek Lisans Tezi.
- Eldem, S. H. (1984). *Türk Evi*. İstanbul: Yem Yayın.
- Eminağaoğlu, Z. (2004). Kırsal Yerleşmelerde Dış Mekan Organizasyonu- İlgili Politikalar ve Değerlendirmeler. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi*.
- Erçin, Ç. (2005). Mimarlıkta İklim Faktörü ve Bu Faktöre Bağlı Olarak Konut Alanlarında Fiziksel Yerleşme Yoğunluğunun Belirlenmesi İçin İlkeler. *Yakın Doğu Üniversitesi Fen ve Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Lefkoşa: Yüksek Lisans Tezi.
- Ferree, B. (1890). *Primitive Architecture*. Sociological Influences.
- Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü. (1999). Meksika: ICOMOS.
- GEN's Future Strategy 2015-2020. (2015).
- Glassie, H. (2000). *Vernacular Architecture*.
- Gögebakan, Y. (2015). Türk Evinin Unsurları ve Özellikleri. *İnönü University Journal of Culture and Art*, 41-55.
- Günay, R. (1981). *Geleneksel Safranbolu Evleri ve Oluşumu*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Gür, Ş. Ö. (2000). *Doğu Karadeniz Örneğinde Konut Kültürü*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- Gürbüz, O. (1996). Van Gölü Çevresinde Kır Yerleşmesi. *Çağlar Boyunca Anadolu'da*, (s. 12-13).
- Güvenç, B. (1979). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hacıoğlu Apak, N. (2004). Geleneksel Türk Evi Planlamasında İklim Faktörü: Edirne Evleri ve Mardin Evleri İle İlgili Bir Karşılaştırma. *Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü*. Gebze: Yüksek Lisans Tezi.

- Hasol, D. (2009). *Mimarlık Cep Sözlüğü*. İstanbul: YEM Yayın.
- Holmgren, D. (2002). *Permaculture Principles & Pathways Beyond Sustainability*. United Kingdom: Permanent Publications Hyden House Ltd.
- Jackson, H. (1998). What is an Ecovillage? *The Gaia Trust Education*.
- Kantar, Z. (1998). Kırsal Yerleşmelerde İç Mekan Organizasyonu: Artvin İli Örneği . *KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü*. Trabzon: Yüksek Lisans Tezi.
- Kantar, Zehra. (1998). Kırsal Yerleşmelerde Dış Mekan Organizasyonu-Artvin İli Köyleri. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*. Trabzon.
- Karagülle, C. (2009). Yerel Verilerin Konut Tasarım Sürecinde Değerlendirilmesi: Mardin Örneği. *İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü*. İstanbul: Doktora Tezi.
- Karakuyu, M. (2008). Türkiye’de Kır Konutları ve Eklentileri Üzerine Bir Araştırma: Alaşehir Örneği. *Bilig*, 45-62.
- Kazmaoğlu, M., & Tanyeli, U. (1979). Anadolu Konut Mimarisinde Bölgesel Farklılıklar. *Yapı Dergisi*, (33).
- Kişisel Görüşme; Sinem Tuğçe Durak. (2021).
- Köse Doğan, R. (2017). Kişisel Fotoğraf Arşivi.
- Köse, A. (2005). Türkiye’de Geleneksel Kırsal Konut Planlarında Göçebe Türk Kültürü İzleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 1-34.
- M.Akyüz Kişisel Görüşme. (2018).
- M.Taşdiken Kişisel Görüşme. (2019).
- Mahlabani, Y. G., Shahsavari, F., & Alamouti, Z. M. (2016). Eco-Village, A Model of Sustainable Architecture . *Journal of Fundamental and Applied Sciences*.
- Mazumdar, S., & Mazumdar, S. (1994). Societal Values and Architecture: A Socio-Physical Model Of The Interrelationships. *Journal of Architectural and Planning Research*, 66-90.
- Memmott, P., & Go-Sam, C. (2005). Australian Indigenous Architecture - Its Forms and Evolution. *Aboriginal Environments Research Centre*. University of Queensland.
- Nesin Köyleri Tanıtım. (2020).
- Öcal, O., Metin, E., & Mormenekşe, F. (2007). Türkiye’de 2003 Yılında Yaşayan Geleneksel Mimari. Ankara: Türk Halkbilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi (THBMER) Yayınları.

- Özgürel, G., Alkan, Ö., & Karaman, M. (2016). Sanat Köylerinin Kırsal Turizm Açısından Önemi: Dibeklihan Kültür ve Sanat Köyü Örneği. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 89-94.
- Özhan, N. (2006, Eylül). Anadolu'nun Geleneksel Konutlarında Ahşap Kullanımına Ait Bir Derleme. *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*. Ankara: Yüksek Lisans Tezi.
- Özkan, S., Turan, M., & Üstünkök, O. (1979). Institutionalised Architecture Vernacular Architecture and Vernacularism in Historical Perspective. *M.E.T.U. Journal of the Faculty of Architecture*, 128-156.
- Parlak, N. (2018). Ekolojik Peyzaj Tasarımı ve Permakültür Yaklaşımı. *İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*. İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.
- Rapoport, A. (1969). *House Form and Culture*. U.S.A: Foundations of Cultural Geography Series.
- Razi, A. (2017). Bayburt İli Bayraktar Köyü'ndeki Baksı Müzesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi*. Van.
- Rudofsky, B. (1965). Architecture Without Architects. *The Museum of Modern Art*.
- Sağlamtaş, E. (2019). Kırsal Alanlarda Düzenlenen Yemek Festivallerinin Sosyal Boyutunun Algılanan Toplumsal Katkıya Etkisi: Yeşilüzümlü Kuzugöbeği Mantar Festivali Örneği. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi.
- Selvi, F. (2011). Karaman-Başyayla Konutlarının Mimari Özelliklerinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*. Konya : Yüksek Lisans Tezi.
- Sezgin, H. (1984). Vernaküler Mimari ve Günümüz Koşullarındaki Durumu. *Mimarlık*, 44-47.
- Sızak, E. (2007). Konut Tasarımına Frank Lloyd Wright'ın Yaklaşımı ve Geleneksel Türk Evi. *Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı*. Eskişehir: Yüksek Lisans Tezi.
- Smith, K. (2008). Spontaneous Architecture.
- Sönmezer, İ. (1999). Geleneksel Türk Evinde Ahşap ve Mekan İlişkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*. İzmir: Yüksek Lisans Tezi.

- Sümerkan, R. (1990). Biçimler Etkenler Açısından Doğu Karadeniz Kırsal Kesiminde Geleneksel Evlerin Yapı Özellikleri. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi.
- Şerefoğlu, C. (2009). Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü 2007-2013 Yılları Arasında Ülkemizde Uygulanacak Olan IPARD Kırsal Kalkınma Programındaki Yeri, Önemi ve Beklenen Gelişmeler. *Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi, Uzmanlık Tezi*. Ankara.
- Şimşek Bayar, M. (2016). Sürdürülebilir Yaşam Tasarımı Permakültür: İstanbul'a İlişkin Ön Değerlendirme. *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*. İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.
- Taşın Mimaride Kullanımı. (2013). İnşaat Teknolojileri. Ankara: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.
- TDK. (2002). Genel Türkçe Sözlük.
- Tuztaş, U., & Çobancaoğlu, T. (2006). Anadolu'da Kerpiçin Kullanım Geleneği ve Kerpiç Konut Yapım Sistemlerinin Karşılaştırılması. *tasarım+kuram*, 95-104.
- Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi. (2015). *T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı*.
- URL1. (2020). Ekim 10, 2020 tarihinde <https://www.mardin.bel.tr/> adresinden alındı
- URL2. (2020). Ekim 11, 2020 tarihinde <https://spainguides.com/top-destinations/toledo-holidays/> adresinden alındı
- URL3. (2020). Ekim 11, 2020 tarihinde <http://www.selcuklu.gov.tr/zazadin-hani#gallery-1> adresinden alındı
- URL4. (2020, Ekim 11). <https://kknews.cc/zh-sg/house/5grlbq2.html> adresinden alındı
- URL5. (2020, Ekim 11). <https://www.rajasthanidirect.com/tourism/forts-and-monuments/chandra-mahal-jaipur> adresinden alındı
- URL6. (2020, Ekim 11). <https://www.nowbodrum.com/bodrumda-yasam/bodrum-ev-2/> adresinden alındı
- URL7. (2020, Ekim 11). <https://www.atlasdergisi.com/atlas-rotalari/santorini-adasi-yunanistan.html> adresinden alındı
- URL8. (2020, Ekim 11). <https://swtliving.com/day-trip-sidi-bou-said-tunisia/> adresinden alındı

- URL9. (2020, Ekim 11). <https://www.sanliurfa.bel.tr/icerik/231/625/kumbet-evler#images-1> adresinden alındı
- URL10. (2020, Ekim 11). <http://izreal.eu/2014/11/20/syrias-beehive-shaped-architecture/> adresinden alındı
- URL11. (2020, Ekim 11). <https://whc.unesco.org/en/list/787/gallery/> adresinden alındı
- URL12. (2020, Kasım 22). <http://www.selcuklu.gov.tr/sille-kultur-evi#gallery-1> adresinden alındı
- URL13. (2020, Kasım 23). <https://docplayer.biz.tr/11770914-Uskudar-kuzguncuk-sahili-envanter-no-1.html> adresinden alındı
- URL14. (2020, Kasım 24). <https://www.newmexico.org/15-must-see-adobe-structures-of-new-mexico/> adresinden alındı
- URL15.(2020,Kasım25).https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/6905/mod_resource/content/1/Konu%205.pdf adresinden alındı
- URL16. (2021, Mart 4). <https://www.perry-mansfield.org/> adresinden alındı
- URL17(2021, Mart 4). <https://coloradoencyclopedia.org/article/perry-mansfield-performing-arts-school-and-camp> adresinden alındı
- URL 18. (2021, Mayıs 22). <http://earth.google.com> adresinden alındı
- URL19.(2021,Mart5).https://web.archive.org/web/20151224223005/https://heyri.net/blog/e/sub1_0_1.asp adresinden alındı
- URL20.(2021,Mart,4).<http://www.kevintoddworks.com/pmd2014/5qqx1puppy3ch89w3phhunb363e65b> adresinden alındı
- URL 21. (2021, Mart 5). <https://www.atlasobscura.com/places/heyri-art-village> adresinden alındı
- URL 22. (2021, Mart 5). <https://www.heyri.net> adresinden alındı
- URL 23. (2021, Mart 6). www.fieldstudyoftheworld.com adresinden alındı
- URL 24. (2021, Mart 5). <https://www.archdaily.com> adresinden alındı
- URL25.(2021,Mart6).<https://www.nkafoundation.org/contest/18/Abetenim%20Arts%20Village.pdf> adresinden alındı
- URL 26. (2021, Mart 6). <https://transartists.org/air/nka-foundation> adresinden alındı
- URL 27. (2021, Mart 15). www.nesinkoyleri.org adresinden alındı
- URL 28. (2021, Nisan 13). <http://baksi.org/tr/baksi-hakkinda> adresinden alındı

- URL 29. (2021, Nisan 15). www.sonsuzsukran.org adresinden alındı
- URL 30. (2021, Nisan 22). bgrt.com.tr adresinden alındı
- Ülkü, C. (2008). Sanat Eğitimi, Sanat ve Köy Enstitüleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37-45.
- Ünaldı, B. (2021). Kişisel Çizim Arşivi.
- Varol, T. A. (2020). Köy Enstitüsü Sisteminin Tarihsel Temelleri. *Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi*. Bursa.
- Yeşilyurt, D. (2018). Kişisel Fotoğraf Arşivi.
- Yeşilyurt, D. (2019). Kişisel Fotoğraf Arşivi.
- Yeşilyurt, D. (2020). Kişisel Fotoğraf Arşivi.
- Yeşilyurt, D. (2021). Kişisel Fotoğraf Arşivi.
- Yılmaz Çakmak, B. (2011). Kırıldan Kente Göç İle Kent Çeperlerinde Oluşan Konutların Mekansal Dizim Yöntemiyle Analizi, Konya Örneği. *Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi*. Konya.
- Yöresel Kırsal Mimari Kimlik. (2008). *T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü.